

KESKKONNAAGENTUUR

ESTONIAN ENVIRONMENT AGENCY

ULUKIASURKONDADE SEISUND JA KÜTTIMISSOOVITUS 2024

*Status of Game populations in Estonia and proposal
for hunting in 2024*

Koostajad: Rauno Veeroja
Peep Männil
Inga Jõgisalu
Marko Kübarsepp

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET	6
ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD	14
SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LIIGITI	18
PÕDER (ALCES ALCES)	18
METSSIGA (SUS SCROFA)	36
PUNAHIRV (CERVUS ELAPHUS)	50
METSKITIS (CAPREOLUS CAPREOLUS)	61
KARU (URSUS ARCTOS)	75
HUNT (CANIS LUPUS)	87
ILVES (LYNX LYNX)	98
HALLHÜLJES (HALICHOERUS GRYPUS)	106
HARILIK ŠAAKAL (CANIS AUREUS)	108
REBANE (VULPES VULPES)	112
KÄHRIKKOER (NYCTEREUTES PROCYONOIDES)	115
KOBRA (CASTOR FIBER)	118
HALLJÄNES (LEPUS EUROPAEUS)	122
VALGEJÄNES (LEPUS TIMIDUS)	125
METSNUGIS (MARTES MARTES)	129
KIVINUGIS (MARTES FOINA)	132
MINK (NEOVISON VISON)	135
TUHKUR (MUSTELA PUTORIUS)	138
MÄGER (MELES MELES)	141
JAHILINNUD	144
KOKKUVÕTE	158

SISSEJUHATUS

Kõiki jahilukeid tervikuna käsitlevaid ulukite seirearuandeid on koostatud alates 2009. aastast ning 2013. aastal jõustunud jahiseadusega anti iga-aastaselt koostatavatele dokumentidele ka seadusandlik alus. Aruanded, mis sisaldavad hinnanguid erinevate ulukipopulatsioonide seisundite ja nende muutuste kohta koos juurdekasvuprognoside ning kütmissoovitustega järgnevas jahihooajaks, on olulised teaduslikel alustel põhineval ulukiasurkondade kaitse ja jätkusuutliku kasutuse korraldamisel Eestis.

Erinevate meetoditega kogutud andmete (kütmisstatistika, ruutloendus, sõraliste pabulaloendus, jahimeeste hinnang arvukusele, ulukivaatlused, ulukikahjustused, kütitud isendite info) võrdleva analüüsi tulemusel antakse erinevate parameetrite (levik, arvukus, sooline-vanuseline struktuur) jälgimise kaudu hinnang asurkonna seisundis toimunud muutustele ja prognoositud juurdekasvu põhjal jahihooaja eelsele seisundile ning tehakse vastavalt sellele kütmissettepanekud.

Väikeulukite kohta tehtavad kütmissettepanekud ei ole numbrilised, vaid näitavad soovitatavate muudatuste suunda võrreldes varasemate aastatega. Suurkiskjate kohta tehtavad kütmissettepanekud on vastavalt seadusele mõeldud Keskkonnaametile, teiste suurulukite osas maakondade jahindusnõukogudele ja jahimaa kasutajatele ning väikeulukite osas jahimaa kasutajatele ja maaomanikele.

Ettepanekud puudutavad väikseima üksusena maakondi või loodusmaastike sidususe baasil moodustatud ohjamispiirkondi. Kuna maakondlikud jahindusnõukogud toimivad jätkuvalt enne haldusreformi kehtinud maakondade piiridest lähtuvalt ning säilitamiseks andmete võrreldavust eelnevate aastatega, on ka käesolevas aruandes esitatud maakondlike koondite koostamisel lähtunud maakondade endistest piiridest.

Nende liikide puhul, kelle kütmissettepanekud on väljendatud arvuliselt, peaks maakonnasisene kütmissahtude ja vajadusel ka -struktuuri jaotus saama korraldatud jahindusnõukogudes vastavalt olemasolevale kohalikule informatsioonile. Selle üheks olulisimaks osaks on teave vastavate liikide isendite tekitatud kahjustuste suuruse ja paiknemise kohta. Seepärast on käesolevas aruandes toodud lisana ka detailsem metsaregistri väljavõte ulukikahjustest teadaandvatest metsateatistest ja metsakaitse-eksperdiisidest, kus kahjustajateks on märgitud ulukid. Operatiivset infot suurkiskjate tekitatud kahjustuste kohta omab Keskkonnaamet ja ulukite seirearuannetes tuuakse välja vaid varasemate aastate koondid.

Suurkiskjate kaitse ja ohjamisega seotud tegevusi on viimastel aastatel mõjutanud mitmed arengud. 2022. aastal jõustus järgnevas kümneks aastaks uus suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskava, mis tõi eesmärkidesse mõningad muudatused. 2020. aastal vaidlustati Keskkonnaameti hundi küttimismahu määramise käskkirja õiguspärasus ning antud kohtuvaidlus on praeguseks jõudnud menetlusse Riigikohtus. 2022. aastal vaidlustati Tallinna Halduskohtus Keskkonnaameti karu küttimismahtu määrava käskkirja õiguspärasus ning antud kohtuvaidlus on praegu menetlemisel Ringkonnakohtus.

Tänavu kevadel muudeti jahieeskirja kopra ja jahilindude osas. Muu hulgas võeti kuus linnuliiki jahilukite nimekirjast välja ning Keskkonnaameti loal lubati kevadine heidutusjaht kolmele probleemsele liigile. Hanede kevadist heidutusjahti lubav Keskkonnaameti käskkirja vaidlustati EOÜ poolt ning tunnistati mitteõiguspäraseks Tallinna Halduskohtus, kuid tõenäoliselt jätkub selle menetlus järgmistes kohtuastmetes. Tänavu kevadel sai valmis ja kinnitati kormorani kaitse- ja ohjamise tegevuskava ning koostamise lõppjärgus on metssea kaitse- ja ohjamise tegevuskava.

Käesolevas aruandes kirjeldatakse jahilukite asurkondade seisundis aastate jooksul toimunud muutusi ning analüüsitakse nende põhjusi, antakse hinnang asurkondade seisundile 2023. jahiaasta lõppedes ning tehakse küttimisettepanekud 2024. aasta jahihooajaks. Küttimisettepanekud on liigiti erinevad ning sõltuvad vastava liigi kohta kogutava informatsiooni hulgast ja vajadusest. Hundi ja hallhülge kohta käesolevas aruandes küttimisettepanekuid ei tehta, need esitatakse aruande lisadena enne vastava liigi jahihooaja algust.

Seireandmete kogumise meetodilised juhendid ja vormid on kättesaadavad Keskkonnaagentuuri kodulehelt www.keskkonnaagentuur.ee. Erinevad ulukiasurkondade seire, inventuuride ja rakendusuuringute aruanded on kättesaadavad Eesti keskkonna andmete portaalist <https://keskkonnaportaal.ee>, kuid aruannetele otse edasisuunavad lingid on olemas ka Keskkonnaagentuuri kodulehel keskkonnaseire ja analüüside rubriigis. Ulukiseire aastaaruannetega peaksid regulaarselt tutvuma kõik jahimaa kasutajad, jahindusnõukogude liikmed ning jahindusega seotud riigisektori töötajad. Lisaks regulaarsetele küttimissoovitustele tuuakse aruannetes välja ka muud meetmed, näiteks vajalikud muudatused seadusandluses.

Käesolev aruanne ja selle lisad on koostatud eluslooduseosakonna ulukiseire töörühma poolt, kuhu lisaks koostajatena märgitud isikutele andsid olulise panuse ka Jüri Tõnisson, Jaanus Jõemaa, Tõnu Talvi ja Kalev Männiste. Ulukiseire töörühm tänab kõiki

seireandmete kogumisega seotud jahimehi, välitööde tegijaid ja andmete kogumisse panustanud Keskkonnaameti töötajaid ning teisi koostööpartnereid.

ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET

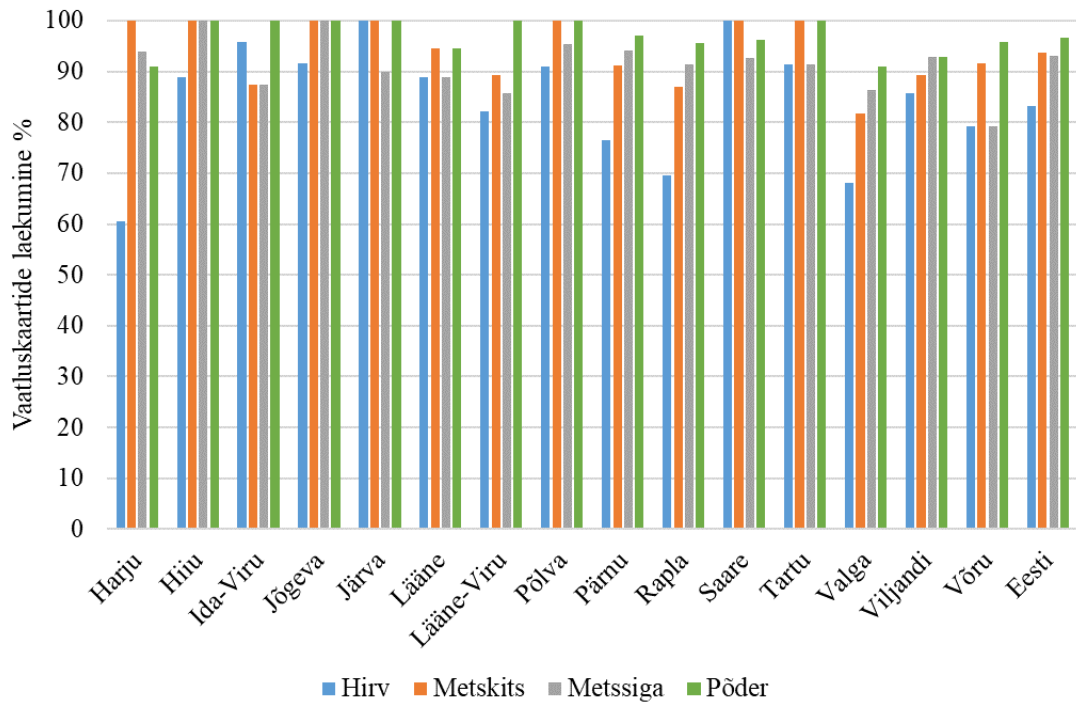
Seirearuande koostamisel on kasutatud erinevate ulukiliikide küttime, ruutloenduse, vaatluste, jahimeeste poolt antud arvukushinnangute, ulukikahjustuste ning hirvlaste pabulaloenduse andmeid. Põdra ja suurkiskjate puhul on kasutatud ka kogutud bioproovide analüüsidesid saadud tulemusi. Enamuse seire algmaterjalidest on kogunud jahimehed vastavalt keskkonnaministri määrusele „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus“ (RT I, 29.05.2013, 7) järgides Keskkonnaagentuuri (KAUR) kodulehel (www.keskkonnaagentuur.ee) olevaid andmeedastusvorme ja metoodilisi juhendeid.

Kogutud andmed ja biomaterjal on analüüsitud KAUR eluslooduse osakonnas, v.a suurkiskjate ja haneliste kahjustuste ning metsakaitseeksperimentide andmed, mille kogumise ja analüüsiga tegeleb Keskkonnaamet. Hallhülge seire tulemused on võetud hallhülge 2023. aasta seirearuandest.

Vaatluskaardid

Lisaks jahipiirkondadest laekunud küttimeandmetele ja arvukuse/arvukuse muutuse hinnangutele analüüsiti 2023. jahiaastal KAURi laekunud 386 põdra-, 359 metskitse-, 338 metssea-, 308 punahirvevaatluskaarti või infosüsteemi JAHIS kaudu esitatud andmeid.

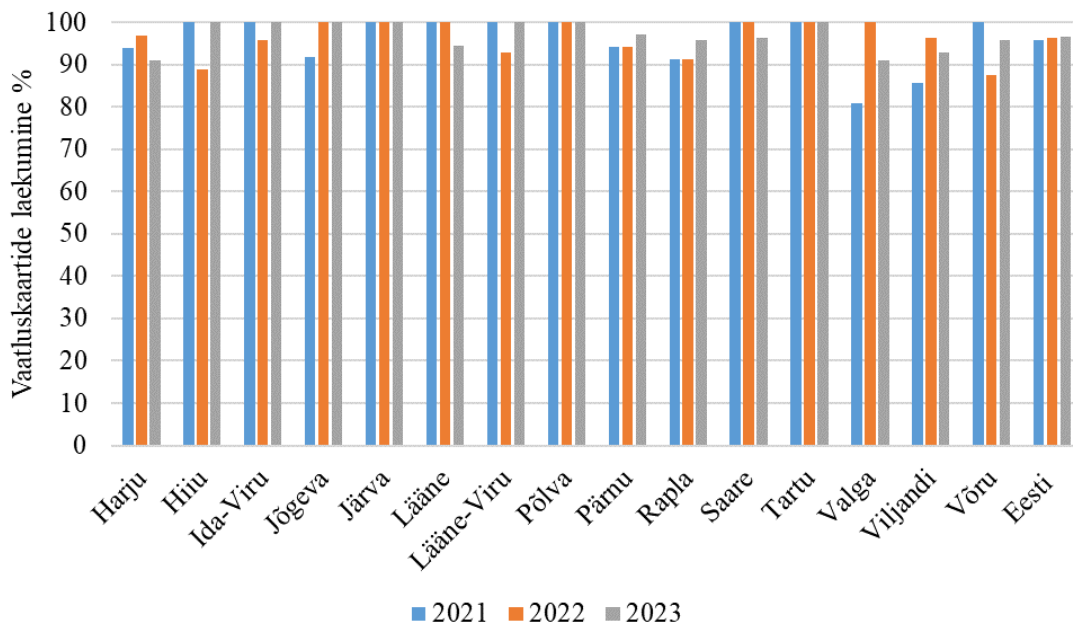
Ulüksöraliste vaatluskaarte kaasati andmeanalüüsi üle 95 % üheksast maakonnast ja kuues maakonnas jäi erinevate ulüksöraliste vaatluskaartide esitamine 82-90%.

Ulüksõraliste (põdra, metskitse, metssea ja hirve) vaatluskaarte esitanud jahipiirkondade % maakonniti 2023. aastal.

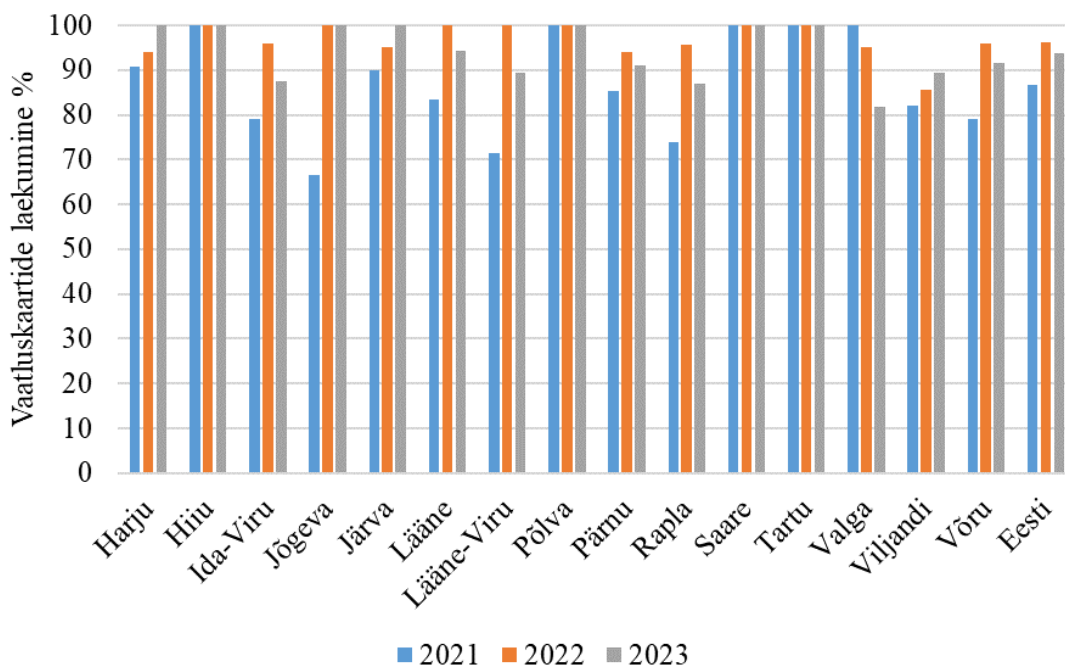
Proportion of hunting districts that have presented red deer (blue), roe deer (orange), wild boar (grey) and moose (green) observations in 2023.

Põdravaatluskaarte esitasid kõik jahipiirkonnad Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Järva-, Lääne-Viru-, Põlva- ja Tartumaalt ning kolmel viimasel aastal on 100 % põdravaatluskaarte esitanud Järva-, Põlva-, Tartumaa jahipiirkonnad. Teistes maakondades oli vaatluskaartide esitamine ka hea (91-97%). Metskitse vaatluskaarte esitasid kõik Harju-, Hiiu-, Jõgeva-, Järva-Põlva-, Saare- ja Tartumaa jahipiirkonnad ning kolme järjestikuse aasta jooksul on 100% vaatluskaarte esitanud Hiiu-, Põlva-, Saare- ja Tartumaa jahipiirkonnad. Teiste maakondade jahipiirkonnad esitasid metskitsevaatluskaarte samuti hästi, laekumiste protsent jäi vahemiku 82-94. Metsseavaatluskaartide esitamise osakaal maakonniti/jahipiirkonniti on taas jäänud võrreldes teiste sõraliste vaatlustega madalamaks, kuid siiski võrreldes varasemate aastatega märkimisväärselt parem. Hiiu-, Jõgevamaa jahipiirkonnad esitasid metsseavaatluskaarte 100%, teistest maakondadest esitati metsseavaatluskaarte 79-95%. Hirvevaatluskaarte esitasid kõik Järva- ja Saaremaa jahipiirkonnad, teiste maakondade esitamise protsent jäi madalamaks 61-96%.

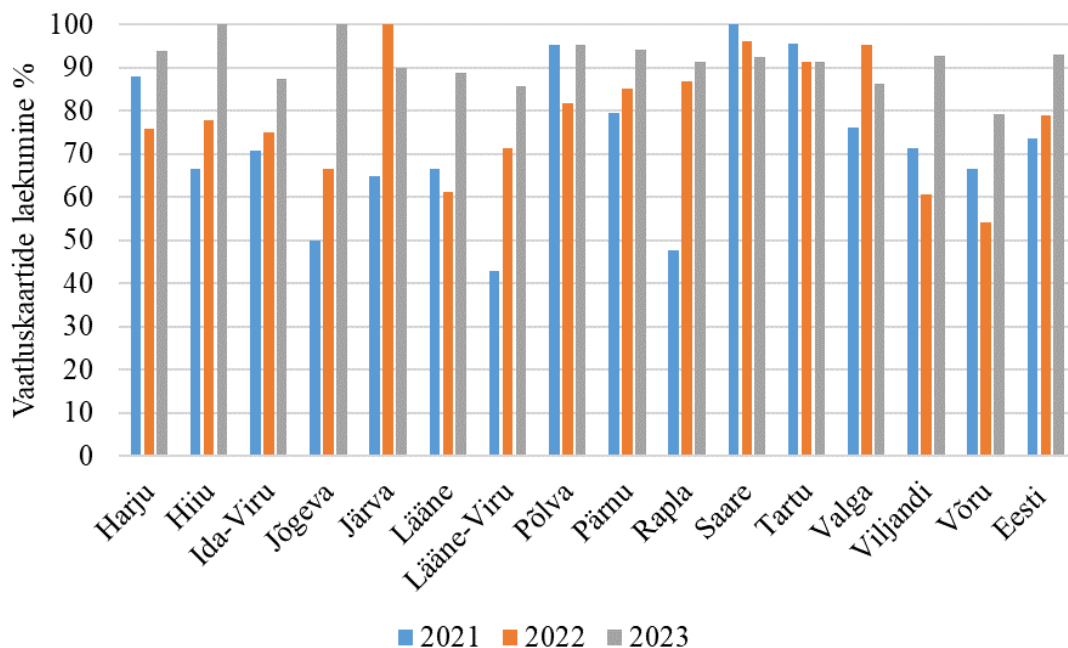
Põdra jahiaegseid vaatlusi esitanud jahipiirkondade % maakonniti aastatel 2021–2023.

Proportion of hunting districts that have presented moose observations in recent years.

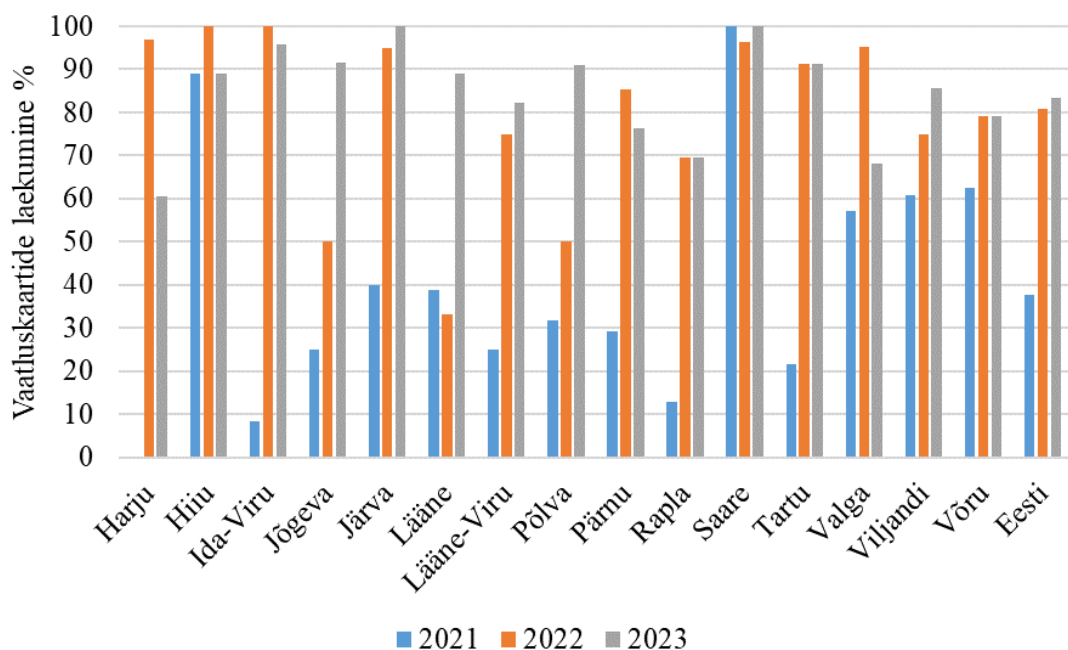

Metskitse vaatlusi esitanud jahipiirkondade % aastatel maakonniti 2021-2023.

Proportion of hunting districts that have presented roe deer observations in recent years.

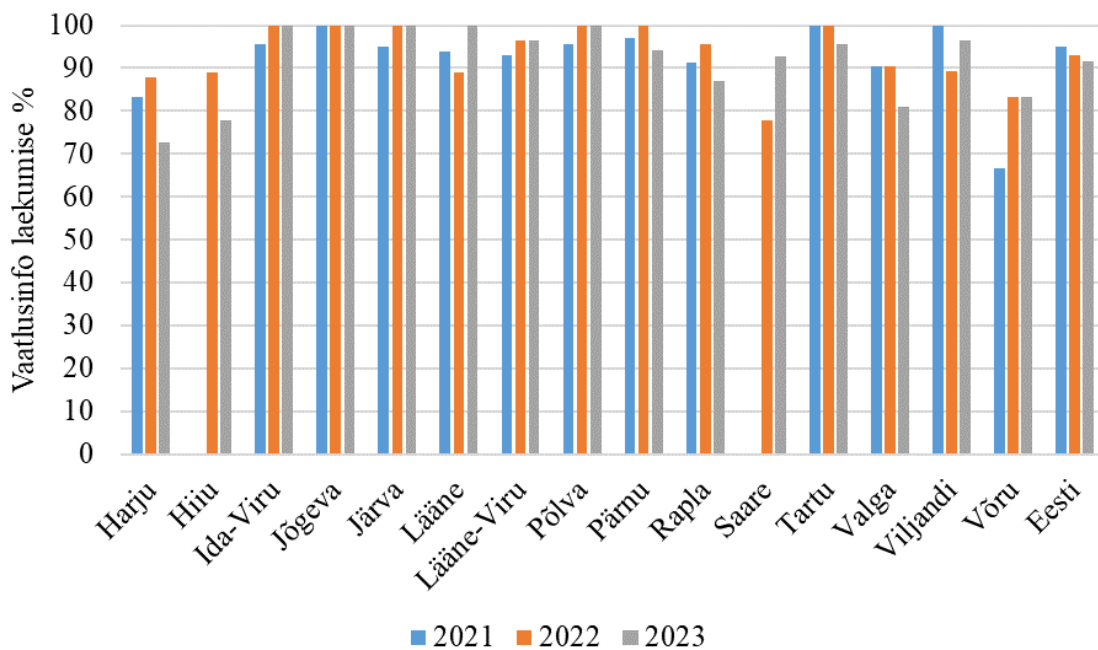
Metssea vaatluskaarte esitanud jahipiirkondade % aastatel 2021-2023 maakonniti.
Proportion of hunting districts that have presented wild boar observations in recent years.

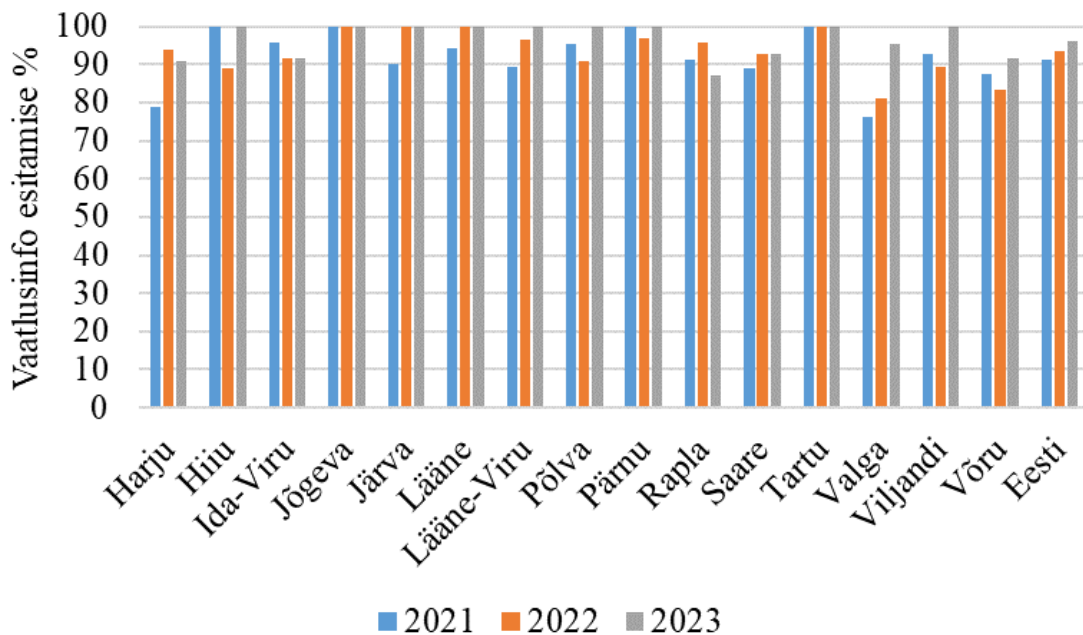
Hirve jahiaegseid vaatlusi esitanud jahipiirkondade % maakonniti aastatel 2021-2023.
Proportion of hunting districts that have presented red deer observations in recent years.

Suurkiskjate vaatluste kohta esitasid infot 94% jahipiirkondadest, Jõgeva-, Järva-, Lääne ja Põlvamaalt esitasid vaatlusinfot kõik jahipiirkonnad, üle 90% esitasid kuue maakonna jahipiirkonnad ning viiel maakonnal jäi suurkiskjate vaatluste esitamise protsent vahemiku 82-89. Karuvaatluste kohta laekus info viiest maakonnast kõigist jahipiirkondadest,

ülejäanud maakondadest saadeti infot tehtud vaatluste kohta 73-96% jahipiirkondadest. Hundi-ilvese-šaakali vaatluste kohta kogunes 100% vaatluseid üheksa maakonna jahipiirkondadest ning üle 90% viie maakonna jahipiirkondadest. Kolmel viimasel aastal on suurkiskjate vaatlusinfot esitanud kõik Jõgevamaa jahipiirkonnad ning vaatlusinfo esitamise protsent on olnud väga hea (üle 95%) Ida-Viru-, Põlva-, Pärnu-, ja Tartumaal.

Karu vaatlusi esitanud jahipiirkondade % maakonniti aastatel 2021–2023.
Proportion of hunting districts that have presented bear brown observations in recent years.

Hundi ja/või ilvese ja/või šaakali vaatlusi esitanud jahipiirkondade % maakonniti aastatel 2021–2023. *Proportion of hunting districts that have presented wolf and/or lynx and/or golden jackal observations in recent years.*

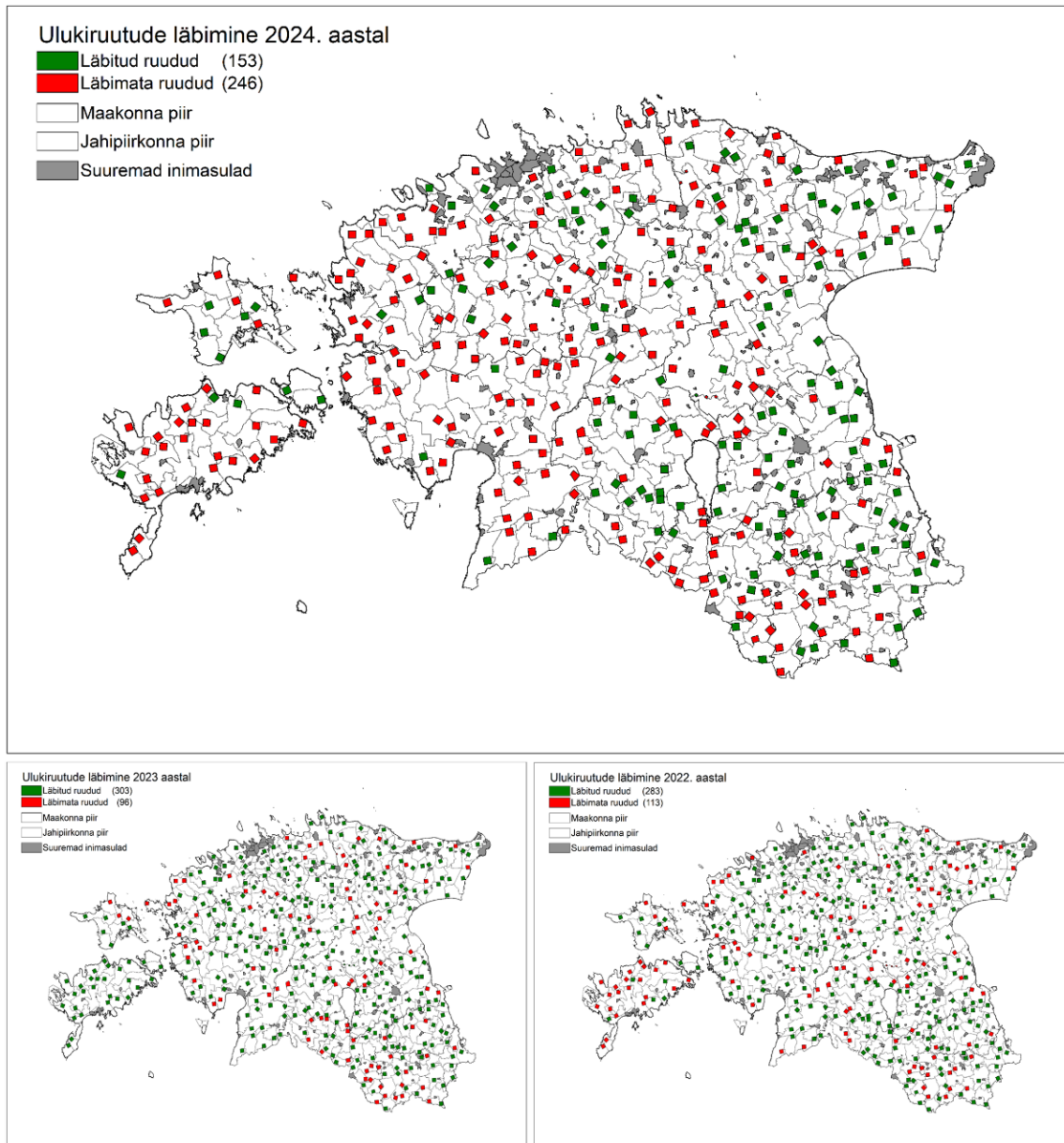
Bioproovid

Kütitud põtrade vanuse määramiseks hammaste arengu ja kulumise järgi analüüsiti 3151 isendi alalõualuud. Kütitud põdralehmade viljakusproove laekus 541 loomalt, neist analüüsikõlbulike proove oli 472 ja neist omakorda alates 10. oktoobrist kütitud isendite komplektseid proove, mis on viljakusnäitajate määrangu aluseks, oli 340.

Kütitud suurkiskjatelt laekus vanuse määranguks 180 (74% kütitud karudest-huntidest) hambaproovi: karu hambaid 68, millest vanuse määramiseks sobilikud 64, ja hundi hambaid 112. Viljakusnäitajate määranguks kogunes 28 emakaru ja 50 emahundi (93% kütitud sigimisealistest emastest karudest-huntidest) sigimiselundkonda, neist analüüsiks sobivaid proove oli 48 (62%).

Jäljeloendus ja pabulaloendus

Kui möödunud 2023/2024 aasta talv hakkas küllusliku lume ja miinuskraadidega juba novembri lõpu osas peale, siis talve teises pooles oli olukord ristivastupidine ja jäljeloenduste läbiviimiseks paljudes piirkondade sobivaid lumeolusid ei tekkinudki. Selle tulemusena jäid talvised jäljeloendused enamusel loendusruutudel tegemata. Kokku laekus 2024. aastal Keskkonnaagentuuri loendusinfo 153 loenduruudu (38%) kohta 399-st. Enamvähem rahuldavas mahus ehk vähemal 50% maakonna loendusruutudest läbiti vaid viies maakonnas – Tartu-, Põlva-, Ida-Viru-, Viljandi- ja Hiiumaal.

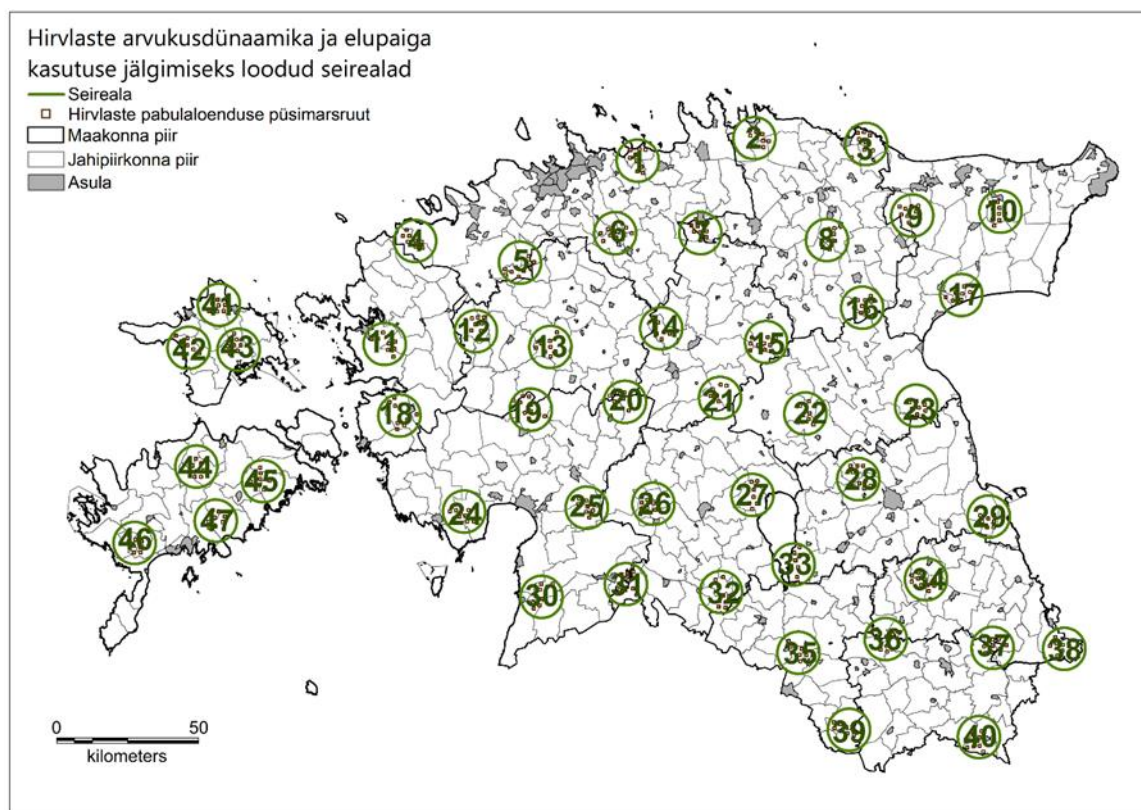

Ulukijälgede loendusruutude läbimine 2024. aastal ning võrdlus 2023. ja 2022. aasta loendustega.

Location of 12 km long (quadrat shape 4x3 km) permanent transects of winter track counts. The colour of the quadrats indicates whether the counts were carried out (green) or not (red) in current year.

2024. aasta kevadel üle riigi paigutatud 47-1 seirealal viidi läbi ka hirvlaste talviste pabulahunnikute loendus. Lisaks neile seirealale viidi samadel põhimõtetel hirvlaste pabulaloendus läbi teist aastat ka Kaitseväe Keskpõlügenil asuvatel metsaladel ning esmakordselt ka Sirgala ja Nursipalu harjutusaladel ja nende juurde planeeritavatel laiendusosaladel. Kõikidel valdavalt metsaaladel paiknevatel seirealadel on 32 km loendusmarsruuti (kaheksa ruudu kujulist 4 km pikkust transekti), kus loendatakse 2 m laiusel alal kõik hirvlaste poolt viimasel talvel tekitatud pabulahunnikud. Lisaks hirvlastele

kogutakse pabulaloendustel analoogset infot ka metssea, jäneste ja kanaliste ekskrementide kohta. Pabulaloendust on tehtud juba üheksa aastat järjest.

Hirvlaste arvukusdünaamika ja elupaiga kasutuse jälgimiseks 2015-2016 loodud seirealade ja nendele märgitud pabulaloenduse transektide paiknemine.

Monitoring areas of cervids and permanent transects of pellet group counts.

Värske ulukikahjustus

Lisaks pabulaloendusele hinnati seirealadel ja nende lähiümbruses kümnes erinevas männinoorendikus ja viies koorimiseas ~ 30-50 aastases kuusikus värskaid hirvlaste (peamiselt põdra) tekitatud metsakahjusid. Sama meetodika alusel koguti värsket infot põdra tekitatud kahjustuste kohta ka veel 54 erinevast pabulaloenduse aladega mitte kattuvatest värskete ulukikahjustuste (VUK) hindamise seirealadelt. Kogutud andmed värskete kahjustuste kohta on esitatud peatükis „Pöder“ olevates VUK-seire tabelites. Kokku tehti värskete ulukikahjustuse seire 1589 proovitükil, millest 1021 paiknesid männinoorendikes ning 568 koorimiskahjustuste eas kuusikus.

ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD

Küttimismahu muutus – kütitud isendite arvu suhteline muutus (KM) protsentides võrreldes eelneva jahihooajaga. $KM = 100 * (K_{(A)} - K_{(A-1)}) / K_{(A-1)}$, kus A on aasta. Aruandes on esitatud 2023. aasta küttimise muutus võrreldes 2022. aasta jahihooajaga ning on lisatud ajas kaugemale tagasivaatav võrdlus 2014. aasta jahihooajaga.

Pesakondade arv – kasutatakse karu, hundi, ilvese ja šaakali puhul. Välja on toodud vaatlusandmete analüüsi käigus saadud eraldi pesakonnad maakonniti. Kui pesakondade territooriumid asuvad mitme maakonna piires, on pesakond pandud maakonda, kuhu jäi suurem osa pesakonna territooriumist (kus oli tehtud suurem hulk vaatlusi). Karu puhul on välja toodud vaid sama-aastaste poegade pesakonnad. Šaakali puhul on eristatud isendipaarid või grupid, mis võivad olla pesakonnad, kuid ei pruugi seda alati olla.

Pesakondade arvu muutus – väljendatakse märkidega +, - või =. Muutuste hindamisel arvestatakse hundi ja ilvese puhul kahte viimast aastat. Karu puhul on võrdluses kasutatud kahe järjestikuse aasta pesakondade arvu keskmist $K = (P_{(A)} + P_{(A-1)}) / 2$, kuna sama emaste põlvkond sigib reeglina iga kahe aasta tagant.

Siinkohal tuleb arvestada sellega, et pesakondade arvu muutus väljendab olukorda enne jahihooaega, jäljeindeksi muutus ja jahimeeste hinnang arvukuse muutusele aga jahihooaja järgset olukorda.

Jäljeindeks (JI) – on loendusmarsruudiga ristuvate jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta jagatud jälgede võimaliku maksimaalse vanusega päevades (24h -1; 36h - 1,5; 48h - 2; 60h - 2,5). Jälgede võimaliku maksimaalse vanuse leidmisel on aluseks võetud viimase vanu jälgi katva lumesaju lõpu orienteeruv kellaaeg.

Pabulaindeks – hirvlaste pabulahunnikute (metssea puhul ekskrementide) arv 1 km transekti kohta. Transekti laius on 2 meetrit. Aruande tabelites esitatud pabulaindeksid on ühtlustatud arvestades iga konkreetse loendusruudu läbimise kuupäevaga. Tasanduskoefitsiendi arvutamisel on arvestatud pabulahunnikute akumulatsiooni perioodi pikkuseks 200 päeva ja selle alguseks võeti 1. oktoober.

Tuhnimislaikude pindala (m²) metssigade poolt viimase talve jooksul tekitatud tuhnimislaikude pindala 1 km pikkusel transektil. Hinnatakse ainult transektile ulatuvate tuhnimislaikude suurust 2 m laiuse pabulaloenduse transektiala piires.

Liikluses hukkunud isendid – käesolevas aruandes on kasutatud jahipiirkonna kasutaja esitatud jahindusstatistikas toodud andmeid liikluses hukkunud sõraliste kohta.

Värske ulukikahjustus (VUK) –aruandes on esitatud eeskätt põdra tekitatud värskete kahjustustega puude osakaal seirealadel. Värskest kahjustatud puude hulka loetakse edasise kasvu seisukohast nii olulisel kui ka ebaolulisel määral kahjustatud okaspuid.

Jahimeeste hinnang arvukusele – jahimeeste poolt antud hinnangud ulukite arvukuse kohta jahipiirkonnas. Maakondlikud isendite arvud näitavad jahipiirkondade hinnangute summat, mis on ümardatud kümneni (v.a punahirvel).

Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele – sõraliste puhul saadud jahimeeste 2024. aasta arvukuse hinnangu andmete võrdlemisel eelneva 2023. aasta omaga, väikeulukite ja suurkiskjate puhul väljendab jahimeeste otsest hinnangut arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga.

Suurulukid

+ arvukus suurenenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

- arvukus langenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

= arvukus jäänud samaks. Muutus eelmise aasta loendusega võrreldes on olnud väiksem kui 5%.

Väikeulukid

Jahipiirkondlike hinnangute summana saadud näidu alusel iseloomustatakse arvukuse muutuse trendi järgnevalt:

+ arvukus suurenenud (tabelites heleroheline taust). Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

++ arvukus oluliselt suurenenud (tabelites tumeroheline taust). Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

= arvukus jäänud samaks (tabelites kahvatukollane). Maakondliku loenduse summaarne tõus või langus on olnud väiksem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

- arvukus vähenenud (tabelites pruunikaspunasel taustal). Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;
- - arvukus oluliselt vähenenud (tabelites pruunil taustal). Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust.

Vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv – vaatluskaartidel esitatud keskmine vaadeldud isendite arv ühe vaatluspäeva (vaatlusrea) kohta. Põdra kohta esitatud näitaja leidmisel on aluseks võetud 15. septembrist 31. oktoobrini, metsseal 1. septembrist detsembri lõpuni. Vaatluspäevadena on arvesse võetud vaid need vaatluspäevad, mil loomi kohati.

Küttimissoovitus

- ↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga suurendada;
- ↑↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga oluliselt suurendada;
- – küttida eelmise jahihooajaga sarnaselt (pole põhjust muuta varasemat küttimisstrateegiat);
- / ↑ – küttida samas mahus või veidi enam;
- / ↓ – küttida samas mahus või veidi vähem;
- ↓ – küttimismahtu vähendada;
- ↓↓ – küttimist oluliselt vähendada.

Iga käsitletava liigi juures on valges kastis esitatud erinevates näitajates toimunud muutuste põhjal antud koondhinnang liigi üldseisundile, hallis kastis esitatud kokkuvõttev hinnang liigi arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga ja kollases kastis üldistatud soovitus liigi küttimiseks eeloleval jahihooajal võrreldes eelmisega.

Aruande erinevates tabelites esitatud kollakas kirjas märgitud näitajad on arvutatud väga väikese andmete hulga põhjal, mistõttu ei saa neid pidada järelduste tegemisel piisavalt usaldusväärseks.

Aruandes esitatud küttimise tiheduskaardid on loodud Mapinfo Professional 2019 tarkvara abil. Küttimiskaartidel kasutatud Eesti kontuur ja maakondade piiride kihi on loonud Maaamet.

Sigade Aafrika katku levikukaartide alusandmed pärinevad Põllumajandus- ja Toiduametilt.

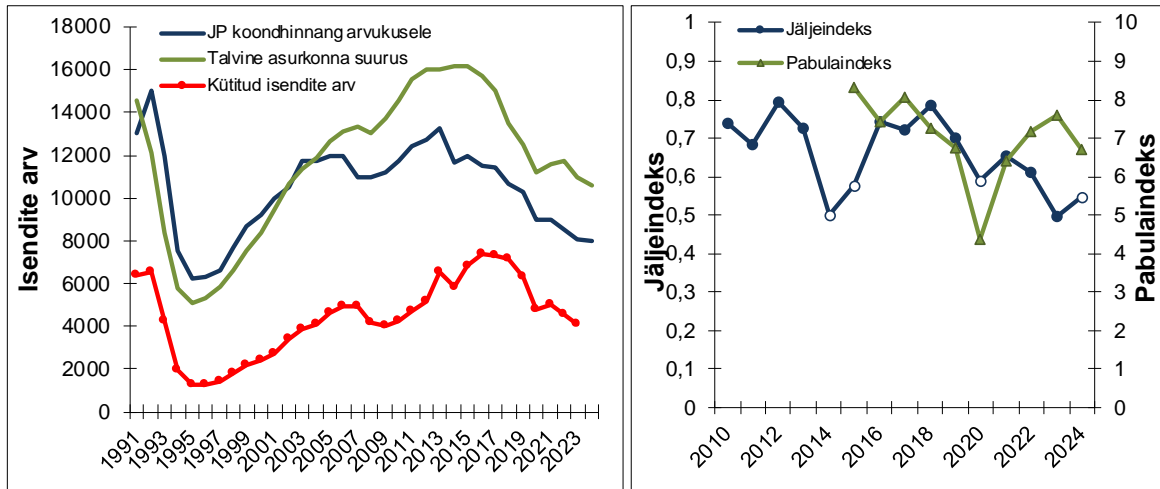
Andmed suurkiskjate ja haneliste kahjude kohta pärinevad Keskkonnaametilt.

Aruandes esitatud info hirvlaste tekitatud metsakahjustuste kohta (metsakaitseeksportiisid ja metsateatised) on kogutud Keskkonnaameti poolt ja pärinevad Metsaregistrist.

NB! Eelnevate aastate andmete võrreldavuse tagamiseks ja tulenevalt sellest, et maakondlikud jahindusnõukogud tegutsevad täna endiselt haldusreformi eelsetes piirides, on ka käesolevas aruandes maakondlike koondandmete esitamisel ja küttemissoovituste koostamisel lähtutud haldusreformi eelsetest maakonna piiridest.

SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LIIGITI

PÕDER (*Alces alces*)

ÜS = 😊 A = →/↓ K = →/↓

Talvine asurkonna suuruse (Keskkonnaagentuuri hinnang ja jahipiirkonna kasutajate hinnangute summa), kütitud põtrade arv ja asustustiheduse muutusi iseloomustavate ruutloenduse jäljeindeks ja pabulaindeksi muutused. Population size (green line – wintering population size estimated by Estonian Environment Agency; blue line – based on estimates given by the users of hunting districts), hunting bag, winter track index (blue line second graph – tracks per 1 km per 24 hours) and pellet index (green line – n of pellet groups per 1 km of transects).

- Põdra asurkonna suurus oli 2024. aasta alguses vahemikus 10 000 – 11 000 isendit. Võrreldes eelmise aastaga on põdra üldarvukus veidi langenud.
- Asurkonna sooline struktuur on püsinud stabiilne, kuid asurkonna juurdekasvu iseloomustav vasikate osakaal 2023. aasta sügisestest vaatlustes oli vaatamata headele põdralehmade viljakusnäitajatele viimase 20 aasta madalaim. See osutab suurenenud kisklussurvele, mille tõttu vasikate suvine suremus on märgatavalt suurenenud.
- Värskeid põdrakahjustusi esines seiratud männinoorendikes ja keskealistes 30-60-aastastes kuusikutes eelmise aastaga võrreldes vähem.
- Põdra üldarvukuse hoidmiseks 2024. aasta algusega sarnasel mõõdukul tasemel soovitame 2024. aasta jahihooajal kütida Eestis kokku 3580-3980 põtra.
- Võrreldes eelmise jahihooajaga võib põdra küttimismahtu suurendada üksnes väga kõrge põdra asustustiheduse ja/või sagedaste ja kõrgete põdrakahjustustega piirkondades. Mõõduka ja madalama asustustihedusega piirkondades, kus olulised kahjustused puuduvad ja/või eelneval jahihooajal on esinenud suuri raskuseid jahindusnõukogude poolt määratud miinimumkvootide täitmisega, tuleks küttimismahte kindlasti langetada.
- Vasikate küttimisel on oluline jälgida, et neid asurkonna normaalseks uuenemiseks ka jahihooaja järgsesse asurkonda piisavalt alles jääks. Vasikate vähesuse korral tuleks langetada ka nende osakaalu küttimises.

Põdra üldarvukuses viimasel paaril-kolmel aastal suuri muutuseid toimunud ei ole ning jahihooaja järgne ja poegimisperioodi eelne arvukus on kõikunud 10 – 12 tuhande isendi vahemikus. Aasta tagusega võrreldes on üldarvukus siiski pigem veidi langenud ja seda eeskätt Mandri-Eestis.

2024. aasta kevadel loendati seirealadel iga läbitud 1 km loendusmarsruudi kohta keskmiselt 6,7 põdra pabulahunnikut, mis on eelneva kahe aasta tulemusega võrreldes veidi madalam, (2023 kevadel 7,6 ja 2022 kevadel 7,2), olles üsna samal tasemel 2019. (6,8) ja 2021. aasta (6,4) pabulaloenduste tulemusega. Tuletades pabulaindeksist põdra asustustiheduse seirealadel, saame pärast küttimise mõjude arvesse võtmist keskmiseks talviseks asustustiheduseks seirealadel ~5,3 isendit 1000 ha kohta. Sama arvutuskäigu alusel saadi seirealade keskmiseks talviseks asustustiheduseks 2023. aastal ~5,9 ja 2022. aastal ~5,5 põdra 1000 ha kohta. Sealjuures mandril asuva 40 seireala keskmiseks põdra asustustiheduseks saab tänavuse pabulaindeksi põhjal 5,2 eelneval kahel aastal 5,9.

Võrreldes 2023. aasta loenduste tulemusega kasvas 2024. aastal põdra pabulaindeks 16-l (tõus üle 10%), langes 19-l (langus üle 10%) ja püsis enam-vähem samal tasemel 13-l seirealal. Seirealade lõikes kõrgeim põdra pabulaindeks registreeriti Hiiumaal Käina-Tubala seirealal, mille tulemusega ligilähedaselt sarnane oli loendustulemus ka Järvemaal asuval Lõõla-Vahastu seirealal. Seirealade keskmisest üle kahe korra kõrgem oli pabulaindeks ka Saaremaal asuval Valjala-Tagavere-Laimajala, Viljandimaal Sudiste-Veisjärve ja esmakordselt seiratud Ida-Virumaal asuval Sirgala seirealal. Madalaimad põdra pabulaindeksid registreeriti Lääne-Virumaal asuval Väike-Maarja-Viru-Jaagupi, Valgamaal asuval Valga-Õru ja Pärnumaal asuval Häädemeeste-Laiksaare seirealal.

Erinevate aastate pabulaloenduste tulemuste võrdlemisel tasub kindlasti meeles pidada, et paks ja pikalt kevadeni maas püsinud lumikate on soodne pabulahunnikute säilivusele ja kuna paksus lumes liikumisega kaasnev suurenenud energiakulud vajavad tarbitava toidu koguste suurenemise näol kompenseerimist, siis teatud määral tõstab see ka põtrade poolt talvel metsa alla jäetud hunnikute arvu. Vähene lumikate ja sagedased või pikemalt püsivad plusskraadid talvel või ka varane kevad aga vastupidi kiirendab talviste pabulahunnikute lagunemist. Selles osas on kõige problemaatilisem just Eesti suursaartel asuvatel seirealadel erinevatel aastatel tehtud loendustulemuste võrdlemine, sest aprilli keskpaigaks, mil sageli alles paljud mandril asuvad loendusmarsruudid lõplikult lumikattest vabanevad, on saartel lumikate, kui seda talvel üldse püsivamalt maas oli, juba ammu kadunud. Selline oli olukord ka 2024. kevadel ning tõenäoliselt mõjutas see negatiivselt ka valdavalt alles aprilli teises pooles Saaremaa seirealadel teostatud loendustel nähtud hirvlaste pabulahunnikute arvu.

Põdra suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel aastatel 2015 - 2024 tehtud pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendus-marsruudi kohta.

Results of moose pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>										Muutus vr 2023 <i>Change (%)</i>	Indeksite vahe <i>(2024-2023) Difference (2024-2023)</i>
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	6,7	6,0	7,9	7,7	6,5	3,0	6,3	6,0	5,0	7,1	40,4	2,0
4	Harju	Nõva-Keibu	8,4	7,7	5,2	6,6	7,0	2,6	7,5	6,3	8,1	5,8	-29,2	-2,4
5	Harju	Haiba	5,5	2,5	4,2	2,9	7,5	2,2	4,4	4,9	3,9	3,5	-8,7	-0,3
6	Harju	Kose-Uuemõisa	10,3	10,6	10,6	7,4	6,1	3,2	5,2	7,9	7,3	7,7	5,4	0,4
48	Harju	Keskpolügoon*									12,8	11,0	-14,5	-1,9
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	11,4	3,2	5,0	3,1	2,7	2,1	2,7	2,9	3,8	2,6	-30,4	-1,2
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	6,7	15,1	11,3	8,3	5,6	4,0	9,1	12,0	11,6	6,5	-44,4	-5,2
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	4,2	2,3	1,8	1,9	0,8	0,8	0,2	0,2	0,4	0,4	-2,2	-0,0
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	15,7	11,5	12,2	16,3	12,8	7,4	7,3	8,3	4,9	5,0	1,1	0,1
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	6,3	5,3	6,6	6,9	6,6	4,3	11,0	15,1	7,3	12,6	72,0	5,3
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	3,0	2,7	2,9	4,3	5,4	3,6	2,6	2,0	3,1	4,8	53,3	1,7
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	10,2	7,7	4,4	6,1	9,1	2,2	4,4	4,3	3,4	3,2	-4,0	-0,1
49	Ida-Viru	Sirgala*										14,1		
11	Lääne	Haapsalu-Martna	23,2	15,0	16,3	14,5	9,6	8,0	8,6	15,8	13,9	12,3	-11,3	-1,6
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	10,2	11,4	15,8	9,9	6,4	6,5	11,9	9,0	15,6	6,3	-59,7	-9,3
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	8,7	8,4	8,8	3,7	7,0	5,3	5,9	9,9	11,6	14,4	24,2	2,8
13	Rapla	Valgu-Raikküla	11,2	11,2	17,0	17,3	11,2	5,7	9,2	9,8	8,8	8,8	-0,1	-0,0
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	9,0	10,7	12,1	9,2	9,0	5,8	4,6	6,3	6,8	8,2	20,3	1,4
19	Pärnu	Halinga-Libatse	15,2	14,9	11,9	13,8	8,6	6,1	6,3	9,9	11,9	11,7	-1,0	-0,1
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	8,3	8,3	12,5	10,3	11,7	8,3	7,6	6,3	8,4	8,1	-4,4	-0,4
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	10,7	8,5	10,5	8,7	3,5	4,2	8,6	9,8	12,9	6,6	-48,9	-6,3
26	Pärnu	Õordi	9,1	6,2	6,5	4,6	4,2	2,0	4,5	3,6	2,1	2,1	2,5	0,1
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	2,1	3,5	2,0	1,5	0,8	1,5	3,5	2,3	3,0	0,7	-76,4	-2,3
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	8,1	5,9	4,1	8,5	6,4	4,4	3,9	5,7	6,4	7,5	16,6	1,1
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	4,8	8,6	5,7	6,2	7,9	6,2	9,8	11,4	7,6	7,9	3,3	0,3
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	37,2	24,3	18,9	19,7	25,9	19,7	23,0	20,0	18,8	14,4	-23,5	-4,4
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	6,7	6,1	5,4	9,5	6,7	7,0	6,8	4,6	7,6	4,9	-35,6	-2,7
14	Järva	Lõõla-Vahastu	17,3	13,3	15,4	9,7	11,5	9,3	9,8	16,6	16,0	15,9	-0,9	-0,2
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	16,8	15,5	10,0	12,1	10,0	5,9	7,8	6,6	7,4	8,5	14,6	1,1
21	Järva	Kabala-Imavere	14,2	16,4	17,5	13,1	14,6	3,7	6,1	6,8	15,4	6,1	-60,4	-9,3
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	1,9	2,3	2,9	1,6	1,1	2,4	2,9	1,3	1,7	27,2	0,4
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	16,4	12,8	15,9	11,1	7,9	3,7	6,9	6,3	8,3	4,1	-50,8	-4,2
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	2,7	3,5	5,8	3,8	3,7	2,0	4,2	7,4	6,3	3,6	-42,4	-2,7
29	Tartu	Järvselja	9,3	10,7	12,2	5,3	10,6	4,2	13,2	15,6	11,0	11,6	5,3	0,6
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,9	1,2	0,7	0,5	0,3	1,6	1,5	1,6	0,7	1,6	114,9	0,8
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	3,6	2,8	1,6	3,9	4,7	4,4	6,3	7,4	6,7	9,3	39,5	2,6
38	Põlva	Saatse	1,8	1,0	3,8	5,0	4,0	1,8	4,4	5,6	6,0	4,4	-27,2	-1,6
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	3,3	1,6	3,4	1,2	0,4	0,9	2,0	0,9	1,1	1,7	53,6	0,6
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	1,7	1,2	2,1	1,7	2,1	2,2	5,1	8,4	9,8	4,3	-56,1	-5,5
40	Võru	Misso	10,8	7,6	16,0	13,6	8,7	13,6	7,5	8,3	8,3	6,1	-26,5	-2,2
50	Võru	Nursipalu*										3,9		
35	Valga	Valga-Õru	2,5	3,7	1,9	2,1	2,0	1,0	1,5	1,4	0,6	0,7	13,2	0,1
39	Valga	Hargla-Karula	4,0	5,4	8,8	7,8	6,9	3,1	9,1	8,7	7,4	11,6	55,5	4,1
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	2,2	1,8	1,7	2,4	1,9	0,7	1,3	1,8	1,3	1,8	42,3	0,5
42	Hiiu	Leluselja	1,5	2,1	2,1	2,2	2,4	1,1	2,1	3,7	2,3	2,7	14,2	0,3
43	Hiiu	Käina-Tubala	5,9	6,6	8,2	5,0	5,7	3,6	6,4	7,4	6,0	16,6	178,4	10,6
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	3,8	4,0	4,8	4,9	6,0	2,9	6,9	4,3	6,5	4,8	-25,2	-1,6
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	8,3	9,6	13,8	7,1	12,4	4,2	7,4	12,9	15,0	15,0	0,0	0,0
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	2,2	3,1	4,3	5,1	2,8	2,4	6,7	3,3	7,8	3,5	-54,6	-4,3
47	Saare	Laugi		5,4	6,6	12,8	6,7	5,6	8,5	5,1	11,6	6,7	-42,6	-4,9
1-40	Mandri-Eesti		9,0	7,9	8,4	7,6	7,0	4,6	6,6	7,5	7,6	6,6	-13,7	-1,0
41-43	Hiiumaa		3,2	3,5	4,0	3,2	3,4	1,8	3,3	4,3	3,2	7,0	120,1	3,8
44-47	Saaremaa		4,8	5,5	7,4	7,4	7,0	3,8	7,4	6,4	10,2	7,5	-26,5	-2,7
	Eesti	Seirealade andmed kokku <i>All areas included</i>	8,3	7,4	8,1	7,3	6,8	4,4	6,4	7,2	7,6	6,7	-11,6	-0,9

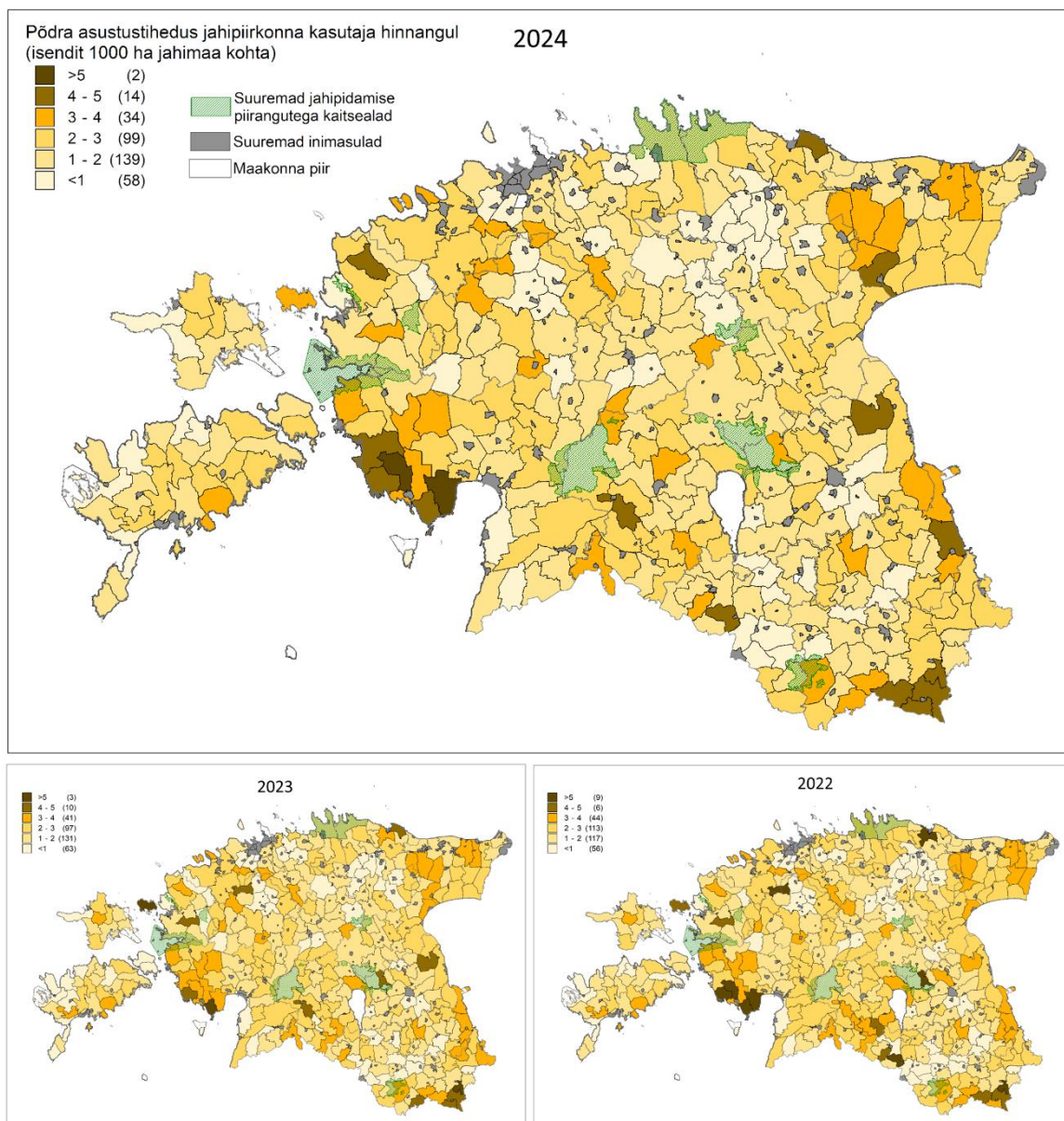
Kuigi seirealad katavad vaid väikest osa riigi territooriumist, tasub maakondlikel jahindusnõukogude liikmetel piirkondlike küttimeahtude jaotuse üle otsustades kindlasti jälgida nii enda maakonnas asuvatel seirealade kui ka maakonna lähemas naabruses asuvate seirealade pabulaindeksites toimuvat ning seda infot nii seirealadega kattuvate kui lähimas naabruses asuvate jahipiirkondade küttimekohustuste määramisel ära kasutada.

Talvise jäljeradade loenduse ehk ruutloenduse läbiviimine möödunud talvel enamuses jahipiirkondades kahjuks ebaõnnestus, mistõttu suurt abi selle meetodiga kogutud andmetest meil põdra ja ka kõikide teiste sel moel seirataivate liikide üldarvukuses toimunud muutuste hindamisel ei ole. Enam-vähem rahuldavas mahus loendusruute (üle 50% ruutudest) läbiti vaid viies maakonnas, millest selgemat põdra jäljeindeksi suurenemist võrreldes paari eelneva aastaga võib täheldada Hiiumaal ja langust Viljandimaal.

Läbitud loendusruutudest, s.o 38% kõikidest seireruutudest, nähti põtrade jäljeridasid 87% loendusruutudest. 2023. aastal registreeriti põtrade jäljeradasid 84%, ja 2022. aastal 87%-l läbitud ruutudest

Põdra jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta ööpäevas) aastatel 2013-2024 teostatud ruutloenduste põhjal. *Moose winter track index since 2013.*

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,74	0,56	0,63	0,75	0,91	0,66	0,65		0,74	0,61	0,50	0,48
Hiiumaa	0,66				1,57	0,76			0,55	0,33	0,45	0,69
Ida-Virumaa	0,71	0,49	0,53	0,65	0,53	0,94	0,48	0,41	0,65	0,51	0,62	0,68
Jõgevamaa	0,68		0,86	0,79	1,01	1,51	0,86		0,54	0,67	0,53	0,91
Järvamaa	0,62	0,40	0,54	1,05	0,89	0,83	0,97	0,82	0,88	0,84	0,37	0,30
Läänemaa	1,45			1,23	1,07	0,90	1,16	0,75	0,66	0,86	0,73	
Lääne-Virumaa	0,67	0,37	0,32	0,65	0,33	0,49	0,26		0,27	0,26	0,32	0,23
Põlvamaa	0,41			0,35	0,37	0,45	1,00		0,56	0,91	0,62	0,85
Pärnumaa	0,58			0,91	0,66	1,06	0,75	0,59	0,60	0,50	0,49	
Raplamaa	1,11	0,70		1,08	0,67	0,72	0,92	0,92	0,75	0,60	0,66	
Saaremaa	0,91	0,69				0,45	0,59		0,53	1,24	0,34	
Tartumaa	0,60		0,40	0,52	0,68	1,03	0,44	0,44	0,54	0,65	0,50	0,65
Valgamaa	0,44			0,50	0,21	0,39	0,58	0,35	0,60	0,52	0,57	0,39
Viljandimaa	0,81			0,62	0,86	0,64	0,71	0,72	0,83	0,59	0,42	0,33
Võrumaa	0,39		0,75	0,87	0,98	0,70	0,62	0,63	0,95	0,51	0,59	0,45
	0,73	0,50	0,58	0,74	0,72	0,79	0,70	0,59	0,65	0,61	0,50	0,55

Põdra asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2024., 2023. ja 2022. a kevadel antud arvukushinnangute põhjal. *Moose density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of hunting districts.*

Jahipiirkondade kasutajate poolt 2024. aasta märtsis antud arvukuse hinnangute kogusumma võrreldes 2023. aastaga märkimisväärselt ei muutunud (langes 0,9% võrra). Suhtarvudes kõige enam langes jahipiirkondade kasutajate koondhinnang Hiiu- ja Raplemaal, tõusis aga Saare- ja Võrumaal. Võrreldes kümme aastat tagasi jahimeeste poolt põdra arvukusele antud hinnangutega, on tänavuse aasta vastavad numbrid keskeltläbi kolmandiku võrra väiksemad.

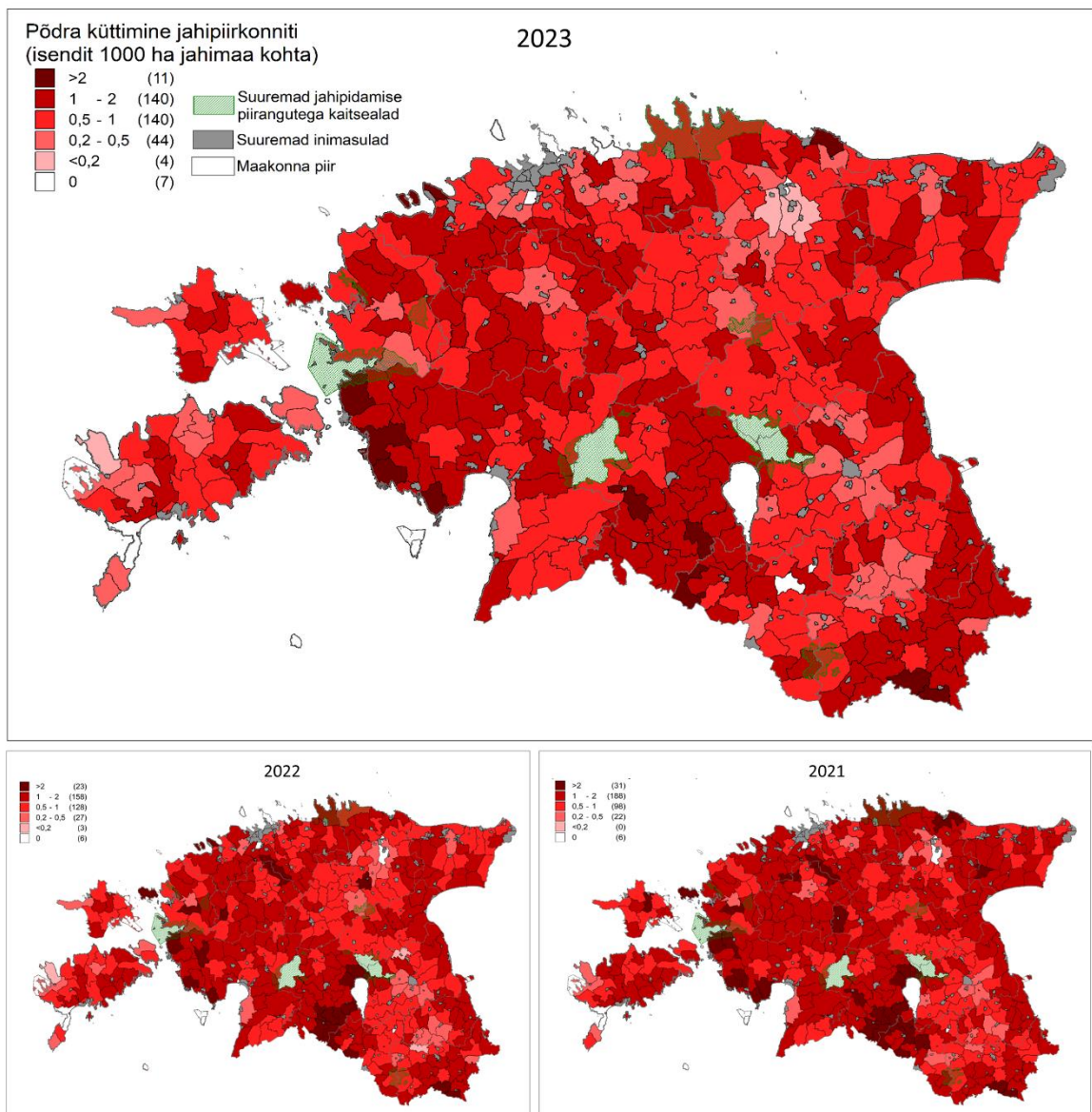
Jahipiirkonna kasutajate koondhinnang põdra arvukusele ja selle muutustele aastatel 2015-2024.
Hunters estimated moose population size (in winter, post harvest) in 2015-2024.

Maakond <i>County</i>	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) <i>Hunter estimated population size (n)</i>										2024/2023	2024/2015
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	muutus (%) <i>Change in hunters estimation (%)</i>	muutus (%) <i>Change in hunters estimation (%)</i>
Harjumaa	1380	1220	1220	1060	1010	840	830	760	670	640	-4,5	-53,6
Hiiumaa	310	280	250	250	220	190	190	180	170	150	-11,8	-51,6
Ida-Virumaa	900	920	940	940	950	800	820	810	760	770	1,3	-14,4
Jõgevamaa	660	600	570	510	480	410	460	450	430	420	-2,3	-36,4
Järvamaa	590	570	510	520	520	440	420	400	340	320	-5,9	-45,8
Läänemaa	880	910	960	850	720	620	610	500	510	510	0,0	-42,0
Lääne-Virumaa	950	870	810	800	750	620	630	540	510	490	-3,9	-48,4
Põlvamaa	480	460	440	410	410	410	450	460	490	490	0,0	2,1
Pärnumaa	1520	1390	1430	1370	1380	1280	1250	1210	1140	1150	0,9	-24,3
Raplamaa	960	930	1010	810	820	660	610	570	550	500	-9,1	-47,9
Saaremaa	800	800	770	700	640	560	530	480	440	490	11,4	-38,8
Tartumaa	670	660	650	660	610	550	570	580	550	570	3,6	-14,9
Valgamaa	570	540	480	520	480	420	380	350	300	300	0,0	-47,4
Viljandimaa	880	850	870	800	800	760	800	800	720	680	-5,6	-22,7
Võrumaa	510	490	500	530	480	430	460	500	480	510	6,3	0,0
Kokku Total	12060	11490	11410	10730	10270	8990	9000	8590	8060	7990	-0,9	-33,7

2023. aasta jahihooajal kütiti Eestis 4061 põtra, mis on võrreldes 2022. aasta jahihooajaga 490 isendi võrra vähem. 2023. aasta ulukite seirearuandes soovitatud orienteeruva miinimummahuga võrreldes oli kütitud põtrade arv 149 isendi võrra väiksem, mis on igati ootuspärane. Võrreldes 2022. aasta jahihooajaga kütiti põtru 2023. aasta jahihooajal mõne isendi võrra enam vaid Võrumaal.

Põdra küttimine aastatel 2014 - 2023. *Hunting of moose in 2014-2023.*

Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) <i>Change in hunting bag</i>	muutus (%) <i>Change in hunting bag</i>
Harjumaa	670	774	800	811	747	666	476	484	441	355	-19,5	-47,0
Hiiumaa	165	170	164	183	171	145	106	112	87	76	-12,6	-53,9
Ida-Virumaa	287	412	464	505	503	464	361	367	327	309	-5,5	7,7
Jõgevamaa	261	321	372	355	351	288	177	236	228	215	-5,7	-17,6
Järvamaa	280	346	421	392	406	384	269	277	225	211	-6,2	-24,6
Läänemaa	468	515	594	653	579	475	378	350	310	274	-11,6	-41,5
Lääne-Virumaa	443	581	654	592	643	535	392	363	310	253	-18,4	-42,9
Põlvamaa	180	216	289	265	222	214	183	210	216	211	-2,3	17,2
Pärnumaa	842	945	933	891	840	755	596	627	596	561	-5,9	-33,4
Raplamaa	511	582	589	589	609	533	403	408	352	321	-8,8	-37,2
Saaremaa	362	382	406	414	398	348	287	301	223	175	-21,5	-51,7
Tartumaa	320	363	388	404	398	329	233	249	245	235	-4,1	-26,6
Valgamaa	271	390	393	379	412	363	290	289	233	189	-18,9	-30,3
Viljandimaa	516	590	601	590	573	526	420	505	504	418	-17,1	-19,0
Võrumaa	239	286	322	314	311	279	237	253	254	258	1,6	7,9
Kokku Total	5815	6873	7390	7337	7163	6304	4808	5031	4551	4061	-10,8	-30,2

Põdra küttimine jahipiirkonniti 2023 ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of moose (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting season.*

Põdrajahi esimeses pooles kohtasid jahimehed põtru veidi harvemini (2,9 põtra jahipäeva kohta) kui 2022. aastal (3,1 põtra jahipäeva kohta). Jahihooaja teises pooles kohati põtru aga hoopis sagedamini (3,3 põtra jahipäeva kohta) kui jahi esimeses pooles ja ka sagedamini kui 2022. aasta jahihooaja teises pooles (3,0). Sarnaselt eelnevate aastatega domineerisid 2023. aastal jahtide käigus vaadeldud mullikate ja vanemate isendite seas põdralehmad (126 põdralehma 100 põdrapulli kohta), kütitud põtrade seas olid aga enamuses maakondades sarnaselt eelnevate jahihooaegade selgelt ülekaalus põdrapullid. Pullide eelisküttimine 2023. aastal ka mõningal määral süvenes, mis on tõenäoliselt suuresti tingitud jahimeeste soovist langenu arvukuse ja asurkonna juurdekasvu tingimustes emasloomi küttimisest säästa. Kui mõõdukas kõrvalekalle kütitud isendite soolises jaotuses

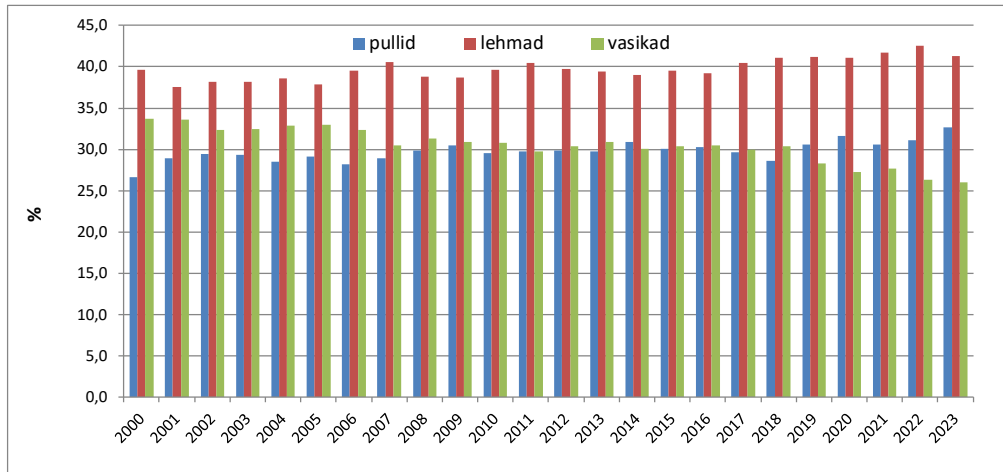
suurt probleemi ei tekita, siis liialdada ühe või teise soorühma eelisküttimisega, eriti kui see on ristivastupidine soolise jaotusega looduses, ei tohiks.

Põtrade sooline jaotus, vasikate osakaal küttimises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud isendite arv jahihooaja esimeses pooles (15. september-31. oktoober) tehtud põdravaatlustes aastatel 2021 - 2023.

Maakond County	Küttimisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			Ühe jahipäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Harjumaa	0,72	0,83	0,81	25,2	25,3	26,5	1,33	1,26	1,30	27,0	24,8	24,8	2,3	3,1	2,4
Hiiumaa	0,95	0,74	1,22	33,9	24,1	32,9	1,52	1,15	1,48	23,3	22,0	26,8	2,7	2,2	2,4
Ida-Virumaa	0,82	0,79	0,75	27,0	27,2	28,2	1,39	1,18	1,11	27,7	22,9	26,3	4,2	3,1	2,9
Jõgevamaa	0,82	0,87	0,95	31,4	30,3	27,4	1,27	1,49	1,20	28,6	26,7	21,6	1,9	2,9	2,6
Järvamaa	0,83	0,90	0,77	30,7	26,7	27,0	1,47	1,56	1,60	27,3	23,7	28,1	2,3	2,1	2,0
Läänemaa	0,94	0,85	0,69	26,3	25,8	27,0	1,18	1,23	1,01	28,1	22,1	20,6	2,6	3,1	3,1
Lääne-Virumaa	0,91	0,92	0,74	29,5	26,5	29,2	1,91	1,49	1,62	24,3	25,1	28,4	3,7	2,5	2,2
Põlvamaa	0,71	0,74	0,75	32,4	30,6	36,0	1,03	1,15	1,19	26,2	25,7	25,8	2,8	3,6	3,8
Pärnumaa	0,87	0,87	0,84	31,3	29,7	28,7	1,32	1,41	1,30	27,4	29,3	26,9	4,5	4,5	4,0
Raplamaa	1,02	1,01	0,81	32,6	31,0	26,8	1,56	1,60	1,08	30,0	29,6	24,7	2,8	2,5	2,7
Saaremaa	1,08	0,97	0,85	30,2	33,6	30,3	1,46	1,52	1,26	22,3	24,4	25,9	2,8	2,4	2,6
Tartumaa	0,77	0,82	0,73	27,3	26,5	29,4	1,20	1,32	1,10	27,9	23,1	25,2	3,7	3,6	3,8
Valgamaa	0,91	0,88	0,64	29,4	21,9	25,4	1,20	1,13	0,91	27,4	27,5	27,1	2,1	1,9	1,6
Viljandimaa	0,98	0,99	0,99	31,1	31,0	28,2	1,79	1,65	1,76	29,3	28,3	25,5	4,7	3,8	3,4
Võrumaa	0,72	0,82	0,74	31,2	31,1	30,6	1,25	1,40	1,14	32,3	31,4	32,1	3,8	3,2	4,5
Kokku Total	0,87	0,87	0,80	29,7	28,3	28,6	1,36	1,37	1,26	27,7	26,3	26,0	3,0	3,1	2,9

Vasikate osakaal (26,0%) põdrajahtide käigus vaadeldud põtrade seas oli taaskord viimase paarikümne aasta madalaim. Kui 2022. aasta madalamat juurdekasvu sai prognoositud ka 2021. aastal kütitud põdralehmade viimase viieteistkümne aasta ühtede madalaimate viljakusnäitajate põhjal, siis 2022. aastal kütitud põdralehmade oluliselt paremate viljakusnäitajate põhjal oleks võinud oodata veidi kõrgemat vasikate osakaalu ka 2023. sügisestes vaatlustes. Peamise põhjusena võib siin välja tuua kiskluse, eeskätt just huntidest lähtuva kisklusurve suurenemise 2023. aastal. Ühest küljest kasvas 2023. aastal hundi arvukus ja teisalt kasvas metskitse arvukuse olulisest langusest tingituna ka põdra (eeskätt noorloomade) osatähtsus huntide menüüs.

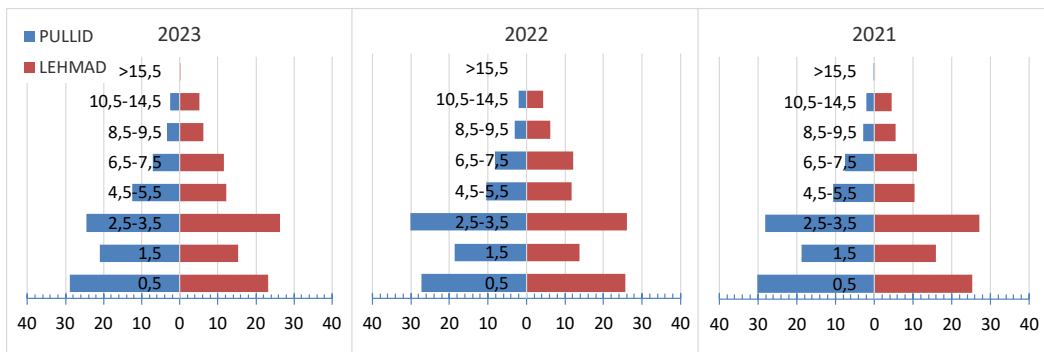
2023. aasta sügisel kütitud põtrade vanuselises jaotuses võib täheldada 4,5-5,5-aastaste isendite osakaalu suurenemist ja 2,5-3,5-aastaste osakaalu vähenemist. See on tingitud peaausjalikult sellest, et eelneval kolmel aastal asurkonda lisandunud põdrapõlvkonnad on isendite arvult olnud märksa väiksemad kui sellele eelnenud aastatel. Samal põhjusel on viimastel aastatel tõusnud ka kütitud isendite keskmine vanus.

Põdraasurkonna koosseis jahiaegsetes vaatlustes (%).

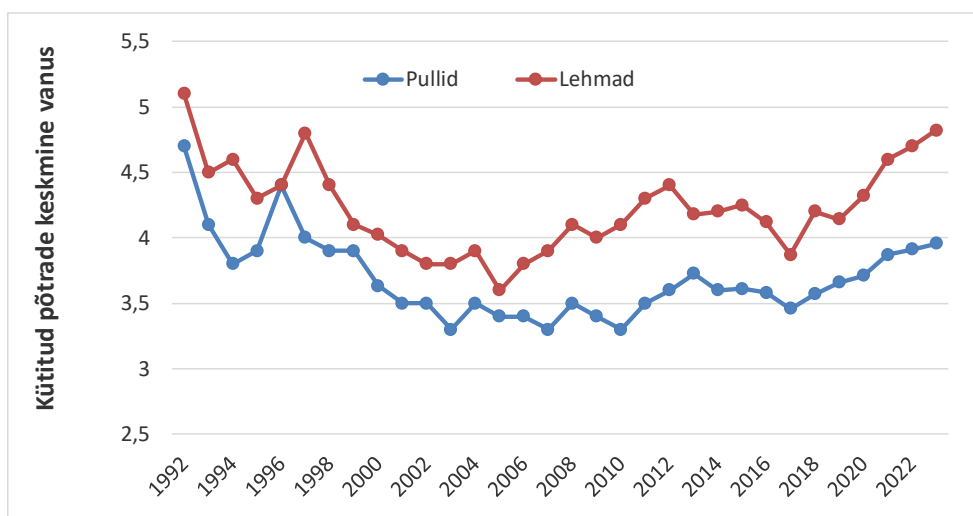
Population composition of moose based on observations made by hunters during hunts.

Adult males – blue; Adult females – red; calves – green.

Põdraasurkonna vanuseline struktuur. Mullikate ja vanemate isendite jaotus kütitud isendite vanuselise jaotuse põhjal. Vasikate osakaaluna kasutatud nende osakaalu jahiaegsetes vaatlustes.

Population age structure based on hunting data (yearlings and older individuals) and observation data (calves).

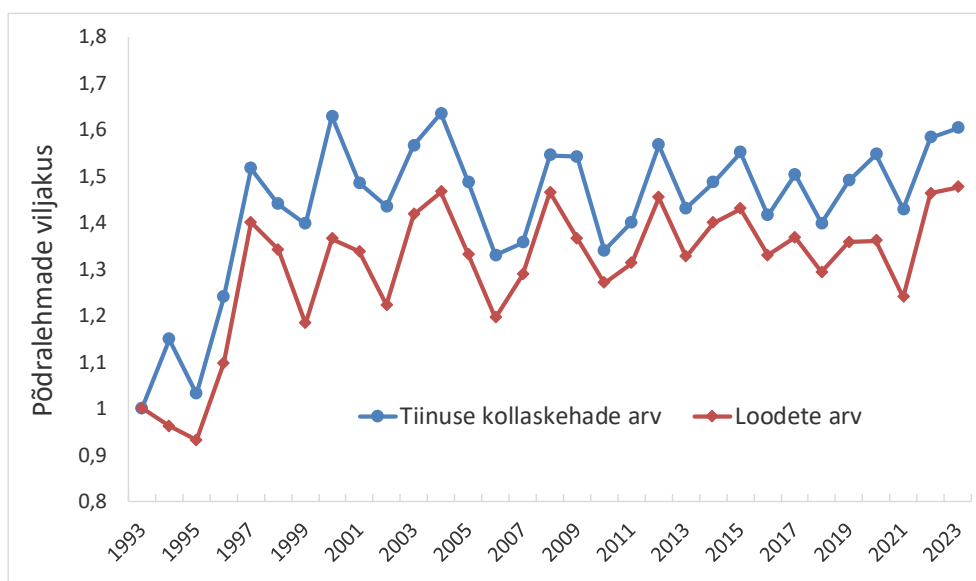
Kütitud põdrapullide- ja lehmade (v.a vasikad) keskmise vanuse muutused aastatel 1992-2023.

Vanus määratud kütitud isendite hammaste kulumispildi alusel (jahimeeste poolt esitatud kütitud põtrade alalõualuud).

Dynamics of mean age (in years) of hunted male (blue) and female (red) moose in 1992-2023.

2023. aastal kütitud põdralehmade viljakusnäitajad olid sarnaselt 2022. aastaga ühed viimase 15. aasta kõrgeimad.

Tõenäoliselt on viimaste aastate ilmastikuolud ja toidubaasi olukord põtrade jaoks olnud üsna soodne. Teisalt võib hea potentsiaalse viljakuse üheks põhjuseks olla ka kasvanud kisklussurve, mille tõttu paljud põdralehmad jäävad ilma oma vasikatest juba nende esimestel elukuudel ja saavutavad seetõttu lõimetishooldega seonduvate kulutuste puudumise tõttu järgmiseks sigimistsükliks parema konditsiooni.

Põdralehmade viljakusnäitajate dünaamika. Keskmine tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv kütitud põdralehmadel.

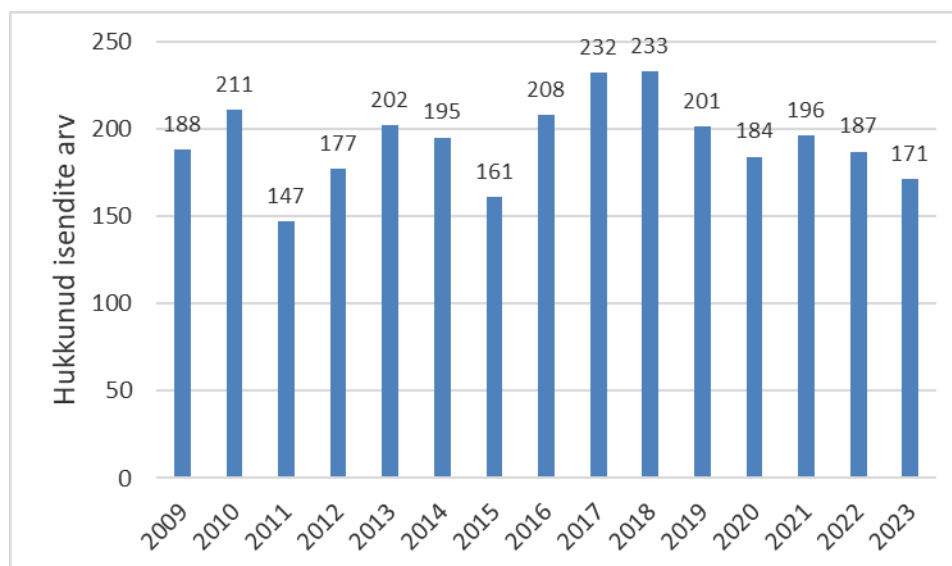
Estimates of potential productivity of moose. Mean number of corpora lutea (blue) and mean number of embryos (red) per female.

Maakondade tasemel on varieeruvus mõõdetud viljakusnäitajates sarnaselt eelnevate aastatega päris suur ja siin mängib olulist rolli valimi esinduslikkus: kui suur on maakonnas kogutud proovide arv ning milline on valimisse sattunud isendite vanuseline jaotus.

Kütitud põdralehmade (mullikad ja täiskasvanud) viljakusnäitajad (innelatud põdralehmade osakaal ja keskmine loodete arv ühe põdralehma kohta) erinevates maakondades viimasel kolmel aastal.

Maakond <i>County</i>	Analüüsitud proovide arv <i>No of analyzed samples</i>			Indlevate emaste osakaal <i>Proportion of females ovulating (yearlings+adults)</i>			Keskmine loodete arv ühe emaslooma kohta <i>No of embryos per female</i>		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Harjumaa	40	26	31	82,5	84,6	90,3	1,20	1,14	1,39
Hiiumaa	9	10	6	66,7	90,0	83,3	0,60	1,50	1,43
Ida-Virumaa	37	30	32	89,2	100,0	96,9	0,95	1,71	1,67
Jõgevamaa	23	26	29	91,3	100,0	96,6	1,31	1,60	1,59
Järvamaa	18	14	22	100,0	92,9	95,5	1,67	1,67	1,53
Läänemaa	20	23	17	90,0	87,0	100,0	1,33	1,44	1,57
Lääne-Virumaa	26	26	21	92,3	96,2	81,0	1,30	1,65	1,26
Põlvamaa	17	21	19	94,1	90,5	94,7	1,56	1,40	1,58
Pärnumaa	40	37	37	90,0	91,9	91,9	1,15	1,35	1,55
Raplamaa	30	26	20	96,7	96,2	100,0	1,40	1,59	1,67
Saaremaa	27	23	19	88,9	87,0	89,5	1,05	1,27	1,17
Tartumaa	13	17	24	84,6	94,1	95,8	1,00	1,20	1,21
Valgamaa	20	18	10	100,0	88,9	80,0	1,56	1,28	1,00
Viljandimaa	31	33	35	83,9	93,9	85,7	0,96	1,54	1,41
Võrumaa	14	21	18	100,0	95,2	100,0	1,50	1,44	1,65
Kokku Total	364	354	340	90,1	92,9	92,6	1,24	1,46	1,48

Jahipiirkonna kasutajate andmetel hukkus autodega kokkupõrgete tagajärjel Eestis 2023. aastal vähemalt 171 ja aasta varem 187 põtra. Tavapäraselt juhtus kõige rohkem põdraga seotud liiklusõnnetusi maakondadest kõrgeima liiklustihedusega Harjumaal, kus hukkus 40 põtra. Harjumaale järgnes Raplamaa 24 ja Tartumaa 16 liikluses elu kaotanud põdraga.

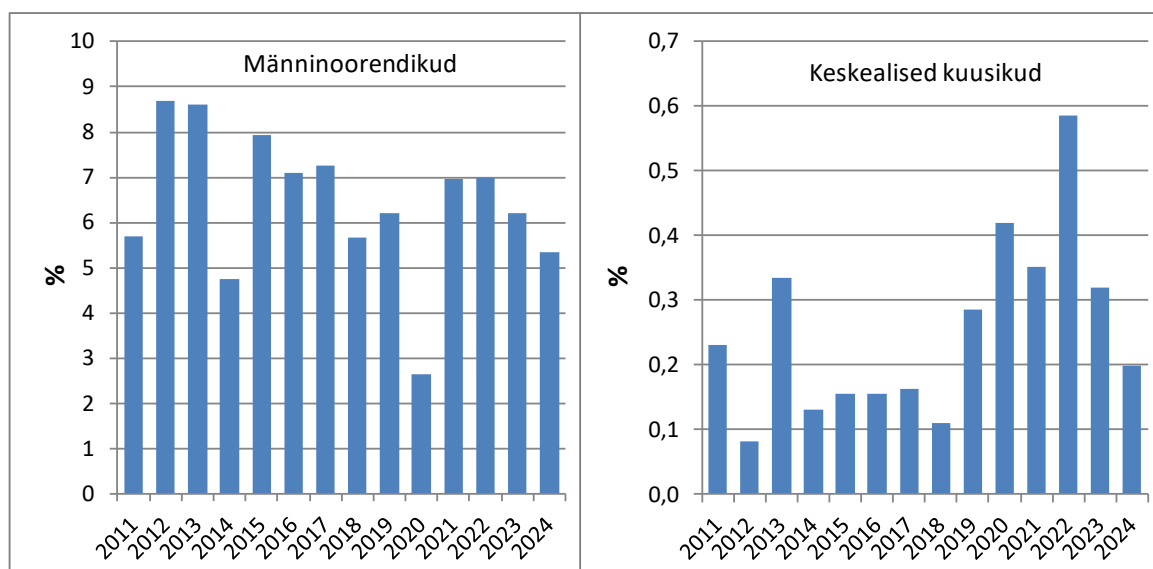

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud põtrade arv aastatel 2009 - 2023.

The number of moose killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

2024. aasta kevadel põdrakahjustuste seire käigus läbi vaadatud 1021 männinoorendikus (5-15- aastased) esines värskaid, põtrade poolt viimasel talvel tekitatud vigastusi 5,4%-l ja puu arengut oluliselt mõjutavaid kahjustusi 3,6%-l uuritud mändidest. Kõikide seiratud männinoorendike kokkuvõttes esines põtrade tekitatud värskaid toitumisjärgi 14% võrra vähem kui eelneval aastal. Maakondade võrdluses kõige enam kahjustatud mände kohati Saare-, Rapla- ja Järvamaa proovitükkidel.

Värskete vigastustega mände esines 2024. aastal 38,8%-l kõigist läbi vaadatud proovitükkidest (2023 45%; 2022. 48,4%, 2021. aastal 49,1%), sealjuures oluliste uue vigastustega mände täheldati 31,0%-l (2023. aastal 37,0%-l, 2022. aastal 41,9%-l, 2021. aastal 41,8%) vaadeldud proovitükkidest.

Värskede kahjustustega mändide osakaal (%) noortes männikutes ja kuuskede osakaal keskealistes kuusikutes seirealadel. *Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands and spruce trees in mid-aged spruce stands in studied survey plots.*

Värskaid põtrade poolt vigastatud kuuski keskealistes 30-60-aastastes kuusikutes esines 2024. aasta kevadel vähem kui eelneval viiel aastal. Kõige enam tuli kuuskede koorimist ette Rapla- ja Ida-Virumaa proovitükkidel. Seiratud kuusikute kokkuvõttes esines värskaid vigastusi 0,2%-l, sealjuures värskaid olulisi vigastusi 0,15%-l seiratud kuuskedest. Seega olid põdrad viimasel aastal kahjustusi tekitanud kahele kuusele tuhandest. Värskete vigastustega kuuski esines 7,7%-l kõikidest 2024. aastal seiratud proovitükkidest, sealjuures oluliste uute vigastustega kuuski täheldati 6,3%-l proovitükkidest. Aasta varem esines värskaid põdrakahjustusi 9,0%-l kõigist läbi vaadatud proovitükkidest ja olulisi uusi vigastusi täheldati 5,6% vaadeldud proovitükkidest.

Värske kahjustusega mändide osakaal (%) noortes männikutes seirealadel ja inventeeritud noorendike arv (N). *Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands in survey plots and the number of studied survey plots.*

Maakond County	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Harjumaa	24	2,3	49	6,8	67	6,7	75	0,8	92	8,1	87	5,8	88	4,3	100	2,0	95	2,5	91	1,3	102	7,0	77	6,1	83	3,4	95	3,1
Hiiumaa	7	35,4	18	29,1	5	34,2	31	21,9	54	8,7	65	9,0	59	11,7	63	6,4	63	8,7	62	4,8	50	8,2	50	5,9	50	6,9	50	4,9
Ida-Virumaa	44	4,2	43	1,7	54	5,3	52	1,9	49	4,9	55	3,2	65	7,9	54	1,9	65	6,9	75	3,2	61	4,1	73	6,8	59	6,9	70	7,4
Jõgevamaa	29	2,2	22	4,3	24	11,1	34	6,0	21	17,1	38	7,9	58	11,8	59	6,9	33	14,1	41	2,4	30	5,7	33	3,9	32	4,8	33	0,8
Järvamaa	20	5,3	26	9,8	10	10,0	25	2,2	26	27,4	30	24,6	25	28,5	33	10,2	46	7,9	47	2,7	24	5,5	32	11,4	22	4,4	31	11,2
Läänemaa	33	7,5	18	7,7	7	1,0	52	7,8	49	8,6	50	7,7	39	19,6	48	9,5	68	8,9	65	4,9	65	8,0	35	13,4	75	7,4	61	6,5
Lääne-Virumaa	55	4,7	58	12,4	53	10,2	68	3,0	84	8,1	119	8,5	128	6,4	129	4,8	166	3,7	123	1,8	102	4,8	72	7,5	71	4,5	70	2,4
Põlvamaa	15	4,3	36	0,1	69	2,7	44	0,2	85	1,5	77	1,7	82	0,3	72	1,2	74	0,7	115	1,1	116	2,0	116	0,5	91	3,4	106	2,1
Pärnumaa	12	23,3	32	28,7	52	10,3	48	1,9	39	4,3	49	7,3	75	2,1	95	6,1	104	6,9	83	2,4	74	11,1	51	12,5	107	6,0	115	9,7
Raplamaa	28	4,5	26	5,3	44	16,7	35	11,4	30	18,8	28	18,8	28	14,5	51	9,5	58	9,1	47	5,9	35	7,3	34	16,6	64	14,9	70	12,1
Saaremaa	47	4,1	35	7,4	56	13,6	83	9,4	72	8,6	71	10,1	76	6,2	55	7,4	87	8,8	73	6,6	75	14,9	68	18,3	70	9,3	70	13,3
Tartumaa	33	3,6	27	2,4	44	10,8	59	3,8	114	3,5	112	2,9	105	5,7	135	5,1	75	4,1	93	2,1	91	2,8	88	4,3	77	6,6	59	1,9
Valgamaa	39	4,3	28	6,3	31	2,2	56	2,9	77	11,9	59	5,8	105	6,7	95	9,8	87	7,6	118	1,8	91	8,0	80	3,1	75	2,0	59	0,4
Viljandimaa	22	18,4	24	14,5	29	14,3	33	3,6	32	14,0	34	10,3	44	7,3	39	9,9	44	11,4	99	1,4	51	14,2	77	8,0	88	9,2	86	1,8
Võrumaa	38	1,2	36	3,2	59	3,0	42	0,6	57	2,4	45	1,4	48	1,2	55	0,5	64	3,1	72	1,6	46	4,6	60	1,9	52	2,8	46	1,4
EV kokku Total	446	5,7	478	8,7	606	8,6	737	4,8	881	7,9	919	7,1	1025	7,3	1083	5,7	1129	6,2	1204	2,6	1013	7,0	946	7,0	1016	6,2	1021	5,4

Värske kahjustusega kuuskede osakaal (%) keskealistes kuusikutes seirealadel ja inventeeritud kuusikute arv (N). *Proportion of newly damaged (by moose) trees in the studied survey plots of mid-aged spruce stands and the number of studied spruce stands.*

Maakond County	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Harjumaa	8	0,50	13	0,08	14	1,43	23	0,00	41	0,34	39	0,03	41	0,24	46	0,00	25	0,00	33	0,00	37	0,65	38	0,61	31	0,07	44	0,11
Hiiumaa	3	0,33	14	0,00			13	0,20	20	0,10	34	0,12	37	0,03	26	0,08	24	0,08	25	0,08	25	0,08	25	0,40	25	0,00	25	0,00
Ida-Virumaa	11	0,18	17	0,06	9	0,22	24	0,00	21	0,14	21	0,29	34	0,17	15	0,00	32	0,41	33	0,06	21	0,90	33	1,27	25	0,32	35	0,54
Jõgevamaa	7	0,00	27	0,00	22	0,23	21	0,00	34	0,21	39	0,10	53	0,10	60	0,03	40	0,00	33	0,06	33	0,03	27	0,33	24	0,04	42	0,00
Järvamaa	25	0,24	7	0,00	8	0,00	31	0,00	38	0,05	48	0,08	34	1,03	51	0,00	45	0,16	47	1,40	26	2,35	13	0,38	26	1,00	42	0,12
Läänemaa	3	0,33	2	0,00	1	0,00	37	0,40	36	0,36	19	0,00	30	0,20	22	0,00	25	1,08	22	2,36	24	1,17	21	0,14	30	0,30	23	0,26
Lääne-Virumaa	7	0,29	24	0,17	10	1,10	34	0,10	39	0,03	91	0,15	78	0,36	44	0,05	61	0,48	50	0,94	38	0,74	38	0,42	35	0,09	35	0,43
Põlvamaa	3	0,00	3	0,00	30	0,27	29	0,00	40	0,00	33	0,06	37	0,00	29	0,00	21	0,10	52	0,06	26	0,04	34	0,00	34	0,03	52	0,46
Pärnumaa	11	0,00	36	0,06	39	0,10	50	0,00	32	0,00	32	0,16	62	0,08	66	0,20	65	0,08	40	0,00	44	0,00	28	0,43	55	1,52	54	0,11
Raplamaa	19	0,68	23	0,26	29	0,76	42	0,70	34	0,29	27	0,30	24	0,33	28	0,29	33	0,39	23	0,48	13	0,15	26	1,08	31	0,90	36	0,61
Saaremaa	4	0,00	15	0,00	10	0,00	10	0,00	14	0,00	17	0,00	27	0,00	32	0,09	31	0,39	25	0,56	38	0,64	36	3,06	31	0,06	35	0,31
Tartumaa	6	0,00	12	0,42	23	0,00	51	0,10	125	0,22	113	0,12	122	0,05	72	0,53	65	0,11	54	0,24	66	0,06	47	0,21	46	0,00	34	0,00
Valgamaa	1	0,00	13	0,00	15	0,00	35	0,00	43	0,09	34	0,59	74	0,24	68	0,59	40	0,65	35	0,00	27	0,07	28	0,00	42	0,00	32	0,00
Viljandimaa	13	0,00	18	0,00	24	0,67	20	0,00	30	0,07	39	0,31	44	0,14	72	0,38	68	0,12	47	0,43	38	0,18	62	0,19	69	0,09	58	0,00
Võrumaa	5	0,00	8	0,00	29	0,00	11	0,00	11	0,00	16	0,00	10	0,00	26	0,00	23	0,87	30	0,00	18	0,61	22	0,00	27	0,00	21	0,00
EV kokku Total	126	0,23	232	0,08	263	0,33	431	0,13	558	0,15	602	0,16	707	0,16	657	0,11	598	0,29	549	0,42	474	0,35	478	0,59	531	0,32	568	0,20

Kuigi põdra asustihedus ja kahjustuste riskid on omavahel tihedalt seotud, siis okaspuude, eeskätt männi, kahjustusi tekitavad põdrad enamasti talve teises pooles, mil nende toidulaud on muutunud kasinaks ja talvised energiavarud ammendumas. Kahjustusi kipub palju tekkima just aastatel, mil paks lumikate ja madalad temperatuurid kestavad pikalt kevadeni välja.

Järgnevalt on esitatud ülevaatlik tabel erinevates maakondades aastatel 2014 – 2023 läbi viidud metsakaitseeksperimentide (MKE) arvu ja pindalade kohta, milles on värske kahjustuse peamiseks tekitajaks märgitud põder. Eraldi tabelina on välja toodud ka aastate 2016 – 2024 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani tehtud eksperimentidest.

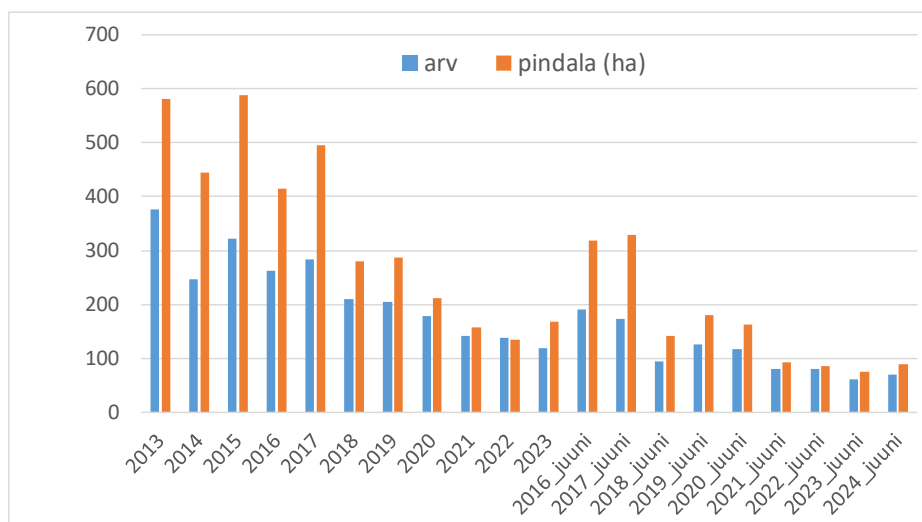
Metsakaitse ekspertiiside (MKE) andmed, milles peamiseks kahjustajaks on märgitud põder aastatel 2014 – 2023 ning eraldi aastate 2016 – 2024 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.
Number of cases of moose damages and affected areas registered during forest damage expertise.

Maakond <i>County</i>	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa	36	50,9	15	22,9	23	26,8	22	24,4	28	34,6	9	8,4	18	19,6	13	14,9	24	21,8	23	36,5
Hiiumaa	2	4,2	1	1,2	0	0,0	2	3,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ida-Virumaa	15	22,5	27	54,7	10	29,9	22	90,2	4	6,5	1	0,5	0	0,0	2	4,1	0	0,0	3	8,6
Jõgevamaa	18	48,7	16	32,9	14	19,3	24	46,5	16	17,7	9	12,1	2	0,7	8	7,6	17	13,4	1	1,2
Järvamaa	13	30,7	44	75,0	27	30,1	14	22,3	52	91,3	50	72,6	32	33,1	32	45,0	11	16,2	19	31,2
Läänemaa	17	21,9	4	5,1	11	17,6	6	10,7	1	0,9	10	13,8	19	25,9	0	0,0	4	1,7	1	1,9
Lääne-Virumaa	7	6,7	17	48,1	5	30,9	5	3,9	1	0,6	6	5,7	4	3,0	8	5,7	1	0,2	4	4,1
Põlvamaa	8	15,5	19	31,4	22	30,8	11	17,1	5	3,5	11	19,0	3	4,0	7	6,8	3	4,6	2	1,6
Pärnumaa	18	33,8	45	102,9	36	54,8	29	44,9	13	17,2	13	21,8	17	17,5	19	17,6	20	27,2	15	18,2
Raplamaa	13	21,0	12	13,3	17	22,8	21	24,1	20	18,3	21	35,2	29	27,6	18	16,2	27	19,5	34	41,2
Saaremaa	1	1,1	6	6,4	0	0,0	2	4,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	3,3
Tartumaa	24	69,8	38	68,7	20	45,8	45	88,0	14	13,5	13	14,4	10	7,2	10	7,4	6	4,9	2	1,8
Valgamaa	17	28,5	44	68,7	26	37,7	22	31,9	12	16,5	18	28,5	5	8,8	10	10,7	2	6,5	6	3,8
Viljandimaa	44	71,2	30	51,9	36	48,5	45	65,2	27	38,6	16	19,2	18	24,0	3	5,2	10	8,4	3	7,8
Võrumaa	14	18,1	4	5,3	16	19,8	13	18,7	17	20,6	28	35,0	21	40,6	11	17,0	13	10,5	4	6,8
Kokku Total	247	444,6	322	588,5	263	414,8	283	495,2	210	279,9	205	286,1	178	211,9	141	158,1	138	134,9	118	167,9

Maakond <i>County</i>	2016 juuni 2016 until June		2017 juuni 2017 until June		2018 juuni 2018 until June		2019 juuni 2019 until June		2020 juuni 2020 until June		2021 juuni 2021 until June		2022 juuni 2022 until June		2023 juuni 2023 until June		2024 juuni 2024 until June	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa	12	17,4	14	13,3	14	19,7	8	7,3	8	11,7	5	7,5	10	9,9	9	11,9	21	30,2
Hiiumaa	0	0	1	2,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ida-Virumaa	8	24,3	19	85,8	2	5,3	1	0,5	0	0,0	1	2,9	0	0,0	1	0,8	2	0,8
Jõgevamaa	11	17,3	13	27,5	10	9,9	5	8,0	1	1,2	6	4,4	13	11,6	0	0,0	2	2,0
Järvamaa	14	20,5	6	10,5	26	52,3	30	49,7	8	6,4	20	31,5	8	13,7	14	22,1	5	8,7
Läänemaa	10	15,3	6	10,5	0	0,0	6	6,3	19	25,9	0	0,0	4	1,7	1	1,9	0	0,0
Lääne-Virumaa	4	30,6	2	1,3	1	0,6	1	1,4	4	3,0	4	2,4	1	0,2	2	2,4	3	7,1
Põlvamaa	20	26,8	10	14,6	0	0,0	7	15,2	3	4,0	6	5,2	2	4,0	0	0,0	1	1,5
Pärnumaa	23	30,2	19	31,4	7	12,3	6	9,8	14	16,2	15	14,9	12	20,1	8	11,2	10	8,7
Raplamaa	8	8,5	6	9,5	8	5,9	13	18,2	14	18,3	7	7,0	16	13,4	19	19,1	15	17,0
Saaremaa	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	3,3	0	0,0
Tartumaa	20	45,8	32	66,8	6	6,3	12	12,3	3	2,6	3	3,9	0	0,0	0	0,0	3	2,7
Valgamaa	23	30,7	19	26,2	9	13,9	12	22,0	5	8,8	9	8,7	0	0,0	5	3,1	3	6,2
Viljandimaa	25	35,1	26	29,9	9	9,8	2	2,4	18	24,4	1	1,3	5	2,8	0	0,0	1	0,9
Võrumaa	12	15,3	0	0	3	6,3	23	27,7	20	39,5	3	2,1	9	7,9	0	0,0	4	2,6
Kokku Total	190	317,8	173	329,4	95	142,2	126	180,8	117	161,76	80	91,7	80	85,21	60	75,67	70	88,49

Siinkohal tuleb aga taaskord märkida, et metsakaitseeksperitiisi algatamiseks tuleb metsaomanikul Keskkonnaametile esitada metsateatis kahjustuste esinemise kohta, mis tähendab seda, et ulukite tekitatud kahjustuste info vastavasse andmestikku jõudmine sõltub suuresti metsaomanike endi aktiivsusest. Seega kajastub MKE andmestikus vaid osa ulukite tekitatud metsakahjustustest. Siinkohal tuleb taas välja tuua vastuolu Saare ja Hiiu maakonna seirealadel tehtud värske ulukikahjustuse seire (VUK) tulemuste ja MKE-de andmestiku vahel. Nimelt, kui MKE kohaselt ei ole juba mitu aastat kummaski maakonnas ühtegi põdrakahjustust registreeritud ning tagasihoidlikud on ka teiste ulukiliikidega seotud kahjud, siis VUK seire käigus on värskeid kahjustusi männinoorendikes täheldatud üsna palju. Põhjalikumad jahipiirkondade tasemel tehtud väljavõtted metsakahjustuste ekspertiisidest, esitatud metsateatistest ning RMK poolt fikseeritud olulistest

ulukikahjustustest leiab aruande lisana Keskkonnaportaalist <https://keskkonnaportal.ee> ning need edastatakse abimaterjalidena ka maakondlikele jahindusnõukogudele.

Põdra tekitatud metsakahjustuste (kahjustatud metsaeraldiste arv ja pindala) muutused metsakaitseeksperdiiside (MKE) andmetel aastatel 2013 – 2023 ning lisaks aastate 2016 - 2024 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani. *Number of cases of moose damages (blue) and affected areas (orange) registered during forest damage expertise.*

Kokkuvõtteks

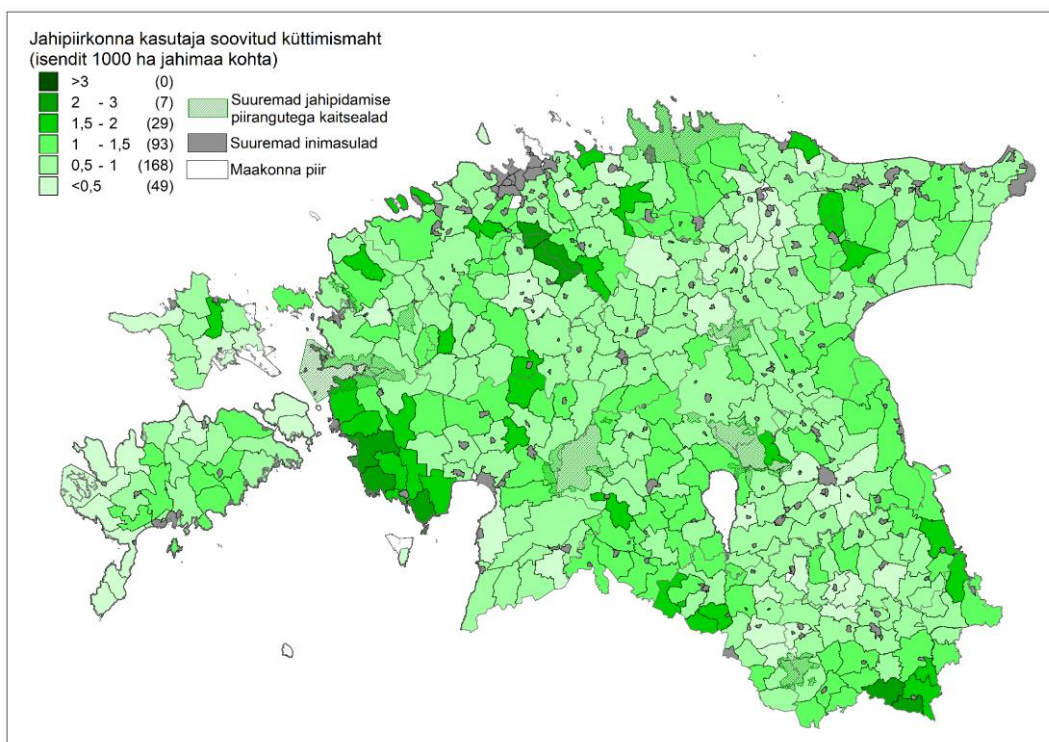
Põdra arvukus Eestis on viimase aasta jooksul veidi langenud. 2023/2024 talve lõpu seisuga jäi üldarvukus optimaalsesse 10 000 - 11 000 isendi vahemikku. Vaatamata põdralehmade kõrgetele sigimistähtajatele jäi asurkonna reaalne juurdekasv 2023. aasta sügisestele vaatlusandmetele tuginevalt väga tagasihoidlikuks (alla 35%). Kesise juurdekasvu üheks peamiseks põhjuseks võib pidada suurenenud kisklusklassurvet, mis on peasjalikult tingitud hundi asurkonnast lähtuva kisklussurve olulisest suurenemisest.

Üldarvukuse hoidmiseks ligilähedaselt sarnasel tasemel võiks eelseisval jahihooajal küttida Eestis kokku ~3580-3980 põtra. Piirkondlikud erinevused põdra asustustiheduses on kohati väga suured ning endiselt leidub nii väga kõrge asustustihedusega piirkondi, kus küttimissurvet võiks võrreldes eelneva hooajaga suurendada ning päris palju on selliseid, kus väga madalale langenud asustustiheduse tõttu tuleks küttimismahte oluliselt vähendada. Mitmetes väga madala asustustihedusega jahipiirkondades on põhjendatud ka põtrade küttimisest 2024. aasta jahihooajal sootuks loobuda. Seda soovitus tasuks kindlasti tõsiselt võtta real Lääne-Virumaa jahipiirkondadel, kus põdra asustustihedus on juba mitmeid aastaid olnud väga madalal tasemel.

Orienteerina maakondlike küttimismahtude määramisel soovitame kasutada järgnevas tabelis esitatud soovituslike küttimismahtude vahemikke.

Jahipiirkondade kasutajate poolne küttimissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduseosakonna soovitusel pödra küttimismahtude määramiseks 2024. a jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate küttimissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitus küttimiseks 2024 aastal Suggestions for hunting in 2024			
	2023	2023 küttime võrreldes küttime sooviga (%) Hunting in 2023 as compared to requested quota (%)	2024	Küttime soov muutus Change in requested hunting quota (%)	Sooline jaotus täiskasvanute seas ♀/♂ Sex ratio among adults	vasikad (%) calves	küttime maht hunting quota	% eelmise aasta küttime % of bag 2023
Harjumaa	407	87,2	359	-11,8	1 : 1	24 - 30	330 - 360	93,0 - 101,4
Hiiumaa	72	105,6	67	-6,9	1 : 1	24 - 30	60 - 80	78,9 - 105,3
Ida-Virumaa	306	101,0	301	-1,6	1 : 1	24 - 30	300 - 330	97,1 - 106,8
Jõgeva	225	95,6	206	-8,4	1 : 1	24 - 30	170 - 190	79,1 - 88,4
Järvamaa	219	96,3	200	-8,7	1,1 : 1	24 - 30	200 - 220	94,8 - 104,3
Läänemaa	267	102,6	240	-10,1	1 : 1	24 - 30	230 - 260	83,9 - 94,9
Lääne-Virumaa	283	89,4	240	-15,2	1 : 1	24 - 30	160 - 200	63,2 - 79,1
Põlvamaa	195	108,2	193	-1,0	1 : 1	24 - 30	200 - 220	94,8 - 104,3
Pärnumaa	569	98,6	539	-5,3	1 : 1	24 - 30	500 - 540	89,1 - 96,3
Raplamaa	308	104,2	288	-6,5	1 : 1	24 - 30	290 - 320	90,3 - 99,7
Saaremaa	187	93,6	187	0,0	1 : 1	24 - 30	180 - 200	102,9 - 114,3
Tartumaa	230	102,2	231	0,4	1 : 1	24 - 30	220 - 250	93,6 - 106,4
Valgamaa	210	90,0	179	-14,8	1 : 1	24 - 30	160 - 180	84,7 - 95,2
Viljandimaa	407	102,7	332	-18,4	1,1 : 1	24 - 30	330 - 360	78,9 - 86,1
Võrumaa	238	108,4	240	0,8	1 : 1	24 - 30	250 - 270	96,9 - 104,7
Kokku Total	4123	98,5	3802	-7,8	1 : 1	24 - 30	3580 - 3980	88,2 - 98,0

Jahipiirkonna kasutaja soovitud pödra küttime maht (isendit 1000 ha jahimaa kohta) 2024. a jahihooajaks.
Hunting quota (moose per 1000 ha) of moose requested by the users of hunting districts for the 2024 hunting season.

Täiendavad küttimissoovitused

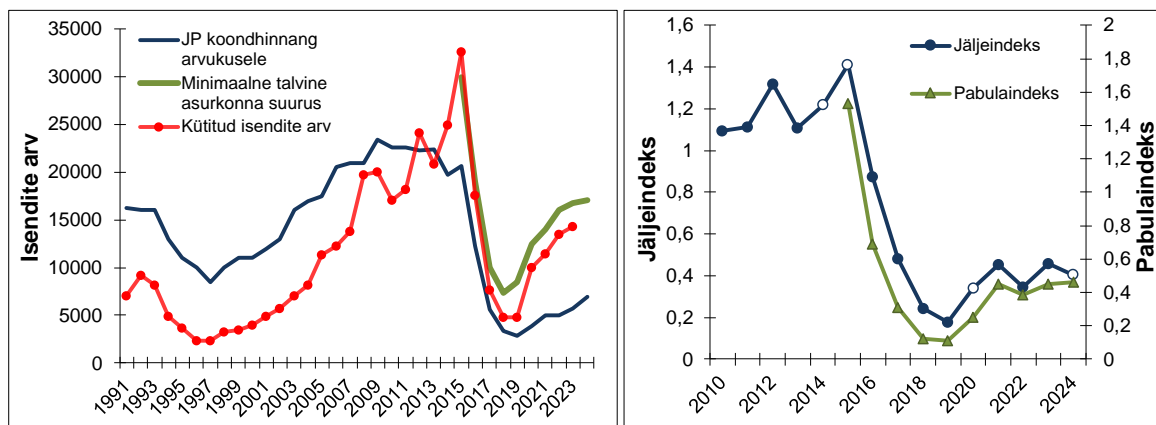
- Põdra tekitatud kahjude ja nende tekke riskide vähendamisel tuleks küttimismahte võrreldes eelneva aastaga suurendada üksnes kõrge põdra asustustiheduse ja/või sagedaste ja kõrgete põdrakahjustustega piirkondades. Madalama asustustihedusega piirkondades, kus olulised kahjustused puuduvad ja eelneval jahihooajal on esinenud suuri raskusi jahindusnõukogude poolt määratud miinimumkvootide täitmisega, tuleks küttimismahte langetada. Lihtsakoelisi kvoodi jaotusprintsiipe - vähendades või suurendades küttimismahtu kõikidele jahipiirkondadele ühtemoodi - tuleb kindlasti vältida.
- Kohalikele oludele paremini vastavate suunisteni jõudmiseks soovitame jahindusnõukogudel teha otsused põdra maakondlike kvootide jaotuse osas alles pärast põhjalikumat eeltööd värske kahjustuste leviku ja olemasoleva seireinfoga. Kuna jahihooaeg põdrale algab alles 15. septembril, soovitame põdra küttimiskvootide jaotust puudutavad otsused langetada teistest sõralistest eraldi jahindusnõukogude koosolekul ja seda kasvõi alles augusti lõpus.
- Küttimismahu määramisel jahipiirkondade lõikes tuleb kindlasti arvestada ka värske põdrakahjustuse esinemise ja asustustihedust iseloomustava infoga naaberjahipiirkondades. Täiendav jahipiirkondade tasemel info hirvlaste tekitatud kahjustuste esinemise ja ulatuse kohta nii Metsaregistri kui RMK andmetele tuginevalt on esitatud aruande lisana.
- Põdraasurkonna looduslähedase demograafilise struktuuri säilitamise huvides soovitame üldjuhul küttida põdrapulle ja -lehmi ligilähedaselt võrdsel tasemel (üks pull ühe lehma kohta). Piirkondades, kus sooline jaotus hälbib oluliselt tasakaalustatud soolisest jaotusest (näiteks ületab taset 1 pull 1,5 lehma kohta või vastupidi), on soovitatav tõsta ka enam esindatud soorühma osakaalu kütitavate isendite seas.
- Põdravasikate osakaal kütitud isendite seas tuleks asurkonna normaalse uuenemise huvides, sõltuvalt vasikate rohkusest, hoida üldjuhul vahemikus 24-30%. Taaskord tuleb rõhutada, et soovitatud vasikate osakaalu järgimisest, on märksa olulisem jälgida, et asurkonna normaalseks uuenemiseks moodustaks jahihooaja järgses asurkonnas vasikad vähemalt 25%. Seega kui vasikate soovitatud määral küttimisega

on nende vähesuse tõttu piirkonnas tõsiseid raskusi, siis igati mõistlik otsus on jätta mõni vasikas küttimata.

- Jahipiirkondade kasutajatel on soovitatav hoiduda täiskühvelsarvi kandvate pullide, kelle sarve kühvliosa moodustab kummagi sarvelaba valendikust enam kui poole, kütimisest, olenemata sarvede suurusel. Eesmärk on suurendada meie põdraasurkonna looduslähedust. Kühvelsarvi kandvaid põdrapulle on tulenevalt nende sarvede kõrgest trofeeväärtusest võrreldes nende esinemisega asurkonnas pika aja vältel märgatavalt rohkem survestatud, mistõttu on selle sarvetüübi esindajate osakaal Eesti ja ühtlasi ka kogu Põhja-Euroopa põdraasurkonnas aegade jooksul vähenenud.
- Pullide kütimisega soovitame alustada sarnaselt lehmade ja vasikate kütimisega alates oktoobrist. Jahi vastu septembri teises pooles räägib asjaolu, et see kattub populatsiooni tuumiku jooksuajaga, mil viljastatud järglased on kõige elujõulisemad. Dominantsete pullide kõrvaldamine just sel ajal on populatsiooni elujõulisuse seisukohast kahjulik. Säilitades dominantse põdrapulli septembris, on tema panus järgnevasse põlvkonda tunduvalt tõenäolisem ja tema ära kütamise kahjulikkus populatsiooni elujõulisusele väiksem. Suurem pullide arv ja konkurents jooksuajal on asurkonnale tervikuna kasulik.

METSSIGA (*Sus scrofa*)

ÜS = ☹️ A = →/↑ K = ↑

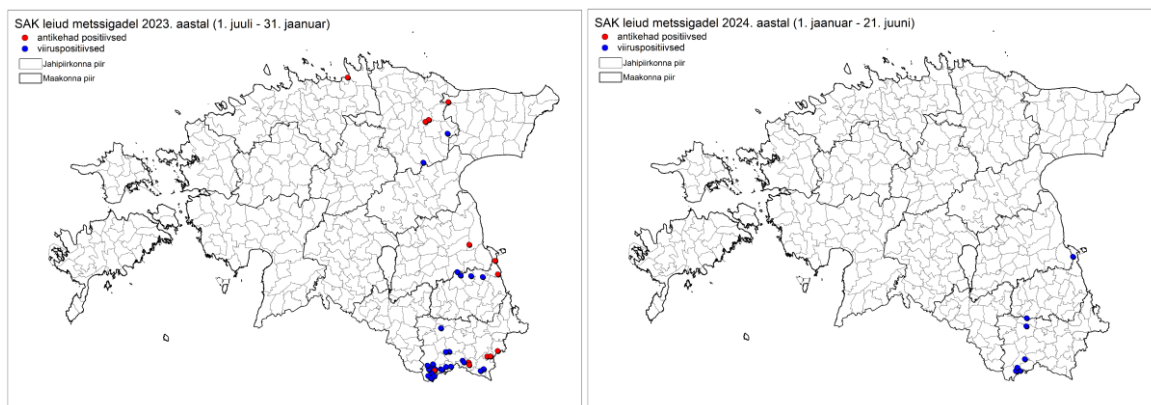

Talvine metssea asurkonna suuruse (Keskkonnaagentuuri hinnang ja jahipiirkonna kasutajate hinnangute summa), kütitud isendite arv (punane joon) ja asustustiheduse muutusi iseloomustavate ruutloenduse jäljeindeks ja pabulaindeksi muutused. Wild boar population size (green line – wintering population size estimated by Estonian Environment Agency; blue line – based on estimates given by the users of hunting districts), hunting bag, winter track index (blue line second graph - tracks per 1 km per 24 hours) and pellet index (green line – n of excrements per 1 km of transects)

- Metssea üldarvukus küündis 2023/2024 jahihooaja lõpus ~17 000 isendi tasemele. Võrreldes eelneva aastaga on metssea arvukus Kagu-Eestis, sigade Aafrika katkust (SAK) levikust mõjutatud jahipiirkondades, ja Hiiumaal langenud, kuid Mandri-Eestis laiemalt on arvukus veidi suurenenud. Saaremaal püsib metssea arvukus eelneva aastaga võrreldes sarnasel kõrgele tasemel.
- Möödunud 2023. aasta jahihooajal kütiti Eestis kokku 14 293 metssiga. Võrreldes 2022. aasta jahihooajaga kütiti metssigu 768 isendi võrra rohkem. Kütitud isenditest 9232 olid vanemad kui ühe aasta vanused (kesikud ja täiskasvanud loomad).
- 2024. aastal on SAK viirust leitud Võru ja Põlva maakonnas kütitud või surnuna leitud metssigadel. See kodu- ja metssigadele üldjuhul surmaga lõppev haigus ei ole Eestist taandunud ning levib jätkuvalt laiemalt ka Lätis. Seetõttu oht uute taudikollete tekkimiseks on suur ning koos metssea asustustiheduse kasvuga suureneb risk haiguse laialdasemaks levikuks.
- Arvukuse langetamiseks tasemele 3 isendit 1000 ha kohta soovitame käesoleval jahihooajal Mandri-Eestis küttida kokku küttida ~11 500 metssiga. Väga kõrge metssea asustustihedusega Saare- ja Hiiumaal tuleks küttimissurvet hoida vähemalt eelmise aasta tasemel ning arvukuse langetamiseks seda suurendada.
- Asurkonna juurdekasvu piiramiseks tuleks pöörata rohkem tähelepanu emiste küttimisele ning kultle ja emiseid tuleks lasta võrdselt.

Metssea üldarvukuses viimase aasta jooksul toimunud selge pildi saamine on päris keeruline, sest erinevates arvukuse muutuseid iseloomustavates näitajates on näha nii arvukuse tõusule kui ka mõningale langusele viitavaid muutuseid. Kahjuks jäi enamusel ruutloenduse ruutudel võimalikest metssea asustustiheduse muutustest selgemat pilti andev talvine jäljeradade loendus tegemata. Olemasolevatest andmetest nähtub, et kuigi piirkonniti on viimase aasta jooksul metssea asustustiheduses toimunud märkimisväärseid muutuseid, siis asurkonna suurus Eestis tervikuna viimase aasta jooksul märkimisväärselt muutunud ei ole.

Sigade Aafrika katkust me endiselt jagu ei ole saanud ja 2024 aasta esimese pooles on SAK viirust leitud Võru- ja Põlvamaalt kütitud või surnuna leitud metssigadel. Seni värskemad (2024. aasta 1. juuli seis) SAK viiruse leid (PCR positiivne) pärinevad 19. ja 27. juunil Võrumaalt surnuna leitud metssigadelt. Arvestades sellega, et Lätis levib SAK laialdasemalt ja metssea asustustihedus on Mandri-Eestis pigem suurenenas ning väga madala metssea asustustihedusega „augud“ on levikupildis kadumas (va SAK leidude piirkonnad Kagu-Eestis), on nii uute katkukollete tekkimise kui ka viiruse laiema leviku riskid siinses metssea asurkonnas pigem kasvamas. Seega tuleks lähematel aastatel metssigade arvukuse tõusu kindlasti vältida ja kõrge metssea asustustihedusega jahipiirkondades arvukust ka oluliselt langetada.

Sigade Aafrika katku leiud metssea asurkonnas viimasel aasta jooksul (alates 2023. aasta 1. juuli kuni 21. juuni 2024). Punaselt on tähistatud SAK antikehade, siniselt SAK viiruse leiud metssigadel. Algandmed: Põllumajandus- ja Toiduamet.

African swine fever (ASF) findings in wild boar (1. July 2023 to 21. June 2024). Red dots – antibody positive, blue dots – virus positive.

2024. aastal selgelt puudulikus mahus tehtud ulukite talviste jäljeradade loenduse andmetest paraku mingit selget järeldust metssea asurkonna suuruse muutuste osas teha ei ole võimalik. Viiest maakonnast, milles loendused enam-vähem piisavas mahus läbi viidi

kasvas metssea jäljeindeksi keskmine võrreldes 2023. aasta tulemusega veidi Hiiu- ja Viljandimaal, langes Põlva-, Ida-Viru- ja Tartumaal. Kõikide läbitud loendusruutude jäljeindeksi keskmine on pisut madalam kui eelmisel aastal, kuid sellest suurt midagi järeldada ei saa, sest läbitud loendusruutude arv oli sel aastal pea kaks korda väiksem kui 2023. aastal. Kui näiteks Saaremaal, mis on maakondade lõikes üks kõrgeima metssea asustustihedusega, koguti möödunud aastal jäljeinfot kõigilt 28-lt loendusruudult, siis sel aastal õnnestus kohalikel jahimeestel jäljeinfot koguda kahjuks vaid viielt loendusruudult.

Metssea jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta ööpäevas) aastatel 2013-2024 teostatud ruutloenduste põhjal. *Wild boar winter track index since 2013.*

Maakond <i>County</i>	Jäljeindeks (1 km kohta) <i>Track index (tracks per 1 km)</i>											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	1,01	0,95	1,03	1,14	0,20	0,21	0,14		0,29	0,20	0,33	0,30
Hiiumaa	1,05					0,43	0,59		0,95	0,59	1,20	1,34
Ida-Virumaa	0,82	0,67	0,29	0,78	0,44	0,30	0,31	0,55	0,34	0,41	0,64	0,42
Jõgevamaa	0,76		5,74	1,04		0,03	0,06		0,79	0,25	0,17	0,31
Järvamaa	0,79	1,17	0,68	1,28	0,13	0,22	0,28	0,33	0,44	0,40	0,49	0,30
Läänemaa	2,24			1,64	2,07	0,20	0,18	0,13	0,16	0,24	0,18	
Lääne-Virumaa	0,88	1,71	1,32	0,76	0,28	0,16	0,01		0,15	0,08	0,11	0,23
Põlvamaa	0,98			0,47	0,01	0,19	0,17		0,40	0,23	0,37	0,21
Pärnumaa	0,72			0,81	0,53	0,12	0,01	0,31	0,54	0,27	0,31	
Raplamaa	1,64	1,84		1,84	0,37	0,17	0,36	0,47	0,31	0,62	0,22	
Saaremaa	1,41	1,27			1,26	0,16	0,19		0,67	0,59	0,85	
Tartumaa	1,27		1,03	0,94	0,19	0,42	0,20	0,30	0,34	0,37	0,64	0,43
Valgamaa	1,08			0,25	0,08	0,43	0,25	0,28	0,45	0,48	0,60	0,28
Viljandimaa	1,21			0,18	0,22	0,29	0,12	0,40	0,74	0,32	0,42	0,49
Võrumaa	0,80		2,10	0,55	0,03	0,35	0,09	0,08	0,63	0,46	0,64	0,17
Kokku Total	1,11	1,22	1,41	0,87	0,48	0,24	0,18	0,34	0,45	0,34	0,46	0,40

Hirvlaste pabulaloenduste kokkuvõttes registreeriti metssea väljaheiteid 2024. aasta kevadel sama palju kui 2023. aastal. Vaadeldes mandri ja saartel asuvate seirealade tulemusi eraldi, on selgelt näha metssea väljaheidete arvu suurenemine enamusel Mandri-Eesti seirealadel (suurenemine 23-l, vähenemine 17-l seirealal). Hiiumaa seirealadel suurenes see näitaja kahel ja langes ühel. Kõigil neljal Saaremaal asuval seirealal registreeriti metssea väljaheiteid vähem kui aasta tagasi. Selline tulemus Saaremaal on aga suure tõenäosusega tingitud loenduste märksa hilisemast läbiviimisest kui eelmisel aastal ning ekskrementide pikemale säilivuse kaasaaitava lumikatte puudumisest 2024. aasta talve teisel poolel.

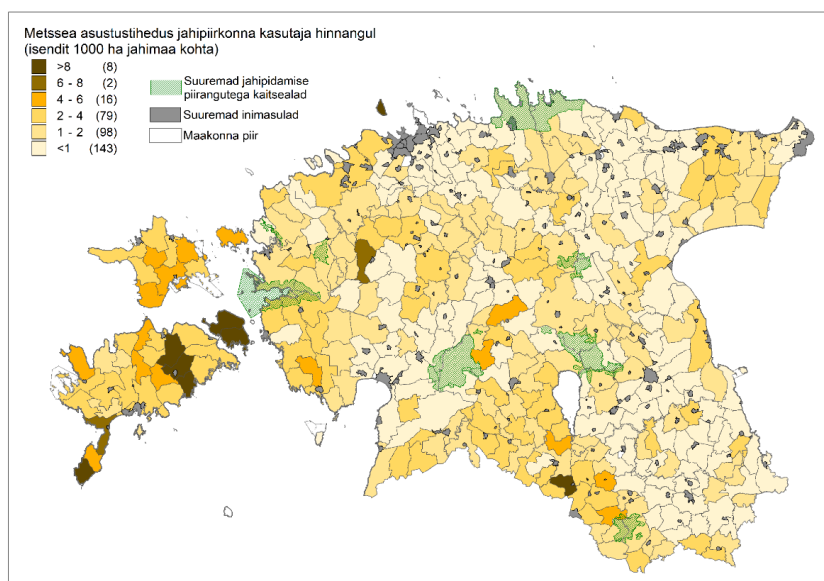
Metssigade poolt viimasel talvel tekitatud tuhnimislaikude pindala (1 km ja 2 m laiuse loendustransekti kohta), mida samuti pabulaloenduste käigus hinnatakse, oli kõikide seirealade kokkuvõttes 2023. aasta tulemustega võrreldes veidi väiksem. Mandril suurenes see näitaja 17-l ja langes 19-l seirealal, Hiiumaal suurenes kahel ja vähenes ühel seirealal

Jahipiirkonna kasutajate koondhinnang metssea arvukusele Eestis suurenes võrreldes 2023. aasta hinnanguga ligi 22%. Maakondade lõikes paistab kõige suurem tõus (~58%) silma Pärnumaa jahipiirkondade kasutajate koondhinnangus metssea arvukusele. Aastatagusega võrreldes ligi kolmandiku võrra on koondhinnangut metssea arvukusele tõstnud ka Saare-, Valga- ja Läänemaa jahimehed. Metssea arvukust eelneva aastaga võrreldes langenuks hindasid jahipiirkondade kasutajad vaid Võru- ja Hiiumaal.

Jahipiirkonna kasutajate koondhinnang metssea arvukusele ja selle muutustele aastatel 2015-2024. Punaselt on märgitud arvukuse koondhinnangud juhul, kui järgneval jahihooajal kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arv seda ületab.

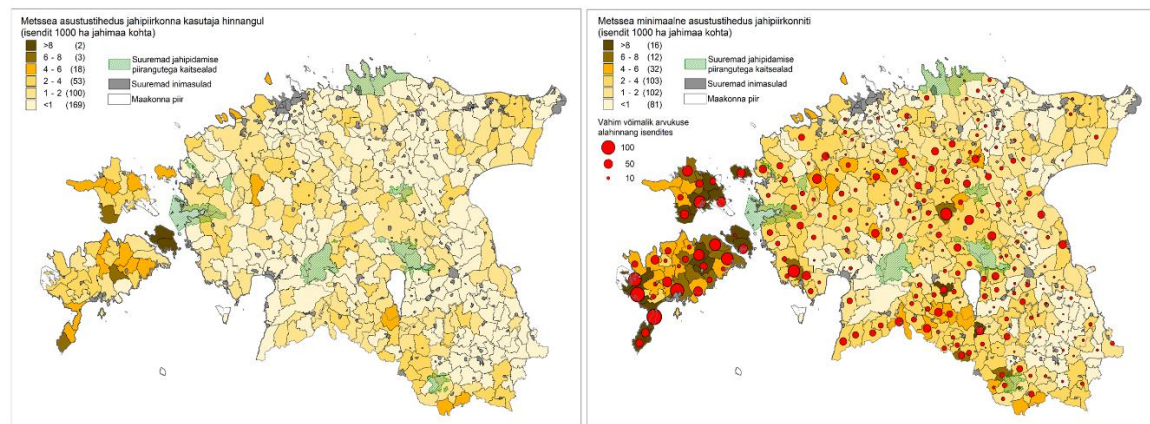
Hunters estimated wild boar population size (in winter, post harvest) in 2015-2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunter estimated population size (n)										2024/2023	2024/2015
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022	2023	muutus (%) Change in hunters estimation (%)	muutus (%) Change in hunters estimation (%)
Harjumaa	1740	1030	450	290	200	280	379	381	383	440	14,9	-74,7
Hiiumaa	580	600	270	290	340	290	354	462	420	355	-15,5	-38,8
Ida-Virumaa	820	650	400	340	300	370	406	411	389	392	0,8	-52,2
Jõgevamaa	1300	580	70	90	70	160	232	285	266	306	15,0	-76,5
Järvamaa	1250	460	110	160	120	210	263	232	281	367	30,6	-70,6
Läänemaa	1480	1380	950	150	90	120	205	256	324	428	32,1	-71,1
Lääne-Virumaa	2070	980	260	130	130	270	233	198	199	260	30,7	-87,4
Põlvamaa	1180	310	120	120	130	160	208	179	176	202	14,8	-82,9
Pärnumaa	1780	1160	620	270	250	320	444	441	449	710	58,1	-60,1
Raplamaa	1810	1560	480	270	240	300	361	319	416	507	21,9	-72,0
Saaremaa	1290	2100	1240	490	290	440	662	632	1041	1393	33,8	8,0
Tartumaa	1380	570	250	280	190	250	255	276	239	297	24,3	-78,5
Valgamaa	850	160	100	120	150	240	304	327	414	551	33,1	-35,2
Viljandimaa	1780	360	140	180	220	250	367	316	406	527	29,8	-70,4
Võrumaa	1300	320	160	190	150	230	273	269	308	244	-20,8	-81,2
Kokku Total	20600	12220	5620	3370	2870	3890	4946	4984	5711	6979	22,2	-66,1

Metssea asustustihedus jahipiirkonniti 2024. aasta märtsis jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel.
Density of wild boar in spring 2024 by hunters estimations.

Juhime aruande lugeja tähelepanu taaskord sellele, et jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute numbrilistest väärtustest ei tasu näha vastust asurkonna tegeliku suuruse kohta, sest viimane on arvukushinnangutega võrreldes kordi suurem. Selles veendumiseks tasub heita vaid pilk küttemisandmetele, õigemini kütitud täiskasvanud ja kesikute arvule: 2023. aastal kütiti kesikuid (2022. aastal sündinud põrsaid) ja vanemaid isendeid kokku 9232 looma, 2023. aasta märtsikuine jahipiirkonna kasutajate koondhinnang oli aga 5711 isendit. Arvukushinnanguga võrreldes koguni üle kahe korra rohkem kütiti täiskasvanuid ja kesikuid Saare ja Järva maakonnas. Ainult Ida-Viru ja Võru maakonnas kütiti 2023. aasta jahihooajal kesikuid ja täiskasvanud isendeid maakonna jahipiirkondade kasutajate poolt 2023. aasta alguses antud arvukuse koondhinnanguga võrreldes veidi vähem.

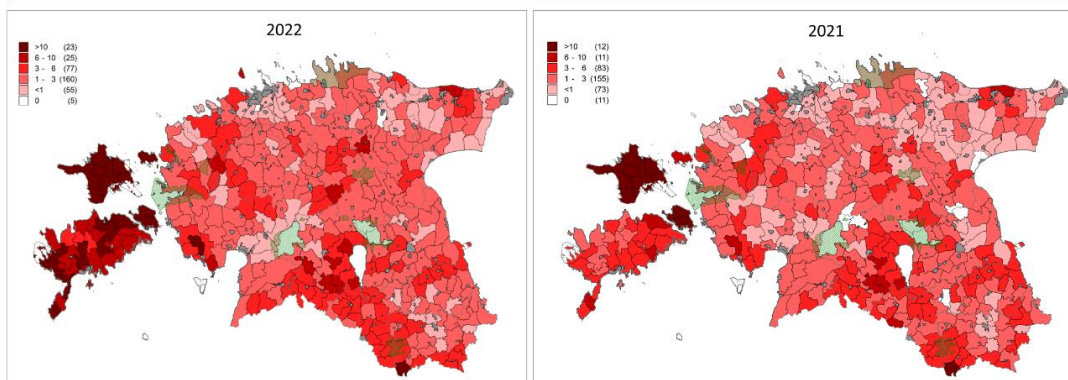
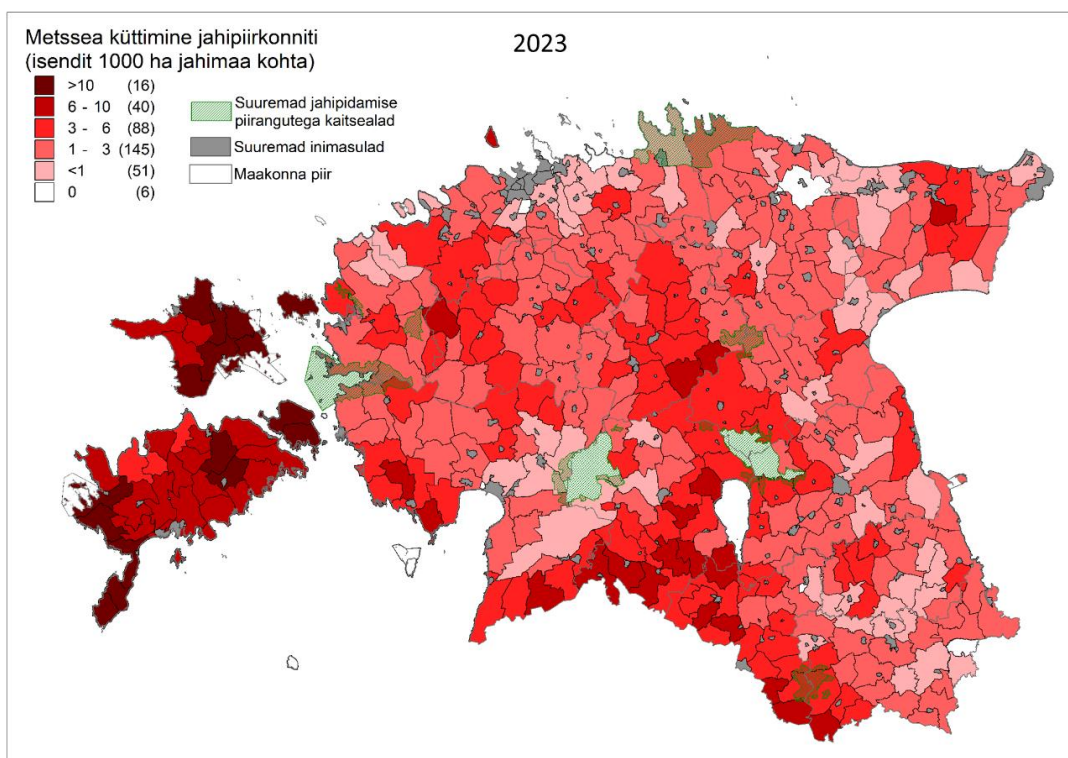
Metsa asustustihedus jahipiirkonniti 2023. aastal. Vasakpoolne kaart on koostatud jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel, parempoolse kaardi koostamisel on arvestatud lisaks jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangutele ka järgneval jahihooajal (2023) kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arvu.

Density of wild boar in spring before parturition based on hunters' estimations (left map) and minimum density of wild boar in spring before parturition based on combination of data of hunters' estimations and bag statistics (right map). The size of red dots express the minimum number of underestimated animals.

Kokku kütiti 2023. aasta jahihooajal Eestis 14 293 metssiga, mis on 768 isendi võrra enam kui 2022. hooajal. Eelmise aasta ulukite seirearuandes soovitatud 15 750 isendilise küttemismahuga võrreldes jäi hooaja lõpuks realiseerunud küttemistulemus siiski ligi 1500 isendi võrra väiksemaks. Sellest puudujäägist pool tuleneb tagasihoidlikust kütimisest Hiiumaal. Maakondade lõikes soovitatud miinimummahust enam suutsid jahimehed metssigu kütida Jõgeva-, Järva-, Rapla-, Valgamaal ja soovitatud miinimumile ligilähedane oli küttemistulemus ka Viljandi-, Lääne- ja Lääne-Virumaal. Hiiumaa küttemistulemuse kõrval soovitatust oluliselt vähem kütiti metssigu ka Põlva- ja Võrumaal.

Metssea kütmine aastatel 2014 -2023. *Hunting of wild boar in 2014-2023.*

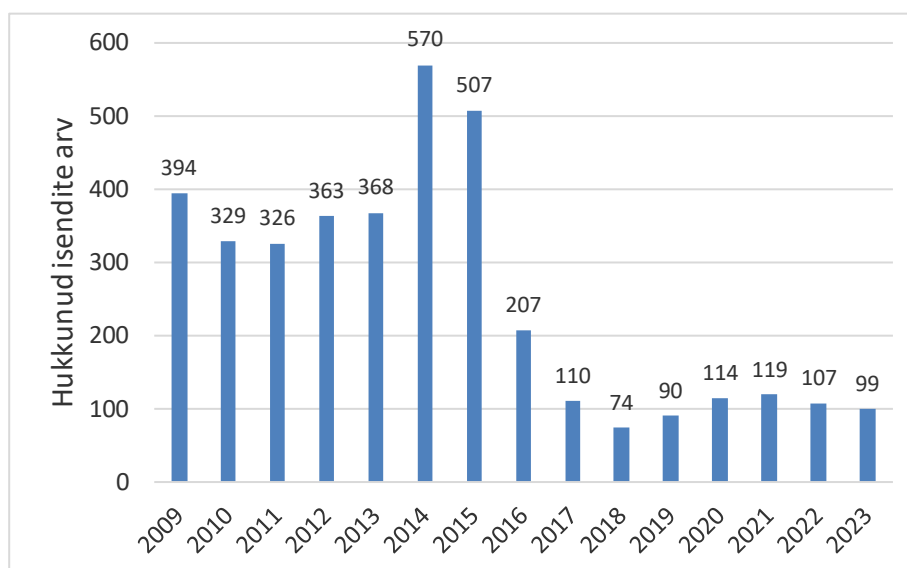
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2022/2021	2022/2013
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	1802	2732	1647	671	318	230	614	599	595	728	22,4	-59,6
Hiiumaa	908	1509	2025	1534	1227	1285	1690	1846	1742	1245	-28,5	37,1
Ida-Virumaa	372	749	633	286	292	214	395	421	483	526	8,9	41,4
Jõgevamaa	1248	1750	304	72	94	85	330	447	461	605	31,2	-51,5
Järvamaa	1964	2200	273	131	171	181	430	554	688	912	32,6	-53,6
Läänemaa	1782	3026	3064	1007	160	84	311	475	629	779	23,8	-56,3
Lääne-Virumaa	2178	3043	996	173	138	180	447	393	544	569	4,6	-73,9
Põlvamaa	1800	1742	109	124	118	202	367	616	440	422	-4,1	-76,6
Pärnumaa	2255	2977	1929	430	284	194	616	958	1109	1268	14,3	-43,8
Raplamaa	2252	3219	1453	286	175	148	559	545	679	886	30,5	-60,7
Saaremaa	2940	5250	4471	2110	775	938	1933	1598	2935	3068	4,5	4,4
Tartumaa	1621	1620	223	279	282	199	474	603	665	625	-6,0	-61,4
Valgamaa	800	551	130	134	154	205	512	636	736	832	13,0	4,0
Viljandimaa	1611	1245	184	192	312	382	824	1012	1113	1298	16,6	-19,4
Võrumaa	1376	967	169	261	261	293	476	698	706	530	-24,9	-61,5
Kokku Total	24909	32580	17610	7690	4761	4820	9978	11401	13525	14293	5,7	-42,6

Metssea kütmine jahipiirkonniti 2023. a ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of wild boar (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

Osade Põlva- ja Võrumaa jahipiirkondade puhul saab tagasihoidlike kütmistulemuse põhjendada SAKi levikuga piirkonnas. Aga vaadates seirealadelt kevadiste pabulaloenduste käigus kogutud infot ja ka 2024. aasta kevadel kõikidel Kagu-Eesti seirealadel üleval olnud rajakaameratega kogutud fotomaterjali (REM meetodikaga kogutud fotomaterjali põhjalikum analüüs seisab alles ees), siis on selge, et metssigade vähesus tagasihoidliku kütmistulemuse põhjendusena siiski mitmete Põlva- ja Võrumaa jahipiirkondade puhul sugugi ei päde.

Metssea ja auto kokkupõrgetes hukkus 2023. aastal jahipiirkondade kasutajate andmetel vähemalt 99 metssiga. Maakondade lõikes olid kõige suuremad liiklusõnnetustes hukkunud metssigade arvud kirjas Harju- (11), Jõgeva- (10) ja Tartumaa (10) jahipiirkondade poolt esitatud aruannetes.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metssigade arv aastatel 2009 - 2023.

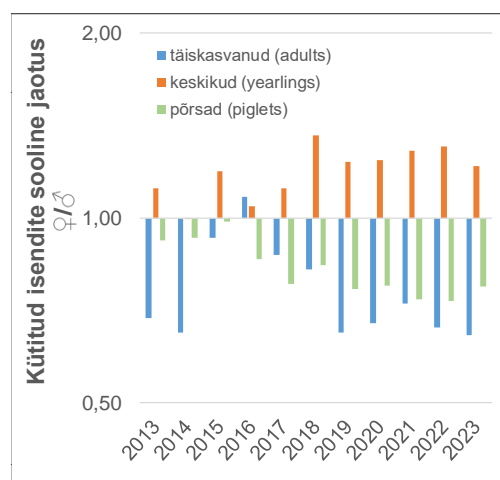
The number of wild boars killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

2023. jahiaastal kütitud kesikute ja vanemate isendite sooline jaotus oli Eesti kokkuvõttes (mõlemad vanusrühmad kokku) sarnaselt mitme eelneva aastaga veidi kaldus kultide ülekaalu poole. Kõige suurem oli kultide ülekaal Jõgevamaa küttemisandmetes. Emiseid kütiti kultidega (mõlemad vanusrühmad kokku) võrreldes veidi rohkem kolmes maakonnas: Tartu-, Pärnu- ja Järvamaal. Mõlemast soost isendeid enam-vähem võrdsel määral kütiti Hiiu-, Ida-Viru-, Lääne- Põlva- ja Valgamaal.

Vaadates soolist jaotust kolme eristatava vanuseklassi kaupa eraldi, on sarnaselt mitme eelneva aastaga näha, et kütitud täiskasvanud isendite seas on suures ülekaalus kütitud kulte, kesikute seas emiseid ja põrsaste seas kultpõrsaid. Kõikide kütitud isendite kokkuvõttes on tulemus siiski rohkem kultide ülekaalus kütümise poole kaldu kui see pelgalt kesikute ja adultide kütümisandmetest välja paistab.

Metssea sooline jaotus ja põrsaste osakaal kütümises ning põrsaste ja üksikute kultide osakaal ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud (vaatlusrea kohta märgitud) isendite arv sügisestes vaatlusandmetes aastatel 2021–2023.

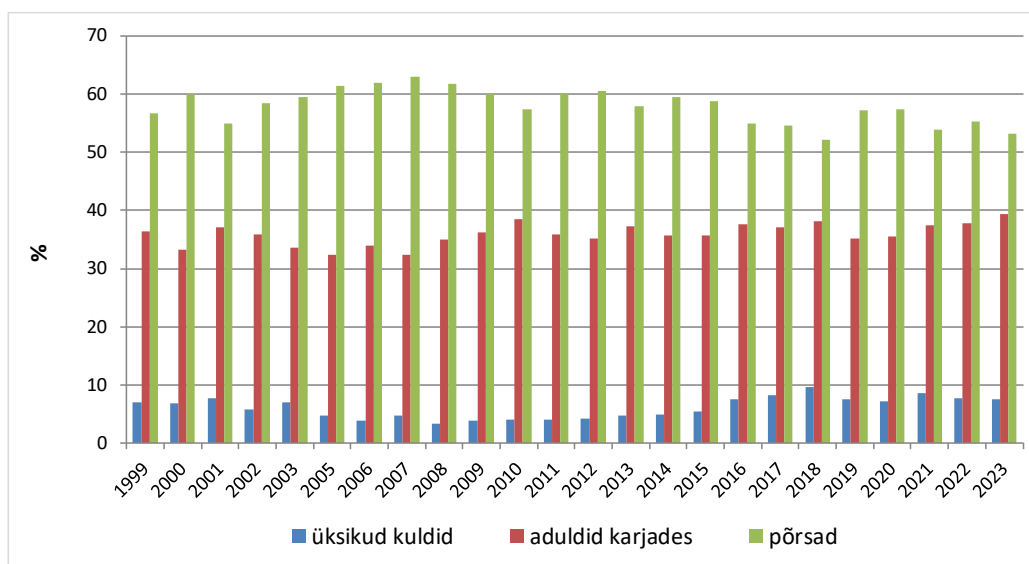
Maakond County	Kütümisstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlused Observations in autumn								
	♀♂ sugude suhe Adult sex ratio			Põrsad % piglets			Üksikud % single males			Põrsad % piglets			Ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Harjumaa	0,9	0,8	0,7	38,6	31,3	39,1	10,8	9,2	10,5	62,1	55,3	55,9	5,0	4,8	5,3
Hiiumaa	1,0	0,9	1,0	44,4	41,9	42,1	4,5	6,0	6,7	68,7	61,4	58,3	6,2	7,1	5,5
Ida-Virumaa	0,8	1,0	1,0	32,1	32,5	40,5	8,5	7,6	6,6	32,3	53,8	41,2	5,5	6,1	6,6
Jõgevamaa	0,6	0,9	0,7	27,7	29,7	26,6	12,0	6,1	9,7	41,1	54,8	38,1	4,9	5,3	5,3
Järvamaa	1,1	1,2	1,1	29,2	32,4	30,4	9,0	9,4	9,7	62,5	49,7	51,2	5,2	6,4	5,5
Läänemaa	0,8	0,9	1,0	29,3	32,0	30,7	6,4	7,5	9,0	53,2	57,4	61,3	4,8	5,2	5,7
Lääne-Virumaa	0,9	0,9	0,9	32,8	39,3	36,6	12,4	7,8	8,6	29,2	56,6	43,1	4,3	5,7	4,2
Põlvamaa	0,9	0,7	1,0	57,8	44,3	50,5	9,3	12,5	7,5	51,0	52,5	57,7	5,1	4,8	4,8
Pärnumaa	1,3	1,0	1,1	35,0	36,6	35,3	10,1	5,6	5,6	57,6	60,7	61,7	5,7	8,4	8,4
Raplamaa	1,0	0,8	0,8	37,8	34,6	35,0	12,5	9,8	7,3	61,3	56,0	59,4	4,6	5,1	4,9
Saaremaa	0,9	0,8	0,9	27,5	41,8	30,3	11,1	9,1	8,5	39,8	64,7	59,0	4,4	4,6	5,0
Tartumaa	1,2	1,3	1,2	37,6	32,3	30,4	5,1	5,5	6,2	54,5	53,9	47,1	6,6	7,0	6,0
Valgamaa	0,9	1,1	1,0	39,2	31,4	34,6	7,4	6,3	4,7	57,1	43,4	35,7	7,0	6,0	7,7
Viljandimaa	0,9	0,9	0,9	51,3	50,0	41,9	5,1	5,9	6,3	53,4	57,8	58,7	8,3	7,4	6,8
Võrumaa	1,1	1,3	0,8	44,0	44,3	43,4	4,8	9,2	10,2	60,9	41,9	43,7	7,2	5,7	4,4
Kokku Total	0,9	0,9	0,9	38,4	38,6	35,4	8,6	7,8	7,4	53,9	55,3	53,1	5,6	5,9	5,9

Maakond County	Emiste osakaal kütitud metssigade seas Proportion of females among all hunted individuals											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Harjumaa	44,3	47,5	50,9	49,4	47,1	42,1	49,1	44,8	46,1	41,7	43,4	
Hiiumaa	44,8	43,0	46,5	50,7	47,0	49,0	45,5	46,5	46,8	46,1	46,8	
Ida-Virumaa	45,3	46,2	52,2	50,7	46,9	49,7	42,5	43,3	41,3	48,0	44,7	
Jõgeva	51,3	49,1	53,4	43,1	37,5	38,3	34,1	43,0	38,5	46,6	39,2	
Järvamaa	49,6	47,0	53,5	51,3	48,9	48,0	40,3	47,7	45,5	49,4	48,1	
Läänemaa	47,6	48,6	51,7	51,8	50,0	45,0	39,3	39,5	44,4	44,4	45,3	
Lääne-Virumaa	46,3	47,8	54,8	51,0	50,9	44,2	41,7	47,0	42,7	48,2	45,2	
Põlvamaa	47,4	45,5	52,5	44,0	50,8	44,9	43,6	49,3	48,5	45,7	49,1	
Pärnumaa	46,5	43,7	52,3	53,8	47,0	46,8	42,8	47,6	49,4	45,5	48,4	
Raplamaa	53,0	50,2	52,7	50,2	51,4	42,9	39,2	46,2	47,9	44,0	45,4	
Saaremaa	46,9	45,8	47,5	46,9	46,1	53,0	47,3	43,7	45,6	43,1	46,8	
Tartumaa	47,3	47,7	47,7	47,5	50,2	54,6	46,7	43,2	48,8	49,8	49,4	
Valgamaa	49,8	42,4	45,0	45,4	42,5	51,9	46,3	47,5	48,1	48,0	49,2	
Viljandimaa	49,1	45,8	46,9	45,1	56,3	46,2	51,6	47,7	46,1	46,5	46,1	
Võrumaa	48,6	49,1	49,1	42,0	49,8	48,7	38,9	50,2	46,8	49,3	43,6	
Kokku Total	48,0	46,9	50,9	49,7	47,8	48,5	45,0	45,8	46,2	45,8	46,4	

Kütitud metssigade sooline jaotus (emised/kuldid) erinevates vanusrühmade ja kütitud emiste osakaal kõikide kütitud metssigade seas 2013-2023 jahihooajal.

Sex ratio (female/male) among hunted wild boar in different age groups and proportion (%) of female wild boar (all age groups included) among all hunted individuals.

Metsseasurkonna struktuur sügiseste vaatluste põhjal (%).

Population structure of wild boar based on observations made in autumn. Single males – blue; adults and subadults in sounders – red; piglets – green.

Koos metssea arvukuse kasvu ja intensiivsema küttimisega on täiskasvanud kultidele osaks langenud eakaaslastest emistega võrreldes oluliselt tugevam küttimisurve, mille mõju väljendub üksikute kultide osakaalu vähenemises sügisestes vaatlustes.

Pörsaste osakaal kütitud isendite seas oli 2023. aasta jahihooajal mitme eelneva aastaga võrreldes tagasihoidlikum, mis tuleneb tõenäoliselt asurkonna tagasihoidlikumast juurdekasvust 2023. aastal. Sellele osutab pörsaste väiksem osakaal 2023. aasta sügisestes vaatlustes. Tagasihoidlikumat asurkonna juurdekasvu Mandri-Eestis saab vähemalt osaliselt seletada suurenenud hundi kisklussurvega. Ühelt poolt tõusis 2023. aastal hundi arvukus Mandri-Eestis viimase veerandsaja aasta kõrgeimale tasemele ja teisalt näitavad Edela-Eestis kogutud huntide toitumisandmed, et varasemalt huntide menüüs domineerinud metskitse asemel on 2023. aastal hundi kõige olulisemaks saakliigiks saanud metssiga. Selline muutus hundi toiduvalikus on toimunud paralleelselt metskitse arvukuse olulise langusega.

Kokkuvõtvalt tuleb tõdeda, et metssigade üldarvukuses viimase aasta jooksul väga suuri ja seireandmetes selgelt väljenduvaid muutuseid toimunud ei ole. See aga ei tähenda, et olulisi muutuseid ei ole toimunud ka erinevate piirkondade lõikes. Võrreldes eelnevate aastatega on metssea arvukus langenud seni väga kõrge metssigade asustustiheduse poolest silma paistnud Hiiumaal ning arvukus on langenud ka Kagu-Eestis SAK-st mõjutatud jahipiirkondades. Mandri-Eestis laiemalt on metssigade arvukus püsinud enam-vähem eelmise aasta tasemel ja piirkonniti ka suurenenud. Kuigi möödunud jahihooaja jäi osades

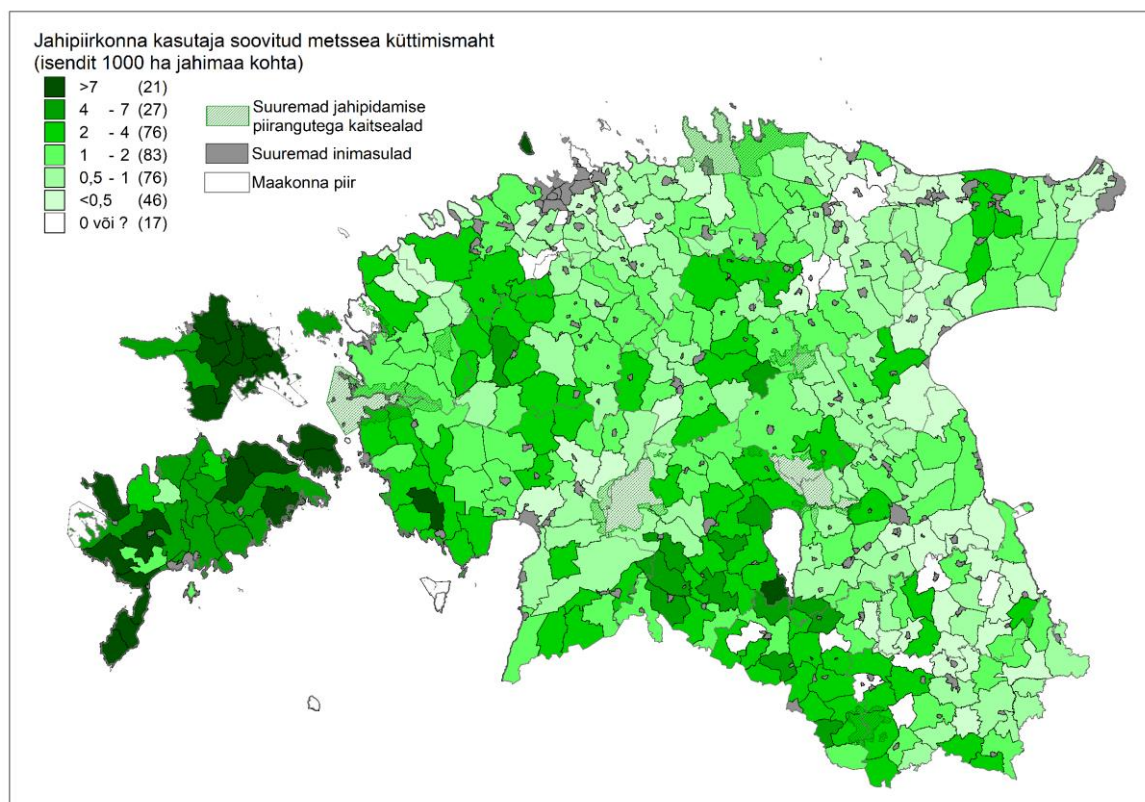
maakondades soovitatud küttimeisimaht täitmata, arvestasime 2023. aasta küttimeisvajaaduste hindamisel veidi kõrgema asurkonna juurdekasvuga kui see 2023. aasta sügiseste vaatlusandmete põhjal tegelikult oli. Samuti sai eeldada, et põrsaste osakaal kütitud isendite seas saab olema sarnane eelneva paari aastaga, tegelikult kujunes see veidi väiksemaks. See tähendab aga seda, et kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arvuga jõudsid jahimehed soovitatud minimaalsele küttimeismahule oluliselt lähemale kui kütitud isendite üldarvuga ning soovitatud küttimeismahu täitmata jäämine on tingitud peaaesjalikult vaid väiksema arvu põrsaste küttimeise tõttu. Asurkonna 2024 aasta juurdekasvu võime piiramise seisukohast on selline küttimeistulemus pea, et sama hea. Arvestades 2023. aasta ulukite seirearuandes antud arvukushinnanguga, 2023. aasta asurkonna üsna tagasihoidliku juurdekasvuga (~80-100%) ning suurenenud kisklussurvega, oleks pidanud 2023. aasta küttimeise mõjul metssea arvukust veidi langetama. Sellist muutust aga seireandmetest välja ei paista ja see osutab arvukuse mõningasele alahindamisele eelnevatel aastatel. Seda peaaesjalikult just Mandri-Eesti osas, kus metssea üldarvukus pidi juba möödunud aastal olema paari tuhande isendi võrra hinnatust kõrgem. Seda aga muidugi sellisel juhul kui sügiseste vaatlusandmete põhjal leitud põrsaste osakaal ei ole mingil põhjuse madalam kui see asurkonnas tegelikult on (põrsad alavaadeldud) või küttimeistulemust ei ole moonutatud.

Asurkonna suurust 2024. aasta märtsis võis hinnata ligi 17 000 isendi tasemele. Kuna ka sel aastal on mitmes erinevas piirkonna kütitud või surnuna leitud SAK viirusega nakatunud metssigu ja see haigus levib laiemalt ka Lätis, siis oht uute taudipuhangute tekkeks ja haiguse kandumiseks metssigadelt kodusigadele püsib kõrge.

Vastavalt Põllumajandus- ja Toiduametis 18.05.2023 toimunud loomataudide tõrje ekspertrühma kohtumisel kokkulepitule tuleks lähiaastatel küttimeisega metssea asustustihedust (jahihooaja järgne/poegimisperioodi eelne) hoida tasemel <3 isendit 1000 ha kohta. Mandri-Eesti jahipiirkondade keskmine metssea asustustihedus 2023. aasta jahihooaja lõppedes oli eesmärgiks seatud ülempiirist veidi kõrgem. Saare ja Hiiu maakonnas on aga asustustihedus selle tasemega võrreldes jätkuvalt kordades kõrgem.

Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning soovitud metssea kütmissahtude määratlemiseks 2024. jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitatav küttemiskvoot 2024 jahihooajaks Suggestion for quota in 2024	
	2023	2023 kütmine võrreldes kütmissooviga (%) Hunting in 2023 as compared to requested quota (%)	2024	Kütmissoovi muutus Change in requested hunting quota (%)	Küttemisaht (is) No to hunt	% eelmise aasta küttemisest % of bag 2023
Harjumaa	341	213,5	402	17,9	850	117
Hiiumaa	1329	93,7	1015	-23,6	1400	112
Ida-Virumaa	317	165,9	295	-6,9	650	124
Jõgevamaa	295	205,1	294	-0,3	700	116
Järvamaa	292	312,3	450	54,1	1050	115
Läänemaa	384	202,9	419	9,1	900	116
Lääne-Virumaa	192	296,4	281	46,4	650	114
Põlvamaa	191	220,9	182	-4,7	600	142
Pärnumaa	700	181,1	874	24,9	1550	122
Raplamaa	467	189,7	491	5,1	1000	113
Saaremaa	1697	180,8	2063	21,6	3300	108
Tartumaa	303	206,3	277	-8,6	700	112
Valgamaa	461	180,5	543	17,8	950	114
Viljandimaa	633	205,1	842	33,0	1500	116
Võrumaa	417	127,1	282	-32,4	400	75
Kokku Total	8019	178,2	8710	8,6	16200	113

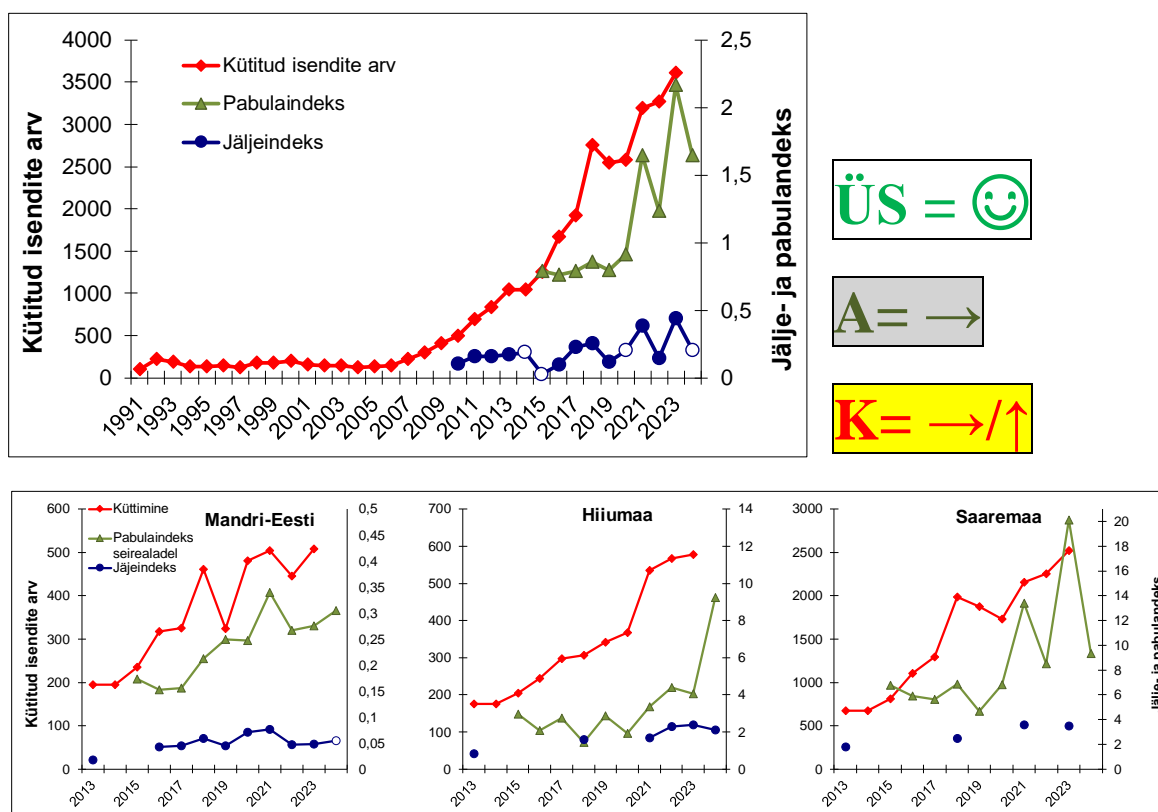
Jahipiirkonna kasutaja soovitud metssea küttemisaht (isendit 1000 ha jahimaa kohta) 2024. a jahihooajaks. Hunting quota (individuals per 1000 ha) of wild boar requested by the users of hunting districts for the 2024 hunting season.

Küttimissoovitused:

- 2024. jahiaastal tuleb arvukuse tõusu ja uute SAK puhangute riskide suurenemise vältimiseks kõikides jahipiirkondades metssigu küttida vähemalt asurkonna juurdekasvu ulatuses ning piirkondades, kus varakevadine (jahihooaja järgne/poegimisperioodi eelne) asustustihedus ületab taset 3 isendit 1000 ha kohta, tuleks arvukuse langetamiseks küttida juurdekasvust enam;
- orientiirina maakondlike minimaalsete küttimismahtude määramisel soovitame jahindusnõukogudel kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttimismahte;
- jahindusnõukogudel on soovitav kõikidele jahipiirkonna kasutajatele ära märkida soovituslik minimaalne küttimismaht;
- küttimismahtude määramisel soovitame arvestada nii jahipiirkonna kasutaja poolt esitatud küttimissoovide, eelneva hooaja küttimistulemuste ja arvukushinnangute suhtelisest osakaalust vastava maakonna koondandmetes ning eelneval jahihooajal määratud küttimismahu täitmist/vastavust saavutatud küttimistulemusega. Kindlasti tuleb küttimismahtude jaotusel arvestada ka metssigade poolt tekitatud kahjude esinemise ja ulatusega jahipiirkonnas. Samuti soovitame arvestada ka üle Eesti paiknevatelt seirealadel tehtud hirvlaste pabulahunnikute loenduse käigus metssea tegevusjälgede kohta kogutud infoga;
- juhul kui maakondlikus jahindusnõukogus kokkulepitud küttimismahtu on vaja Keskkonnaametil suurendada, soovitame maakondliku küttimismahu ümberjaotamisel lähtuda jahindusnõukogu poolt eelnevalt määratud küttimismahu jahipiirkondade vahelises jaotusest maakonnas;
- emiseid ja kulte tuleks üldjuhul küttida proportsionaalselt nende osakaaluga asurkonnas, kuid kõrge metssea asustustihedusega piirkondades võiks nii kesikute ja kui ka täiskasvanud isendite seas emiseid küttida kõrgendatud osakaalus. Mitte mingil juhul ei tohiks kuskil tegeleda emiste hoiuga;
- kõigile jahimeestele soovitame suhtuda täie tõsidusega metssea arvukuse tõusu vältimisse ning uute metsseakarjade ja/või hea kohaliku juurdekasvu ilmnemisel küttimismahte vastavalt ka suurendada, sõltumata sellest, kas jahindusnõukogude poolt ette antud minimaalne küttimismaht on juba täidetud või mitte;

- jahipiirkonna kasutajatel soovitame põllukahjustuste tekkeperioodil nii metssea arvukuse kui ka metssigade poolt tekitatud põllukahjude paremaks ohjamiseks küttemisvõimalust jagada sellest huvitatud põllupidajatega;
- kõrge metssea asustustiheduse ja korduvate metssigade poolt tekitatud suurte põllumajanduskahjustustega piirkondades, kus jahimaa kasutaja ei ole suutnud või soovinud metssigade asustustihedust eelnevatel aastatel piisaval määral langetada, kaaluda metssigade küttemisõiguse lühiajalist laiendamist kahju kannatavatele põllupidajatele;
- kui olukord ei nõua teisiti, siis lähtuda metssigade küttemisel 2024. jahiaastal enne 2024. aasta ulukiseire aruande ilmumist käesolevas aruandes toodud põhimõtetest.
- Keskkonnaametis on hetkel koostamisel metssea ohjamiskava, millega seonduvate arutelude ja täiendustepanekute menetlemisega soovitakse lõpule jõuda juba lähiajal. Vältimaks olukorda, et sellest tegevuskavast kujuneb madala praktilise väärtuse ja kasuteguriga riulis tolmu koguv dokument, soovitame Keskkonnaametil selle kava kinnitamine edasi lükata sügisesse, mil kõik erinevate huvigruppide esindajad on naasnud suvepuhkustelt ja on jõudnud selle dokumendi kavandi põhjalikult läbi vaadata/analüüsida. Ühtlasi palume kõigil põllupidajate, metsaomanike- ja jahimeeste esindusorganisatsioonidel kava lähtedokument põhjalikult läbi vaadata ning kindlasti ka omapoolsed ettepanekud selle täiendamiseks ja muutmiseks Keskkonnaametile saata.
- ühtlasi tuleme meelde, et selle kavaga peaks erinevad metssigadega seonduvalt olulist vastutust ja/või kahju kannatavad osapooled (põllupidajad, seakasvatajad, jahimehed, metsaomanikud ja teemasse puutuvad riigiasutused) jõudma kokkuleppele soovitud arvukuse ja talutavate kahjustuste määrade sihtasemete osas, andma realistlikud suunised, mille alusel olukorda hinnatakse ning mida tuleks olukorra parandamiseks ette võtta juhul, kui reaalne olukord kokkulepitud sihttasemetes oluliselt hälbib. Klassikalist liigikaitselistele aspektidele rõhuvat tegevuskava, nagu kaitsealuste liikide jaoks koostatakse, ei ole metssea puhul koostada vaja.

PUNAHIRV (*Cervus elaphus*)

Kütitud punahirvede arv ja ruutloenduse jäljeindeksi ja pabulaindeksi muutused.

The number of red deer hunted (red line), winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours) and pellet index (green line – pellet groups per 1 km of transects)

- Suuri muutusi punahirve üldarvukuses viimase aasta jooksul toimunud ei ole ja asurkonna üldsuurust 2024. aasta alguses võib hinnata 10 000-11 000 isendile.
- Saartel on hirve arvukus intensiivse küttimisega võrreldes aastatagusega veidi langenud. Mandri-Eestist kogutud info viitab arvukuse mõõdukale tõusule ja hirvede poolt püsivalt asutatud alade laienemisele.
- 2023. aasta jahihooajal küttiti Eestis kokku 3607 punahirve, mis on 337 isendi võrra enam kui möödunud aastal. Järjekordne hirvede küttimisrekord saavutati Saare- ja Hiiumaal ning nelja isendi võrra kerkis ka senine Mandri-Eesti kõrgeim hirvede küttimistulemus.
- Saare ja Hiiu maakonnas on soovitatav 2024. aasta jahihooajal hoida küttimismahte 2023. aasta jahihooajaga ligilähedaselt sarnasel tasemel ning Saaremaal võimalusel seda ka oluliselt tõsta. Hirve asustustiheduse tõusu ja sellega kaasnevate põllukahjustuste olulise suurenemise vältimiseks tuleks püsiva hirve asustusega piirkondades küttimismahte võrreldes eelmise aastaga suurendada ka Mandri-Eestis.

Erinevalt teistest meie sõralistest on punahirve arvukuse kohta kogutud seireandmetes näha aastate lõikes väga suuri kõikumisi, mis on tingitud punahirve väga ebaühtlasest levikust ja tohutu suurtest piirkondade vahelistest erinevustest asustustiheduses. Asustustihedus on väga kõrge Saare- ja Hiiumaal, kuid suures osas Mandri-Eestist on see seni veel väga madal ja pigem on hirv harvakohatav loom. Sellest tulenevalt sõltuvad loenduste koondtulemused väga tugevalt indeksite muutustest kõrge asustustihedusega aladel ja sellest kuidas ja millises mahus sellistel aladel andmeid koguda õnnestub. Talviseid jäljeloendusi on läbi viidud aastati väga varieeruvast mahust ja tulemused sõltuvad sellest, kui palju satub läbitud loendusruutude hulka tihedama hirve asustustihedusega aladel paiknevaid loendusruute. Sel põhjusel on punahirve osas mõtet üleriigilises mastaabis võrrelda omavahel vaid nende aastate tulemusi, mil kõikides maakondades on enamuse loendusruutudel loendused tehtud. Möödunud talve esimene pool oli küll lumerikas, kuid talve teisel poolel valitses jäljeloenduste läbiviimiseks vajaliku värke lume osas suur puudus. Selle tõttu jäi 2/3 maakondades enamuse loendusruutudest ulukite jäljerajad lugemata. Sealjuures ebaõnnestus loenduste läbiviimine ka Saaremaal, kus lõviosa Eesti punahirvedes elutseb. Hiiumaal, kus vähemalt pooltel maakonna loendusruutudel õnnestus jäljeinfot koguda, saadi kokkuvõttes eelneva kahe aasta tulemusega võrreldes veidi väiksem hirve jäljeindeks.

Punahirve jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta ööpäevas) aastatel 2013-2024 tehtud ruutloenduste põhjal. *Red deer winter track index since 2013.*

Maakond <i>County</i>	Jäljeindeks (1 km kohta) <i>Track index (tracks per 1 km)</i>											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Hiiumaa	0,82					1,60	0,92		1,68	2,28	2,39	2,12
Ida-Virumaa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Jõgevamaa	0,01		0,10	0,02		0,02	0,02		0,00	0,01	0,01	0,00
Järvamaa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Läänemaa	0,00			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Lääne-Virumaa	0,03	0,08	0,00	0,05	0,07	0,05	0,08		0,11	0,06	0,05	0,17
Põlvamaa	0,00			0,03	0,00	0,04	0,01		0,02	0,02	0,03	0,01
Pärnumaa	0,05			0,13	0,18	0,14	0,17	0,23	0,22	0,05	0,11	
Raplamaa	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	
Saaremaa	1,81	3,10			2,72	2,49	1,54		3,56	1,88	3,49	
Tartumaa	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,00	0,01
Valgamaa	0,06			0,09	0,01	0,24	0,48	0,00	0,35	0,25	0,48	0,13
Viljandimaa	0,06			0,08	0,09	0,13	0,26	0,27	0,12	0,12	0,03	0,17
Võrumaa	0,00		0,12	0,08	0,01	0,17	0,02	0,03	0,12	0,13	0,07	0,11
Kokku Total	0,17	0,19	0,03	0,09	0,23	0,25	0,12	0,20	0,38	0,15	0,44	0,20
<i>saartel (on islands)</i>	1,57				2,90	2,21	1,54		3,08	2,06	3,30	2,50
<i>mandriosas (on mainland)</i>	0,02	0,00	0,03	0,04	0,05	0,06	0,04	0,07	0,08	0,05	0,05	0,05

Punahirve suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2015 - 2024 talvedel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of red deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>										Muutus (vr 2023) <i>Change (%)</i>	Indeksite vahe (2024-2023) <i>Difference (2024-2023)</i>	
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024			
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
4	Harju	Nõva-Keibu	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,00	-100,0	-0,07
5	Harju	Haiba	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,00	0,00	0,11	0,00	0,09	0,06	0,00	0,11	0,03	0,24	616,6	0,20	
48	Harju	Keskpolügoon*									0,00	0,00			
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	0,03	0,06	0,12	0,00	0,12	0,04	0,00	0,34	0,00	0,00			
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,09	0,10	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,41	0,06	0,00	-100,0	-0,06	
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	0,00	0,06	0,42	0,71	0,33	0,14	0,50	0,06	0,00	0,09	+	0,09	
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,03	0,06	0,03	-50,0	-0,03	
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,13	0,15	0,03	0,09	0,00	0,00	0,00	0,06	0,12	0,35	203,3	0,23	
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,00	0,15	0,00	0,00	0,03	0,00	0,09	0,03	0,00	0,00			
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,03	+	0,03	
49	Ida-Viru	Sirgala*									0,00	0,00		0,00	
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	+	0,03	
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,15	0,20	0,21	0,15	-29,7	-0,06	
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,07	0,03	0,00	0,00	0,18	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00	-100,0	-0,03	
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,09	0,24	0,00	-100,0	-0,24	
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,03	0,00	0,00	0,06	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,00	0,00	0,03	0,00	0,09	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00			
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,16	0,03	0,25	0,00	0,15	0,16	0,03	0,11	0,00	0,00			
25	Pärnu	Põlendmaa-Pööriikasiku	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
26	Pärnu	Õordi	0,32	0,00	0,00	0,09	0,09	0,00	0,45	0,03	0,00	0,23	+	0,23	
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,07	0,10	0,13	0,16	0,18	1,04	2,25	0,58	0,95	0,09	-90,6	-0,86	
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	1,49	1,26	2,20	3,04	4,83	2,55	4,55	5,37	5,72	4,75	-16,9	-0,97	
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,08	0,16	0,09	0,09	0,54	0,18	0,27	0,35	0,17	0,22	23,8	0,04	
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	1,12	1,14	0,51	1,03	1,51	2,04	1,53	1,43	1,19	1,06	-11,1	-0,13	
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,00	0,00	0,46	0,15	0,19	0,20	0,00	0,06	0,00	0,00			
14	Järva	Lõõla-Vahastu	0,14	0,00	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,07	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,39	0,19	0,41	0,10	-76,2	-0,31	
21	Järva	Kabala-Imavere	0,16	0,55	0,00	0,03	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,20	0,00	0,14	1,63	0,46	1,69	1,97	0,42	0,60	0,79	32,4	0,19	
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	0,00	0,06	0,00	0,03	0,06	0,19	0,06	0,06	0,43	2,17	403,4	1,74	
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,13	0,08	0,09	0,06	0,22	250,0	0,16	
29	Tartu	Järvelja	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,00	0,09	0,22	140,4	0,13	
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,18	0,09	0,28	0,00	0,09	0,13	0,21	0,37	0,00	0,15	+	0,15	
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	0,00	0,12	0,19	0,18	0,06	0,60	0,06	0,00	0,30	0,22	-28,6	-0,09	
38	Põlva	Saatse	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,03	0,03	0,00	0,00	0,03	+	0,03	
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,44	0,27	0,00	0,00	0,17	0,00	0,10	0,00	0,00	0,16	+	0,16	
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,18	0,46	0,28	0,09	0,00	0,00	0,24	0,00	0,00	0,24	+	0,24	
40	Võru	Misso	1,22	0,60	0,36	0,23	0,27	0,16	0,20	0,09	0,33	0,06	-82,2	-0,27	
50	Võru	Nursipalu*									0,06	0,06		0,06	
35	Valga	Valga-Õru	0,09	0,26	0,25	0,12	0,12	0,10	0,30	0,06	0,06	0,03	-50,5	-0,03	
39	Valga	Hargla-Karula	0,56	0,21	0,22	0,65	0,27	0,22	0,03	0,06	0,19	0,55	197,3	0,37	
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	3,06	2,23	2,44	2,29	2,65	2,53	3,73	4,30	2,98	6,98	134,4	4,00	
42	Hiiu	Leluselja	5,02	3,09	3,91	1,46	4,78	1,93	4,25	7,55	8,53	19,43	127,9	10,90	
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,80	0,87	1,90	0,60	1,19	1,28	2,08	1,31	0,71	1,27	79,0	0,56	
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	12,33	7,30	8,65	11,89	9,91	16,26	33,15	12,50	21,24	15,50	-27,0	-5,74	
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,60	5,76	6,04	1,04	3,80	2,95	1,40	4,25	4,26	1,71	-59,8	-2,55	
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	5,42	8,17	5,67	9,79	3,91	6,61	17,53	15,46	49,67	16,13	-67,5	-33,54	
47	Saare	Laugi		2,38	2,15	4,71	1,03	1,41	1,59	1,87	5,39	4,05	-24,8	-1,34	
<i>Mandri-Eesti</i>			0,17	0,15	0,16	0,21	0,25	0,25	0,34	0,27	0,28	0,31	10,6	0,03	
<i>Hiiumaa</i>			2,96	2,06	2,75	1,45	2,87	1,91	3,35	4,39	4,07	9,23	126,6	5,15	
<i>Saaremaa</i>			6,78	5,90	5,63	6,86	4,66	6,81	13,42	8,52	20,14	9,35	-53,6	-10,79	
Eesti			0,79	0,76	0,79	0,86	0,79	0,91	1,65	1,23	2,17	1,64	-24,2	-0,52	

Problemaatiline on hirve puhul ka seirealadel tehtavate pabulaloenduste tulemuste tõlgendamine, sest seirealade koguarv on väike ja tulemuste tooni kipuvad määrama eeskätt mõned väga kõrge hirve asustustihedusega seirealadel toimuvad muutused. Üksikutel seirealade tasemel toimuvad punahirve pabulaindeksi muutused näitavad eeskätt liigi talvist asustustihedust konkreetse seireala loendustransektide läheduses ning aastate vahelised suured hüppelised muutused võivad siin tuleneda aastati väga erilmeliste talveolude ja ka

inimtegevuse (lähedal paiknevad põllukultuurid, metsaraied ja -uuendus) mõjust liigi elupaiga eelistustele. Selle aasta hirvede pabulahunnikute loenduse tulemused on kõigil nelja Saaremaa seirealal võrreldes 2023. aasta rekordkõrgete tulemustega märgatavalt tagasihoidlikumad. Ka 2023 sügisel oli kolmel Saaremaa seireala rajakaameratega kogutud fotomaterjalis ühe kaamerapäeva kohta salvestatud hirvede arv väiksem kui 2021. ja 2020. aasta sügisel. Seega Saaremaa seirealadelt kogutud seireinfo osutab mõne aasta tagusega võrreldes madalamale hirve asustustihedusele.

Kõigil kolmel Hiiumaal asuval seirealal hirve pabulaindeks aga suurenes ning Leluselja seirealal saadud väga kõrge loendustulemuse tõttu tegi suure hüppe ka Hiiumaa seirealade keskmine pabulaindeks. Rajakaameratega 2022. ja 2024. aasta kevadel tehtud seiretulemuste esmane kiire võrdlus näitab aga sootuks, et hirve kohtamisjuhtumite arv kahel Hiiumaa seirealal oli sel kevadel oluliselt tagasihoidlikum kui 2022. aasta kevadel ning Leluselja seirealal sattus hirvi kaamerate vaatevälja samasuguse sagedusega nagu ka 2022. aastal.

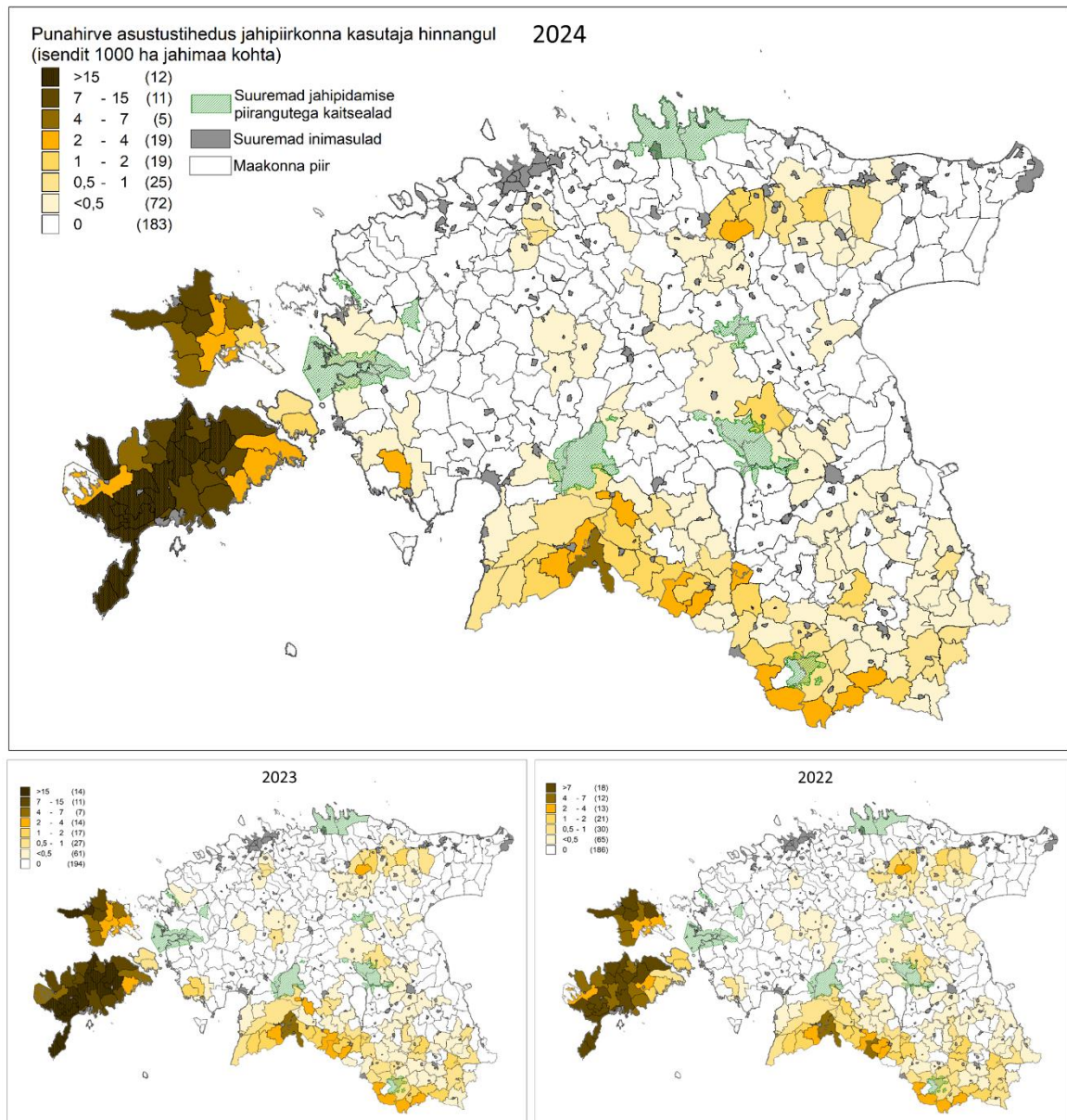
Jättes kõrvale pabulaindeksite konkreetsed väärtused, suurenes 2024. aasta loendustes eelneva aastaga võrreldes hirve pabulaindeks 19-l ja vähenes 17-l seirealal.

Jahipiirkonna kasutajate koondhinnang punahirve arvukusele on eelmise aastaga võrreldes Mandri-Eesti maakondade kokkuvõttes ligi 13% võrra suurenenud, Hiiumaal ligi 16% võrra langenud ning Saaremaal jäänud enam-vähem eelmise aasta tasemele.

Jahipiirkonna kasutajate koondhinnang punahirve arvukusele ja selle muutustele aastatel 2015-2024. *Hunters estimated population size of red deer (in winter, post harvest) in 2015-2024.*

Maakond <i>County</i>	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) <i>Hunter estimated population size (n)</i>										2024/2023 muutus (%)	2024/2015 muutus (%)
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	<i>Change in hunters estimation (%)</i>	<i>Change in hunters estimation (%)</i>
Harjumaa	0	0	2	0	0	0	3	0	9	12	33,3	+
Hiiumaa	611	625	680	516	584	521	590	860	768	644	-16,1	5,4
Ida-Virumaa	0	5	5	6	6	26	13	21	13	25	92,3	+
Jõgevamaa	48	35	31	20	19	31	32	39	32	42	31,3	-12,5
Järvamaa	20	12	11	9	11	13	16	16	6	13	116,7	-35,0
Läänemaa	0	2	2	5	3	1	1	0	1	3	200,0	+
Lääne-Virumaa	125	124	106	129	124	142	139	95	87	115	32,2	-8,0
Põlvamaa	22	28	33	44	41	57	60	59	47	59	25,5	168,2
Pärnumaa	191	163	158	148	138	158	186	188	186	207	11,3	8,4
Raplamaa	10	9	14	21	23	31	19	13	19	12	-36,8	20,0
Saaremaa	1613	1783	1902	1961	1833	1794	1799	2341	4134	4264	3,1	164,4
Tartumaa	5	15	16	29	15	23	23	21	21	26	23,8	420,0
Valgamaa	120	150	145	170	195	187	201	193	173	202	16,8	68,3
Viljandimaa	172	209	219	188	177	213	220	232	180	183	1,7	6,4
Võrumaa	92	100	112	111	118	119	156	164	172	166	-3,5	80,4
Kokku Total	3029	3260	3436	3357	3287	3316	3458	4242	5848	5973	2,1	97,2
<i>saartel (on islands)</i>	2224	2408	2582	2477	2417	2315	2389	3201	4902	4908	0,1	120,7
<i>mandriosas (on mainland)</i>	805	852	854	880	870	1001	1069	1041	946	1065	12,6	32,3

Siinkohal tuleb aga kohe meenutada, et arvukushinnangute järsud muutuse paaril eelneval aastal Saaremaal ei ole tingitud mitte suurtest muutustest hirve arvukuses vaid kohalike jahimeeste paranenud arusaamadest hirve arvukusest maakonnas.

Punahirve asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2024., 2023. ja 2022. aasta kevadel antud arvukushinnangute põhjal. *Red deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.*

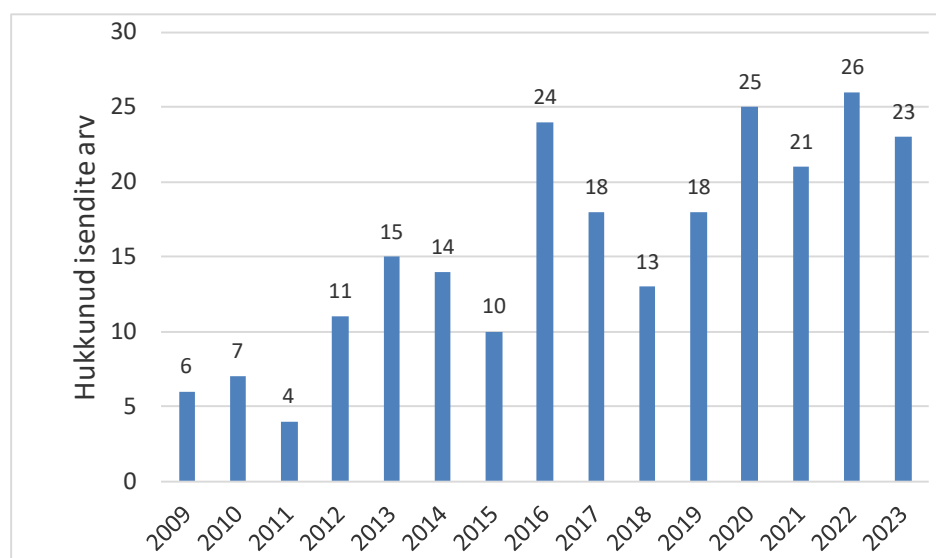
Möödunud jahihooajal kütiti Eestis kokku 3607 punahirve, mis on 337 isendi võrra enam kui eelneval 2022. aasta jahihooajal. Tegemist on järjekordse punahirvede küttemisrekordiga Eestis. Ligi 70% jahisaagist ehk 2520 hirve kütiti Saare maakonnast. Sarnaselt Saare maakonnaga tegid uue maakonna küttemisrekordi ka Hiiumaa jahimehed, küttes kokku 578 punahirve. Mandri-Eesti maakondades kütiti kokku 509 isendit, mis on

nelja isendi võrra enam kui senine suurim 2021. aastal kütitud hirvede arv mandril. Ainukese maakonnana ei kütitud ühtegi punahirve möödunud jahihooajal Läänemaal.

Punahirve kütmine aastatel 2014 - 2023. *Hunting of red deer in 2014-2023.*

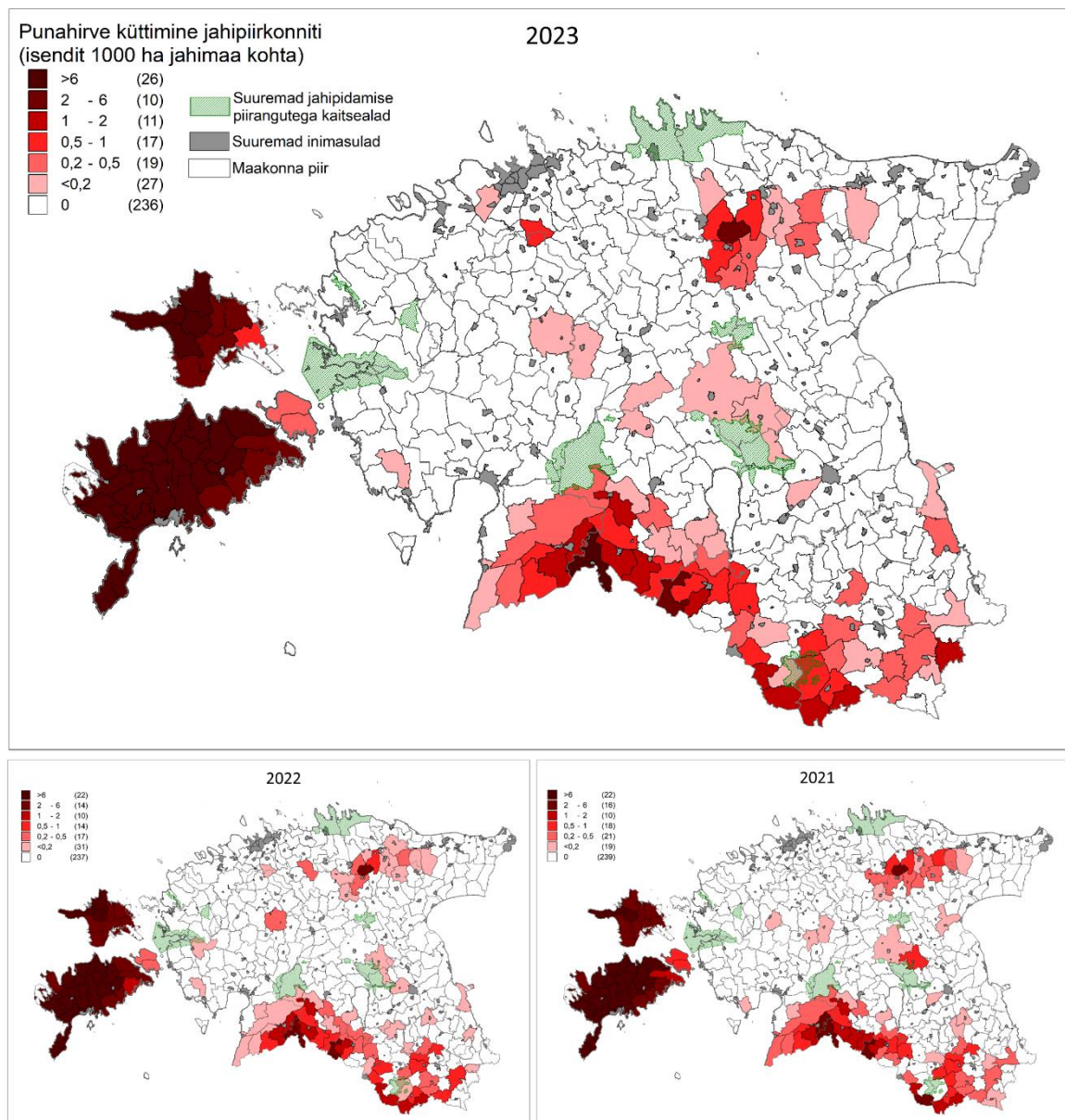
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	0	0	0	0	1	0	1	0	4	7	75,0	+
Hiiumaa	175	204	244	297	307	341	368	535	567	578	1,9	230,3
Ida-Virumaa	0	0	1	1	0	4	6	4	4	2	-50,0	+
Jõgevamaa	11	17	13	8	8	4	20	20	3	6	100,0	-45,5
Järvamaa	0	1	2	1	4	1	6	6	2	1	-50,0	+
Läänemaa	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	-100,0	
Lääne-Virumaa	25	22	48	50	95	62	83	62	42	61	45,2	144,0
Põlvamaa	0	2	3	4	10	1	14	15	10	8	-20,0	+
Pärnumaa	48	66	68	51	60	55	74	81	63	68	7,9	41,7
Raplamaa	0	0	2	2	12	8	12	4	5	5	0,0	+
Saaremaa	674	813	1102	1293	1989	1878	1733	2155	2257	2520	11,7	273,9
Tartumaa	0	1	0	3	0	0	1	1	4	3	-25,0	+
Valgamaa	27	43	51	63	106	49	76	99	96	103	7,3	281,5
Viljandimaa	53	74	104	112	113	99	122	137	141	167	18,4	215,1
Võrumaa	31	9	25	30	52	41	66	76	71	78	9,9	151,6
Kokku Total	1044	1252	1664	1916	2757	2543	2582	3195	3270	3607	10,3	245,5
<i>saartel (on islands)</i>	849	1017	1346	1590	2296	2219	2101	2690	2824	3098	9,7	264,9
<i>mandriosas (on mainland)</i>	195	235	318	326	461	324	481	505	446	509	14,1	161,0

Jahipiirkonna kasutajate andmetel hukkus 2023. aastal liiklusõnnetustes kokku vähemalt 23 punahirve, neist 20 Saare-, üks Hiiu-, üks Harju- ja üks Lääne-Virumaal. 2022. aastal hukkus liiklusõnnetustes Eestis 26 ja 2021. aastal 21 punahirve.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud punahirvede arv aastatel 2009 - 2023.

The number of red deer killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

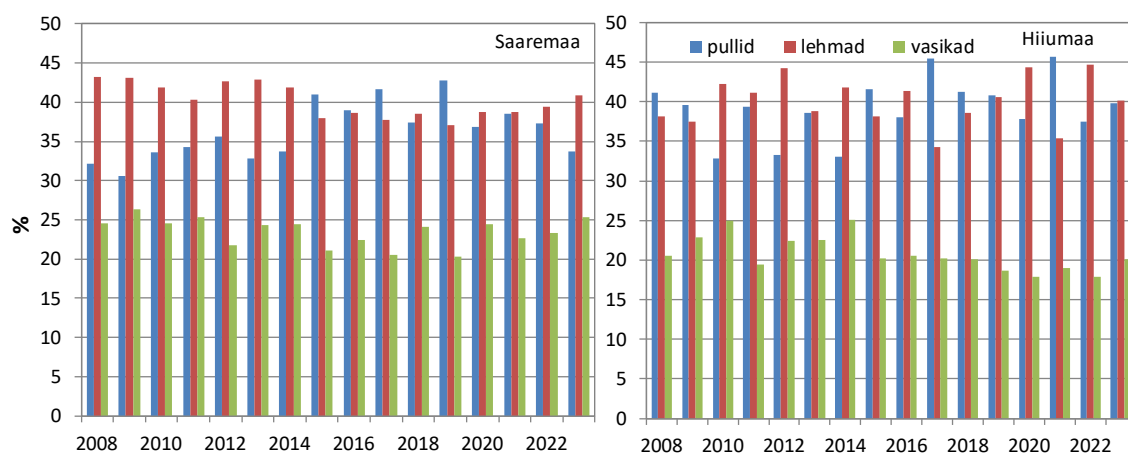
Punahirve küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of red deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

2023. aastal kütitud hirvede sooline jaotus oli Saaremaal ja Hiiumaal kütitud täiskasvanud isendite seas üsna ligilähedane jaotusele üks hirvepull ühe -lehma kohta. Mandri-Eestis domineerisid tavapäraselt kütitud hirvede seas pullid. Sügisestes vaatlustes oli Hiiumaal sarnaselt kütitud hirvedele pulle ja lehma üsna võrdselt ning Saaremaa vaatlustes oli mõõdukas lehmade ülekaal. Ligilähedaselt sarnane lehmade ülekaal on olnud ka mandril tehtud vaatluste kokkuvõttes. Maakondade lõikes vaadeldud isendite soolise jaotuse erinevused on väga suured. Seda paljuski just vaadeldud isendite väikeste valimite tõttu. Eelneva paari aastaga võrreldes oli veidi kõrgem ka vasikate osakaal vaatlustes ja seda nii

Saare- ja Hiiumaal kui ka mandril. See annab tunnistust hirveasurkonna heast juurdekasvust möödunud aastal.

Hirvede sooline jaotus (lehma pulli kohta) ja vasikate osakaal 2021. – 2023. a jahihooajadel kütitud hirvede seas ning jahiaegsetes hirvevaatlustes. Sooline jaotus leitud mullikad+täiskasvanud põhjal.

Maakond County	Küttimisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			Vaatluste arv No of observations			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Harjumaa	0/4 2,00			0,0 57,1			14 19			1,00 1,40			14,29 29,41		
Hiiumaa	0,93	0,75	1,00	28,0	24,9	30,3	1095	1404	984	0,77	1,19	1,01	19,00	17,88	20,11
Ida-Virumaa	0,5	0,5	2/0	25,0	25,0	0,0	12	6	62	2,00	1,50	1,89	25,00	16,67	39,53
Jõgevamaa	1	1,00	0,25	40,0	33,3	16,7	36	11	39	1,08	1,00	0,92	30,56	9,09	21,88
Järvamaa	0	0/2	1/0	16,7	0,0	0,0	21	7	14	0,50	0,17	0,10	14,29	0,00	0,00
Läänemaa							4 4			0,00 1,00			0,00 0,00		
Lääne-Virumaa	1,15	0,82	0,50	30,6	26,2	16,4	24	41	192	1,38	1,38	1,78	20,83	24,39	20,28
Põlvamaa	0,27	0,43	0,14	6,7	0,0	0,0	20	20	40	0,55	0,29	1,00	15,00	10,00	23,08
Pärnumaa	0,60	0,52	0,60	21,0	25,4	17,6	147	190	295	0,80	1,32	1,44	14,29	30,53	23,59
Raplamaa	0	0,67	0,33	0,0	0,0	20,0	4	4	7	0,00	0,00	3,00	0,00	0,00	42,86
Saaremaa	1,02	1,02	1,02	30,5	30,7	30,7	3842	3367	4313	1,00	1,06	1,21	22,70	23,31	25,36
Tartumaa	0	0,33	0,50	0,0	0,0	0,0	8	8	26	1,00	0,40	1,10	25,00	12,50	8,70
Valgamaa	0,57	0,36	0,50	22,2	17,7	15,5	131	138	273	0,79	0,43	0,57	23,66	13,77	14,05
Viljandimaa	0,79	0,67	0,79	30,7	24,1	29,3	616	246	596	1,97	1,26	1,93	27,60	21,95	21,47
Võrumaa	0,37	0,16	0,27	11,8	16,9	9,0	166	177	321	0,66	0,53	0,60	15,06	19,77	20,99
Kokku (Total)	0,92	0,86	0,91	29,0	28,3	29,1	6122	5708	7185	0,99	1,08	1,17	22,12	21,36	23,53
saartel (on islands)	1,00	0,95	1,01	30,0	29,5	30,6	4937	4771	5297	0,95	1,10	1,17	21,88	21,71	24,34
mandriosas (on mainland)	0,60	0,45	0,52	23,8	20,9	19,6	1185	937	1888	1,20	1,00	1,19	23,12	19,53	21,10

Hirve asurkonna struktuur Saare- ja Hiiumaal aastatel 2008 – 2023 jahiaegsete vaatluste põhjal (%). Population structure of roe deer in Saaremaa and Hiiumaa based on observations made by hunters during hunts. Bulls – blue; cows – red; calves – green.

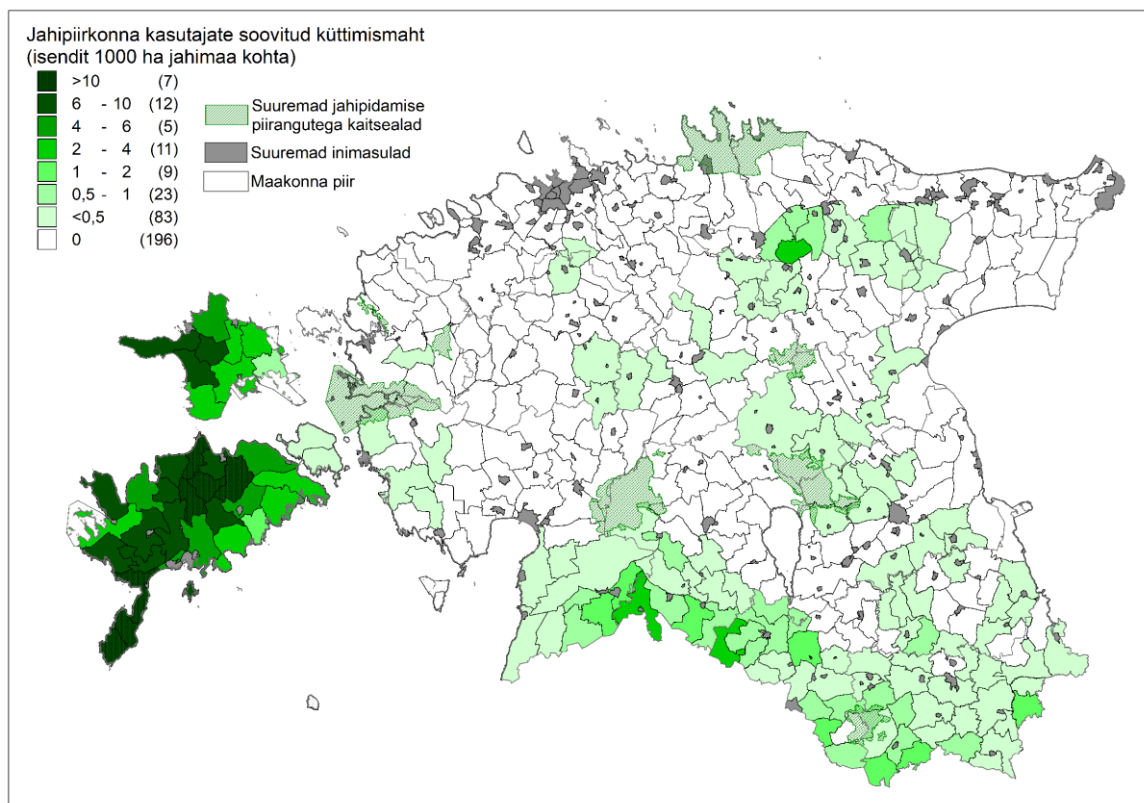
Kokkuvõtteks võib öelda, et punahirvede üldarvukuses viimase aasta jooksul suuri muutuseid toimunud ei ole. Vaatamata pabulaindeksi hüppele kahel Hiiumaa seirealal on Hiiumaal laiemalt hirve arvukus siiski pigem langenud. Sellele vaatamata tuleks arvukuse oluliseks langetamiseks jätkata hirvede intensiivsema küttimise ka 2024. aasta jahihooajal.

Saaremaa seireandmetest võib välja lugeda nii hirve arvukuse langust kui ka selle püsimist eelneva aastaga samal tasemel. Kahjuks ei ole sel aastal Saaremaa puhul kasutada jäljeloenduste infot, mis võimalike muutuste osas ehk selgema pildi annaks. Arvestades siin ka eelneva aasta seiretulemuste ja asurkonna juurdekasvuprognosisega on tõenäolisem siiski arvukuse mõõdukas langus.

2023. aasta jahindusnõukogus seadsid Saare maakonna jahimeeste, põllupidajate ja metsaomanike esindajad pikemaajaliseks eesmärgiks hirve arvukust saarel 2023. aastaga võrreldes langetada 50% võrra. Selle saavutamiseks otsustati võimalusel suurendada küttimismahtu 10% jahiaastas võrreldes jahihooajaks kokkulepituga. Seega tuleks ka 2024. aasta jahihooaja hirvi Saaremaal küttida vähemalt samas mahus kui möödunud jahihooajal. Mandri-Eestis kogutud info viitab hirve arvukuse mõõdukale tõusule ja hirvede poolt püsivalt asutatud alade laienemisele. Kuna hirve asustustiheduse märgatav tõus mandril tooks kaasa põllu- ning suure tõenäosusega ka metsakahjustuste suurenemise soovitam eelseisval jahihooajal püsiva hirve asustusega piirkondades küttimismahte võrreldes eelmise aastaga tõsta.

Jahipiirkondade kasutajate poolne küttimissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduse osakonna poolsed soovitused punahirve küttimismahtude määratlemiseks 2024. aasta jahihooajal.

Maakond <i>County</i>	Jahipiirkondade kasutajate küttimissoov <i>Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)</i>				Soovitus küttimiseks 2024 aastal <i>Suggestions for hunting in 2024</i>		
	2023	2023 küttimine võrreldes küttimissooviga (%) <i>Hunting in 2023 as compared to requested quota (%)</i>	2024	Küttimissoovi muutus <i>Change in requested hunting quota (%)</i>	Sooline jaotus täiskasvanute seas <i>Sex ratio among adults</i>	Küttimismaht <i>hunting quota</i>	% eelmise aasta küttimisest <i>% of bag 2023</i>
Harjumaa	2	350,0	3	50,0		5	71,4
Hiiumaa	522	110,7	484	-7,3	1 : 1	550	95,2
Ida-Virumaa	6	33,3	6	0,0		5	250,0
Jõgeva	13	46,2	13	0,0		15	250,0
Järvamaa	5	20,0	9	80,0		5	500,0
Läänemaa	1	0,0	3	200,0		+	
Lääne-Virumaa	61	100,0	70	14,8	1 : 1	70	114,8
Põlvamaa	15	53,3	20	33,3		15	187,5
Pärnumaa	78	87,2	75	-3,8	1 : 1	80	117,6
Raplamaa	5	100,0	6	20,0		5	100,0
Saaremaa	1718	146,7	2025	17,9	1 : 1	2500	99,2
Tartumaa	14	21,4	17	21,4		10	333,3
Valgamaa	97	106,2	109	12,4	1 : 1	120	116,5
Viljandimaa	96	174,0	92	-4,2	1 : 1	160	95,8
Võrumaa	81	96,3	91	12,3	1 : 1	90	115,4
Kokku Total	2714	132,9	3023	11,4	1 : 1	3625	100,5
saartel (on islands)	2240	138,3	2509	12,0	1 : 1	3050	98,5
mandriosas (on mainland)	474	107,4	514	8,4	1 : 1	575	113,0

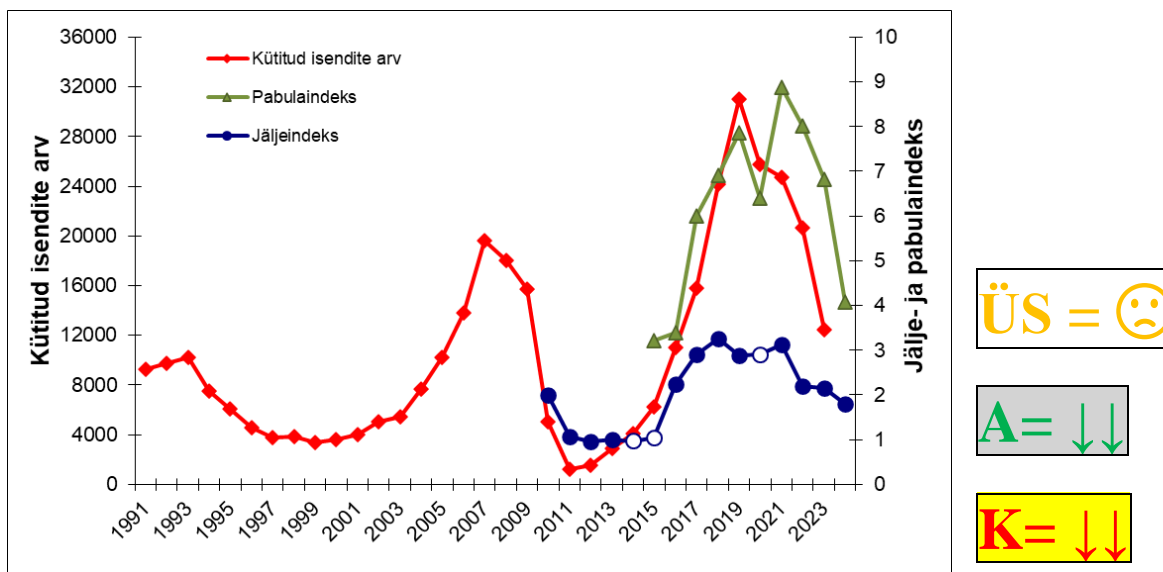
Jahipiirkonna kasutaja soovitud punahirve küttimeaht (isendit 1000 ha jahimaa kohta) 2024. a jahihooajaks. *Hunting quota (moose per 1000 ha) of red deer requested by the users of hunting districts for the 2024 hunting season.*

Täiendavad küttimeissoovitused

- 2024. aasta jahihooajal on kindlasti vajalik punahirve küttimekvoodi kehtestamine saartele ning ka kõigile neile Eesti mandriosa jahipiirkondadele, kus 2023. aasta kevadel on jahipiirkonna kasutaja hinnanud hirve arvukuseks viis või enam isendit. Arvukuse tõusu vältimiseks ning ka langetamiseks soovitame orientiirina maakondlike punahirvede küttimeahtude määramisel kasutada eelmisel leheküljel olevas tabelis esitatud küttimeahtusid.
- Saare ja Hiiumaa maakonnas on soovitav 2024. aasta jahihooajal hoida küttimeahte 2023. aasta jahihooajaga ligilähedaselt sarnasel tasemel ning Saaremaal võimalusel seda ka oluliselt tõsta.
- Mandri-Eesti jahipiirkondades, kus talvine arvukusehinnang on ületanud kümne isendi piiri, võiks miinimumkvoot moodustada vähemalt 40% kevadisest isendite arvukuse hinnangust.

- Mõlema soo esindajaid on soovitatav küttida tasakaalustatult, lähtudes põhimõttest üks pull ühe lehma kohta. Juhul kui jahipiirkonnas sooline jaotus sellest oluliselt hälbib, tuleks hirvi küttida vastavalt soolisele jaotusele kohalikus asurkonnas.
- Hirvevasikate osakaal küttemises võiks sõltuvalt vasikate rohkusest asurkonnas jääda 24-33% piiresse. Hõreda asustustihedusega ja katkendliku levikuga piirkondades tuleks hirvede küttemismaht ja struktuur jätta jätkuvalt jahipiirkonna kasutajate määrata.
- Küttemise korraldamisel Eesti mandriosas tuleb silmas pidada, et valdavalt on siinsete hirvede näol tegemist Läti erinevatest Euroopa hirve asurkondadest introductseeritud isendite baasil tekkinud naturaliseeruva asurkonnaga. Samuti tuleb arvesse võtta, et punahirv võib tihedama asustuse korral muutuda põdrale, Mandri-Eesti kõige olulisemale jahilukile, oluliseks toidu- ja elupaigakonkurendiks. Hirve asurkonna asustustiheduse märgatav tõus mandril tooks kaasa põllu- ning suure tõenäosusega ka metsakahjustuste suurenemise. Samas rikastaks hirve lisandumine eeskätt hundi, aga ka ilvese toidubaasi, mis omakorda levendaks olukordi kus ühe või teise suurkiskja peamise saakliigi arvukus peaks drastiliselt vähenema. Siiski tuleks hirvede küttemisõigus ja võimalus jätta ka 2024. aastal kõikidele jahipiirkondadele ning vastavasisuline hirvedele jahipidamist võimaldav klausel tuleks lisada kõikide maakondade jahindusnõukogudel jahimeestele antavatele suunistele.
- Punahirve asurkonna ohjamise eesmärkide selguse huvides soovitame saartel koostada erinevate osapoolte, põllupidajate, metsaomanike ja jahimeeste, huvidega arvestav ohjamiskokkulepe, milles lepitakse kokku kompromisstaasemed või vahemikud, milles asurkonna suurust saartel soovitakse hoida ning millest lähtuvalt koostataks iga-aastased küttemissoovitused.

METSKITS (*Capreolus capreolus*)

Kütitud metskitsede arv ja asustustiheduse muutusi iseloomustavate ruutloenduse jäljeindeksi ja pabulaindeksi muutused.

The number of roe deer hunted in 1991 – 2023 (red line), winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours) and pellet index (green line – pellet groups per 1 km of transects)

- Metskitse arvukus on Mandri-Eestis viimase aastaga oluliselt langenud ning suure tõenäosusega arvukuse langus jätkub ka 2024. ja 2025. aastal.
- Asurkonna suurust 2024. aasta alguses võib hinnata 65 000 - 80 000 isendile. Kui arvukuse ja asurkonna struktuuri põhjal võiks asurkonna seisundit hinnata jätkuvalt heaks, siis asurkonna praegust aastast juurdekasvu ületava kisklussurve tõttu võib metskitse asurkonna seisundile riigi mandriosas anda hinnangu - halvenev.
- Kiskjate surve metskitse asurkonnale 2024. aasta jooksul pigem suureneb veelgi.
- Mandri-Eesti maakondlikel jahindusnõukogudel soovitame eelnevalt 2024. aasta jahihooajaks tehtud otsused ümber vaadata ning metskitsede kohustuslike minimaalseid küttimismahte jahipiirkondade kasutajatele mitte määrata, vajadusel piirduda vaid sümboolsete soovituslike mahtudega. Ühtlasi soovitame Mandri-Eesti jahimeestel metskitsede kütimisest üldjuhul loobuda. Erandina võiks metskitseid kütida vaid kahjude ohjamiseks värske ja ulatuslike metsa- ja liikluskahjudega seotud piirkondades ning konfliktsetes kohtades tiheasustusalade vahetus läheduses, kus suurkiskjate mõju puudub või on väga tagasihoidlik.
- Saare ja Hiiu maakonnas, kus olulisi muutuseid arvukuse toimunud ei ole, võib metskitse kütimist jätkata eelnevate aastatega võrreldes sarnases mahus ja põhimõtetel. Metskitsede kütimisel tuleks saartel järgida põhimõtet üks kits ühe soku kohta.

Kui aasta tagasi avaldatud ulukite seirearuandes sai tõdetud, et metskitse arvukus on võrreldes mõne aasta taguse ajaga langenud, siis viimase aasta jooksul kogutud seireinfo annab tunnistust metskitse arvukuse kiirest ja veelgi suuremast langusest riigi mandriosas. 2024. aasta kevadel üle Eesti paiknevatel seirealadel läbiviidud hirvlaste pabulaloenduste kokkuvõttes saadi metskitse pabulaindeksiks 4,0 pabulahunnikut 1 km loendusmarsruudi kohta, mis on ligi 42% võrra väiksem kui eelmisel aastal (6,8) ning senise kümne aasta pikkuse loenduste aegrea kõrgeimast, 2021 aasta, tulemusest koguni 2,5 korda madalam. 2024. aasta tulemusest madalam on seirealade keskmine metskitse pabulaindeks olnud vaid 2015. ja 2016. aastal. Seirealade lõikes suurenes (>10%) pabulaindeks võrreldes eelmise aastaga kõigest neljal seirealal, neist kaks asub Hiiumaal. Aastatagusega võrreldes üle 10% langes pabulaindeks aga koguni 39-l seirealal. Selgelt torkavad silma Mandri-Eestis ja saartel asuvate seirealade erinevused. Näiteks kui Hiiumaal on küll kolme seireala keskmine eelneva kahe aasta tulemusega võrreldes veidi madalam, on kolmest seirealast kahel sel kevadel saadud loendustulemus nende alade aastataguse tulemusega võrreldes kõrgem. Saaremaa seirealade möödunud kevadel saadud rekordtulemusega võrreldes on tänavused tulemused küll väga kesised, kuid kui võrrelda selle kevadisi tulemusi eelneva kaheksa aasta omadega, siis mingeid drastilisi erinevusi siin silma ei torka. Pigem on eelmise aasta harukordselt kõrge, kuid samas ka tõenäoliselt adekvaatsemat pilti metskitse asustustihedusest andev, tulemus tingitud sellest, et 2023 aasta loendused viidi saarel läbi piisavalt kiiresti pärast lumikatte taandumist ning teiste hirvlastega võrreldes oluliselt väiksemad ja kiiremini lagunevad metskitse pabulad ja pabulahunnikud olid loendajatele oluliselt paremini märgatavad. Mandri-Eesti seirealade 2024. aasta loendustel saadud tulemused on aga enamuse seirealade puhul juba pikema ajaperioodi võrdluses ühed madalaimad.

Kuigi ruutloenduse läbiviimine 2024. aastal suuresti ebaõnnestus, annavad ka selle tulemused sarnaselt teiste seireparameetritega tunnistust metskitse arvukuse langusest. Viiest maakonnast, kus loendus enam-vähem piisavas mahus läbi viidi, eristub siin Hiiumaa, kus erinevalt teistest maakondadest metskitse jäljeindeks võrreldes eelnevate aastatega hoopis märkimisväärselt tõusis.

Metskitse suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel aastatel 2015 - 2024 pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta.
Results of roe deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>										Muutus Indeksite vahe <i>(vr 2023) (2024-2023)</i>	
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Change (%)	Difference (2024-2023)
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	4,5	1,7	5,8	21,3	37,5	14,4	19,3	23,2	8,7	6,2	-29,1	-2,5
4	Harju	Nõva-Keibu	0,8	1,5	1,0	4,5	7,0	3,1	4,3	2,2	2,3	1,3	-45,6	-1,1
5	Harju	Haiba	0,4	0,4	0,6	1,3	3,4	0,5	2,5	1,5	1,3	0,6	-55,2	-0,7
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,6	3,2	1,8	2,4	1,2	2,3	1,5	5,5	3,9	2,1	-45,1	-1,8
48	Harju	Keskpõlügen*									9,3	2,6	-71,6	-6,6
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	5,3	3,3	2,9	3,7	1,1	8,8	5,4	8,0	10,3	3,3	-67,8	-7,0
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	1,0	2,7	2,6	2,4	4,0	2,1	3,3	9,6	2,9	0,3	-88,4	-2,5
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	8,7	2,7	7,8	19,6	19,4	16,1	28,9	11,5	6,5	1,2	-81,7	-5,3
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	3,6	4,4	5,6	14,0	16,4	10,8	15,9	10,1	4,9	1,7	-66,1	-3,3
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,5	0,8	0,7	1,5	5,5	1,9	5,1	4,7	2,0	2,5	23,9	0,5
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,5	0,3	1,9	0,8	5,9	6,4	2,1	0,6	1,6	0,6	-59,5	-0,9
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	6,8	5,0	10,5	12,4	19,2	9,0	13,5	7,5	6,9	6,1	-11,4	-0,8
49	Ida-Viru	Sirgala*										0,2		
11	Lääne	Haapsalu-Martna	2,1	1,6	3,2	4,6	0,1	2,3	1,1	4,7	6,6	4,9	-25,7	-1,7
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,9	2,4	5,0	1,9	0,4	2,0	3,0	1,2	2,9	0,9	-70,3	-2,0
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	1,4	1,0	2,4	0,7	3,2	1,7	1,0	2,5	1,4	3,6	151,5	2,2
13	Rapla	Valgu-Raikküla	3,1	1,1	5,7	5,8	9,6	5,2	2,7	6,8	3,7	2,3	-36,4	-1,3
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	2,8	2,2	16,5	11,0	11,3	13,7	18,1	11,8	13,4	12,9	-3,5	-0,5
19	Pärnu	Halinga-Libatse	1,8	5,6	6,3	8,1	5,3	3,4	3,2	3,2	1,5	0,6	-56,3	-0,8
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	3,5	5,5	9,3	13,2	5,9	12,7	12,4	17,3	15,0	8,6	-42,3	-6,3
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,5	0,2	0,5	1,1	6,2	1,6	2,6	6,4	3,0	0,3	-89,6	-2,7
26	Pärnu	Õordi	2,2	2,4	3,7	13,2	10,9	11,6	19,1	16,1	6,7	6,9	4,0	0,3
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	5,5	8,1	13,2	16,0	14,9	22,8	31,5	16,4	18,7	9,5	-49,0	-9,2
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	7,9	3,2	4,5	6,0	5,3	5,6	11,0	9,1	7,0	3,6	-48,3	-3,4
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,6	3,2	2,1	1,7	2,8	4,3	4,3	11,1	3,6	2,3	-36,1	-1,3
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	6,1	3,9	3,0	6,7	15,0	10,7	8,3	8,2	4,1	2,7	-33,8	-1,4
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,6	1,4	0,7	5,7	4,6	6,5	9,8	5,3	5,8	3,4	-41,1	-2,4
14	Järva	Lõõla-Vahastu	6,2	6,7	9,3	6,5	6,4	9,7	10,6	8,9	7,7	3,6	-53,5	-4,1
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,7	2,7	1,0	5,3	6,4	8,7	3,0	2,7	2,0	1,8	-6,8	-0,1
21	Järva	Kabala-Imavere	1,8	3,2	5,0	6,8	5,9	2,2	3,3	1,9	3,5	0,6	-83,2	-2,9
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	2,6	7,8	11,0	11,0	8,0	29,1	15,0	14,8	10,3	-30,1	-4,4
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	20,5	14,0	25,5	21,8	28,8	18,9	26,1	14,8	24,9	13,6	-45,5	-11,3
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	1,7	8,4	9,7	13,6	6,6	1,8	8,9	10,2	6,9	3,5	-50,1	-3,5
29	Tartu	Järvselja	1,5	12,8	10,7	2,1	4,6	8,2	10,8	11,5	5,4	3,7	-31,3	-1,7
33	Tartu	Rannu-Pühaste	13,1	8,3	7,0	2,8	9,0	9,3	13,1	18,0	11,5	4,2	-63,6	-7,3
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	9,8	6,9	14,8	17,1	18,5	20,6	22,9	19,8	13,0	8,3	-36,3	-4,7
38	Põlva	Saatse	2,1	0,7	4,0	11,9	9,2	7,1	16,6	6,2	3,2	1,3	-58,5	-1,9
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	1,0	2,8	15,5	7,3	11,9	2,5	5,4	3,9	5,3	5,3	-0,7	-0,0
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	3,0	4,6	14,4	9,1	4,6	5,0	7,4	10,1	12,0	6,3	-47,8	-5,7
40	Võru	Misso	1,7	0,7	9,0	3,7	5,0	4,0	9,1	5,8	2,5	0,6	-77,8	-1,9
50	Võru	Nursipalu*										1,2		
35	Valga	Valga-Õru	0,8	4,3	4,6	8,1	5,5	5,5	3,9	6,8	7,1	2,2	-69,1	-4,9
39	Valga	Hargla-Karula	0,9	1,7	9,9	6,0	3,6	4,7	4,2	7,1	4,9	4,3	-11,7	-0,6
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	1,7	0,3	0,8	0,5	1,2	1,2	2,1	2,9	1,5	2,6	69,5	1,1
42	Hiiu	Leluselja	0,7	0,3	0,7	0,2	1,1	0,4	1,2	7,2	6,2	1,9	-69,0	-4,3
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,2	0,4	0,6	0,4	0,5	0,6	1,3	2,5	4,0	4,7	16,9	0,7
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	2,0	1,6	1,5	2,6	2,8	0,4	3,1	4,5	9,8	2,9	-69,9	-6,8
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,5	4,8	8,9	3,0	3,1	0,3	1,5	5,3	7,2	5,2	-28,5	-2,1
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	3,9	2,8	2,3	2,9	3,9	1,2	2,6	6,6	10,5	1,0	-90,8	-9,6
47	Saare	Laugi		1,3	1,7	3,0	3,5	1,3	1,0	1,0	9,3	2,4	-73,9	-6,9
<i>Mandri-Eesti</i>			3,4	3,7	6,6	7,8	8,8	7,4	10,1	8,7	6,8	4,0	-41,8	-2,8
<i>Hiiumaa</i>			0,8	0,3	0,7	0,4	0,9	0,7	1,6	4,2	3,9	3,1	-21,6	-0,8
<i>Saaremaa</i>			2,8	2,6	3,6	2,9	3,3	0,8	2,0	4,3	9,2	2,9	-68,8	-6,3
Eesti			3,2	3,4	6,0	6,9	7,9	6,4	8,9	8,0	6,8	3,8	-44,2	-3,0
<i>All areas included</i>														

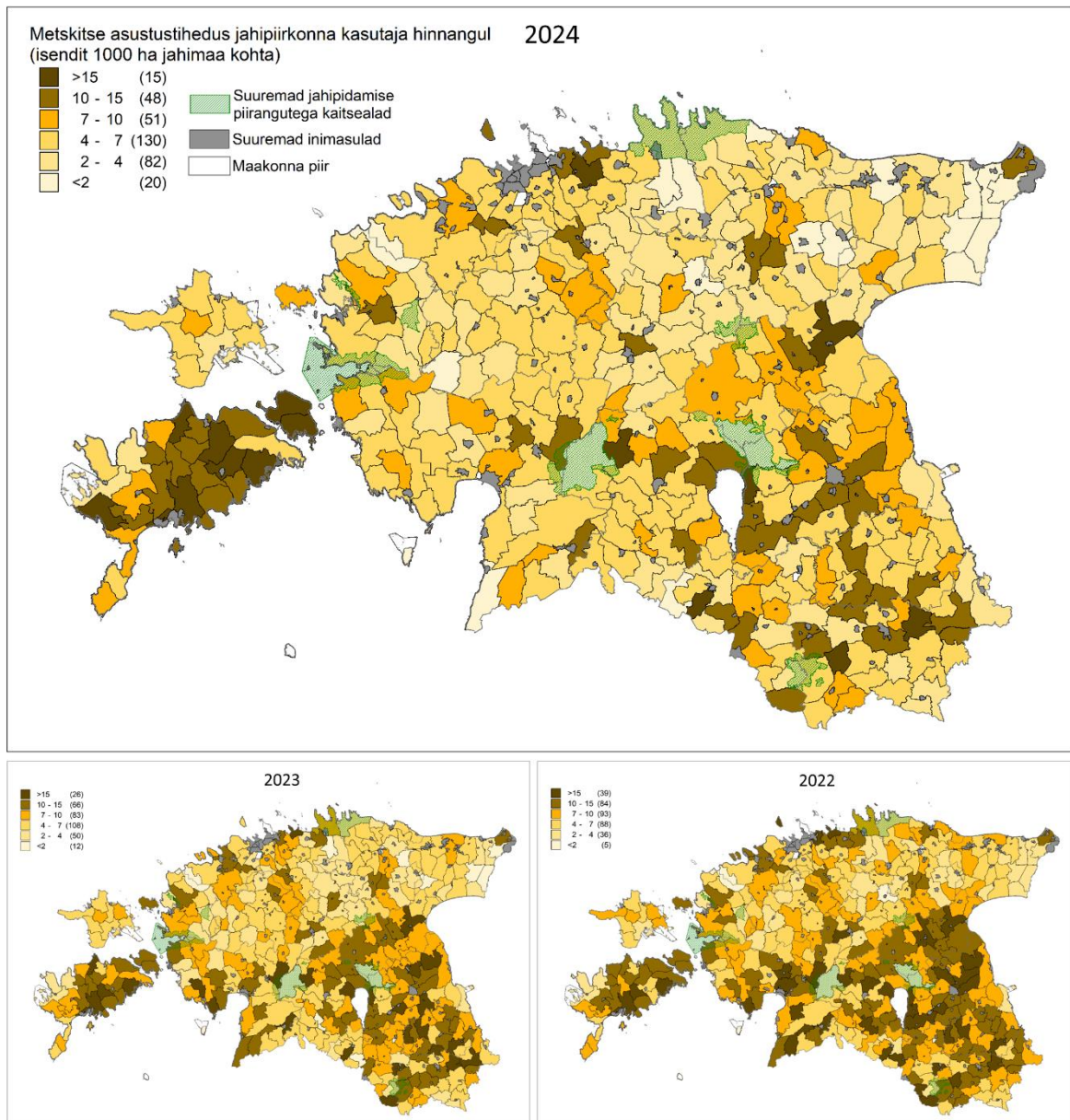
Metskitse jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta ööpäevas) aastatel 2013-2024 tehtud ruutloenduste põhjal. Roe deer winter track index since 2013.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,66	0,64	0,56	1,18	2,12	2,58	2,24		2,59	2,03	2,30	1,40
Hiiumaa	0,75					1,49	1,64		1,84	1,47	1,79	3,03
Ida-Virumaa	0,26	0,44	0,38	0,78	1,29	2,07	1,29	1,65	1,73	1,39	1,09	1,09
Jõgevamaa	1,24		1,73	3,72		5,49	4,88		2,67	2,77	2,81	2,33
Järvamaa	0,46	0,73	0,37	2,10	2,97	3,75	2,57	3,87	3,01	2,06	1,42	1,39
Läänemaa	1,16			1,49	4,65	3,42	4,94	3,50	2,58	2,35	1,93	
Lääne-Virumaa	0,51	0,86	0,65	1,48	1,90	2,51	2,19		2,80	1,87	2,17	1,79
Põlvamaa	1,80			3,58	6,85	4,58	4,07		4,14	2,73	3,14	2,19
Pärnumaa	0,57			1,59	3,05	3,25	3,29	2,58	2,92	2,29	1,84	
Raplamaa	0,68	1,01		1,69	2,22	2,26	2,38	2,93	3,40	2,14	1,88	
Saaremaa	2,16	3,02			3,19	2,92	2,06		3,74	2,91	3,11	
Tartumaa	1,42		1,24	3,58	3,73	3,56	3,03	3,08	3,49	2,61	2,46	2,32
Valgamaa	1,05			2,82	2,09	3,39	2,43	4,04	2,17	2,04	1,95	1,44
Viljandimaa	0,76			1,10	2,52	2,61	3,84	2,66	3,32	1,79	1,62	1,29
Võrumaa	2,10		2,51	5,19	3,00	4,83	3,92	3,53	5,80	2,86	2,50	2,48
Kokku Total	1,01	0,96	1,04	2,24	2,92	3,25	2,88	2,90	3,12	2,19	2,15	1,79

Jahipiirkonna kasutajate hinnang metskitse arvukuse muutustele võrreldes eelneva aastaga, 2024. a arvukushinnangu suhteline muutus võrreldes 2023. ja 2015. a hinnanguga (%). Hunters estimated changes in population size (in winter, post harvest) - compared to previous season.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										2024/2023 muutus (%) Change in hunters estimation	2024/2015 muutus (%) Change in hunters estimation
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
Harjumaa	=	+	+	+	+	-	=	=	-	-	-17,3	-11,7
Hiiumaa	=	=	+	-	+	-	-	+	-	-	-15,5	-5,4
Ida-Virumaa	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-25,9	-7,7
Jõgevamaa	+	+	=	+	=	=	=	-	-	-	-29,5	-36,6
Järvamaa	+	+	=	+	+	-	=	-	-	-	-31,6	-31,4
Läänemaa	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-20,7	-18,7
Lääne-Virumaa	+	+	=	+	-	=	-	-	-	-	-15,6	-35,1
Põlvamaa	=	+	=	=	-	-	=	+	-	-	-33,0	-40,5
Pärnumaa	+	+	+	+	+	-	-	+	=	-	-41,0	8,3
Raplamaa	=	+	+	=	+	=	-	-	-	-	-20,9	-7,7
Saaremaa	+	+	+	+	-	-	+	=	+	+	12,2	19,7
Tartumaa	+	+	+	+	=	-	-	=	-	-	-23,6	-28,6
Valgamaa	+	=	=	+	+	-	=	-	-	-	-17,7	-34,5
Viljandimaa	+	+	+	+	=	=	=	=	-	-	-18,5	-8,9
Võrumaa	-	=	+	+	-	=	-	-	-	-	-11,6	-25,4
Kokku Total	+	+	+	+	=	-	-	=	-	-	-21,6	-18,0

Ka jahipiirkonna kasutajate poolt 2024. aasta märtsis antud hinnang metskitse arvukusele peegeldavad arvukuse ulatuslikku, kõikide jahipiirkondade hinnangute summana, kokku 21,6%-list langust võrreldes eelmise aastaga. Viimase kümnendi kõrgeima jahimeeste poolt antud metskitse arvukuse koondhinnanguga 2019. aastal võrreldes oli tänavune hinnang ligi 42% võrra madalam. Maakondade võrdluses näitavad jahipiirkonna kasutajate arvukushinnangud suurenemist teist aastat järjest vaid Saaremaal.

Metskitse asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2024., 2023. ja 2022. aasta kevadel antud arvukushinnangute põhjal. *Roe deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.*

Sarnaselt eelnevatele aastatele tuleme siinkohal meelde, et jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangud ja nende põhjal arvutatud piirkondlikud asustustihedused on kordades madalamad sellest, mis need siiski päriselt looduses on. Lisaks võib aastati ja jahipiirkondade lõikes arvukushinnangute seos tegeliku arvukusega kõikuda väga suures ulatuses. Sellist jahipiirkonda, kus kasutaja poolt antud arvukushinnang selgelt reaalselt metskitse arvukust ületaks, Eestis jätkuvalt tõenäoliselt siiski ei ole.

Jahipiirkonna kasutajate andmetel kütiti möödunud 2023. aasta jahihooajal Eestis kokku 12 443 metskitse, mida on üle kaheksa tuhande isendi vähem kui 2022. aastal. Maakondade

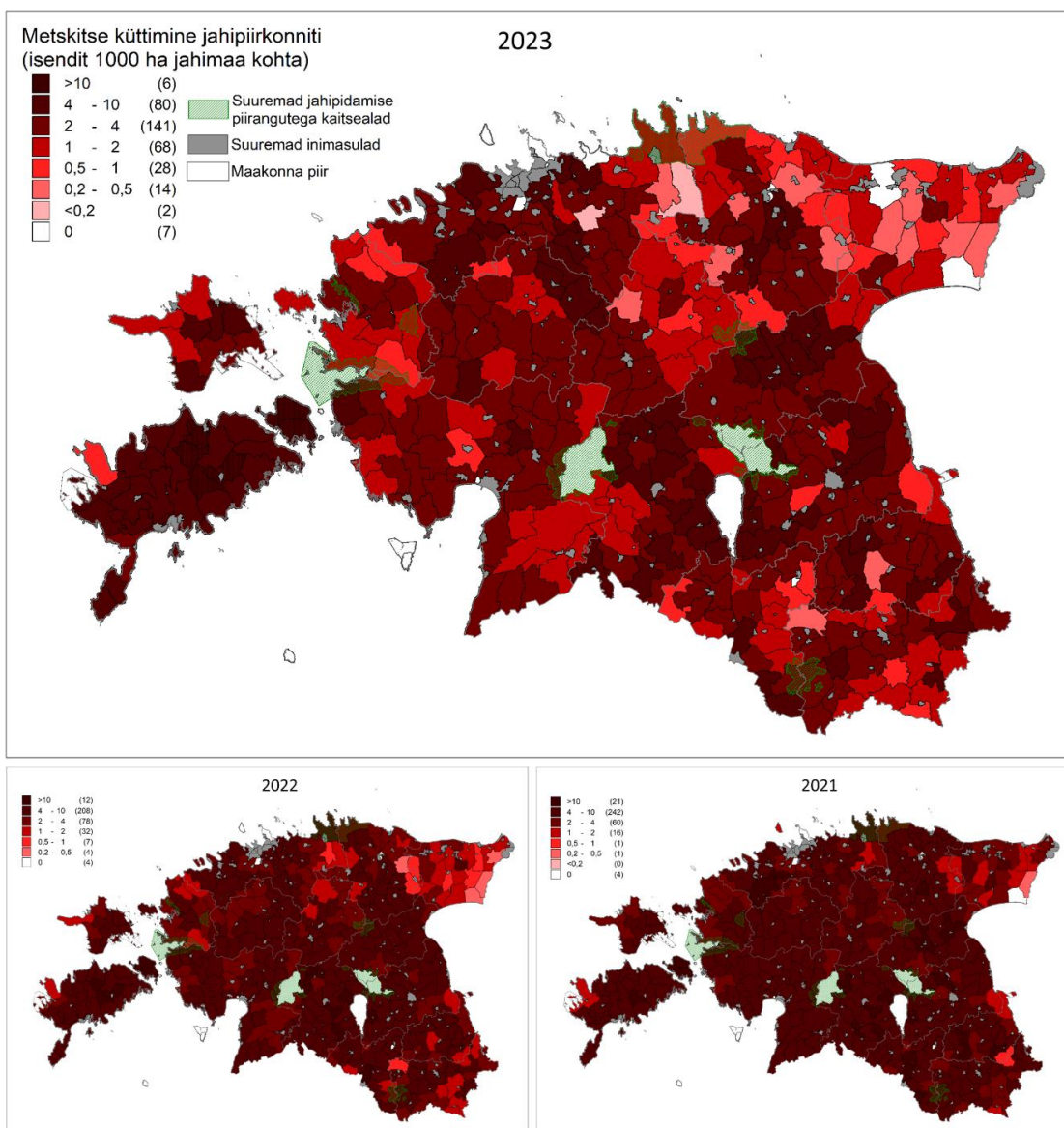
lõikes arvuliselt kõige enam metskitsi kütiti sarnaselt eelmise aastaga Saaremaal, väikseim kütitud metskitsede arv oli Ida-Virumaal.

Arvestades sellega, et suurkiskjate arvukus ja neist lähtuv kisklussurve metskitse asurkonnale suurenes 2023. aastal prognoositust veelgi enam, oleks võinud viimase aasta seireandmetes väljenduvaid muutuseid arvestades metskitsede kütimisest enamuses Mandri-Eesti piirkondades sootuks loobuda. Arvukuse langust see peatanud ei oleks, kuid languse kiirust oleks kindlasti omajagu aeglustanud. Metskitse arvukuse languse peatamiseks oleks tulnud aga kütimisega piirata ka ilvese arvukust ja seda juba alates 2022. jahihooajast. Olulist abi oleks olnud ka hundi arvukuse hoidmisest tänasega võrreldes mõõdukamal (20-30 pesakonda) tasemel.

Metskitse ja ilvese asurkondade arvukusdünaamika on meil seni käitunud üsna heas kooskõlas kiskja-saaklooma suhteid kirjeldava teoreetilise Lotka-Volterra mudeliga ja ei ole erilist põhjust arvata, et seekord kuidagi teisiti läheb. Metskitse arvukuse tõusule järgneb ajalise viibega ilvese arvukuse tõus ja metskitse arvukuse langusele järgneb ajalise viibega ilvese arvukuse langus. Sealjuures saab ilvesest endast metskitse arvukuse languse faasis üks peamine põhjus, mis metskitse arvukuse langust veelgi sügavamale kukutab. Suure tõenäosusega läheb see nii ka seekord. Nagu aruande järgnevatest suurkiskjate seire tulemusi käsitlevates peatükkidest võib näha, on metskitse oluliselt mõjutavate suurkiskjate ilvese ja hundi arvukused meil viimastel aastatel väga kõrgele tõusnud. Eestis on telemeertria seadmete abil erinevatel aegadel jälgitud nii paarikümne ilvese kui ka paarikümne hundi tegemisi. Ühe olulise aspektina on jälgitud nende isendite poolt murtud/toiduks tarvitatud isendite liigilist kuuluvus ja arvu, mistõttu võib küllalt hästi hinnata ka nende kahe kiskjaliigi mõju metskitse arvukusele. Kui hunt kohandab oma toitumisharjumusi vastavalt sellele, kui lihtsalt üht või teist sõralist metsast parasjagu võtta on, siis ilvese valikud on oluliselt piiratumad (põdrale või metsseale ei ole temast üldjuhul mingit vastast) ning isegi kitsvaasetel aegadel jääb tema menüüs domineerima metskits, keda ta tõsi küll siis märksa säästlikumalt tarbib. Arvestades suurkiskjate 2023. aasta seireandmete põhjal saadud arvukuse määrangutega, saab paraku hetkel järeldada vaid üht – suurkiskjate toitmiseks jääb metskitse asurkonna 2024. aastal prognoositavast juurdekasvust väheks ja metskitse arvukus Mandri-Eestis langeb isegi metskitse kütimise täieliku peatamise korral veelgi.

Metskitse küttimine aastatel 2014 -2023. *Hunting of roe deer in 2014-2023.*

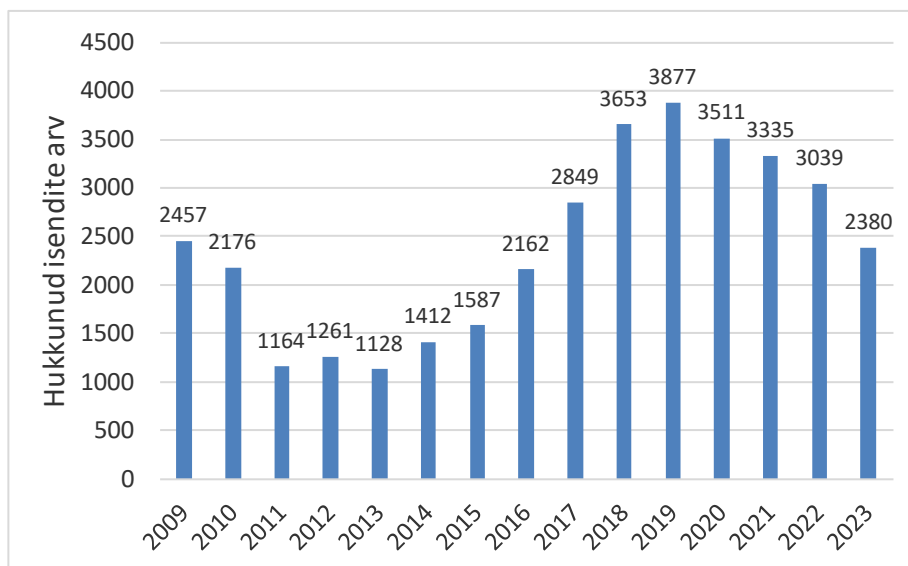
Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) <i>Change in hunting bag</i>	muutus (%) <i>Change in hunting bag</i>
Harjumaa	112	197	485	827	1286	1949	1825	2024	1694	1064	-37,2	850,0
Hiumaa	58	96	194	288	292	353	384	496	459	347	-24,4	498,3
Ida-Virumaa	123	131	328	539	920	1094	930	852	561	334	-40,5	171,5
Jõgevamaa	512	594	922	1204	1912	2268	2027	1882	1541	911	-40,9	77,9
Järvamaa	58	147	434	600	1039	1385	1111	1229	1072	449	-58,1	674,1
Läänemaa	99	213	446	932	1195	1709	1385	1165	924	516	-44,2	421,2
Lääne-Virumaa	81	204	598	766	1750	2351	2095	1948	1303	659	-49,4	713,6
Põlvamaa	435	656	1117	1513	1754	2091	1422	1292	1019	716	-29,7	64,6
Pärnumaa	159	339	993	1447	2167	3710	2874	2602	2265	1199	-47,1	654,1
Raplamaa	76	311	530	949	1645	2105	1876	1760	1489	966	-35,1	1171,1
Saaremaa	696	971	1309	1768	2132	2242	2040	2256	2211	2185	-1,2	213,9
Tartumaa	639	805	1113	1600	2539	2646	1993	1705	1517	912	-39,9	42,7
Valgamaa	286	525	797	893	1538	2066	1406	1551	1178	477	-59,5	66,8
Viljandimaa	266	460	904	1455	2384	2900	2829	2763	2436	1186	-51,3	345,9
Võrumaa	472	615	830	1026	1593	2163	1581	1227	954	522	-45,3	10,6
Kokku Total	4072	6264	11000	15807	24146	31032	25778	24752	20623	12443	-39,7	205,6

Metskitse küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of roe deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

2023. aastal hukkus liiklusõnnetustes jahipiirkonna kasutajate esitatud andmetel vähemalt 2380 metskitse. See on viimase seitsme aasta madalaim liikluses hukkunud metskitsede arv. Võrreldes viimase kümnendi kõrgeima 2019. aastaga hukkus 2023. aastal metskitsi jahipiirkondade kasutajate andmetel 39% võrra vähem.

Tegelik liikluses hukkunud metskitsede arv on igal aastal olnud tõenäoliselt registreeritust märksa suurem, sest info kõigist toimunud auto ja metskitse kokkupõrgetest jahipiirkonna kasutajani ei pruugi jõuda. Lisaks ei ole kõikides jahipiirkondades arvestust liikluses hukkunud loomade kohta süstemaatiliselt peetud või ei ole lihtsalt vastavat infot Keskkonnaagentuurile esitatud jahindusstatistika aruandesse kantud. Maakondade lõikes kõige rohkem õnnetusi registreerisid jahimehed taaskord maakondadest kõrgeima liiklustihedusega Harjumaal (446). Maakondadest kõrgeimate liikluses hukkunud metskitsede arvudega järgnesid Harjumaale Pärnumaa (242) ja Tartumaa (208).

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metskitsede arvu muutused aastatel 2009 - 2023.

The number of roe deer killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

2024. aasta jahihooajal kütitud metskitsede sooline jaotus oli erinevalt eelnevatest aastatest märgatavalt kaldu sokkude ülekaalu poole. Viimati oli metskitse kütmissstruktuur sarnasel määral sokkude poole kaldu 2015. aastal. Maakondadest kõige suurem, ligi kahekordne, sokkude ülekaal, oli Valga- ja Võrumaa küttemistulemuses. Selline küttemistulemus on tõenäoliselt tingitud jahimeeste soovist langenud arvukuse tingimuses emasloomi kütimisest rohkem säästa või siis ka sellest, et arusaam metskitse arvukuse olulisest langusest süvenes sügiseks, mil suvised sokujahid olid juba möödas. Ligilähedaselt soolises

jaotuses 1 sokk 1 kitse kohta kütiti metskitsi vaid Läänemaal ning suuremat kitsede ülekaalu kütitud isendite seas võib sarnaselt eelmise aastaga näha Saare- ja Põlvamaa küttimisandmetes. Tallede osakaal kütitud isendite seas oli võrreldes teiste maakondadega tavapäraselt kõrgem Põlvamaal. Teistes maakondades oli tallede osakaal kütitud isendite seas oluliselt madalam ja valdavalt ka märgatavalt madalam ka nende maakondade endi eelnevate aastate küttimistulemusega võrreldes.

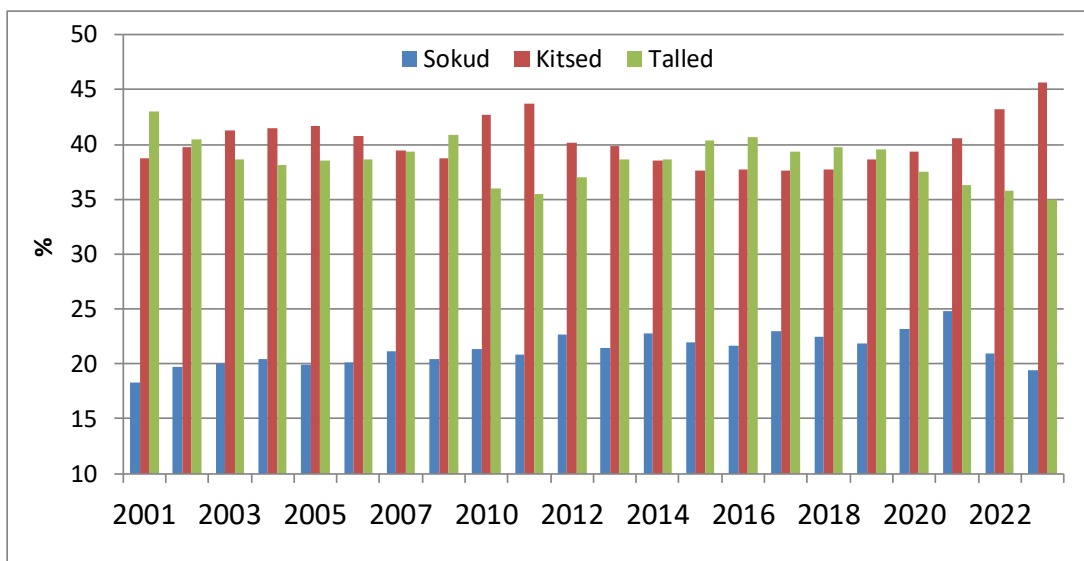
Metskitse sügisestele vaatlustele iseloomulikult domineerisid ka 2023. aasta vaatlustes kitsed, kelle ülekaal 2,4 kitse 1 soku kohta on aga märgatavalt suurem kui eelnevatel aastatel. Kõige enam kitsede poole kaldu (3,4 kitse 1 soku kohta) oli sooline jaotus taas Järvamaa vaatlustes, kus ka kitsi võrreldes sokkudega rohkem kütiti.

Kommentaariks sügiseste vaatlusandmete tõlgendamisel tuleb märkida, et tegelik sooline jaotus asurkonnas on palju lähedasem suhtele üks sokk ühe kitse kohta. Valdavalt avamaastikul tehtavates vaatlustes märgatakse kitsi koos neid saatvate talledega oluliselt lihtsamini, samuti võivad saada kitsedeks määratud väga kesise sarvekasvuga aastased sokud.

Tallede osakaal vaatlustes oli viimase paarikümne aasta madalaim, olles isegi veidi väiksem 2010. ja 2011. aasta vaatlustulemustega võrreldes. Vaadates viimaste aastate vaatluseid, jääb mulje, et nii mõneski jahipiirkonnas on osa vaadeldud ja üksikute kitsede lahtrisse kantud isenditest tegelikult talled või ka distantstilt raskesti märgatavate sarvemüksudega sokud. Nimelt tuleb küllaltki sageli ette vaatluskaarte, millel üksikute kitsede lahtrisse on kantud oluliselt rohkem isendeid, kui talledega kitsesid ja sokkusid kokku. Arvestades sellega, et selliseid üksikute kitsede reale kantud isendeid on päris palju, ei saa paraku täie kindlusega välistada, et tallede osakaal sügisese asurkonnas on märksa kõrgem ja ka sooline jaotus vaadeldud isendite seas märksa tasakaalukam. Sellest lähtuvalt tuleme vaatluste tegijatele meelde, et kui kohtate metskitsede gruppe, milles täiskasvanud ja noorloomade eristamine on keeruline, siis sellised vaatlused tuleks kõik kanda määramata isendite lahtrisse, mitte aga üksikute kitsede reale. 2023. aasta sügisestele vaatluskaartidele kantud vaadeldud isendite koguarv on aga võrreldes eelnevate 2022. ja 2021. aasta tulemustega ~43% võrra vähenenud.

Metskitse sooline jaotus ning tallede osakaal küttemises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine vaatluskaartidele märgitud isendite arv aastatel 2021-2023.

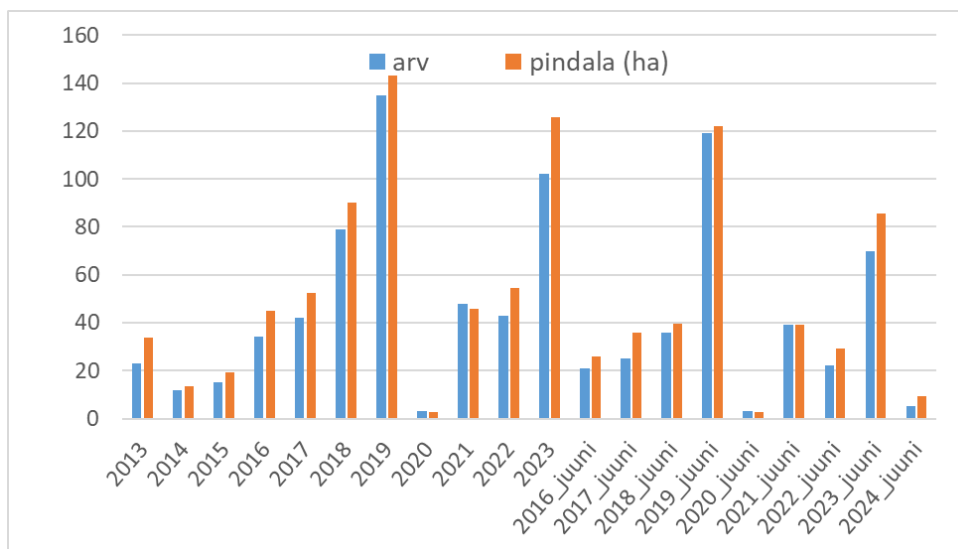
Maakond County	Küttemisstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			Vaadeldud isendite arv vaatluskaartidel No. of observed individual in observation cards		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Harjumaa	1,02	1,06	0,77	31,5	32,1	28,0	1,7	1,7	1,8	37,4	35,3	33,8	2400	1936	1211
Hiiumaa	1,02	0,89	0,82	32,5	31,8	26,5	1,4	1,5	2,4	30,4	28,6	31,1	254	513	273
Ida-Virumaa	0,96	0,75	0,74	34,3	33,3	28,4	1,0	2,0	2,0	32,1	35,0	35,7	920	506	333
Jõgevamaa	1,02	1,03	0,90	34,9	32,6	32,3	1,3	2,2	2,5	35,0	39,6	33,0	869	1518	543
Järvamaa	1,02	1,19	0,70	33,8	35,0	27,8	2,0	3,1	3,4	37,8	36,1	32,2	1091	1081	466
Läänemaa	0,96	1,01	0,99	36,7	37,2	32,8	1,6	1,6	1,5	33,2	31,9	32,5	704	802	477
Lääne-Virumaa	1,18	1,13	0,74	38,0	36,3	34,9	1,8	2,3	2,3	40,2	36,2	41,7	922	1124	639
Põlvamaa	1,50	1,31	1,36	44,0	42,6	45,5	1,4	1,9	2,4	34,9	35,8	34,5	1265	1570	727
Pärnumaa	0,97	1,08	0,76	33,6	33,8	31,7	1,4	2,2	2,6	34,2	36,9	35,7	1827	2299	1099
Raplamaa	0,95	0,95	0,90	38,2	36,0	32,4	1,6	1,6	2,2	39,1	36,9	36,9	1084	1295	813
Saaremaa	1,22	1,30	1,42	33,2	31,3	33,2	2,3	2,5	3,0	33,9	32,6	32,9	3212	2465	1965
Tartumaa	0,96	1,12	0,86	31,9	32,3	30,4	1,5	1,9	2,0	36,9	36,1	33,3	2169	2044	1191
Valgamaa	0,79	0,76	0,48	32,8	32,0	22,6	1,8	2,0	2,9	41,1	34,9	33,5	1024	788	388
Viljandimaa	1,16	1,11	0,78	33,9	36,9	35,8	1,4	2,3	2,8	37,8	38,0	39,1	1863	1596	986
Võrumaa	0,75	0,76	0,56	33,9	33,8	28,4	2,1	2,1	2,1	36,8	36,6	36,6	1302	1180	711
Kokku Total	1,03	1,05	0,88	34,7	34,4	32,2	1,6	2,1	2,4	36,3	35,8	35,0	20906	20717	11822

Metskitse populatsiooni struktuur sügisestes vaatlustes (%).
Population structure of roe deer based on field observations made in autumn.
Bocks – blue; does – red; fawns – green.

Metskitsete tekitatud värsked kahjustusi metsakultuuridele registreeriti metsakaitseeksperimentide käigus 2023. aastal 7 ja 2024. aasta kohta juuni alguse seisuga registreeritud metskitsete tekitatud kahjustusjuhtumid puudusid (*Keskkonnaamet, Metsaregister*). Metskitse tekitatud metsakahjustusi kokku (värked+vanemad) registreeriti 2023. aastal 102 ja 2024. aasta juuni alguses seisuga 5. Seega on ~93% juhtudest 2023. ja

2024. aasta esimesel viiel kuul registreeritud metskitsedega seotud kahjustest tekkinud eelnevatel aastatel.

Metskitsede tekitatud metsakahjustuste (kahjustatud metsaeraldiste arv ja pindala) muutused metsakaitseeksperdiiside (MKE) andmetel 2013 – 2023 ja eraldi veel ka 2016 - 2024. vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.

Number of cases of roe deer damages (blue) and affected areas (orange) registered during forest damage expertise.

Kommentaariks tuleb aga taas lisada, et metskitsede tekitatud kahjustustest metsakultuuridele ja -noorendikele jõuab info metsaregistrisse vaid väga väikeses ulatuses, sest metsaomanikud neist enamusel juhtudel Keskkonnaametit ei teavita. Seega, metskitsede tekitatud olulisi kahjustusi esineb igal aastal palju kordi enam, eriti just lumerohkete ja pikalt kevadesse püsiva lumikattega aastatel.

Metskitsede tekitatud värsked metsakahjustuste (kahjustatud metsaeraldide arv ja pindala) muutused metsakaitseeksperdiide (MKE) andmetel aastatel 2014 – 2023 ja eraldi aastate 2016 - 2024 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.

Number of cases of roe deer damages and affected areas registered during forest damage expertise.

Maakond County	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa									1	4,2			1	0,9						
Hiiumaa																				
Ida-Virumaa			1	1,4	2	4,4			1	3,0			1	1,0					1	2,4
Jõgevamaa					5	2,7	10	8,5	5	4,3	4	3,9					16	36,9		
Järvamaa								2	1,6	5	7,0			10	14,3				1	0,7
Läänemaa							1	1,4	1	1,0	4	1,7								
Lääne-Virumaa											2	2,7								
Põlvamaa			2	4,0							4	1,8			4	4,8				
Pärnumaa					8	14,4	3	8,0			8	6,4			1	0,2	1	1,1		
Raplamaa			1	1,2					1	3,7							3	2,2		
Saaremaa	3	2,3	1	0,4			7	9,6	3	2,4										
Tartumaa	1	0,5	4	5,0	4	5,9	1	1,4			20	25,4			8	7,5			1	0,6
Valgamaa	3	4,9	2	2,4	5	3,2	6	3,9	17	17,5	72	73,9			25	19,0	1	1,7		
Viljandimaa									1	3,1									4	6,9
Võrumaa							2	0,5	24	25,0	11	10,9								
Kokku Total	7	7,7	11	14,4	24	30,6	30	33,3	56	65,7	130	134	2	1,9	48	45,8	21	41,9	7	10,6

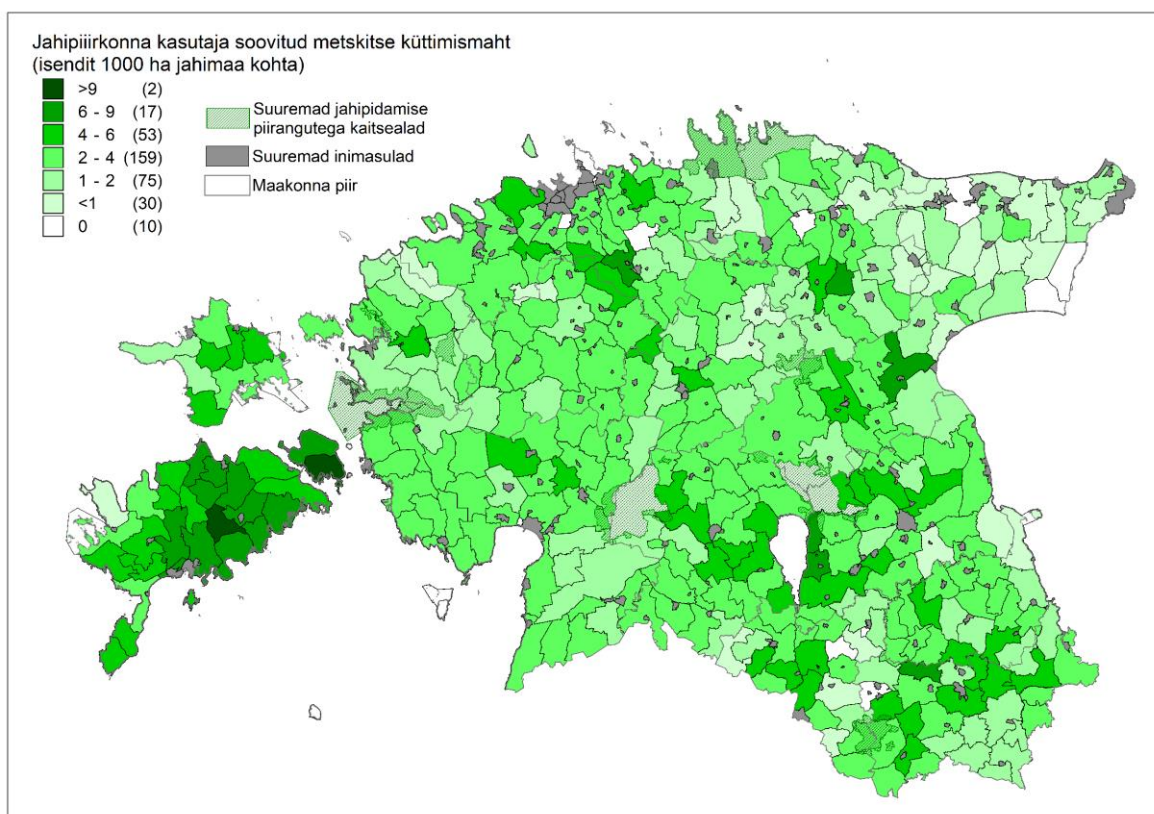
Maakond County	2016 juuni		2017 juuni		2018 juuni		2019 juuni		2020 juuni		2021 juuni		2022 juuni		2023 juuni		2024 juuni		
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	
Harjumaa	1	1,3			1	4,2			1	0,9									
Hiiumaa																			
Ida-Virumaa									1	1,0									
Jõgevamaa	5	2,7	1	1,2	3	3,0	2	0,9					11	20,6					
Järvamaa							5	6,97			10	14,3			1	0,7			
Läänemaa			1	1,4			4	1,66											
Lääne-Virumaa																			
Põlvamaa							4	1,8											
Pärnumaa	2	3,8	3	8			8	6,41					1	1,1					
Raplamaa					1	3,7							3	2,2					
Saaremaa			7	9,1	3	2,4													
Tartumaa	3	4,2	1	1,4			20	25,36			8	7,5							
Valgamaa	2	1,3	6	3,9	16	13,7	69	67,6			21	17,4			1	0,6			
Viljandimaa					1	3,1													
Võrumaa					6	4,0	2	1,9											
Kokku Total	13	13,3	19	25	31	34,1	114	112,6	2	1,9	39	39,2	15	23,86	2	1,31	0	0,00	

Kokkuvõtvalt võib öelda, et metskitse üldarvukuse oluline langus on viimase aasta jooksul veelgi süvenenud ning erinevates arvukuse suhtelisi muutuseid iseloomustavates näitajates võib näha läbivalt ~ligi 40% langust võrreldes viimase 3-4 aasta taguste arvukuse kõrgseisu aegsete näitudega. Valdavalt metsaaladel tehtavate hirvlaste pabulaloenduste tulemused on aga langenud veelgi enam, viidates metskitse asustustiheduse suuremale langusele just metsaaladel. Asurkonna suurust 2024. aasta alguses võib hinnata vahemikku 65 000 - 80 000 isendit. Kui asurkonna suuruse, vanuselise ja soolise struktuuri põhjal võib asurkonna seisundit hinnata jätkuvalt heaks ning metskitsedega seonduvaid metsa- ja liikluskahjusid võrreldes mõne aasta taguse ajaga märksa sobivamaks, siis asurkonna aastasest juurdekasvust suuremaks kerkinud kisklussurve tõttu, mis praeguste prognooside kohaselt lähiaastatel metskitse arvukust veelgi allapoole suunab, on asurkonna seisund muutumas

siiski halvemaks. Praeguse arvukuse taseme ja asurkonna juurdekasvu ületava kisklussurve tõttu soovitame kõikidel Mandri-Eesti maakondlikel jahindusnõukogudel eelnevalt 2024. aasta jahihooajaks tehtud otsused ümber vaadata ning metskitsede kohustuslike minimaalseid küttimehahte jahipiirkondade kasutajatele mitte määrata, vajadusel piirduda vaid sümboolsete soovituslike mahtudega. Erindina võiks metskitsi kütida vaid kahjude ohjamiseks värskete ja ulatuslike metsa- ja liikluskahjudega seotud piirkondades ning konfliktsetes kohtades tiheasustusala vahetus läheduses, kus suurkiskjate mõju puudub või on väga tagasihoidlik. Saare ja Hiiu maakonnas võib metskitse küttimeist jätkata eelnevate aastatega võrreldes sarnases mahus ja põhimõtetel (sokkusid ja kitsi suhtes üks kits ühe soku kohta).

Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonna poolsed soovitused metskitse kütmissahtude määratlemiseks 2024. aasta jahihooajal.

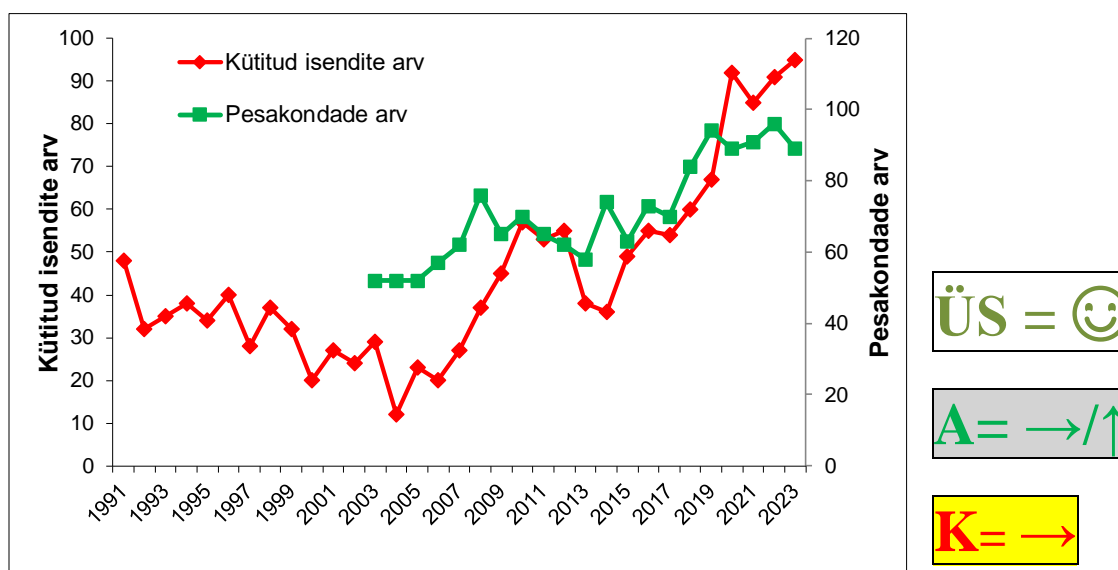
Maakond <i>County</i>	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov <i>Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)</i>				Soovitus küttimiseks 2024 aastal <i>Suggestions for hunting in 2024</i>		
	2023	2023 küttime võrreldes kütmissooviga (%) <i>Hunting in 2023 as compared to requested quota (%)</i>	2024	Kütmissoovi muutus <i>Change in requested hunting quota (%)</i>	Sooline jaotus täiskasvanute seas <i>Sex ratio among adults</i>	küttime saht <i>hunting quota</i>	% eelmise aasta kütimisest <i>% of bag 2023</i>
Harjumaa	1384	76,9	960	-30,6	1 : 1	X	
Hiumaa	390	89,0	320	-17,9	1 : 1	320	92,2
Ida-Virumaa	511	65,4	274	-46,4	1 : 1	X	
Jõgeva	1350	67,5	724	-46,4	1 : 1	X	
Järvamaa	775	57,9	470	-39,4	1 : 1	X	
Läänemaa	773	66,8	515	-33,4	1 : 1	X	
Lääne-Virumaa	972	67,8	638	-34,4	1 : 1	X	
Põlvamaa	875	81,8	573	-34,5	1 : 1	X	
Pärnumaa	1978	60,6	1221	-38,3	1 : 1	X	
Raplamaa	1205	80,2	830	-31,1	1 : 1	X	
Saaremaa	1730	126,3	1685	-2,6	1 : 1	2000	91,5
Tartumaa	1345	67,8	910	-32,3	1 : 1	X	
Valgamaa	972	49,1	498	-48,8	1 : 1	X	
Viljandimaa	1510	78,5	1002	-33,6	1 : 1	X	
Võrumaa	920	56,7	637	-30,8	1 : 1	X	
Kokku Total	16690	74,6	11257	-32,6	1 : 1	2320	18,6

Jahipiirkonna kasutaja soovitud metskitse küttime saht (isendit 1000 ha jahimaa kohta) 2024. jahihooajaks.

Hunting quota (individuals per 1000 ha) of roe deer requested by the users of hunting districts for the 2024 hunting season.

KARU (*Ursus arctos*)

Karu kütmine aastatel 1991 – 2023 ning sama-aastaste poegade pesakondade arv aastatel 2004 - 2023.

The number of brown bear hunted in 1991 – 2023 (red line) and number of females with cubs of the year in 2004 – 2023 (green line).

- Sama-aastaste poegade emakarude arvuks saadi möödunud aastal 89. Üldarvukust saab möödunud suvel hinnata jätkuvalt vahemikku 900-950 isendit, arvukuse trend väljendab stabiliseerumist.
- Pikemas ajaskaalas on karu arvukus ja levik väljendanud tõusutrendi viimased 15 aastat ning asurkonna seisundit võib pidada väga heaks.
- Karu tekitatud kahjustuste hulk mesindusele oli 2023. aastal suhteliselt tagasihoidlik ning kahjustatud mesitarude arv oli viimase viie aasta madalaim, samas kui oluliselt suurenes kahjustatud silorullide hulk. Tänavu kevadel oli kahjustusjuhtumite arv viimase viie aasta madalaim.
- Karusid kütiti kokku 95. Kütmissurve oli 10,3%, mis peaks praeguste teadmiste kohaselt olema lähedane asurkonna potentsiaalsele juurdekasvumäärale.
- Soovitame Keskkonnaametil määrata eeloleva hooaja karu küttemiskvoodiks kuni 102 isendit, millest 94 jaotada maakondade vahel ning jätta ülejäänud võimalike erakorraliste juhtumite (jahihooaja vältel ilmnevad probleemisendid) lahendamiseks.
- Soovitame vältida küttemist loodusmaastikus paiknevalt peibutusplatsilt ning valiklaskmist, mille eesmärgiks on suurema trofee saamine.

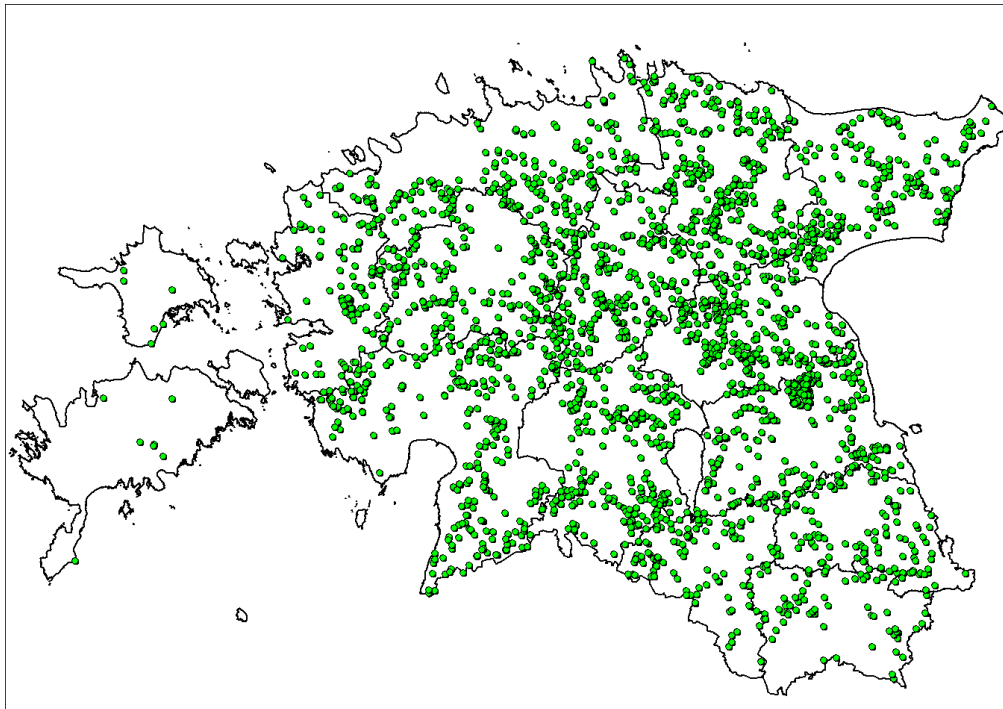
2023. aastal laekus kokku info 6040 karu vaatlusjuhtumi (2022. ja 2021. aastal vastavalt 5360 ja 5365), neist 1076 poegade emakarude või poegade kohta. Sama-aastaste poegade pesakondade vaatlusi oli 603 (2022. ja 2021. aastal vastavalt 476 ja 532) ja üheaastaste poegade vaatlusi 650 (2022. ja 2021. aastal vastavalt 600 ja 570). Lisaks neile vaatlustele kaasati vaatlusandmete analüüsi 2024. aasta 1. märtsist 20. maini tehtud 394 aastaste poegade emakaru või poegade vaatlust. Analüüsi tulemusel saadi kokku 89 erinevat sama-aastaste poegade karu pesakonda, mis on õige pisut väiksem, kui 2021. aastal (91). Samas sai 2023. aasta seirearuandes pesakondade mõningast langust ka prognoositud, kuna täiskasvanud emakarude osakaal küttemisvalimis oli 2022. aasta jahihooajal nende eeldatavast taastumisvõimest kõrgem. Signitud emakarude arvu tagasihoidlik kahanemine väljendab niisiis antud juhul pigem nende võimalikku osakaalu ajutist vähenemist asurkonnas, mitte aga karu üldarvukuse langust.

Pruunkaru pesakondade arv ja selle muutused viimasel kümnel aastal.

Number of brown bear reproductions (females bears cubs-of-the-year) in 2014-2023.

Maakond <i>County</i>	Pesakondade arv										Pesakondade arvu muutus	
	No. of females with cubs-of-the-year										2022-2023 vr 2020-2021	2022-2023 vr 2014-2015
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Change in no. of females with cubs-of-the-year	Change in no. of females with cubs-of-the-year
Harjumaa	8	3	9	8	4	6	5	9	9	6	+	+
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Ida-Virumaa	11	9	11	16	9	10	15	12	17	13	+	+
Jõgevamaa	9	9	8	5	14	15	10	12	11	10	-	+
Järvamaa	8	7	7	6	9	10	10	10	10	8	-	+
Läänemaa	2	0	2	1	1	2	2	5	0	3	-	+
Lääne-Virumaa	12	13	12	9	12	17	11	15	14	12	=	+
Põlvamaa	3	3	8	3	4	4	2	5	2	3	-	-
Pärnumaa	6	6	2	6	4	7	7	6	7	9	+	+
Raplamaa	1	6	1	7	4	6	4	3	4	5	+	+
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Tartumaa	7	4	7	4	14	5	10	6	10	10	+	+
Valgamaa	1	1	1	1	3	2	5	1	2	3	-	++
Viljandimaa	5	2	5	4	6	9	6	6	8	6	+	++
Võrumaa	1	0	0	0	0	1	2	1	2	1	=	+
Kokku Total	74	63	73	70	84	94	89	91	96	89	+	+

Karuvaatlusi esitasid 92% Mandri-Eesti jahipiirkondadest (2022. aastal 95%), sealhulgas 100%-ga oli esindatud Ida-Viru-, Jõgeva-, Järva-, Lääne- ja Põlvamaa. Karu-vaatlustega kaetuse langusele aitasid kaasa eeskätt Harju, Rapla, Valga ja Võru maakonnad, kus vaatlusi esitanud jahipiirkondade osakaal jäi alla 90%. Lisaks Mandri-Eesti vaatlustele märgiti üksikisendeid ka Hiiu- ja Saaremaal. JAHISE kaudu esitati 2023. aastal 89% (2022., 2021., 2020. ja 2019. aastal vastavalt 86%, 83%, 75% ja 62%) vaatlustest, millest omakorda 62% (2022. ja 2021. aastal vastavalt 71% ja 67%) oli varustatud fotodega (kokku 3730 fotot karudest või karu jälgedest).

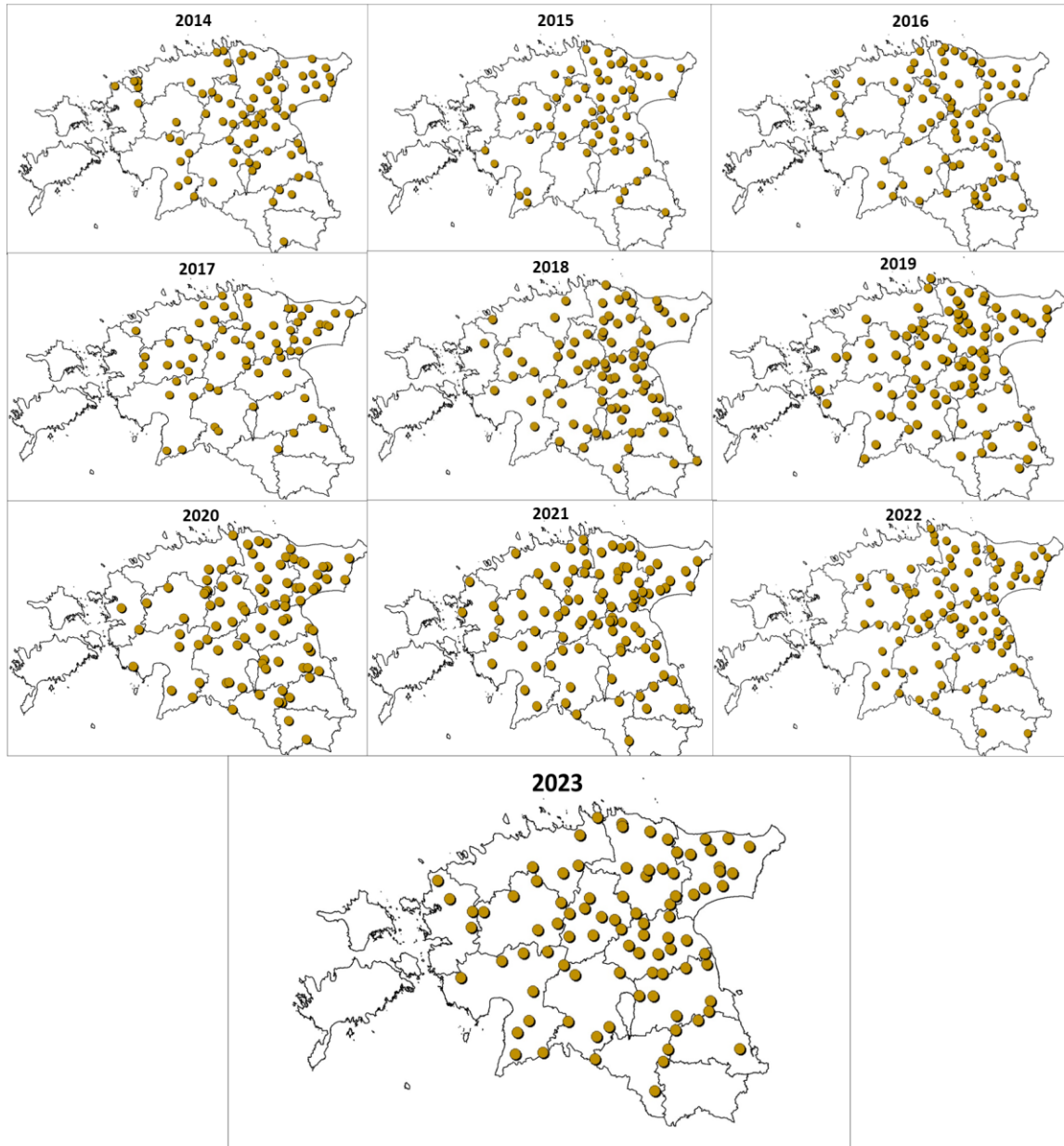

2023. aasta karuvaatlused. *Observations of brown bear in 2023 (n=6040).*

Niisiis on JAHISE kaudu karu vaatluste ja fotode (viimane siiski vaid absoluutarvuna) esitamine jätkuvalt tõusutrendis, mis aina enam seire kvaliteeti tõstab. Siinkohal soovitame tungivalt ka neil viimastel 11% vaatluste tegijatest JAHISst kasutama hakata. Sellega paraneks seire algandmete maht, kvaliteet ja seire tulemused veelgi. JAHISsse karu vaatluste sisestajatel palume aga täita hoolikalt kõik seal olevad antud vaatlust puudutavad väljad. Kuna andmete maht on juba väga suur, üle kuue tuhande kirje, tuleb neid enne analüüsi paiskamist sorteerida. Kui olulised väljad, näiteks poegade arv, on täitmata, võib suur osa neist vaatlustest jääda antud valimist välja ning on seetõttu kasutud. Tänavu sai erandkorras üle kontrollitud kokku 2049 vaatlustele lisatud fotot, kus vaatlusena oli märgitud üksik karu, millest 92-l juhul olid pildil emakarud poegade ja 86-l juhul enam kui üks karu.

Karu vaatluste puhul on lisaks poegade olemasolule ja arvule väga oluline näitaja poegade vanus. Poegade suhteliselt aeglast kasvu arvestades on nende vanust üldjuhul lihtne määrata. Siiski määratakse poegade vanus veel teatud osal vaatlustest valesti ning seda on tulnud korrigeerida. Kui vaatlusele on lisatud foto, on seda lihtne teha. Foto puudumisel saab seda teha vaid vaatluse aega arvestades, kuid siis ei pruugi saadud tulemus olla 100% õige. Sama kehtib ka vaatluste puhul, kus poegade vanus on üldse märkimata jäänud (poegade olemasolu on toodud vaid märkuste lahtris). Näiteks mais-juunis, kui ühed emakarud liiguvad üheaastaste ja teised sama-aastaste poegade ja nende vaatluste, kus poegade vanus on jäänud märkimata, kategoriseerimine paras loosimäng. Nii tuli analüüsile eelnevalt

poegade vanus määrata või korrigeerida kokku 362 vaatluse korral, mis on 29% kogu pesakondade vaatluste hulgast. Vaatluste tegijatel, kel poegade vanuse määramisega on raskusi, tuleks kindlasti end sel teemal harida.

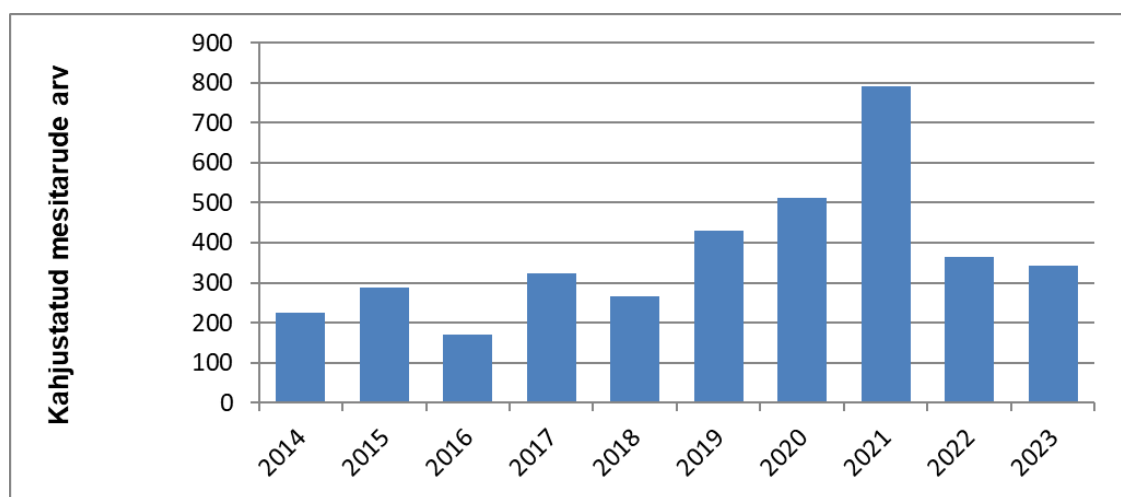

Karu pesakonnad (emad sama-aastaste poegadega) aastatel 2014 - 2023.
Female brown bears with cubs-of-the-year in 2014 – 2023.

Pesakonna keskmine suurus oli 2,56 (aasta varem 2,58) ja nelja pojaga emakarude arv oli 11, mis on pisut väiksem, kui kahel varasemal aastal (13). Viie pojaga emakarused 2023. aastal ei vaadeldud, aasta varem oli neid kaks. Kuigi karu arvukus väljendab kerget kasvu nii viimase nelja kui ka kahe aasta võrdluses, saab asurkonna üldarvukust Eestis 2023. aasta suvise seisuga hinnata jätkuvalt 900-950 isendi suuruseks.

Jahipiirkonna kasutajate hinnang karu arvukuse muutustele võrreldes eelneva aastaga, 2024. a arvukushinnangu suhteline muutus võrreldes 2023. ja 2015. a hinnanguga (%). *Hunters estimated changes in population size (in winter, post-harvest) - compared to previous season.*

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										2024/2023 muutus (%)	2024/2015 muutus (%)
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Change in hunters estimation	Change in hunters estimation
Harjumaa	+	-	=	-	=	+	+	+	=	+	5,8	19,6
Hiiumaa									+	=	0,0	+
Ida-Virumaa	=	+	+	=	+	=	=	+	+	+	16,6	87,6
Jõgevamaa	+	+	+	=	+	+	=	+	=	+	10,3	134,3
Järvamaa	+	=	=	+	+	+	-	+	+	+	7,6	115,3
Läänemaa	+	+	=	-	-	++	-	+	+	+	37,0	68,2
Lääne-Virumaa	+	+	=	+	=	=	+	+	+	+	8,7	83,3
Põlvamaa	+	=	-	+	+	-	+	+	=	=	-3,8	83,3
Pärnumaa	-	+	-	+	=	+	+	+	-	+	45,2	116,3
Raplamaa	-	++	=	+	+	-	=	+	+	+	19,7	217,4
Saaremaa				+	-							
Tartumaa	+	=	=	+	+	-	+	=	+	+	21,3	126,5
Valgamaa	+	++	++	+	+	+	++	+	-	+	42,1	980,0
Viljandimaa	+	-	-	+	+	=	+	+	-	+	26,6	72,5
Võrumaa	-	-	-	+	++	-	++	+	++	+	22,2	340,0
Kokku Total	+	+	=	+	+	+	+	+	=	+	15,4	103,6

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	26	85	14	30	50	38	94	126	29	37
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	15	10	10	31	1	4	1	6	11	0
Jõgevamaa	12	10	2	15	27	39	23	21	30	37
Järvamaa	17	58	12	52	30	36	48	87	74	69
Läänemaa	39	23	12	5	0	0	0	7	2	15
Lääne-Virumaa	56	25	63	73	40	103	43	74	32	33
Põlvamaa	1	0	12	8	20	23	17	105	17	0
Pärnumaa	15	27	0	19	26	37	33	49	24	34
Raplamaa	2	23	20	8	5	48	11	37	26	18
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tartumaa	25	16	25	29	39	68	99	47	21	33
Valgamaa	2	0	0	26	7	23	44	93	27	12
Viljandimaa	14	11	1	12	22	9	84	91	52	40
Võrumaa	1	0	0	15	0	1	14	47	19	15
Kokku	225	288	171	323	267	429	511	790	364	343

Karu kahjustatud mesitarude arv aastatel 2014 – 2023 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).
Number of beehives damaged by brown bear in 2014 - 2023.

2023. aastal oli karu kahjustatud mesitarude arv 2022. aastaga võrreldes veel pisut langenud, 2021. aastaga võrreldes on langus olnud aga enam kui kahekordne. Enim kahjustusi oli Järvamaal ning arvestataval hulgal ka Harju-, Jõgeva-, Lääne-Viru-, Tartu- ja Viljandimaal. Mesila rüüsteid ei registreeritud lisaks saartele ka Ida-Viru- ja Põlvamaal.

Lisaks mesilakahjustustele hinnatakse ja kompenseeritakse omanikule riigi poolt karu tekitatud kahjustused kariloomadele ja silopallidele. Kui kariloomade murdmist karu poolt juhtub meil väga harva ning seda statistikat ei ole mõtet käesolevas aruandes esitada, siis lõhutud silorullide kogused on võrreldavad mesitarude omadega, mistõttu näitame ka neid.

Karu kahjustatud silorullide arv aastatel 2015 – 2023 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi). *Number of silage rolls damaged by brown bear in 2013 - 2023.*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	0	0	45	0	5	0	51	16	34
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	0	0	9	84	57	130	225	0	132
Jõgevamaa	0	0	0	10	0	0	0	0	4
Järvamaa	0	0	25	10	0	21	300	48	176
Läänemaa	33	0	19	17	0	20	76	0	20
Lääne-Virumaa	107	154	351	183	13	234	565	185	579
Põlvamaa	0	0	0	25	0	0	102	40	0
Pärnumaa	0	0	0	427	144	0	37	0	54
Raplamaa	0	0	63	48	4	39	96	72	219
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tartumaa	0	0	30	22	0	0	0	9	21
Valgamaa	0	0	39	0	37	96	9	42	8
Viljandimaa	0	0	0	0	0	37	0	0	13
Võrumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokku	140	154	581	826	260	577	1461	412	1260

Kui mesilate rünnete arv on olnud viimastel aastatel langustrendis, siis silopallide lõhkumine suurenes olulisel määral, jäädes siiski mõnevõrra madalamaks, kui 2021. aastal. Silorulle lõhuti enam Lääne-Virumaal, aga arvestavates kogustes ka Rapla-, Järva- ja Ida-Virumaal. Kuigi karu kahjustuste hulk on kahtlemata seotud ka karude arvukusega, mängivad siin määravat rolli just muud tegurid, mis aastati suurel määral kõikuda võivad. Esmajoones on selleks loodusliku toidurohkus ja mitmekesisus ning sobivate põllumajanduskultuuride saagikus ja kättesaadavus eeskätt karude sügisesel nuumaperioodil. Kui karud on sügiseks saavutanud korraliku konditsiooni talve ja toiduvaese kevade üleelamiseks, väheneb oluliselt ka vajadus mesitarude kallale minna. Teiseks on kindlasti olulised omaniku poolt kahjustuste ennetamiseks tarvitusele võetud abinõud ja riigipoolne tugi sellele, mis võib olla olulise tähtsusega tegur just mesilate rünnete vähenemises. Kolmandaks tähtsaks teguriks on

võimalikele kahjustajatele suunatud küttime õnnestumine, kuna karusid kütitakse meil eeskätt kahjustuste ennetamiseks. Mesilakahjustuste tekitajateks on peamiselt noored karud, kelle energiavajadus on organismi aktiivse kasvu faasis täiskasvanute omast suurem, kes asustustiheduse kasvuga seotult aina suureneva liigisisese konkurentsi tingimustes ning vähesema inimpeglikkuse tõttu enam asulate lähedusse satuvad. Silorullide kahjustajateks on eeskätt karupojad, kes kiletatud palle ka lihtsalt mängulustist lõhuvad.

Lisaks riigi poolt kompenseeritavatele objektidele tekitavad karud olulisi kahjustusi ka põllukultuurides, eelkõige maisi-, kaera- ja nisupõldudes. Paraku puudub selle kohta statistika. Seda lisaks muule ka põhjusel, et võib olla väga keeruline, kui mitte võimatu, hinnata, kui suur osa ühest või teisest põllust on rüüstatud karude ja kui suur osa metssigade poolt. Jahimehe võimalused põllukultuure karu eest kaitsta on märksa ahtamad, kui metssea eest.

Tänavu kevadel on kõigis Mandri-Eesti maakondades mesilate ja/või silorullide kallal käidud, kuid märksa tagasihoidlikumalt, kui eelneval neljal aastal. Samas on tänavu toimunud teatud muudatused nii kahjustuste hindamises kui ka kahjude kompenseerimise õigusliku raamistiku osas, mistõttu ei pruugi see statistika eelnevate aastate omaga üksüheselt võrreldav olla. Suurim kahjustusjuhtumite arv on taas Järvamaal, kuid ka seal on kahanemine võrreldes varasemate aastatega märgatav.

Karu tekitatud kahjustusjuhtumite arv maakonniti 2020-2024 kevadperioodil (andmed: Keskkonnaamet). *Brown bear damage cases in spring 2020-2024.*

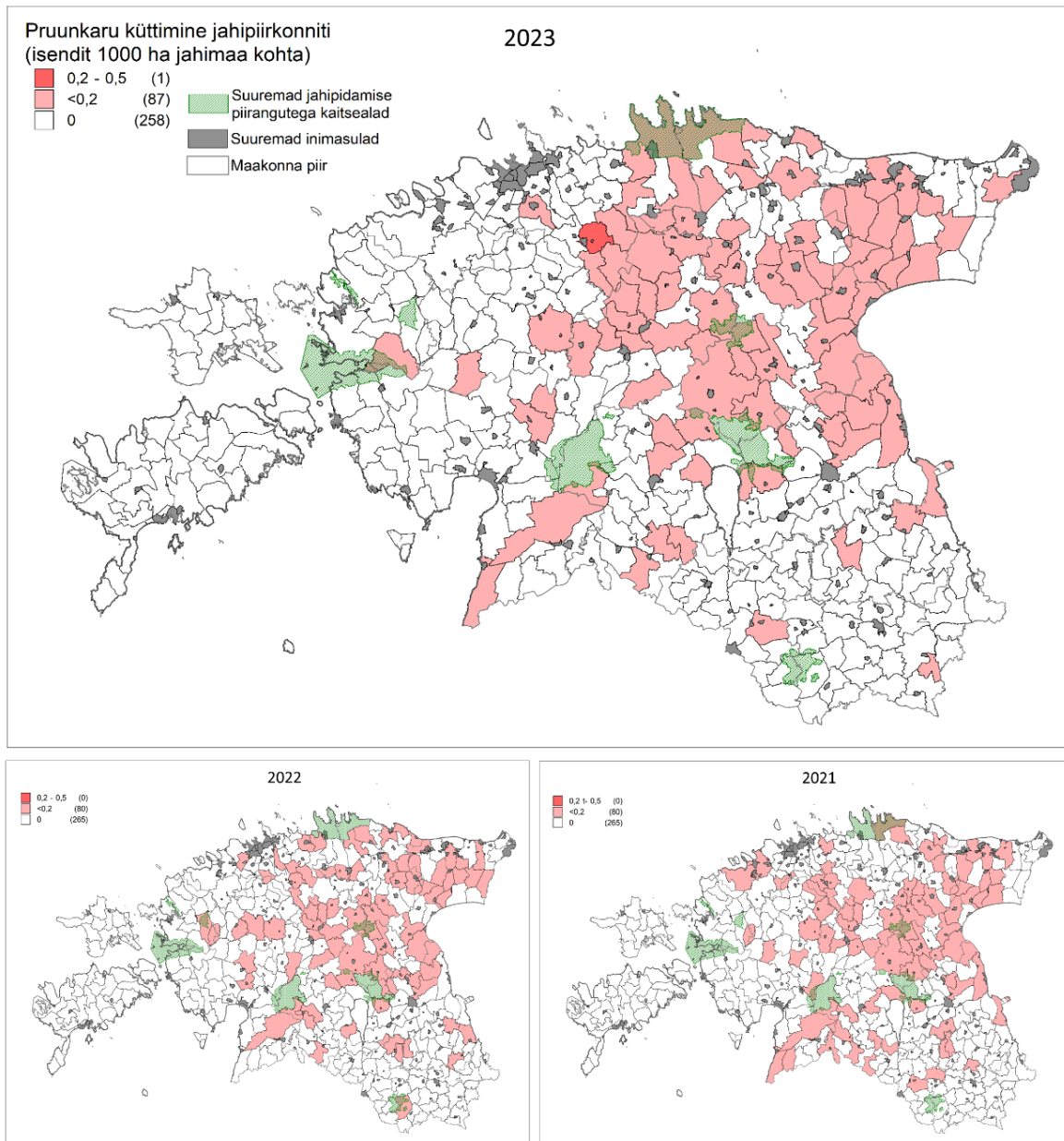
Maakond <i>County</i>	Kahjustusjuhte 1.03- 20.06 <i>Damage cases</i>				
	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	14	19	18	2	3
Hiiumaa	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	1	5	4	2	2
Jõgevamaa	2	4	9	7	2
Järvamaa	21	23	27	35	16
Läänemaa	0	1	2	3	0
Lääne-Virumaa	20	12	14	13	3
Põlvamaa	8	10	10	2	5
Pärnumaa	10	13	5	9	4
Raplamaa	1	17	7	6	4
Saaremaa	0	0	0	0	0
Tartumaa	27	3	13	7	10
Valgamaa	8	17	2	3	5
Viljandimaa	22	14	12	2	7
Võrumaa	2	6	4	6	4
Kokku	136	144	127	97	65

2023. aastal kütiti Eestis kokku 95 karu. Üleriigiline kütmissurve jäi viimastele seireandmetele tuginevalt pisut üle 10% (10,3%), mis tänaste teadmiste kohaselt on samas suurusjärgus asurkonna praeguse juurdekasvupotentsiaaliga.

Karu kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal. *Hunting of brown bear in 2014-2023.*

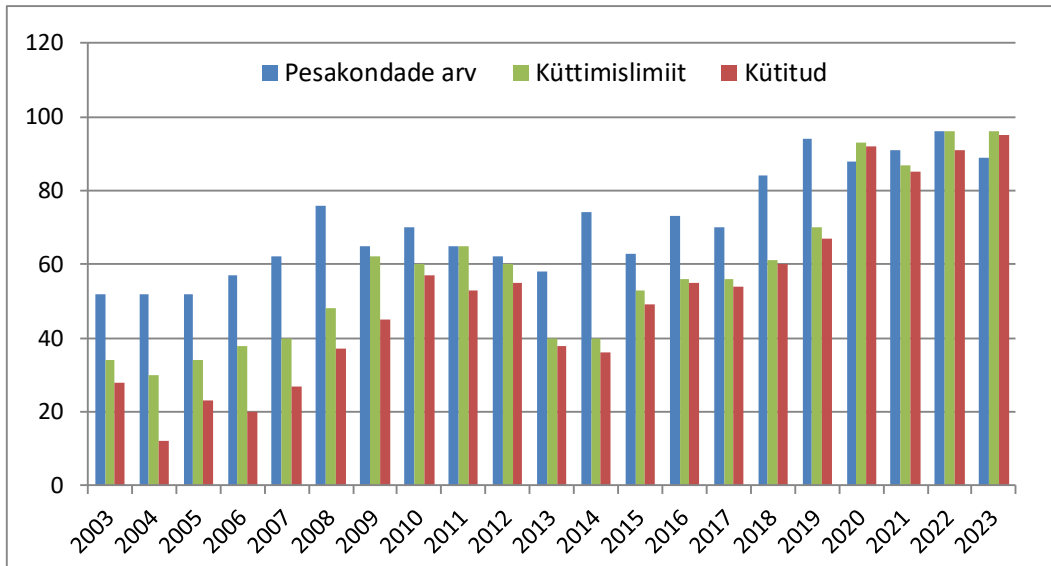
Maakond <i>County</i>	Kütmine <i>Hunting bag</i>											2023/2022 muutus (%)	2023/2014 muutus (%)
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Change in hunting bag	Change in hunting bag	
Harjumaa	5	8	6	7	9	5	6	8	12	11	-8,3	120,0	
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Ida-Virumaa	8	9	8	10	13	12	9	11	13	15	15,4	87,5	
Jõgevamaa	5	6	7	6	5	10	18	9	9	12	33,3	140,0	
Järvamaa	4	5	7	4	5	7	10	11	12	14	16,7	250,0	
Läänemaa	0	1	1	0	0	0	0	1	2	1	-50,0	+	
Lääne-Virumaa	5	8	11	13	11	10	16	13	15	15	0,0	200,0	
Põlvamaa	1	1	2	2	4	1	3	3	4	2	-50,0	100,0	
Pärnumaa	2	4	4	3	2	4	5	6	5	5	0,0	150,0	
Raplamaa	1	1	2	3	4	4	6	6	3	3	0,0	200,0	
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Tartumaa	4	5	6	4	4	9	9	6	7	8	14,3	100,0	
Valgamaa	0	0	0	1	0	1	1	3	2	1	-50,0	+	
Viljandimaa	1	1	1	1	3	4	8	7	6	7	16,7	600,0	
Võrumaa	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0,0	+	
Kokku Total	36	49	55	54	60	67	92	85	91	95	4,4	163,9	

Samas mõjutab järgmise aasta seire tulemusi lisaks üldisele kütmissurvele ka kütmissurve täiskasvanud emakarudele (kütitud täiskasvanud emakarude osakaal eelmisel aastal siginud emakarudest). Tänapäevaste teadmiste kohaselt on asurkonna sigivate emakarude taastumisvõime 24-27%, ehk siis keskketlābi neljandik sigivatest emakarudest on esmassigijad. Kui 2021. aastal oli kütmissurve täiskasvanud emakarudele üsna madal, 19%, millele järgnes 2022. aastaks siginud emakarude arvu kasv võrreldes 2020. aastaga, siis 2022. aastal oli kütmissurve täiskasvanud emakarudele 30,8%, millega saab põhjendada 2023. aastal siginud emakarude langust võrreldes 2021. aastaga. Mõeldunud hooajal oli kütmissurve emakarudele 24% , mis võiks olla võrdne nende taastumisvõimega või sellest pisut madalam. Seega võib eelpoolmainitud arvestades prognoosida pigem arvukuse jäämist eelnevate aastatega samale tasemele.

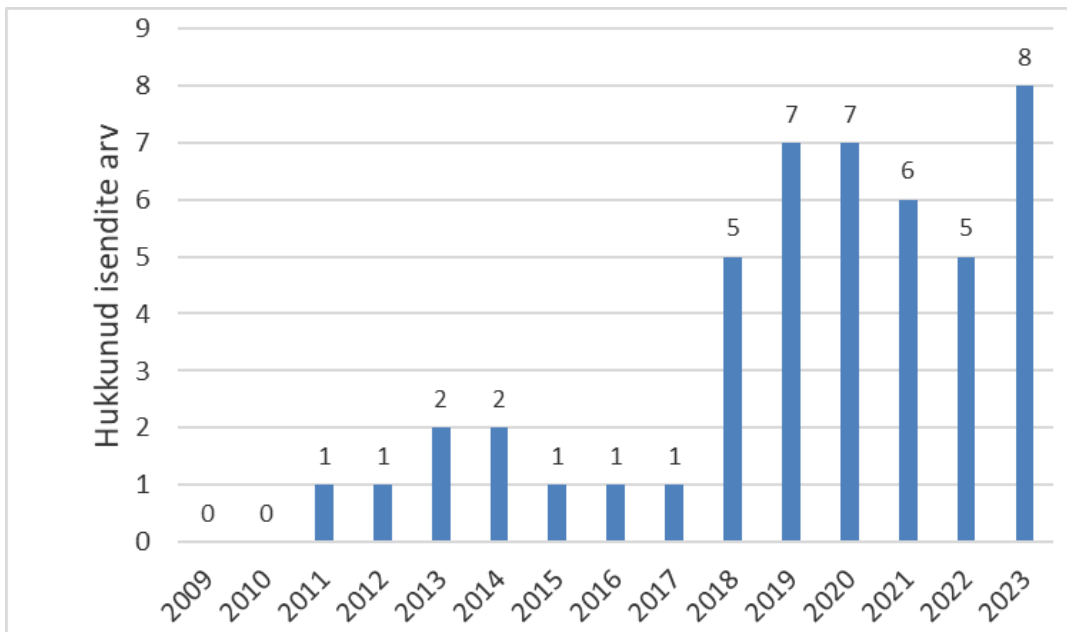
Pruunkaru küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of brown bear (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

Karu asurkonna seisundit võib jätkuvalt pidada väga heaks. Kuna arvukus väljendab pigem stabiliseerumist, võib ilma tema seisundit halvendamata lubada küttimist eelneva paari aastaga samal tasemel.

Karu pesakondade (ema sama-aastaste poegadega) arv, lubatud küttimislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003-2023.

Number of female brown bears with cubs-of-the-year (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003-2023.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud karude arvu muutused aastatel 2009 - 2023.

The number of brown bears killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

Küttimisettepanek

Järgnev küttimisettepanek on koostatud eelkõige abiks Keskkonnaametile karu küttimismahu ja selle ruumilise jaotuse määramisel. Ettepanekut arutati ka 14.06.2024 toimunud suurkiskjate koostöökogu koosolekul, kus see osaliste enamuse toetuse pälvis. Küttimissoovitus, mis sisaldab karu küttimiskvooti (maksimaalselt lubatavat küttimismahtu) ja selle jaotust maakondade lõikes, on koostatud lähtuvalt järgnevast:

- säilib asurkonna soodne looduskaitseline seisund;
- jätkub karu levikuala lõuna- ja läänesuunaline laienemine;
- küttimise eesmärk on eeskätt kahjustuste ja muude karuga seotud võimalike konfliktide ennetamine.

Küttimisettepaneku koostamisel on lähtutud eelkõige järgmistest näitajatest:

- karu asustustihedus ja selle muutused pesakondade arvu põhjal;
- varasemate aastate küttimissurve, sealhulgas täiskasvanud emakarude küttimissurve, ja selle mõju;
- karu tekitatud kahjustuste hulk ja levik eeskätt eelmisel aastal ja tänavu kevadel.

Soovitame 2023. aasta küttimiskvoodiks määrata maksimaalselt 102 isendit. Neist põhiosa, kuni 94 isendit, võiks jaotada maakonniti ning ülejäänud jätta reservi võimalike erakorraliste juhtumite puhuks, milleks võib esmajoonel olla probleemisendite ilmumine jahiaja vältel piirkondades, kus küttimiskvooti ei ole määratud/on realiseeritud.

Järgnevas tabelis on välja toodud ettepanek küttimiskvoodi põhiosa jaotuseks maakonniti.

Soovituslik karu küttimiskvoodi jaotus aastaks 2024.

Recommended bear hunting quota for 2024.

Maakond	Kvoot
<i>County</i>	<i>Quota</i>
Harju	8
Ida-Viru	17
Jõgeva	12
Järva	10
Lääne	0
Lääne-Viru	14
Põlva	2
Pärnu	6
Rapla	5
Tartu	11
Valga	2
Viljandi	7
Võru	0
Kokku	94

Antud kvoodi täitumise korral oleks prognoositav keskmine kütmissurve asurkonnale 10,2%, sellest kõrgem eelkõige karu tuumikalal (Ida-Viru, Jõgeva, Järva, Lääne-Viru ja Tartu maakonnad) ning madalam servaaladel.

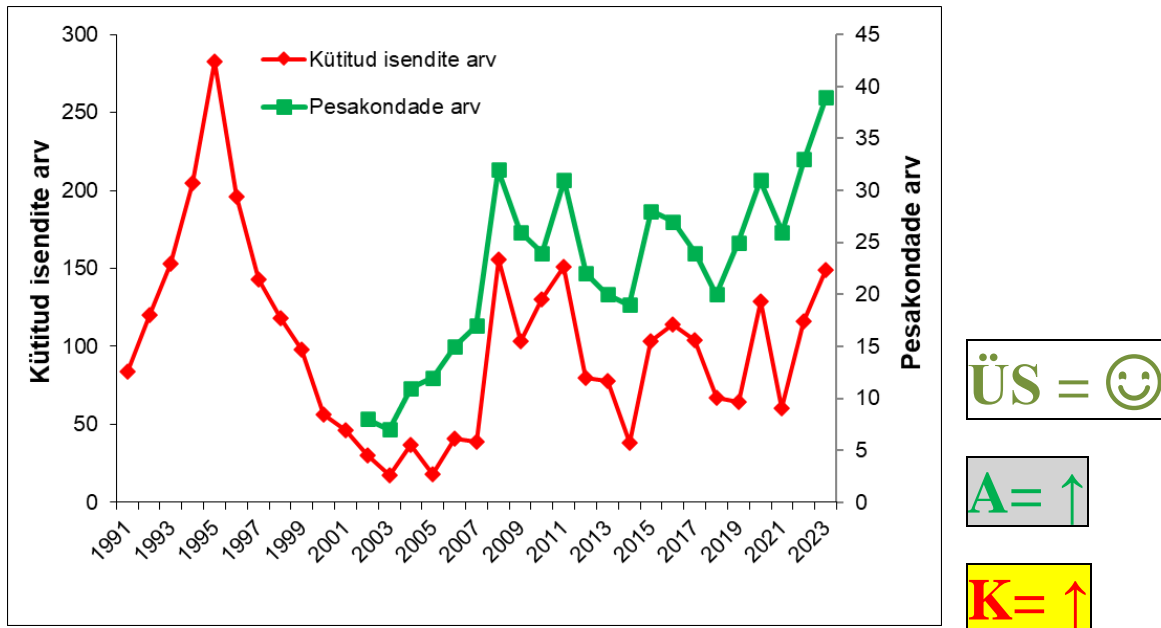
Reservi jäetavast kvoodi osast loa väljaandmist peaks iga üksikjuhtumi puhul eraldi kaaluma, arvestades sealhulgas ka piirkondlikku paiknemist. Leviku servaalal on nimelt kohalik asurkond üle kütamise suhtes väga kergesti haavatav, mistõttu peaks seal ka kahjustusi märksa enam taluma kui leviku tuumikalal.

Lisaks sellele soovitame veel järgnevat:

- ebatavaliselt julge käitumisega isendid tuleks kütida esmajärjekorras;
- korduvate oluliste kahjustuste olemasolu korral tuleks vähemalt osa maakonna limiidist suunata eraldi kahjustuspiirkondadesse, arvestades eriti 2023. aasta juunis ja juulis tehtud kahjustustega. Loa eraldamisel tuleks kindlasti hinnata ka kahjustuste ennetusmeetmete olemasolu;

loa olemasolul arvestada, et kütamise esmane eesmärk on kahjustuste ja konfliktide ennetamine. Seetõttu soovitame vältida kütimist loodusmaastikus paiknevatelt peibutusplatsidelt, vaid teha seda eelkõige kahjustuskohal või potentsiaalsel kahjustuskohal, näiteks mesila juures või viljapõllul. Samuti soovitame kütida eeskätt üksikuid noori karusid ning vältida valiklaskmist suurema trofee saamise nimel.

HUNT (*Canis lupus*)

Hundi küttimine aastatel 1991 – 2023 ning kutsikatega karjade arv.

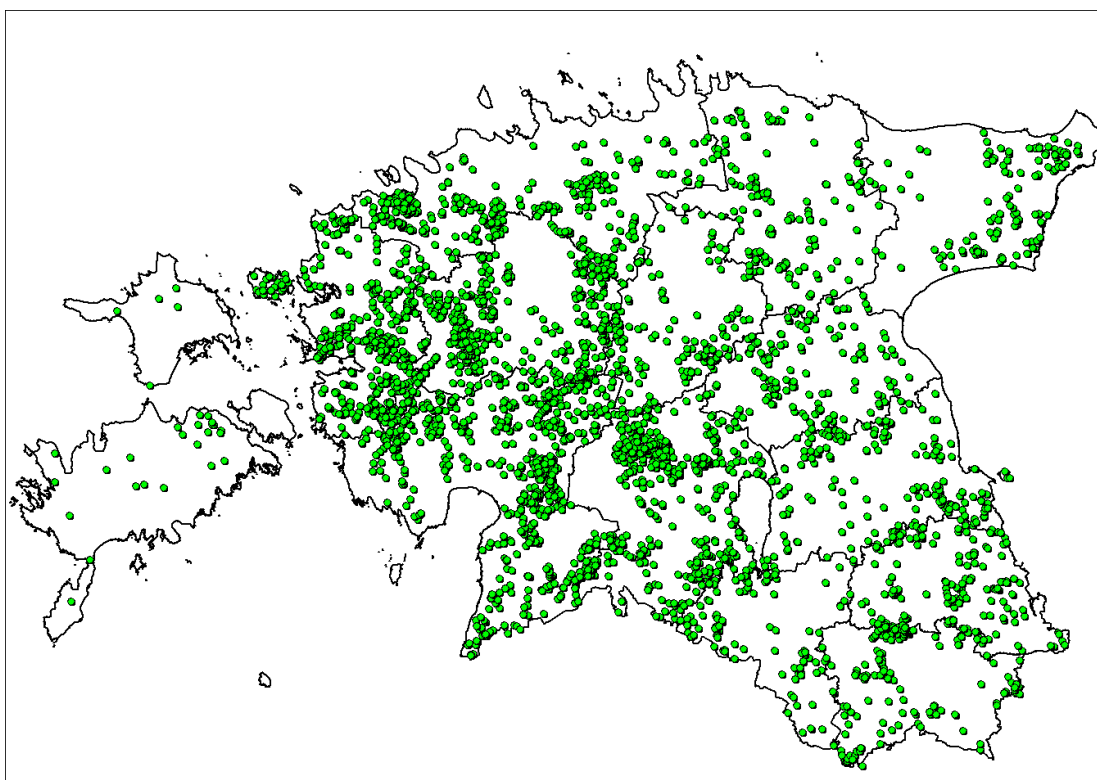
The number of wolves hunted in 1991 – 2023 (red line) and number of reproductive packs (green line).

- Kutsikatega hundikarju oli 2022. aasta sügisel 39, neile lisaks neli Läti Vabariigi territooriumil, Eesti piiri läheduses. Üldarvukus oli sügisel tõenäoliselt vahemikus 350-400 ja tänavu kevadel vahemikus 150-180 isendit.
- Võrreldes 2022. aastaga oli hundi arvukus taas oluliselt kasvanud ning seda peaasjalikult ülemöödunud jahihooajal toimunud tagasihoidliku küttimise tõttu.
- Hundi tekitatud kahjustuste hulk oli koos arvukuse tõusuga kasvanud, murtud kariloomade arv oli rekordiliselt kõrge.
- Hunte kütiti kokku 149 isendit, lõplikuks küttimiskvoodiks oli 164. Tänavu kevadel oli kahjustusjuhtumeid eelmise aasta sama ajaga võrreldes pisut vähem.
- Möödunud aasta populatsiooni juurdekasv oli pikaajalise keskmise juures. Sõltuvalt tänavusest juurdekasvumäärast prognoosime pesakondade arvu tänavu sügiseks vahemikku 35-47.
- Soovitame kaaluda hundijahi põhiosa alguse edasilükkamist kuu aja võrra 1. detsembrile, olulistest kahjustuskolletes võiks küttimisega alustada 1. oktoobrist.
- Soovitame teha hundile erakorralise punase nimestiku ohustatuse hindamise.

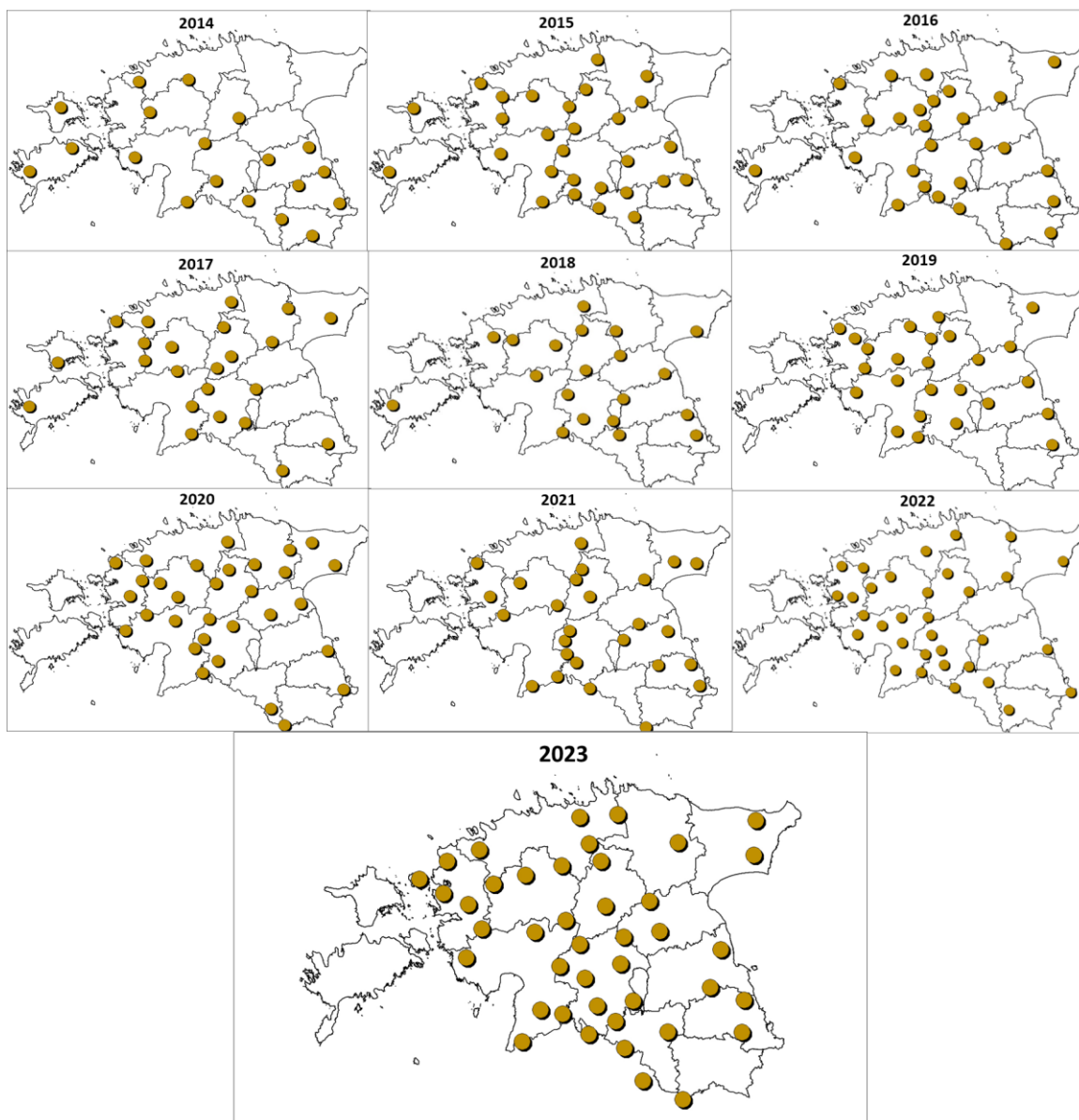
Hundi pesakondade arv ja selle muutused viimasel kümnel aastal.
Number of wolf reproductive packs in 2014 - 2023.

Maakond <i>County</i>	Pesakondade arv <i>No. of reproductive packs</i>										Pesakondade arvu muutus 2023/2022	Pesakondade arvu muutus 2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	<i>Change in no. of reproductive packs</i>	<i>Change in no. of reproductive packs</i>
Harjumaa	2	1	2	2	2	2	3	1	3	5	+	+
Hiiumaa	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	=	-
Ida-Virumaa	0	0	1	1	1	1	3	2	1	2	+	+
Jõgevamaa	0	1	1	0	1	2	3	1	0	3	+	+
Järvamaa	1	2	3	3	2	2	3	3	3	4	+	+
Läänemaa	0	3	2	3	1	3	3	2	3	4	+	+
Lääne-Virumaa	0	2	1	2	1	0	2	1	2	1	-	+
Põlvamaa	2	2	1	1	2	1	2	3	1	2	+	=
Pärnumaa	3	4	4	3	2	5	4	3	8	5	-	+
Raplamaa	1	2	3	1	1	3	2	2	2	3	+	+
Saaremaa	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	=	-
Tartumaa	3	2	2	1	3	3	0	2	2	3	+	=
Valgamaa	0	3	1	0	0	0	1	1	2	2	=	+
Viljandimaa	2	4	3	3	3	3	4	4	5	5	=	+
Võrumaa	2	0	2	2	0	0	1	1	1	0	-	-
Kokku <i>Total</i>	19	28	27	24	20	25	31	26	33	39	+	+

Hundi vaatlusi oli tehtud kokku 4077 (2022. ja 2021. aastal vastavalt 3865 ja 2935), mis hõlmas 96% Eesti jahipiirkondadest (2022. ja 2021. aastal vastavalt 93% ja 91%). Saja protsendiliselt sai vaatlustega kaetud kogunisti 9 maakonda, selgelt puuduliku, alla 90% katvusega jahipiirkondade osas jäi seekord vaid Raplamaa (vt ka ptk „Analüüsitud materjal ja selle kvaliteet“).

2023. aastal jahimeeste poolt tehtud hundi vaatlused. *Wolf observations in 2023 (n=4077).*

Hundi pesakonnad aastatel 2014 - 2023. *Wolf reproductions in 2014 - 2023.*

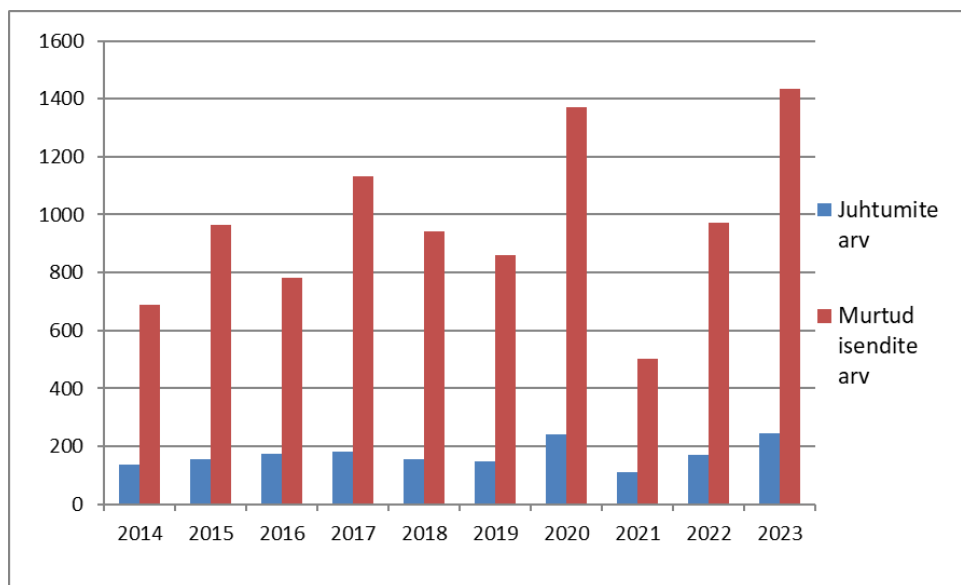
Seire käigus kogutud vaatluste ning küttimisinfo põhjal oli 2023. aasta sügisel Eestis kokku 39 hundi pesakonda (hundikarja, kus sündisid kutsikad), mis on selle sajandi kõrgeim näit. Lisaks neile oli veel neli hundikarja, mille tuumikalad olid küll Läti poolel, kuid kelle koduterritooriumid osaliselt ka Eestisse ulatusid. Neist kahest-kolmest karjast kütiti osa isendeid ka Eestis. Lisaks Mandri-Eestis paiknenud pesakondadele oli üks kutsikatega kari ka Vormsi saarel, mis on väga erakordne arvestades klassikalist hundipaari territooriumivajadust ja saare suurust. Hundi möödunud aasta juurdekasv oli pikaajalise keskmisest mõnevõrra suurem, mistõttu sai ka pesakondade arv keskmise põhjal prognoositust (36 pesakonda) kõrgem.

Jahipiirkonna kasutajate hinnang hundi arvukuse muutustele võrreldes eelneva aastaga ja hundi jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta) aastatel 2015-2024 läbi viidud talvistes marsruutloendustes (ruutloendus).

Hunter estimated changes in wolf abundance and winter track index in 2015-2024.

Maakond <i>County</i>	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele <i>Change in abundance (hunters est)</i>										Jäljeindeks (1 km kohta) <i>Track index (tracks per 1 km)</i>										
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	-	-	+	+	-	++	-	-	++	+	0,01	0,04	0,01	0,11	0,05	0,04	0,03	0,05	0,05	0,11	
Hiiumaa	--	++	=	+	-	-	-	-	-	-	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Ida-Virumaa	+	=	+	++	-	+	-	+	-	+	0,00	0,01	0,00	0,01	0,02	0,05	0,06	0,10	0,00	0,04	
Jõgevamaa	-	+	=	-	-	++	++	-	-	+	0,03	0,11	0,25	0,18	0,30	0,07	0,02	0,02	0,02	0,12	
Järvamaa	=	+	+	+	-	+	+	-	+	-	0,12	0,15	0,14	0,20	0,07	0,28	0,12	0,18	0,07	0,12	
Läänemaa	=	++	+	=	-	-	++	+	+	=	0,13	0,31	0,19	0,22	0,13	0,08	0,19	0,30	0,30		
Lääne-Virumaa	=	+	+	-	-	++	=	+	=	=	0,00	0,00	0,02	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,01	
Põlvamaa	+	=	+	-	+	+	-	+	-	+	0,08	0,02	0,07	0,34	0,14	0,25	0,09	0,09	0,21		
Pärnumaa	=	-	+	=	-	+	-	-	+	+	0,06	0,06	0,02	0,07	0,07	0,16	0,12	0,12	0,12		
Raplamaa	+	+	+	-	+	=	+	-	+	+	0,13	0,20	0,18	0,04	0,07	0,09	0,09	0,19	0,19		
Saaremaa	++	-	-	-	+	-	++	-	+	-	0,03	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00		
Tartumaa	++	-	-	+	+	+	=	=	-	+	0,09	0,03	0,04	0,10	0,09	0,07	0,03	0,07	0,07	0,19	
Valgamaa	++	-	=	=	=	+	=	=	-	+	0,10	0,08	0,14	0,03	0,02	0,04	0,01	0,07	0,07	0,06	
Viljandimaa	+	-	=	=	=	-	+	+	+	+	0,07	0,17	0,06	0,16	0,16	0,13	0,09	0,12	0,12	0,15	
Võrumaa	-	-	+	=	-	++	+	-	+	++	0,09	0,05	0,10	0,10	0,03	0,00	0,17	0,24	0,08	0,08	0,08
Kokku Total	+	=	+	=	-	+	+	=	+	+	0,04	0,06	0,09	0,09	0,08	0,09	0,09	0,10	0,07	0,07	0,12

Koos hundi arvukuse kasvuga on viimasel kahel aastal suurenenud ka kahjustusjuhtumite ja murtud kariloomade arv, mis oli möödunud aastal samuti käesoleva sajandi kõrgeim.

Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite ja murtud kariloomade arv aastatel 2014 – 2023 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).

Number of wolf damage cases (blue) and killed livestock (red) in 2014 - 2023 in Estonia.

Kõrgeim kariloomade murdmise määr oli juba neljandat aastat järjest Raplemaal, olulisel määral oli kahjustuste hulk kasvanud Põlva, Pärnu, Valga, Viljandi ja Võru maakondades. Kahjustused puudusid täielikult vaid Hiiu- ja Saaremaal. Koeri murti huntide poolt 2023. aastal samas suurusjärgus 2022. aastaga, vastavalt 14 ja 16 Keskkonnaameti akteeritud

koerte murdmise juhtumit. Samas on koerte murdmisi kindlasti märksa enam, osadest juhtumitest saadakse teada hiljem ja osad omanikud ei soovi akteeritud/kompenseeritud saada. Nii on Keskkonnaamet eelmisel aastal fikseerinud kokku 27 juhtumit.

Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite arv, murtud lambad ja veised maakonniti aastatel 2018 – 2023 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi). *Number of wolf damage cases, killed sheep and killed cattle by counties in 2018 - 2023.*

Maakond County	Murdmisjuhte Damage cases						Murtud lambaid Killed sheep						Murtud veiseid Killed cattle					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	5	30	37	10	37	36	14	182	139	58	115	115	1	1	2	2	3	5
Hiiumaa	3	3	0	0	0	0	43	38	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	2	7	14	0	0	2	14	25	75	0	0	10	0	0	0	0	0	1
Jõgevamaa	0	0	8	2	2	5	0	0	2	1	7	14	0	0	1	0	0	0
Järvamaa	16	13	18	6	12	15	69	82	62	75	117	75	1	0	5	0	3	0
Läänemaa	24	10	10	9	2	8	144	51	103	48	17	40	9	2	0	0	0	5
Lääne-Virumaa	6	1	12	5	17	3	37	5	47	30	158	25	0	0	2	1	0	0
Põlvamaa	8	6	13	2	7	24	54	37	137	6	56	180	0	0	0	0	0	0
Pänumaa	16	10	25	7	13	26	21	66	94	25	17	174	2	2	14	2	9	5
Raplamaa	24	35	75	32	45	46	78	152	527	123	252	233	5	6	1	1	5	7
Saaremaa	11	8	3	0	1	0	224	43	1	0	1	0	0	2	16	0	0	0
Tartumaa	10	5	3	3	5	3	28	85	35	6	12	23	1	0	0	0	0	0
Valgamaa	8	5	2	1	2	18	60	31	4	6	4	167	0	0	0	0	1	0
Viljandimaa	21	11	16	23	19	35	100	21	57	75	95	151	2	6	3	12	5	2
Võrumaa	3	4	6	10	9	24	33	24	43	28	95	204	0	0	0	4	0	0
Kokku (Total)	157	148	242	110	171	245	685	842	1326	481	946	1411	23	19	44	22	26	25

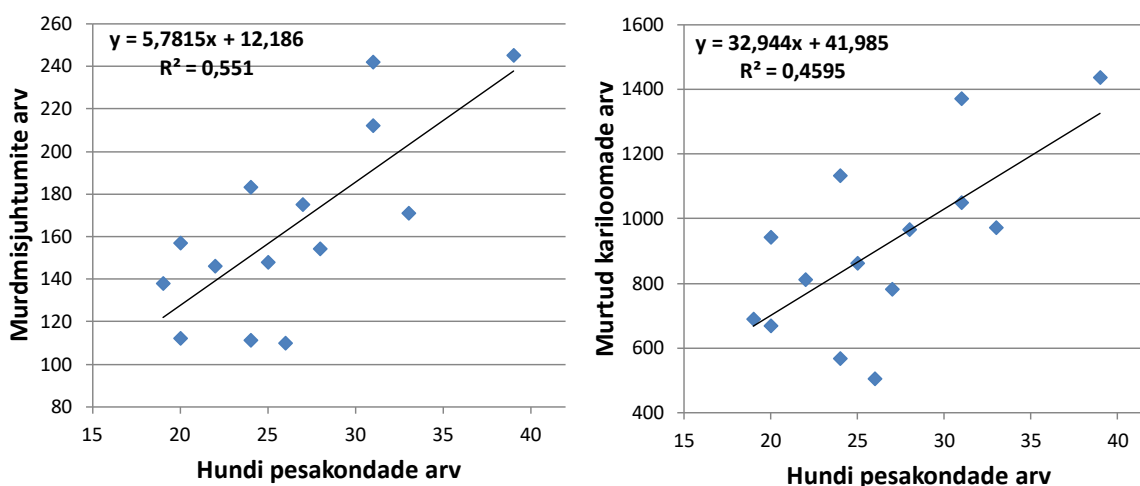
Tänavu kevadel on hundi tekitatud kahjustusjuhtumite hulk samas suurusjärgus eelmise aastaga. Enim juhtumeid on olnud Pärnu- ja Valgamaal.

Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite arv maakonniti 2020-2024 kevadperioodil (andmed: Keskkonnaamet). *Wolf damage cases in spring 2020-2024.*

Maakond County	Kahjustusjuhte 1.03- 20.06 Damage cases				
	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	10	0	6	8	3
Hiiumaa	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	5	0	0	0	0
Jõgevamaa	1	2	0	0	0
Järvamaa	1	1	2	3	0
Läänemaa	3	5	0	1	2
Lääne-Virumaa	2	1	2	1	1
Põlvamaa	2	0	1	3	5
Pänumaa	9	2	1	5	9
Raplamaa	17	0	12	17	6
Saaremaa	0	1	0	0	0
Tartumaa	1	1	0	0	3
Valgamaa	0	0	1	4	9
Viljandimaa	5	8	0	3	7
Võrumaa	1	1	2	6	3
Kokku (Total)	57	22	27	51	48

Koerte murdmisi huntide poolt on tänavu märtsist alates olnud juba 8 (möödunud aastal samal ajal 5), neist põhiosa Valga- ja Viljandimaal. Praegust seisust jälgides on üsna tõenäoline, et tänavu murtakse huntide poolt taas üle tuhande karilooma, sagenevad negatiivsed meediakajastused ning hundi mainele mõjub see kindlasti halvasti. Ebasoodus avalik arvamus on aga kõige suurem ohutegur tema soodsa looduskaitse seisundi säilitamisel.

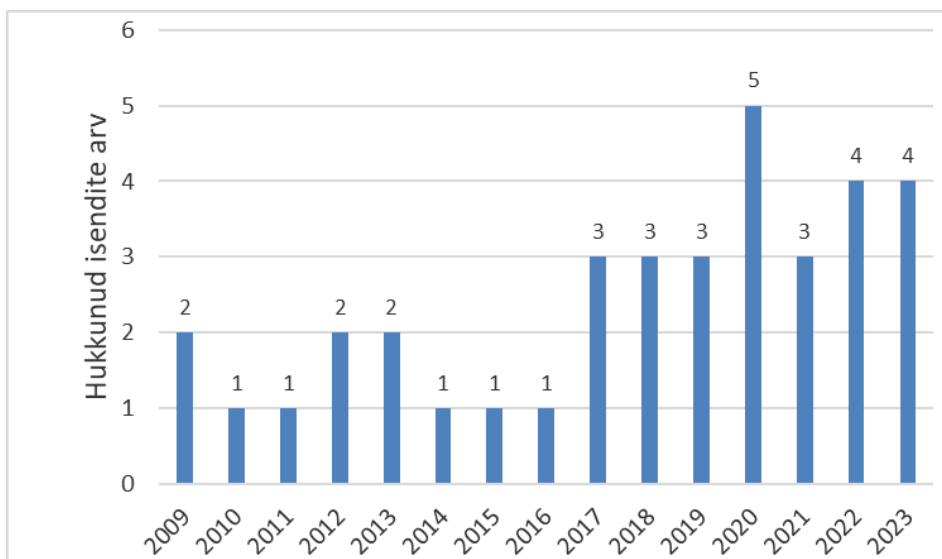
Kui viimastel aastatel on üritatud avalikkust veenda selles, et hundi tekitatud kahjustuste hulk ei sõltu hundi arvukusest, ei ole viimase 14 aasta hundi pesakondade arvu ja hundi tekitatud kahjustusi võrreldes kahtlust, et üsna tugev korrelatsioon nende näitajate vahel on olemas ning hundi tekitatud kahjustusjuhtumite arv ja ka murtud kariloomade arv Eestis sõltub oluliselt hundi asurkonna suurusel.

Korrelatsioon hundi pesakondade arvu ja kahjustusjuhtumite arvu (2010-2023, $r=0,74$) ning murtud kariloomade arvu vahel (2010-2023, $r=0,68$).

Correlation between the number of wolf reproductive packs and wolf damage cases (2010-2023, $r=0,74$) and the number of killed livestock (2010-2023, $r=0,68$).

Möödunud hooajal kütiti kokku 149 hunti, lõplikust küttemiskvoodist 164 jäi 15 luba realiseerimata. Liikluses hukkus jahindusstatistika järgi 4 isendit. Meedias on põgusalt avaldatud teavet Pärnumaal laiaulatusliku ebaseadusliku jahipidamise osas algatatud kriminaalmenetlusest, kus teiste liikide kõrval on salaküttimise objektiks olnud ka hunt.

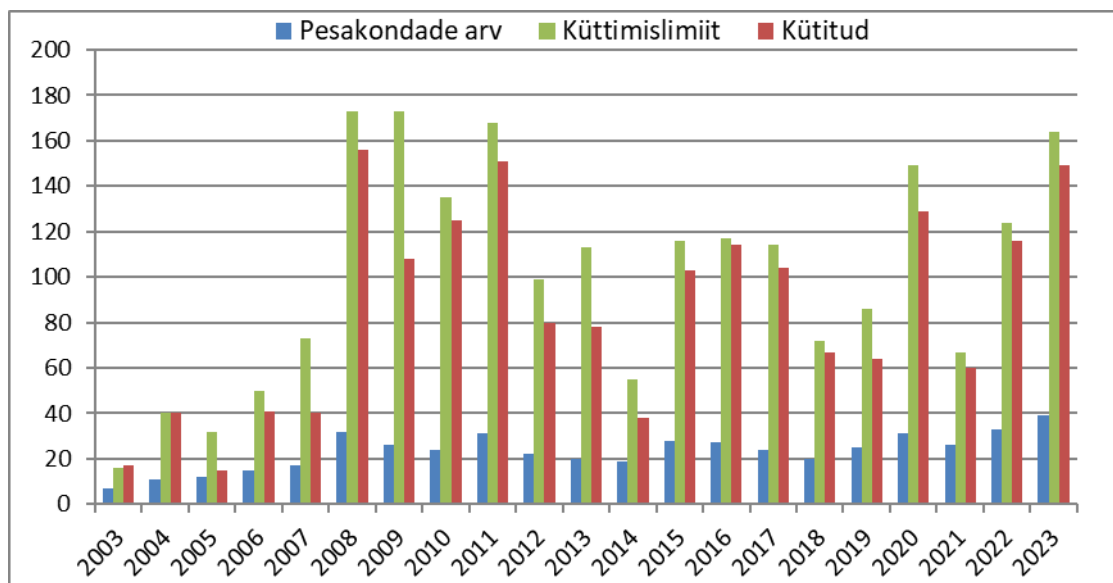

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud huntide arvu muutused aastatel 2009 - 2023.

The number of wolf killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

Kutsikate osakaal oli küttemisvalimis 48-52%, mis on üsna keskpärane. Kütitud isendite kohta esitatavate andmete ja bioproovide osas ei ole asjad veel kaugeltki rahuldavad. Nii näiteks esitatakse veel arvestataval määral kütitud emahundilt võetava emaka asemel vale elund (enamasti kusepõis), samuti on mitme kütitud looma kohta jäänud üldse andmed esitamata. Tuletame siinkohal meelde, et vajalike andmete ja materjali kogumise eest vastutab jahipiirkonna kasutaja, mitte looma lasknud jahimees. Jahimaa kasutaja peab seega tagama, et loa saanud või ühisjahil osalenud kütt teab, oskab ja ka täidab hundi (see kehtib ka teiste suurkiskjate ja šaakali kohta) küttemisega kaasnevaid kohustusi ning vajadusel teda sellel alal koolitama ja kontrollima.

Nõutavate bioproovide kogumist ja edastamist peab võtma täie tõsidusega, praegusel tasemel materjali hulk ja kvaliteet ei luba neid tõsiseltvõetavalt kasutada asurkonna seisundi muutuste hindamisel ja juurdekasvu prognoosimisel.

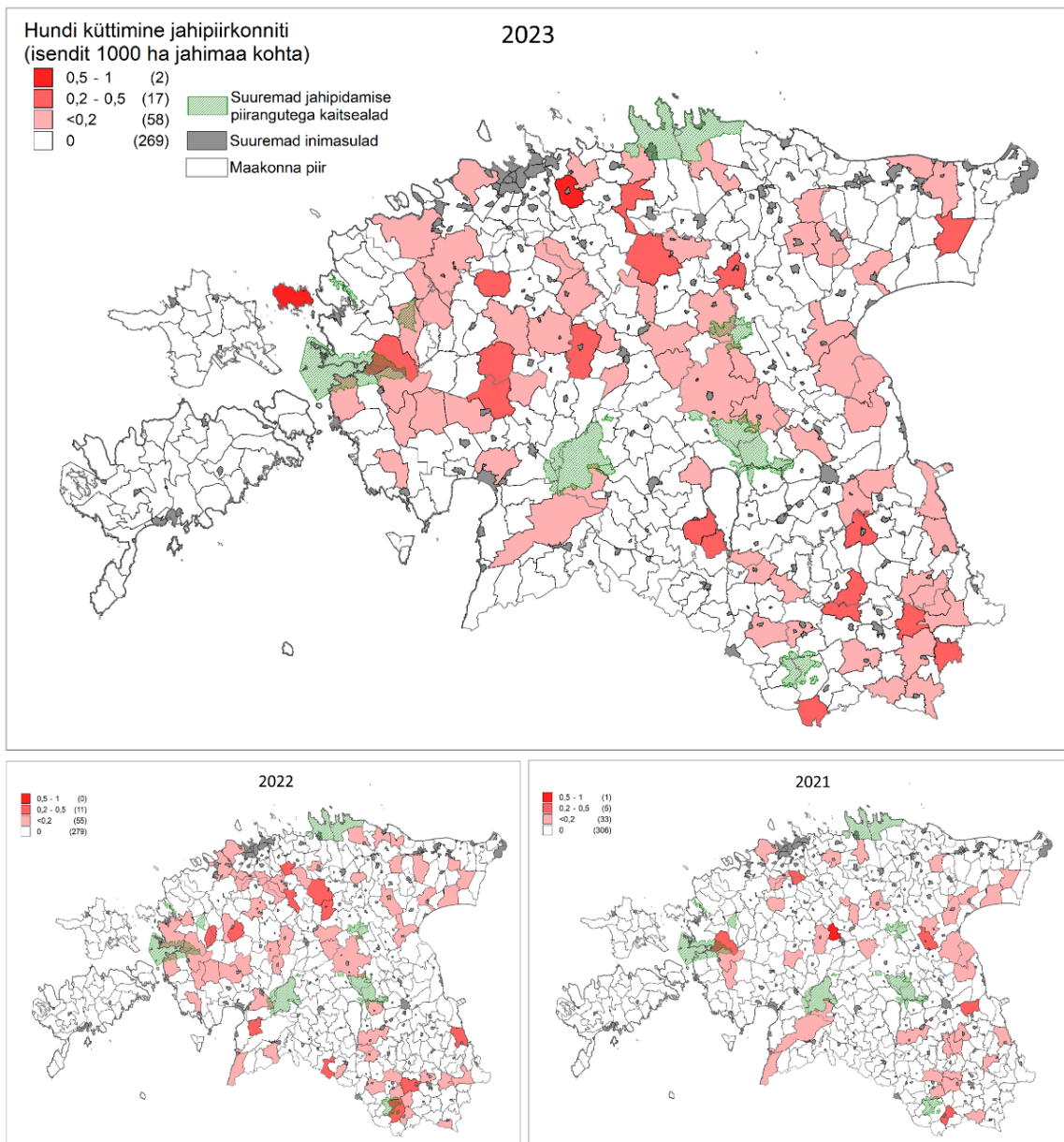

Hundi pesakondade arv, lubatud küttimislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2023.

Number of wolf reproductions (blue), hunting quota size (green) and number of hunted individuals (red) in 2003 - 2023.

Hundi küttimine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal. *Hunting bag of wolf in 2014 - 2023.*

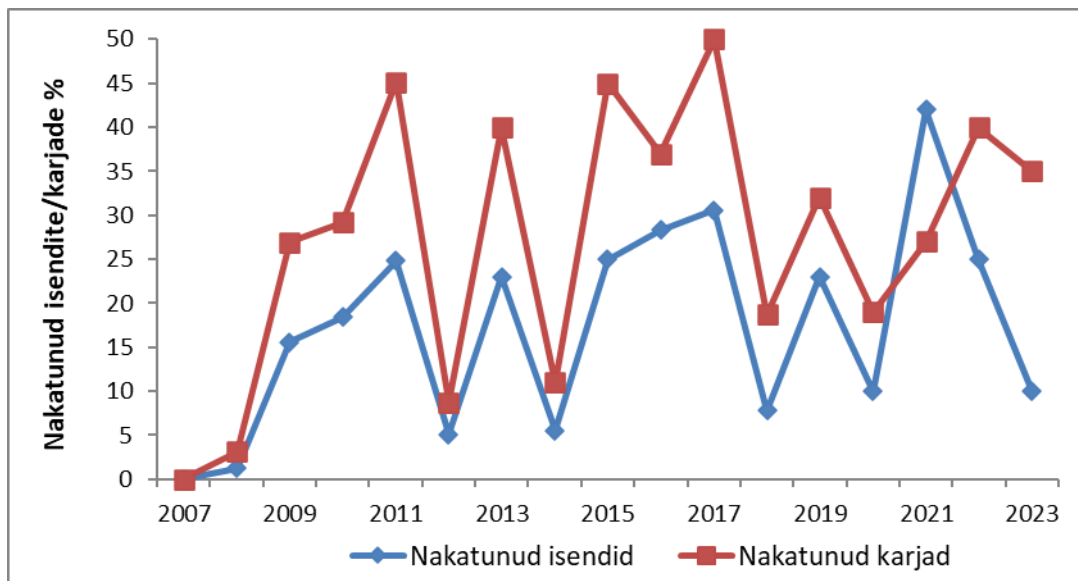
Maakond County	Küttimine Hunting bag										2023/2022 muutus (%)	2023/2014 muutus (%)
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Change in hunting bag	Change in hunting bag
Harjumaa	4	8	17	7	6	3	10	5	16	16	0,0	300,0
Hiiumaa	3	8	1	4	0	0	0	0	0	0	-16,7	-100,0
Ida-Virumaa	0	2	4	0	3	5	11	5	6	5	133,3	+
Jõgevamaa	0	2	3	2	0	3	4	5	3	7	25,0	+
Järvamaa	0	14	18	10	10	9	9	9	12	15	33,3	1500,0
Läänemaa	1	10	6	15	6	3	8	6	12	16	16,7	+
Lääne-Virumaa	0	2	3	4	3	2	15	1	6	7	100,0	150,0
Põlvamaa	4	5	8	3	3	4	8	5	5	10	5,6	850,0
Pärnumaa	2	9	9	10	12	10	21	5	18	19	81,8	566,7
Raplamaa	3	11	15	11	11	15	20	6	11	20	166,7	166,7
Saaremaa	9	7	5	7	1	0	0	0	0	0	+	+
Tartumaa	3	6	8	6	6	4	4	6	3	8	16,7	166,7
Valgamaa	0	8	4	3	3	0	2	0	6	4	+	+
Viljandimaa	0	6	9	7	0	3	7	0	0	7	+	+
Võrumaa	9	5	4	15	3	3	10	7	18	15	-16,7	66,7
Kokku Total	38	103	114	104	67	64	129	60	116	149	28,4	292,1

Hundi kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of wolf (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

2023. aastal oli kärntõve levik hundi asurkonnas väiksem võrreldes 2022. aastaga – kütitud huntide hulgas oli kärntõve tunnuseid märgitud 10% isenditest, mis on suhteliselt tagasihoidlik näitaja.

Kärntõvega nakatunud hundipesakondade ja nakatunud huntide osakaal kütitud/hukkunud isendite hulgast aastatel 2007 - 2023.

Proportion of packs infected by sarcoptic mange (red) and proportion of infected individuals among hunted/perished wolves (blue) in 2007 - 2023.

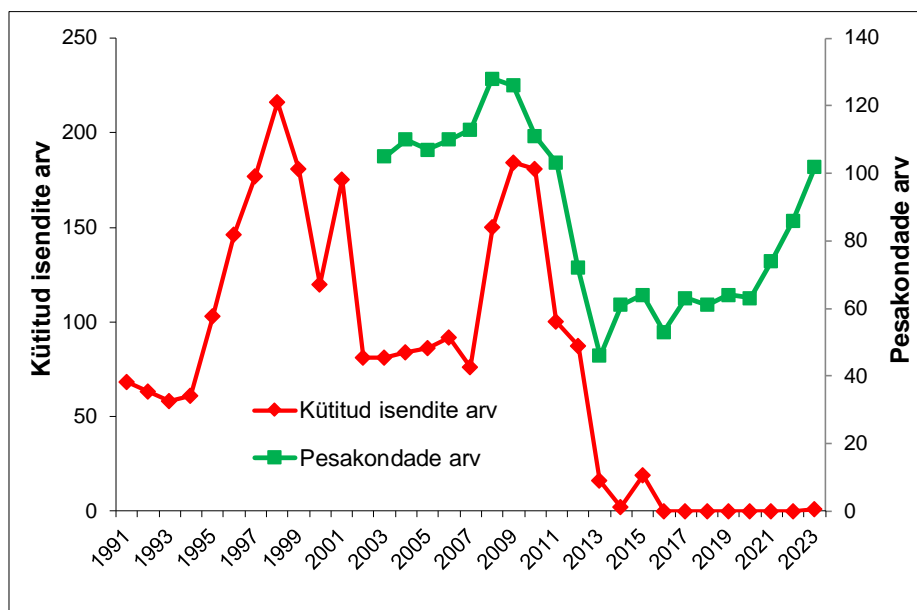
Pikema aja keskmisena on hundi asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär (aastane juurdekasv võrreldes eelneva aasta sügisese arvukusega) olnud 40% juures. Möödunud aasta kütmissurve oli 36% ning keskmise juurdekasvumäära säilimise juures on tänavu sügisel arvukus kasvanud juba 41 pesakonnani. Arvestades sellega, et viimasel üheteistkümnel aastal kaheteistkümnest on tegelik juurdekasvumäär erinenud keskmisest kuni 14% (vaid ühel aastal 18%), võib pisut enam kui 90% tõenäosusega arvata, et tänavu sügisel on meil arvukus vahemikus 35-47 pesakonda. Samas on varem hundi kõrge arvukuse aastatele järgnevalt olnud juurdekasv pigem keskmisest tagasihoidlikum, ehk siis jahiväline suremus on olnud suurem, mistõttu jääb loodetavasti pesakondade arv siiski alla neljakümne. Juhul, kui hundi juurdekasv juhtub tänavu olema tavapärane, tuleks eeloleval hooajal arvestata pisut enam kui 200 hundi kütimisega, et arvukus järgmiseks aastaks suurkiskjate tegevuskavas soovitud tasemele (vahemikku 20-30 pesakonda) viia. Hundi detailne kütmissoovitus esitatakse aruande lisana sügisel enne jahihooaja algust.

Soovitame jätkuvalt tõsiselt kaaluda hundi jahiaja muutmist: alustada jahi põhiosaga 1. detsembrist ning jahiga probleemaladel kahjustuste ennetamise eesmärgil 1. oktoobrist. Antud muudatus kontsentreeriks hundijahi põhiosa enam lumega perioodile, mis vähendab juhuslike laskmisi ning suurendab suunatud hundijahi osakaalu. Lumele jäävate jälgede abil on võimalik vajadusel teha ka valikulist kütimist. Samas oleks novembrikuu oluline aeg info kogumiseks käimasoleva aasta pesakondade kohta, mistõttu saaks kütimislimiit olema kuu aega varem koostatust märksa adekvaatsem ja eesmärgipärasem. Oktoobrist alates võiks

aga küttemist alustada neil aladel, kus on ilmnenu olulised kahjustused ning kus huntide piirkondlikku arvukust oleks vaja tõhusamalt vähendada.

Samuti soovitame teha tänavu hundi erakorralise punase nimestiku ohustatuse hindamise. Viimane hindamine toimus viis aastat tagasi, hindamine tehti toona asurkonna 2019. aasta seisuga ning hundi seisund hinnati ohualtiks (VU). Täna on olukord palju muutunud nii Eesti asurkonna, Balti populatsiooni kui ka kogu Euroopa populatsiooni osas, samuti on vahepeal tehtud teadusuuringuid, mistõttu on teadmised hundi seisundist viie aasta taguse ajaga võrreldes teistsugused. Oleme seisukohal, et viimasel hindamisel hundile määratud ohustatuse tase ei ole täna enam adekvaatne.

ILVES (*Lynx lynx*)

ÜS = 😊

A = ↑

K = ↑

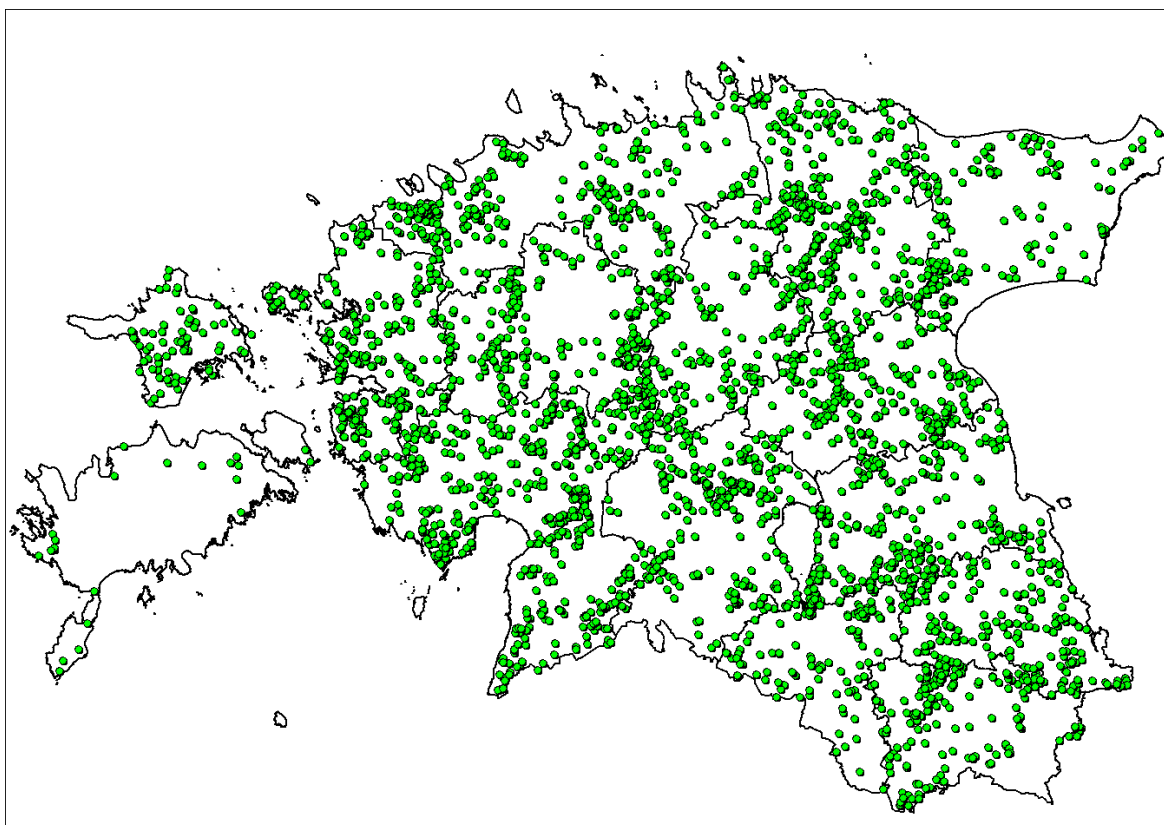
Ilvese küttimine aastatel 1991 – 2023 ning poegade emailveste arv.

The number of lynx hunted in 1991 – 2023 (red line) and number of reproductive units (green line).

- Poegade emailveste arvuks saadi möödunud aastal 102 ning üldarvukus oli sügisel tõenäoliselt vahemikus 650-800 isendit.
- Poegade emailveste arv väljendab kolmandat aastat järjest selget kasvu, asurkonna looduskaitseline seisund on soodne. Arvukus on saavutanud taseme, mis lubab küttimise taasalustamist.
- Seoses metskitse arvukuse kahanemisega ja hundi arvukuse kasvuga prognoosime ilvese juurdekasvu aeglustumist.
- Soovitame lubada ilvese küttimist eeloleval hooajal piiratud ulatuses, alal ja tingimustel. Detailne küttimisettepanek esitatakse käesoleval sügisel enne jahihooaja algust.
- Soovitame teha ilvesele erakorralise punase nimestiku ohustatuse hindamise.

Ilvese pesakondade arv ja selle muutused aastatel 2014 – 2023.
 Number of lynx reproductions (females with cubs-of-the-year) in 2014 - 2023.

Maakond County	Pesakondade arv No. of females with cubs-of-the-year										Pesakondade arvu muutus 2023/2022 Change in no. of reproductive females	Pesakondade arvu muutus 2023/2014 Change in no. of reproductive females
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Harjumaa	6	7	3	5	6	5	5	9	11	13	+	+
Hiiumaa	1	0	1	0	1	1	1	0	2	2	=	+
Ida-Virumaa	4	5	3	6	6	7	7	7	7	7	=	+
Jõgevamaa	5	4	2	4	5	4	6	4	6	6	=	+
Järvamaa	3	3	2	4	4	2	4	4	6	8	+	+
Läänemaa	3	3	4	6	3	2	3	5	7	9	+	+
Lääne-Virumaa	9	5	5	3	5	8	6	7	6	8	+	-
Põlvamaa	7	6	7	5	6	3	3	5	5	6	+	-
Pärnumaa	8	6	5	9	4	7	9	9	14	14	=	+
Raplamaa	4	4	3	3	4	4	4	2	5	6	+	+
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	=	=
Tartumaa	2	4	4	5	6	4	5	8	6	7	+	+
Valgamaa	4	8	5	6	6	4	3	4	3	6	+	+
Viljandimaa	2	4	3	2	3	6	3	5	3	4	+	+
Võrumaa	3	5	6	5	2	7	4	4	5	6	+	+
Kokku Total	61	64	53	63	61	64	63	74	86	102	+	+

2023. aastal tehtud ilvese vaatlused. Lynx observations in 2023 (n=3799).

Ilvese vaatlusi esitati kokku 3799 (2022. ja 2021. aastal vastavalt 2928 ja 3075), neist 642 (2022. ja 2021. aastal vastavalt 612 ja 574) poja või poegade ema vaatlust. Lisaks poegade ema vaatlustele kaasati analüüsi, mille käigus pesakondi teineteisest

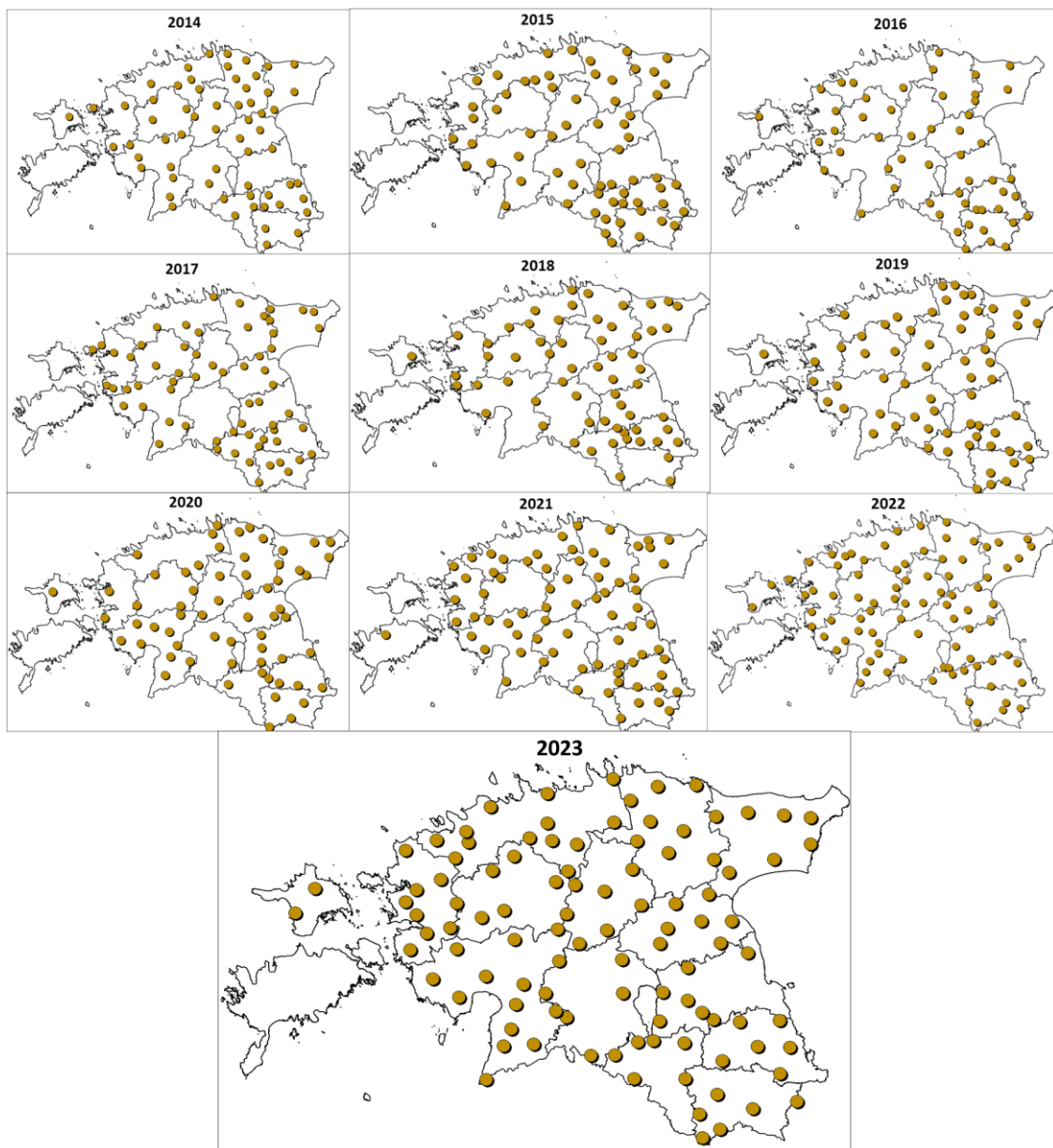
eristatakse, ka 179 täiskasvanud ilvesepaari või grupi vaatlust. Vaatlustega sai kaetud ala, mis hõlmas 96% Eesti jahipiirkondadest (2022. ja 2021. aastal vastavalt 93% ja 91%). Saja protsendiliselt sai vaatlustega kaetud 9 maakonda, selgelt puuduliku, alla 90% katvusega jahipiirkondade osas jäi vaid Raplamaa (vt ka ptk „Analüüsitud materjal ja selle kvaliteet“). Kui vaatlustega kaetud ala on jätkuvalt suurenenud, siis vaatluste kvaliteet jätab ikka kohati olulisel määral soovida. See puudutab just pealiskaudsust pesakondade jäljevaatlustel, kus pahatihti ei tehta kindlaks tegelikku poegade arvu, vaid piirduakse esmapilgul nähtuga. Ilvese puhul on aga väga tavaline see, et pojad astuvad ema või teise poja jälgedes, mistõttu tuleks poegade arvu kindlaks tegemiseks sellele märksa enam tähelepanu pühendada. Vaatluste tegemisel tuleb arvestada ühe olulise käitumusliku iseärasusega - täiskasvanud samast soost ilveste territooriumid ei kattu omavahel või kattuvad väga väikeses ulatuses. Niisiis kuuluvad ühel alal nähtud erineva arvu poegade emaste jäljeread väga suure tõenäosusega siiski ühele ja samale pesakonnale. Tehtud ilvesevaatlustest on näha, et enamuses neist hinnatakse poegade arvu tegelikust väiksemaks.

Analüüsi tulemusel saadi 2023. aastal sügisel Eestis 102 ilvese pesakonda (2022. ja 2021. aastal vastavalt 86 ja 74), mis väljendab juba kolmandat aastat pärast kümne aastast kiratsemist kasvutrendi. Kui juba 2022. aastal saavutas poegade arv taseme, kus vastavalt suurkiskjate tegevuskavale sai ilvese looduskaitse seisundi taas soodsaks lugeda, siis 2023. aastal oli nende arv jõudnud tasemele, kus võiks alustada taas nende küttemist. 2022. aastaga võrreldes ei olnud ilvese pesakondade arv langenud üheski maakonnas, olles kõikjal jäänud kas samale tasemele või kasvanud.

Niisiis jätkus ilvese pesakondade arvu kasv eelnenud varasema kolme aastaga samas tempos (16-17%), nagu oli ka oodata. Küll aga metskitse arvukuse üsna kiirest kahanemisest tingituna on ilves praeguseks jõudnud või peagi jõudmas oma keskkonna kandevõime piirile, kus toidubaasi kesisemaks muutudes hakkab kahanema ilvese asurkonna juurdekasvuvõime, mistõttu võib prognoosida juurdekasvu märgatavat pidurdumist nii tänava kui ka järgnevatel aastatel.

Kui ilvese pesakondade arv väljendas viimast selget kasvu alles 2021. aastal, siis ruutloenduse jäljeindeksi tõusu oli näha kolm-neli aastat varem. On väga tõenäoline, et ilvese üldarvukus kasvaski märksa kiiremas tempos, kui konkreetsel aastal olev poegade arv, kuna varasemast toidupuudusest (metskitse madalast arvukusest) tingituna oli just selle demograafilise grupi suremus üksikutest ilvestest märksa kõrgem ning seetõttu

ka nende osakaal asurkonnas oluliselt madalam, kui tavapärasel toidurikastel aastatel. Ilvese üldarvukuse tuletamiseks pesakondade arvust on oluline teada nende osakaalu asurkonnas, kuid praegu kogutavatest seireandmetest seda paraku iga-aastaselt hinnata võimalik pole. Oleme kasutanud siiani tavapäraest aastatest pärit keskmisi, kuid erinevates tingimustes võivad need üsna suures ulatuses kõikuda ja nii võib vaid keskmisi kasutades üldarvukust olulisel määral üle- või alahinnata. Eelpooltoodust lähtuvalt on suure tõenäosusega eelmise kümnendi lõpul-käesoleva kümnendi algul ilvese üldarvukust alahinnatud ning see on olnud liiga tagasihoidlik sisendina nii tema ohustatuse kui ka tema kiskluse mõju hindamisel metskitsele.

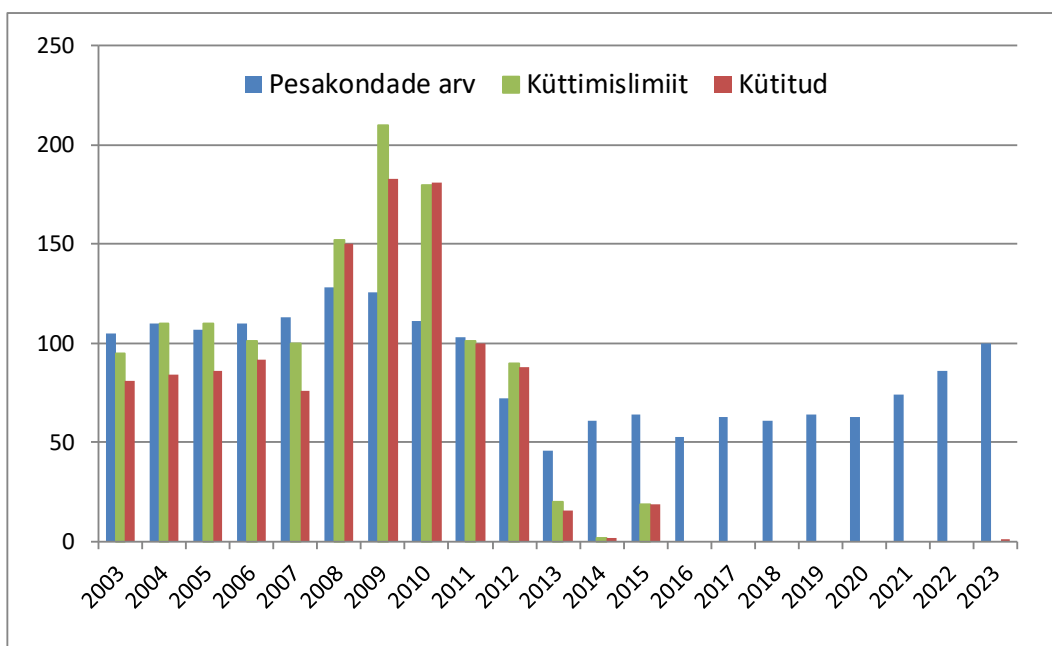
Ilvese pesakonnad aastatel 2014 -2023. *Lynx reproductions in 2014 - 2023.*

Ilvese arvukuse jätkuvad kasvu pea kõigis maakondades väljendavad ka jahipiirkonna kasutajate hinnangud ning seda toetab ka liiklusõnnetustes hukkunud ilveste arvu kasv ennekõike viimasel kahel aastal. Ruutloenduse jäljeindeks on samas suurusjärgus möödunud aastaga, kuid kahjuks ei saa seda näitajat tänavu seoses liiga väikese läbitud ruutude hulgaga enamuses maakondades tõsiseltvõetavalt arvestada. Ilvese pesakonna keskmine suurus on jäänud samale tasemele eelneva aastaga, kuid osades piirkondades jäi vaatlustes silma vaatlusperioodi vältel poegade arvu vähenemine.

Jahipiirkonna kasutajate hinnang ilvese arvukuse muutustele võrreldes eelneva aastaga ja hundi jäljeindeks (jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta) aastatel 2015-2024 läbi viidud talvistes marsruutloendustes (ruutloendus).

Hunter estimated changes in lynx abundance and winter track index in 2015-2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	-	=	=	-	-	+	+	+	+	+	0,10	0,16	0,07	0,09	0,09		0,15	0,11	0,23	0,19
Hiumaa	=	=	-	-	-	+	+	=	+	=				0,03	0,00		0,02	0,00	0,08	0,10
Ida-Virumaa	-	+	=	+	++	-	+	+	=	+	0,05	0,04	0,03	0,11	0,19	0,18	0,19	0,22	0,16	0,12
Jõgevamaa	=	+	-	-	-	+	+	-	+	+	0,11	0,08		0,16	0,52		0,21	0,15	0,18	0,18
Järvamaa	=	-	-	+	=	-	+	=	+	+	0,06	0,06	0,06	0,11	0,07	0,17	0,10	0,28	0,16	0,07
Läänemaa	-	=	-	+	=	=	+	+	+	+		0,03	0,09	0,24	0,44	0,13	0,18	0,18	0,23	
Lääne-Virumaa	=	+	-	+	=	+	+	+	+	+	0,07	0,02	0,04	0,06	0,10		0,14	0,15	0,20	0,16
Põlvamaa	=	-	=	-	+	+	+	+	+	=	0,10	0,12	0,09	0,11		0,16	0,14	0,24	0,18	
Pärnumaa	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	0,01	0,04	0,03	0,07	0,10	0,14	0,12	0,11		
Raplamaa	-	+	=	-	+	-	+	+	+	+	0,06	0,05	0,07	0,05	0,06	0,10	0,12	0,09		
Saaremaa	++	-	=	-	=	++	++	++	+	+			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Tartumaa	=	=	+	+	=	-	+	=	+	+	0,01	0,07	0,12	0,07	0,08	0,06	0,05	0,11	0,10	0,13
Valgamaa	-	++	=	+	+	-	-	+	=	+	0,06	0,17	0,08	0,10	0,20	0,14	0,13	0,18	0,13	
Viljandimaa	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	0,03	0,10	0,06	0,02	0,03	0,11	0,07	0,05	0,13	
Võrumaa	=	=	-	+	-	=	+	+	+	+	0,12	0,04	0,08	0,17	0,13	0,15	0,21	0,09	0,08	0,10
Kokku Total	=	=	-	+	+	=	+	+	+	+	0,07	0,06	0,07	0,09	0,12	0,11	0,13	0,13	0,14	0,14

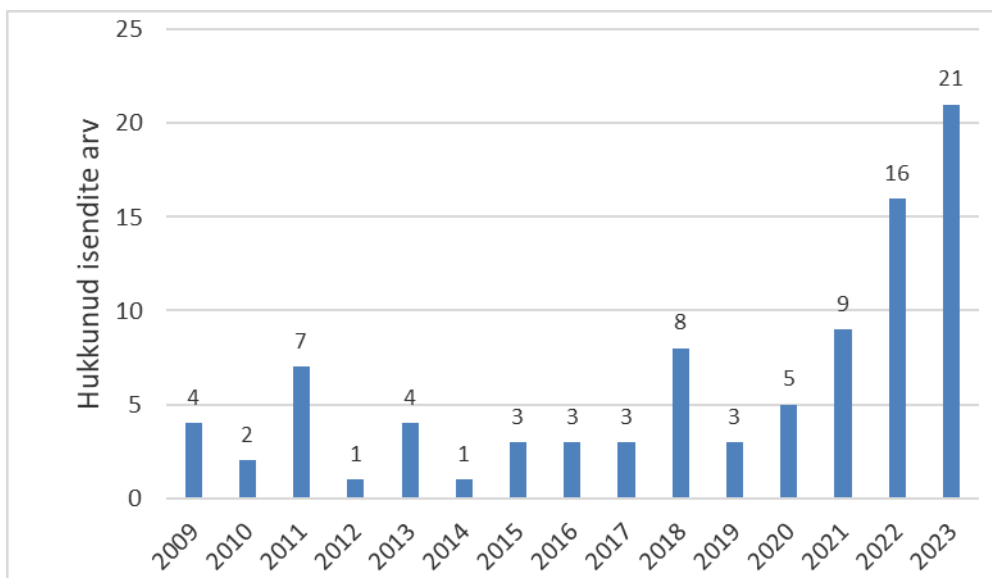
Ilvese pesakondade arv, lubatud küttimislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2023. Number of lynx reproductions (blue), hunting quota size (green) and number of hunted individuals (red) in 2003 - 2023.

Viimasel kaheksal aastal ilveseid kütitud pole, välja arvatud üks eriloaga lastud tugevate kärntõve tunnustega isend möödunud talvel Võrumaal. Regulaarset küttemist ei olnud võimalik lubada, kuna ilvese pesakondade arv püsis pikemat aega allpool suurkiskjate tegevuskavas soovitud taset. Lisaks ülalpool mainitud eriloaga kütitud kärntõbisele isendile leiti möödunud aastal veel kolm kärntõve tunnustega hukkunud isendit. Kärntõve leviku taas suurenemine ilvese asurkonnas on samuti ohu märgiks võimalikule põhisaaklooma metskitse vähesusele, mis sunnib ilveseid, eeskätt siis poegadega emilveseid, kasutama enam alternatiivseid saakliike, kellest rebased ja kährikud on peamised kärntõve reservuaarid meie looduses. Möödunud kümnendi metskitse arvukuse madalseisu perioodil leiti suhteliselt palju kärntõve tunnustega hukkunud ilveseid, kelle hulgas domineerisid täiskasvanud emilvesed ja ilvesepojad.

Ilvese kütmine viimasel kümnel jahihooajal.

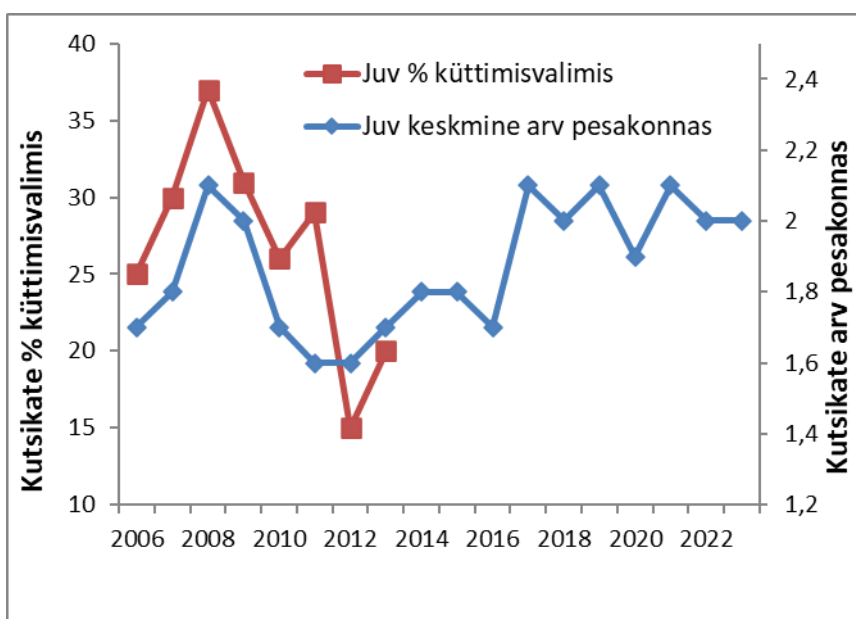
Hunting bag of lynx in 2014 – 2023.

Maakond <i>County</i>	Kütmine <i>Hunting bag</i>										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus <i>Change in hunting bag</i>	muutus <i>Change in hunting bag</i>
Harjumaa	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Ida-Virumaa	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Jõgevamaa	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Järvamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Läänemaa	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	=	-
Lääne-Virumaa	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Põlvamaa	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Pärnumaa	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Raplamaa	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Tartumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Valgamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Viljandimaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	=	=
Võrumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+	+
Kokku <i>Total</i>	2	19	0	0	0	0	0	0	0	1	+	-

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud ilveste arvu muutused aastatel 2009 - 2023.

The number of lynx killed in traffic accidents in 2009 - 2023 (data registered by the users of hunting districts).

Alla aastaste ilveste osakaal küttimisvalimis ja poegade keskmine arv pesakonnas vaatluste põhjal aastatel 2006-2023.

Proportion of juveniles in hunting bag (red) and average litter size in observations (blue) in 2006-2023.

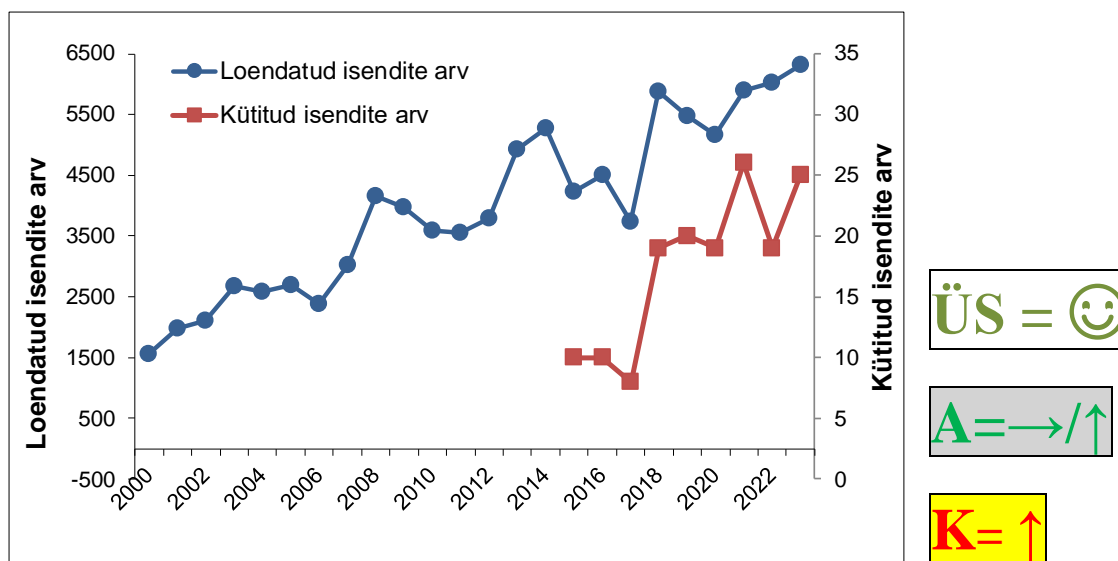
Ilvese populatsiooni üldarvukust võib 2023. aasta sügise seisuga hinnata 650-800 isendile ning asurkonna looduskaitselist seisundit soodsaks. Siiski võib seoses tõenäolise metskitse arvukuse jätkuva langusega ning hundi arvukuse jätkuva kõrgseisuga prognoosida ilvese asurkonna kasvukiiruse pidurdumist, mis võib väljenduda ka pesakondade arvu langusena käesoleval aastal. Olemasolevate andmete põhjal ei ole siiski täpsemat prognoosi ilvese

seisundi muutusele võimalik anda. Kindlasti oleks ilvese hea käekäigu jätkumiseks vaja aga rakendada erinevaid jahinduslikke meetmeid, milleks on metskitse küttimise oluline piiramine, hundi küttimise tõhustamine ning, nii vastuoluline kui see ka ei tunduks, ilvese üksikisendite küttimise lubamine vähemalt osades maakondades. Nende meetmete rakendamine aitaks pidurdada metskitse arvukuse langust ja toetaks pikemas perspektiivis selle pöördumist kasvutrendi, mis omakorda toetaks emailveseid oma poegade üleskasvatamisel.

Eelnevat arvesse võttes soovitame eeloleval jahihooajal piiratud alal, piiratud tingimustel ja piiratud mahus lubada ilvese küttimist. Eeskätt liigisisese toidukonkurentsi leevendamiseks, milles paraku jäävad kaotajaks just poeginud emailvesed, võiks lubada jahti pidada ainult üksikisenditele ning sedagi vaid osades maakondades, võttes nende valikul arvesse nii kohaliku ilvese kui ka metskitse asurkonna erinevad näitajad. Detailne küttimisettepanek esitatakse käesoleva aruande lisana sügisel enne jahihooaja algust.

Samuti soovitame teha tänavu ilvese erakorralise punase nimestiku ohustatuse hindamise. Viimane hindamine toimus viis aastat tagasi, hindamise aluseks ilvese asurkonna seisund 2019. aasta seisuga, ning ilvese seisund hinnati ohualtiks (VU). Tänapäevaks on olukord palju muutunud nii Eesti asurkonna kui ka Balti populatsiooni osas, mistõttu oleme seisukohal, et viimasel hindamisel ilvesele määratud ohustatuse tase ei ole täna enam adekvaatne.

HALLHÜLJES (*Halichoerus grypus*)

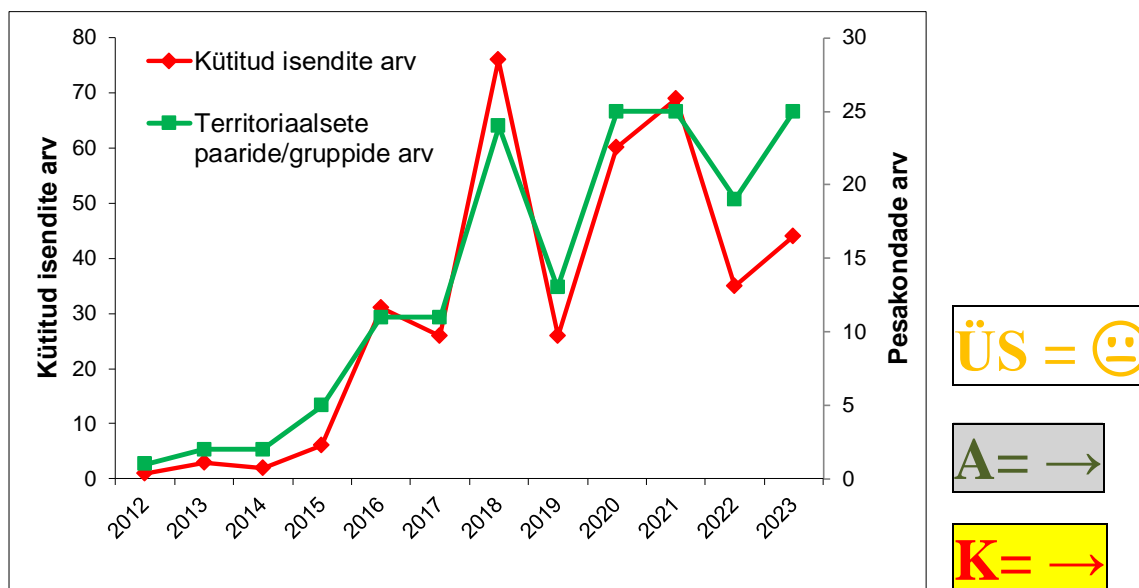
Hallhüljeste arv kevad-suviste karvavahetuse aegsete lesilate kohal läbiviidud lennuloenduste andmetel ning kütitud isendite arv.

Grey seal numbers in haul-outs, based on aerial counts carried out during moulting period (blue line) and number of hunted seals (red line).

- 2023. aasta lennuloendusel loendati Eesti territooriumil kevadsuvel lesilates karvavahetusel olevaid hallhülgeid kokku 6324, mis on rohkem kui aasta varem (6031). See on ühtlasi ka siiani kõrgeim loendatud hallhüljeste arv.
- Arvukus nii Eesti vetes kui ka Läänemeres tervikuna on jätkuvas kasvutrendis. 2023. aasta seirearuanne (koostaja Ivar Jüssi, MTÜ Pro Mare) on leitav: [KESE \(envir.ee\)](https://www.keese.ee/). Hallhülge üldist seisundit nii Eestis kui ka Läänemeres võib pidada väga heaks.
- Viimase kolme aasta keskmine loendatud hallhüljeste arv, mis on aluseks ka küttemiskvoodi määramisel, on 6084, ning käesoleva jahihooaja küttemiskvoot on 61 isendit. Küttemisettepanek on leitav: [hallhülge küttemisettepanek 2024.pdf \(keskkonnaportaal.ee\)](#). 2025. aasta küttemisettepanek koostatakse käesoleva aruande lisana 2025. aasta märtsikuus.
- 2023. aastal kütiti kokku 25 hallhüljest (2022. aastal 19), küttemiskvoot oli 57.
- Hallhülge kahjud kalandusele on jätkuvalt suured ning seda peamiselt rannakalurite püüniste (seisevpüüniste) lõhkumise või neis olevate kalade söömise/vigastamise näol. Antud juhtudel on enamasti tegemist sellele spetsialiseerunud ja inimpelglikkuse kaotanud üksikisenditega, keda peaks käsitlema kui nuhtlusisendeid, lubades neid kütida piiratud arvul kvoodiväliselt.

- 28.08.2023 jõustus keskkonnaministri määruse (RT I, 29.05.2013, 48) muudatus, millega vähendati väljaspool jahipiirkonda välja antava hallhülge küttemisloa hinda endiselt 65-100 eurolt (loa maksumus sõltus isendi vanuserühmast) 13 eurole.
- 28.08.2023 jõustus ka keskkonnaministri määruse (RT I, 02.08.2019, 10) muudatus, mistõttu ei ole vaja enam bioproovidena kütitud hallhülgelt koguda koeproovi ning emasisendilt emakat koos munasarjadega. Samas jääb kohustus täita vastav ankeet kütitud hülge andmetega ning võtta proov vanuse määramiseks (alalõualuu või ajalõualuu kihvajuure lõik).
- Soovitame Keskkonnaametil koostada hallhülge kaitse ja ohjamise tegevuskava. Viimane tegevuskava oli vaid kaitse tegevuskava ning selle kehtivus lõppes 2019. aastal.

HARILIK ŠAAKAL (*Canis aureus*)

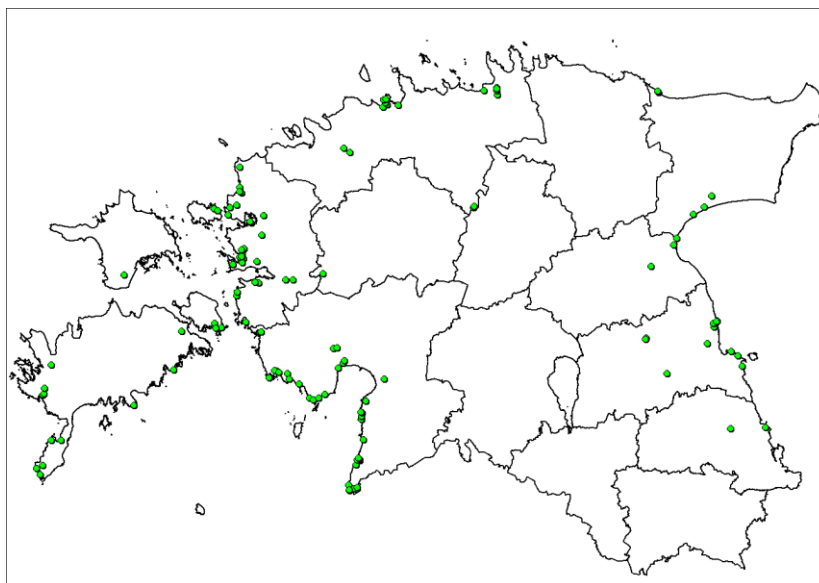

Šaakali küttimine ning territoriaalsete paaride/gruppide arvu muutused aastatel 2012-2023.

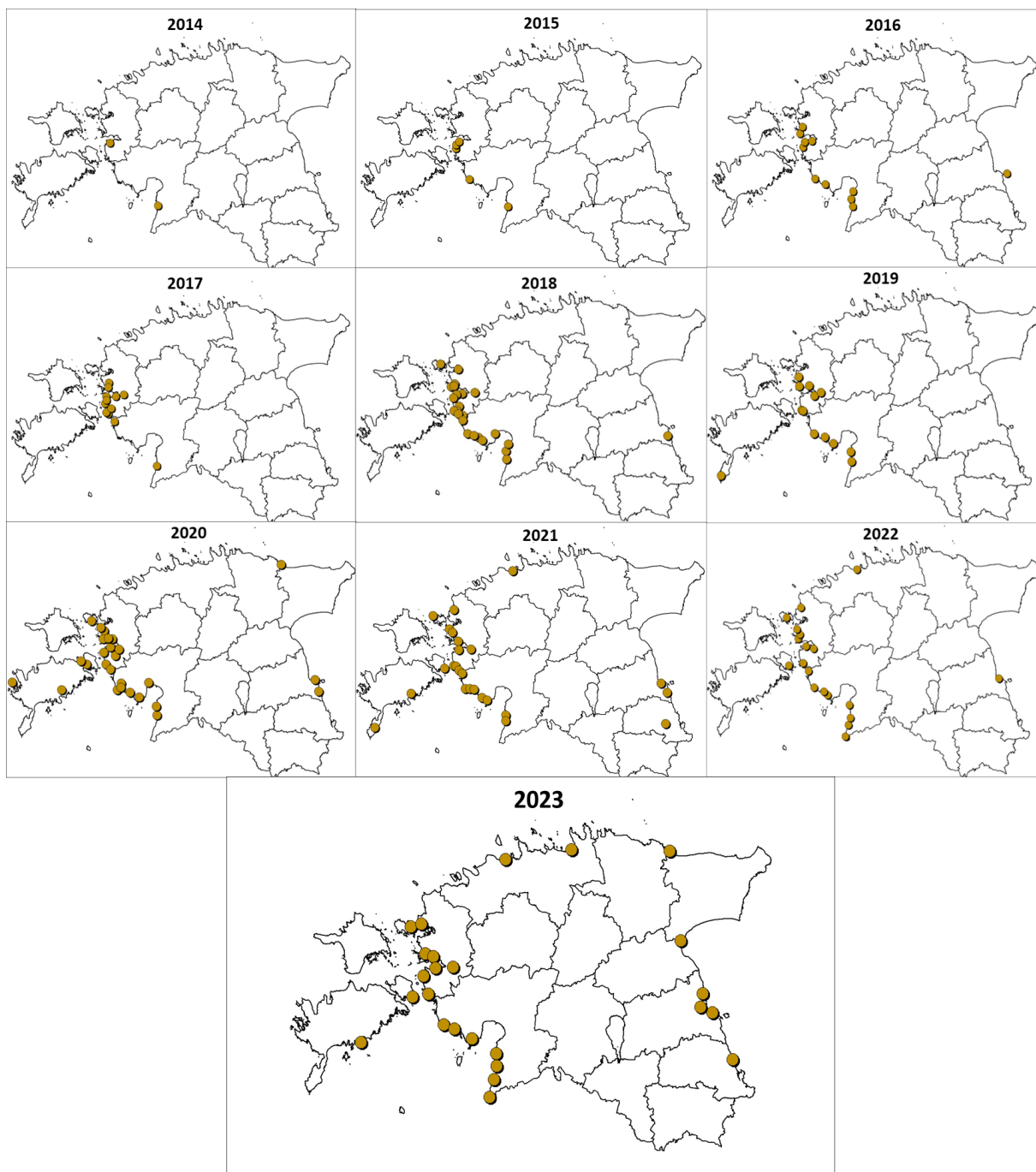
The number of hunted individuals and the number of territorial pairs or packs of golden jackal in 2012 - 2023.

- Šaakali territoriaalseid paare või gruppe oli 2023. aastal vaatluste ja küttimisandmete analüüsi põhjal vähemalt 25. Üldarvukus sügisel jäi tõenäoliselt vahemikku 100-200 isendit, kuid täpsemat arvu ei ole olemasolevate andmete põhjal võimalik välja tuua.
- Võrreldes 2022. aastaga oli šaakali arvukus pigem jäänud samaks. Lokaalne asurkond on üle küttimise tagajärjel oluliselt kahanenud tuumikalal, Matsalu lahe ümbruses, kuid selle on kompenseerinud uute pesakondade teke väljaspool senist levikuala. Šaakali levikuala on selgelt laienenud mööda mererannikut põhja suunas ja piki Peipsi järve rannikut nii põhja kui lõuna suunas. Sisemaal siiani kindlaid tõendeid pesakondade olemasolu kohta ei ole. Ka pikemas ajaskaalas vaadatuna on šaakali asurkonna olukord viimased kuus aastat olnud üsna sarnane.
- Kokku kütiti 44 šaakalit, 9 isendit rohkem kui 2022. aastal. Selline küttimissurve tundub olevat asurkonnale tervikuna talutav, kuid lokaalselt on šaakal üleküttimisele tundlik.
- Šaakali üldseisundile on keeruline hinnangut anda, kuna tegemist on liigiga, kelle asurkond on alles kujunemisjärgus. Samas on tema arvukus ja levikuala väike, küttimissurve ja looduslik suurem kõrge ning asurkond ebasobivate elupaikadega isoleeritud. Meie lähiriikides ei ole teadaolevalt püsiasurkondi tekkinud.

- Šaakal on EL loodusdirektiivi V lisa liik, kelle jahipidamine on lubatud juhul, kui see ei halvenda asurkonna soodsat looduskaitselist seisundit. Kuna šaakal on praegu väikeuluk, kelle kütmine on vaid ajaliselt piiratud, tuleb jahipiirkonna kasutajatel endil järgida jätkusuutliku jahinduse printsiipe vältimaks tema seisundi olulist halvenemist, mis võib tuua kaasa vajaduse tema õigusliku staatuse muutmiseks.
- Kuna šaakal tekitab kohati kahju lambakasvatusele (eriti just rannikuäärsetes hooldatavates pool-looduslikes kooslustes), siis tuleks teda intensiivsemalt kütida piirkondades, kus karjakasvatajatel on šaakalitega probleeme, jättes mitteprobleemsed isendid/pesakonnad puutumata või survestada kütimisega neid tagasihoidlikul määral.
- Juhul, kui korraldatakse teaduslikke eksperimente, mis sisaldavad väikekiskjate intensiivset kütimist mingis piirkonnas ning kütitavate liikide hulgas on ka šaakal, tuleks määratleda võrdväärset kompensatsioonialad, kus šaakaleid ei kütita.
- Võrreldes kütitud isendite arvuga (n=44) tehakse šaakali vaatlusi jahimeeste poolt väga puudulikul määral (n=78). Samuti esitatakse nõutavaid bioproove aasta-aastalt vähem. Kui me soovime šaakali kütimist sarnastel alustel jätkata, tuleb jahimeestel nende seiresse märksa tõsisemalt panustada.
- Soovitame praegu kehtivat šaakali jahiaega lühendada, alustades jahiga 1. oktoobrist, kuna septembrikuus on šaakali kutsikad sõltuvad veel olulisel määral oma vanematest.
- Soovitame teha kiiremas korras šaakalile erakorralise punase nimestiku ohustatuse hindamise. 2019. aasta hindamisel ei kasutatud millegipärast šaakali ohustatuse hindamisel erandlikult IUCN kriteeriume ning ilma liigieksperte kaasamata määrati ta väljaspool ohustatuse taset (LC), mis ei ole kindlasti adekvaatne.

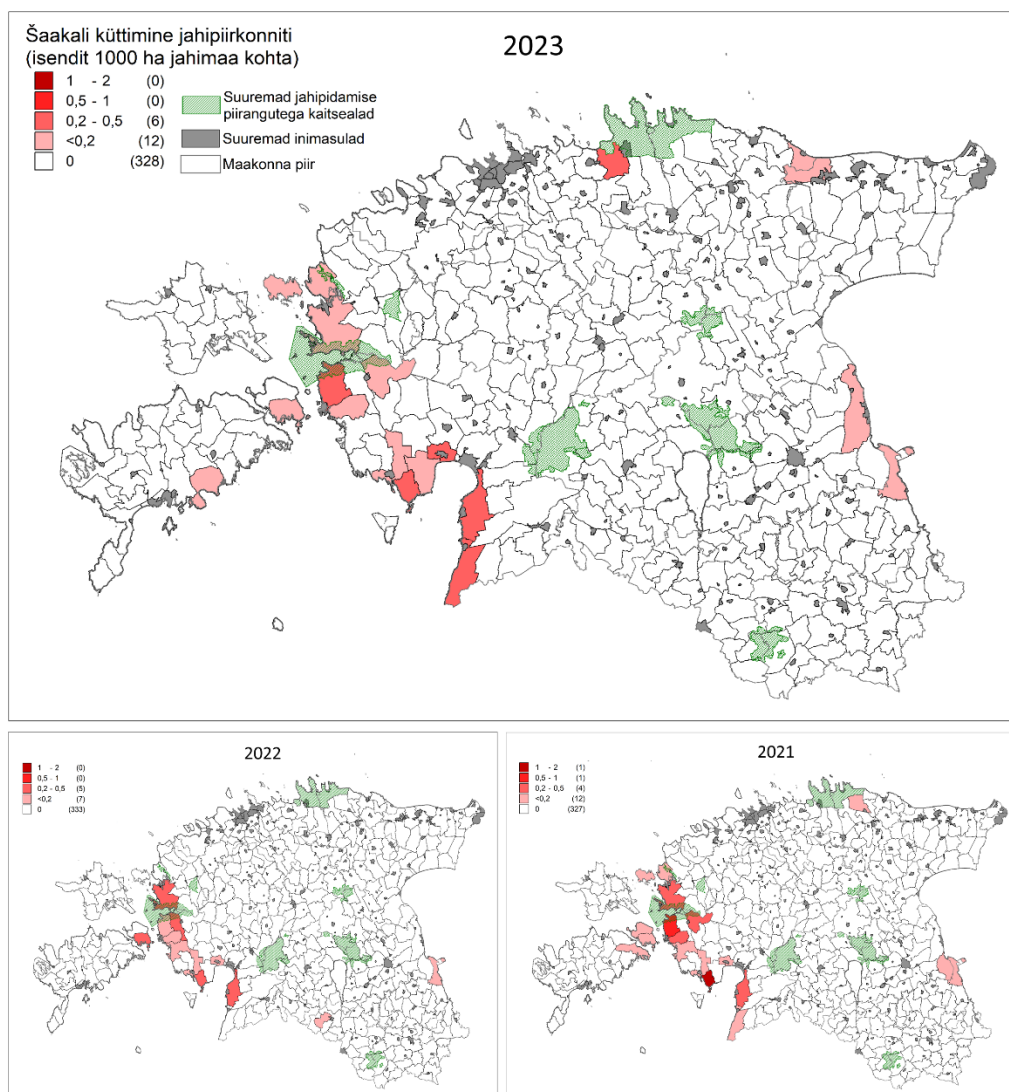
2023. aastal tehtud šaakali vaatlused. *Observations of golden jackal in 2023.*

Šaakali territoriaalsed paarid/grupid aastatel 2014 - 2023.
Territorial pairs or packs of golden jackal in 2014 - 2023.

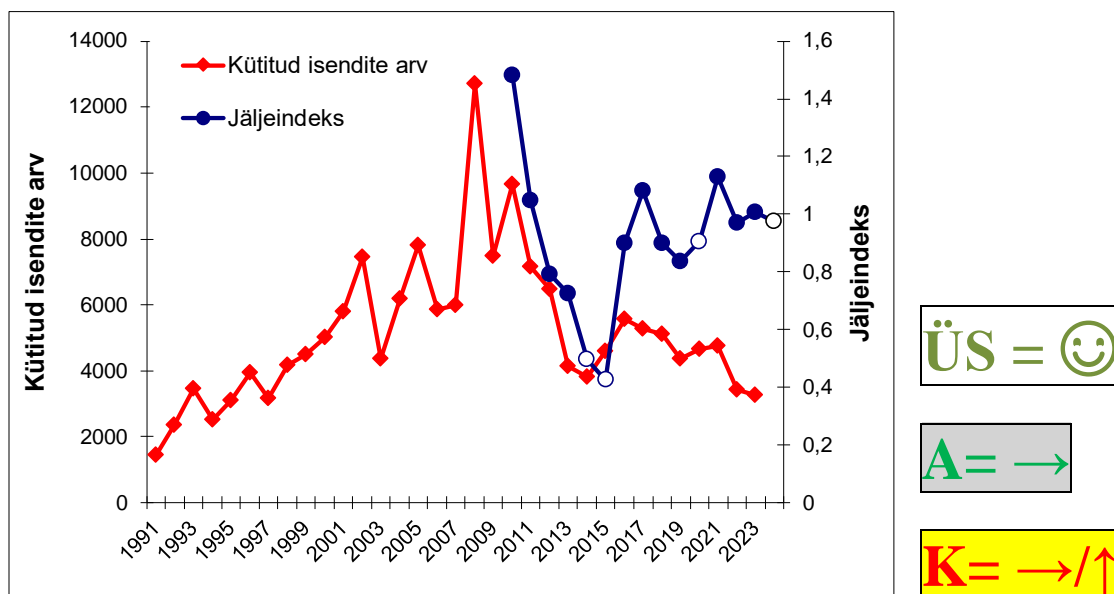
Šaakali küttimine maakonniti 2015 - 2023 jahihooajal ja jahipiirkonna kasutajate hinnang šaakali arvukuse muutustele viimasel kuuel aastal. *Hunting bag of golden jackal and hunters estimation of change in abundance.*

Maakond County	Küttimine Hunting bag										2022/2021 muutus (%) Change in hunting bag	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2019		2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	0	0	0	0	1	1	0	0	3	+	=	=	=	+	+		
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	+		
Ida-Virumaa	0	0	0	0	0	2	0	0	1	+	=	=	=	=	=		
Jõgevamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Järvamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Läänemaa	4	17	21	44	16	34	37	18	17	-5,6	+	=	+	+	-		
Lääne-Virumaa	0	0	0	0	0	0	1	0	0		=	=	=	=	=		
Pölvamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Pärnumaa	1	14	5	31	6	15	25	12	16	33,3	+	=	+	+	=		
Raplamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Saaremaa	1	0	0	0	3	7	4	4	2	-50,0	=	+	+	+	-		
Tartumaa	0	1	0	1	0	1	2	1	5	400,0	+	=	=	=	+		
Valgamaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Viljandimaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	+	=		
Võrumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0		=	=	=	=	=		
Kokku Total	6	32	26	76	26	60	69	35	44	25,7	(+)	(+)	(+)	(+)	=		

Šaakali küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of golden jackal (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

REBANE (*Vulpes vulpes*)

Rebase küttimine aastatel 1991 – 2023 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of red fox hunted in 1991 – 2023 and winter track index (line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Rebase arvukus on jahimeeste hinnangul juba teist aastat languses enamuses Mandri-Eesti maakondadest, arvukuse kasvu täheldatakse aga saartel. Jahimeeste hinnangute keskmine väljendab pigem stabiilsust, nagu ka ruutloenduse jäljeindeks.
- Rebase küttimine on eelneva aasta võrdluses pisut langenud, olles viimase kümne aasta madalamal tasemel.
- Eelkõige just kärntõve leviku ohjeldamiseks tuleks rebast küttida eelmise aastaga vähemalt sarnase intensiivsusega.

Rebase kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of red fox in last ten years.

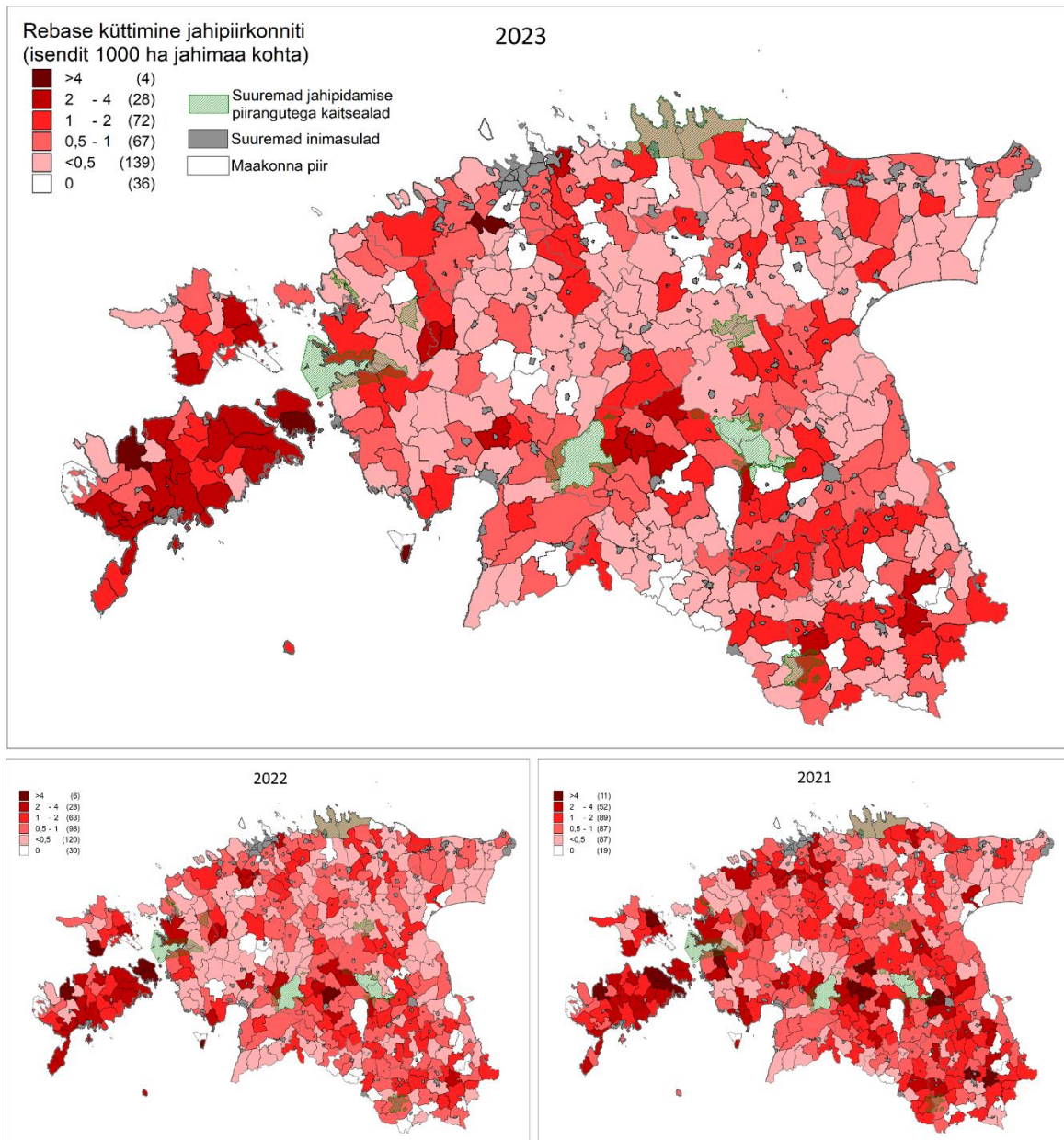
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	252	316	373	272	313	323	371	405	263	258	-1,9	2,4
Hiiumaa	77	98	108	118	101	95	120	194	140	135	-3,6	75,3
Ida-Virumaa	114	136	216	166	191	189	234	164	141	157	11,3	37,7
Jõgevamaa	192	209	334	240	258	273	300	248	170	140	-17,6	-27,1
Järvamaa	173	175	282	197	207	172	221	229	141	122	-13,5	-29,5
Läänemaa	162	268	301	359	363	308	332	329	244	213	-12,7	31,5
Lääne-Virumaa	248	232	336	305	292	220	247	228	175	133	-24,0	-46,4
Põlvamaa	249	258	296	241	267	219	233	229	154	168	9,1	-32,5
Pärnumaa	329	444	573	464	498	509	437	378	283	271	-4,2	-17,6
Raplamaa	154	226	240	253	254	227	279	281	190	162	-14,7	5,2
Saaremaa	803	931	955	1268	867	634	671	702	620	696	12,3	-13,3
Tartumaa	299	347	484	405	419	295	214	321	201	203	1,0	-32,1
Valgamaa	200	239	274	297	294	253	216	194	136	120	-11,8	-40,0
Viljandimaa	340	388	491	452	511	402	538	548	387	283	-26,9	-16,8
Võrumaa	223	313	295	237	282	263	246	298	178	212	19,1	-4,9
Kokku Total	3815	4580	5558	5274	5117	4382	4659	4748	3423	3273	-4,4	-14,2

Rebase ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2012-2024. Snow track index of red fox in 2012-2024.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,71	0,56	0,23	0,99	0,89	0,99	0,83		1,30	0,97	1,19	0,71
Hiiumaa	0,66					0,46			0,45	1,13	1,00	0,84
Ida-Virumaa	0,56	0,19	0,22	0,37	0,50	0,42	0,40	0,23	0,49	0,60	0,29	0,43
Jõgevamaa	0,66		0,81	1,32		0,95	0,93		0,51	1,12	0,73	0,72
Järvamaa	0,66	0,49	0,27	0,80	1,14	0,76	1,12	0,93	0,97	0,82	0,65	0,95
Läänemaa	0,94			0,58	1,16	0,82	0,90	0,73	0,37	0,78	0,74	
Lääne-Virumaa	1,02	0,37	0,26	0,56	0,96	0,50	0,57		0,53	0,96	0,67	0,79
Põlvamaa	0,69			1,19	1,15	0,89	0,71		1,04	1,01	1,00	0,87
Pärnumaa	0,40			0,77	0,97	0,84	0,96	0,78	0,82	0,85	0,53	
Raplamaa	0,52	0,48		1,06	0,85	0,59	0,63	0,60	1,11	0,96	0,65	
Saaremaa	1,07	0,82			1,41	2,05	1,05		2,20	1,92	2,49	
Tartumaa	0,81		0,53	0,97	1,49	0,68	1,05	1,00	0,97	1,39	1,48	1,32
Valgamaa	0,38			0,90	1,77	1,03	0,31	2,75	0,79	1,07	0,86	1,33
Viljandimaa	0,54			0,78	1,30	0,97	0,91	1,09	1,74	0,77	0,75	0,99
Võrumaa	1,25		0,79	1,62	0,99	1,14	1,21	0,69	2,49	0,88	1,37	1,71
Kokku Total	0,72	0,50	0,43	0,90	1,08	0,90	0,84	0,91	1,13	0,97	1,01	0,98

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang rebase arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. aasta jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance and suggestion of Estonian EA hunting quota in 2024.

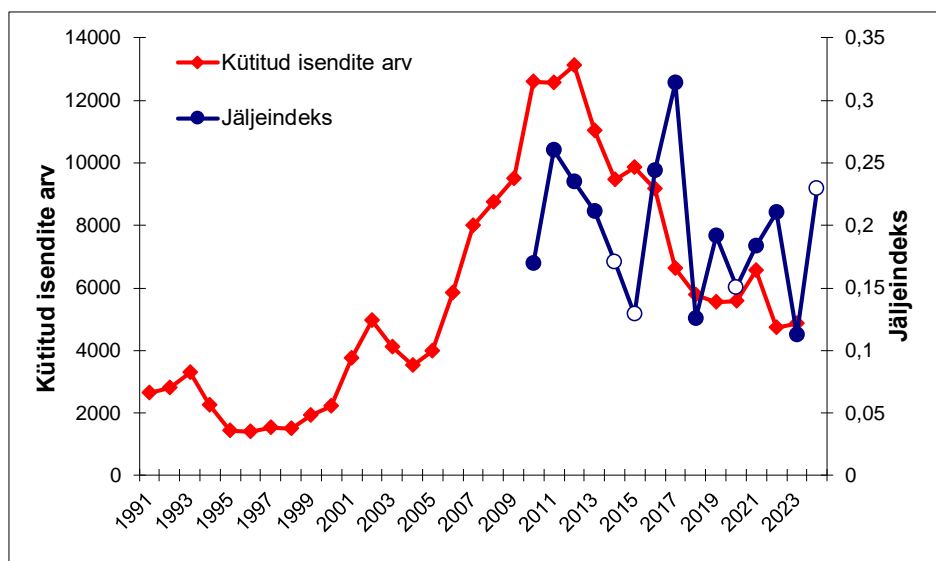
Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	-	=	=	-	=	=	+	=	=	=	→/↑
Hiiumaa	--	--	-	-	=	=	+	+	++	++	↑
Ida-Virumaa	-	-	-	-	=	-	-	-	-	-	→/↑
Jõgevamaa	-	=	=	--	=	-	-	-	=	-	→/↑
Järvamaa	--	-	-	--	-	-	=	=	-	-	→/↑
Läänemaa	-	=	=	-	=	=	+	+	-	-	→/↑
Lääne-Virumaa	--	--	=	-	-	=	=	=	-	-	→/↑
Põlvamaa	--	--	-	-	-	=	=	=	-	=	↑
Pärnumaa	--	=	-	-	+	=	+	+	-	-	→/↑
Raplamaa	--	-	-	-	=	-	-	=	-	-	→/↑
Saaremaa	-	+	+	+	-	--	=	+	=	+	↑
Tartumaa	--	--	-	-	-	--	=	=	-	=	↑
Valgamaa	-	-	-	-	-	=	=	-	-	-	→/↑
Viljandimaa	-	-	-	-	-	-	+	+	-	=	→/↑
Võrumaa	-	-	-	-	-	-	=	-	-	-	→/↑
Kokku Total	-	-	-	-	-	-	=	=	-	=	→/↑

Rebase kütmine 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of red fox (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

KÄHRIKKOER (*Nyctereutes procyonoides*)

Kährikkoera küttimine aastatel 1991 – 2023 ja ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of raccoon dog hunted in 1991 – 2023 and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Kährikkoera arvukus oli möödunud aastal jahimeeste hinnangul Eesti keskmisena stabiilne, oluline arvukuse kasv on väljendunud Hiiu- ja Põlvamaal.
- Kährikkoeri kütiti 2023 jahihooajal võrreldes eelnevaga õige pisut enam, kuid viimase 10 aasta lõikes siiski tagasihoidlikult.
- Eelkõige just kärntõve leviku ohjeldamiseks ei tohiks kähriku küttimist unarusse jätta. Kuna kährikkoer on meil invasiivne võõrliik, siis hoolimata arvukuse langusest tuleks teda küttida varasemast intensiivsemalt.
- Eetilistest kaalutlustest lähtuvalt soovitame ka kährikkoerale pesakonna üleskasvatamise perioodil jahti mitte pidada. Jahiaeg võiks olla sama mis rebasel ehk siis 1. augustist (mil algab pesakondade lagunemine ja noored isendid iseseisvuvad) kuni 31. märtsini.

Kährikkoera kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of racoon-dog in last ten years.

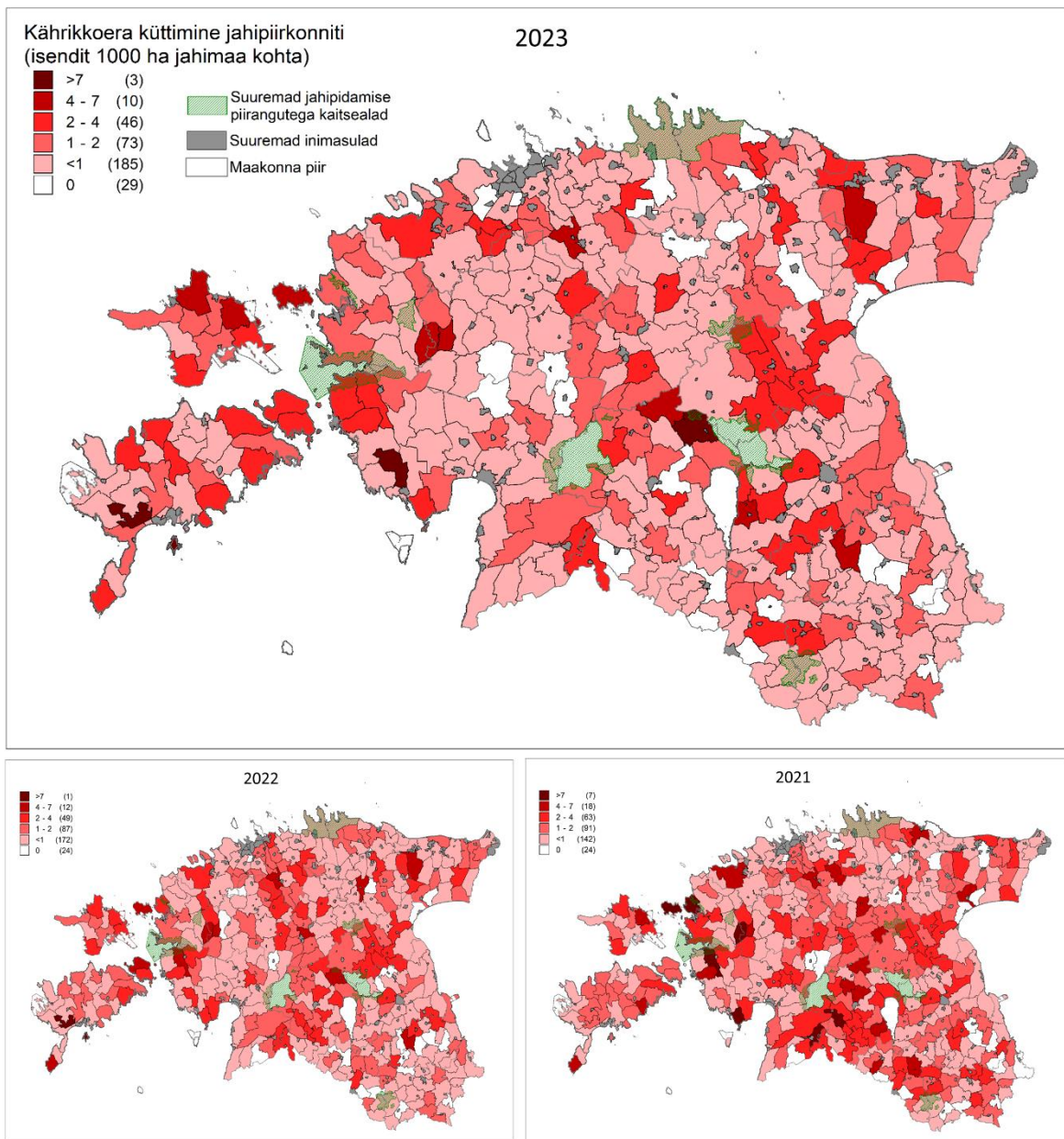
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	707	774	673	385	373	373	452	528	427	353	-17,3	-50,1
Hiiumaa	293	449	454	177	133	158	164	215	207	264	27,5	-9,9
Ida-Virumaa	363	494	488	382	309	334	356	427	317	376	18,6	3,6
Jõgevamaa	623	702	620	447	413	418	482	513	368	358	-2,7	-42,5
Järvamaa	690	586	445	311	285	269	318	397	279	203	-27,2	-70,6
Läänemaa	805	1002	1015	713	574	555	547	693	474	438	-7,6	-45,6
Lääne-Virumaa	788	633	668	463	436	315	320	309	291	276	-5,2	-65,0
Põlvamaa	424	415	293	226	139	151	155	175	175	170	-2,9	-59,9
Pärnumaa	1383	1155	1134	718	690	695	653	724	434	462	6,5	-66,6
Raplamaa	499	568	521	446	398	341	344	422	338	301	-10,9	-39,7
Saaremaa	1036	1034	1227	1230	890	639	378	379	412	509	23,5	-50,9
Tartumaa	507	572	401	257	218	204	190	296	243	319	31,3	-37,1
Valgamaa	346	342	281	229	260	292	276	331	144	144	0,0	-58,4
Viljandimaa	596	730	655	480	485	591	736	851	488	483	-1,0	-19,0
Võrumaa	408	392	304	164	178	216	221	287	138	192	39,1	-52,9
Kokku Total	9468	9848	9179	6628	5781	5551	5592	6547	4735	4848	2,4	-48,8

Kährikkoera ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.
Snow track index of racoon-dog in 2013-2024.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,13	0,16	0,12	0,17	0,10	0,06	0,13		0,17	0,19	0,18	0,31
Hiiumaa	0,16					0,03			0,01	0,05	0,11	0,35
Ida-Virumaa	0,07	0,27	0,12	0,16	0,04	0,30	0,18	0,05	0,06	0,14	0,06	0,10
Jõgevamaa	0,16		0,26	0,25		0,14	0,18		0,38	0,36	0,20	0,30
Järvamaa	0,26	0,20	0,08	0,34	0,34	0,28	0,20	0,21	0,42	0,27	0,11	0,40
Läänemaa	0,66			0,33	0,34	0,14	0,33	0,09	0,17	0,35	0,27	
Lääne-Virumaa	0,12	0,08	0,08	0,16	0,15	0,09	0,07		0,12	0,08	0,07	0,19
Põlvamaa	0,07			0,13	0,14	0,03	0,09		0,15	0,12	0,07	0,13
Pärnumaa	0,48			0,60	0,45	0,27	0,40	0,28	0,23	0,23	0,09	
Raplamaa	0,23	0,15		0,27	0,36	0,09	0,16	0,06	0,11	0,30	0,14	
Saaremaa	0,37	0,18			0,36	0,08	0,09		0,24	0,14	0,07	
Tartumaa	0,14		0,09	0,17	0,15	0,09	0,35	0,20	0,11	0,33	0,10	0,22
Valgamaa	0,04			0,08	0,09	0,02	0,10	0,26	0,09	0,06	0,10	0,16
Viljandimaa	0,14			0,33	0,59	0,13	0,26	0,15	0,38	0,27	0,15	0,43
Võrumaa	0,10		0,19	0,11	0,42	0,06	0,16	0,07	0,07	0,18	0,04	0,11
Kokku Total	0,21	0,17	0,13	0,24	0,31	0,13	0,19	0,15	0,18	0,21	0,11	0,23

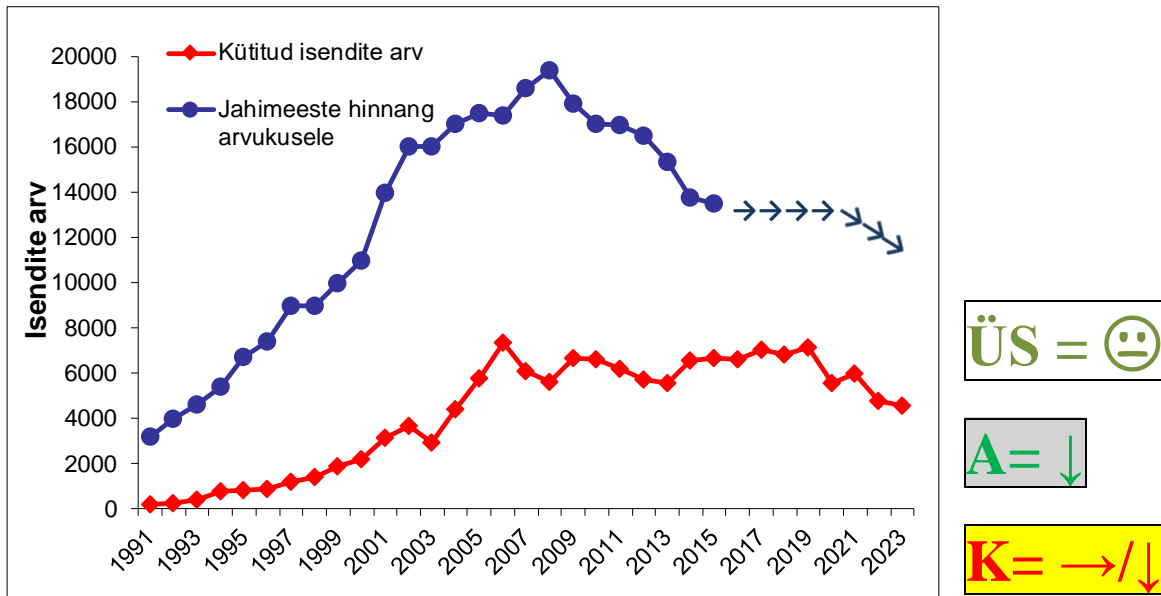
Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang kährikkoera arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. aasta jahihooajaks.
Hunter estimated changes in abundance and Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	=	+	-	-	-	-	=	-	=	=	↑
Hiiumaa	-	-	=	-	-	-	=	+	++	++	↑
Ida-Virumaa	=	+	+	-	=	-	=	=	-	=	↑
Jõgevamaa	=	+	=	-	=	-	-	+	+	+	↑
Järvamaa	-	-	-	-	-	-	=	+	-	=	↑
Läänemaa	-	-	-	-	-	-	=	+	=	=	↑
Lääne-Virumaa	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	↑
Põlvamaa	+	=	=	-	-	-	-	+	=	++	↑
Pärnumaa	-	-	=	-	-	-	=	+	-	=	↑
Raplamaa	-	=	+	=	-	=	-	+	=	-	↑
Saaremaa	-	-	=	-	-	-	-	-	-	-	↑
Tartumaa	-	-	-	-	-	-	=	+	-	+	↑
Valgamaa	=	+	-	-	-	=	+	+	-	=	↑
Viljandimaa	-	-	=	-	-	-	+	+	-	-	↑
Võrumaa	+	=	=	-	=	-	=	+	=	+	↑
Kokku Total	-	=	=	-	-	-	=	+	-	=	↑

Kährikkoera küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of raccoon dog (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

KOBRAS (*Castor fiber*)

Kopra küttimine aastatel 1991 – 2023 ja jahipiirkondade kasutajate hinnang arvukusele ajavahemikus 1991– 2015 ja koprapesakondade loenduse alusel 2015., 2018. ja 2021. aastal.

The number of beavers hunted in 1991 – 2023 and number of beavers by hunters estimation 1991 – 2015 and based on counts of beaver colonies in 2015, 2018 and 2021.

- Jahipiirkonna kasutajate hinnangul on kopra arvukus olnud Mandri-Eestis viimased neli aastat langustrendis, samas kui saartel on see pidevalt kasvanud.
- Võrreldes 2022. aastaga kütitati kopraid taas pisut vähem. Kütitud kobraeste arv oli ka viimase 19 aasta madalaim.
- Hoolimata arvukuse jätkuvast langusest on populatsiooni seisund siiski pigem soodne. Kui üldjuhul võiks küttimist jätkata eelmiste aastatega samade põhimõtete järgi, siis neis piirkondades/kolooniates, kus tema olemasolu inimtegevust oluliselt ei sega, soovitame teda mitte küttida.
- 24.07.2023 jõustus jahieeskirja muudatus, millega lubati jahtida kobrast aastaringelt maaparandussüsteemides ning samaaegselt keelati koprajaht Võrtsjärvel, Kasari ja Narva jõel ning Pärnu jõe kesk- ja alamjooksul. 15.03.2024 jõustunud muudatusega tühistati aastaringne jaht maaparandussüsteemides, kuid küttimiskeeld ülalpoolmainitud veekogudel, mis olid mõeldud esimese leevendusmeetmeks, jäeti jõusse.
- Soovitame kopraid varakult välja püüda toimivatest maaparandussüsteemidest ning neist looduslikest vooluveekogudest, kus nad paisude näol kaladele (jõeforell) kudemisrände takistusi loovad. Suurematest voolu- ja seisuveekogudest ning samuti inimese aktiivsest

majanduslikust tegevusest puutumata lodualadelt, kus nad oma tegevusega elurikkust toetavad, jätta nad küttimata.

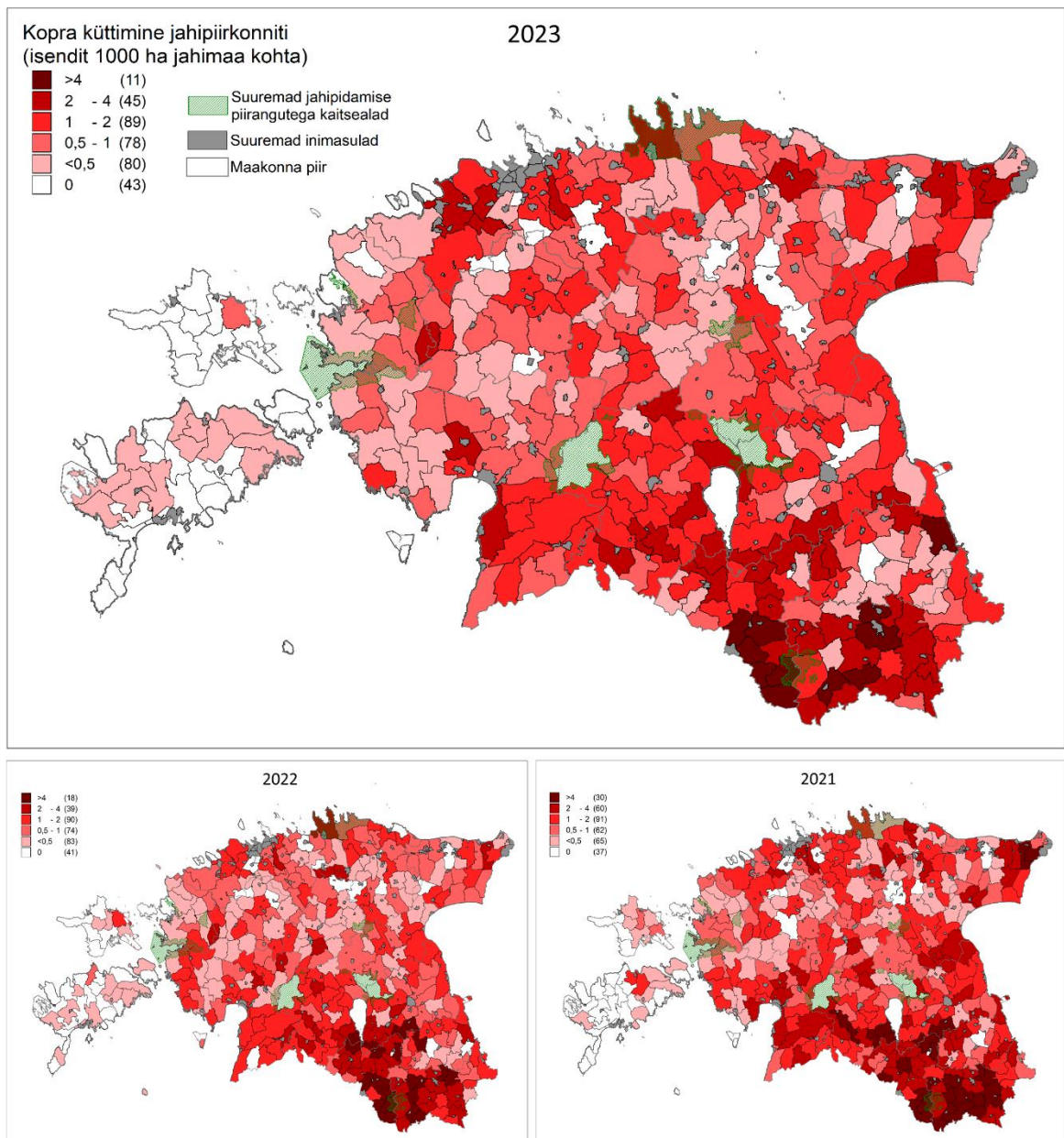
- Käesoleva aasta sügisel toimub taas üle-eestiline koprapesakondade kaardistamine, mis annab uut infot asurkonnaseisundist. Üle-eestilist kopra pesakondade kaardistamist (seiret) tehakse 3 aastase sammuga.

Kopra kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of beaver in last ten years.

Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	419	430	502	585	619	501	508	418	354	449	26,8	7,2
Hiiumaa	5	7	15	17	21	28	22	20	18	6	-66,7	20,0
Ida-Virumaa	427	538	487	552	653	669	475	465	279	357	28,0	-16,4
Jõgevamaa	310	360	335	450	314	430	320	429	191	206	7,9	-33,5
Järvamaa	256	239	300	283	275	262	207	193	191	177	-7,3	-30,9
Läänemaa	185	179	188	284	228	279	208	144	181	124	-31,5	-33,0
Lääne-Virumaa	383	392	389	388	350	350	269	314	235	264	12,3	-31,1
Põlvamaa	425	385	287	400	373	388	258	291	226	249	10,2	-41,4
Pärnumaa	742	814	662	670	666	782	529	660	523	424	-18,9	-42,9
Raplamaa	319	329	315	374	340	309	252	207	207	199	-3,9	-37,6
Saaremaa	37	35	21	26	53	31	42	45	33	31	-6,1	-16,2
Tartumaa	484	532	560	539	466	517	331	483	391	322	-17,6	-33,5
Valgamaa	1059	841	942	903	1078	997	801	889	752	674	-10,4	-36,4
Viljandimaa	494	519	529	561	454	602	498	529	505	489	-3,2	-1,0
Võrumaa	1012	1078	1078	1006	947	982	831	904	672	602	-10,4	-40,5
Kokku Total	6557	6678	6610	7038	6837	7127	5551	5991	4758	4573	-3,9	-30,3

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang kopra arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance and Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	1114	-	=	+	=	-	-	-	-	=	→
Hiiumaa	32	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Ida-Virumaa	931	=	-	=	-	=	-	-	-	-	→/↓
Jõgevamaa	973	-	=	=	-	-	=	-	=	-	→/↓
Järvamaa	436	=	=	=	=	=	=	-	-	-	→/↓
Läänemaa	655	=	-	-	-	=	-	-	-	-	→/↓
Lääne-Virumaa	732	=	-	-	-	-	-	-	=	=	→
Põlvamaa	777	-	-	=	-	-	-	-	-	-	→/↓
Pärnumaa	1313	=	=	=	-	=	=	-	=	-	→/↓
Raplamaa	823	=	+	+	=	=	-	-	-	-	→/↓
Saaremaa	57	+	+	+	=	+	+	+	=	+	→/↑
Tartumaa	1303	-	=	-	=	=	=	=	-	-	→/↓
Valgamaa	1060	=	=	=	=	=	-	-	=	=	→/↓
Viljandimaa	1396	-	=	-	-	-	=	=	-	-	→/↓
Võrumaa	1873	-	-	-	-	-	-	-	-	-	→/↓
Kokku Total	13475	=	=	=	-	=	-	-	-	-	→/↓

Kopra küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of beaver(number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

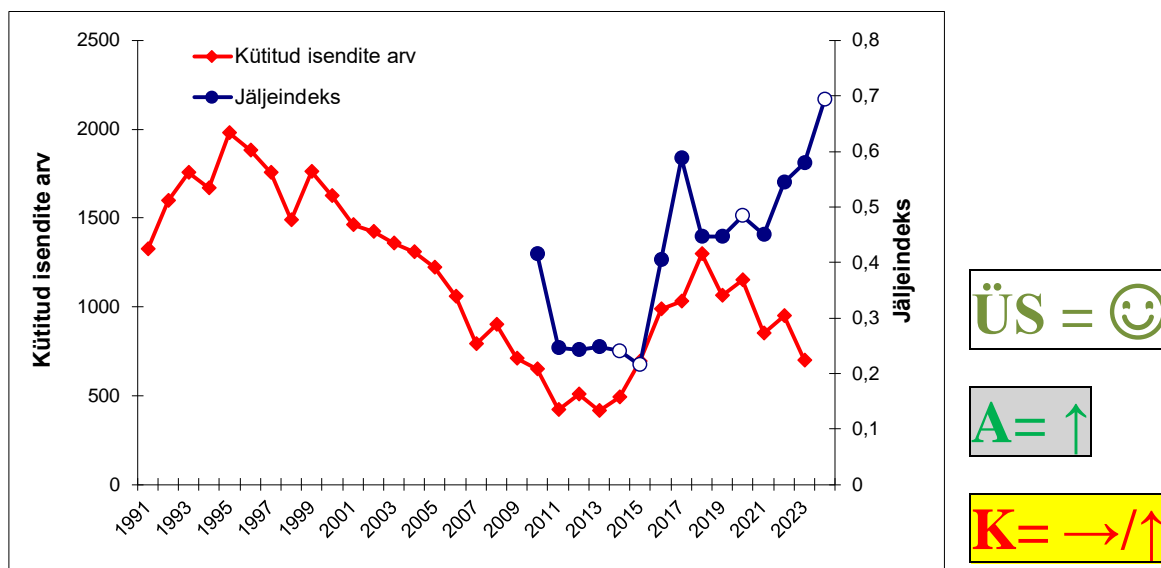
Kopra tekitatud kahjustuste hulk ja pindala on võrreldes 2023. aastaga jäänud üldpildis samaks. Üksikasjalikuma ülevaate jahipiirkondade tasemel tehtud väljavõtte metsakahjustuste ekspertiisidest ja esitatud metsateatistest leiab aruande lisana Keskkonnaagentuuri kodulehelt.

Metsakaitseeksperdiiside andmed, milles peamiseks kahjustajaks on märgitud kobras aastatel 2013 kuni 2024.

Number of cases of beaver damages and affected areas registered during forest damages expertise.

Maakond County	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024 juuni seis	
	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)	arv	pindala (N) area (ha)
Harjumaa	3	1,9	0	0	1	0,6	0	0	0	0	3	1,32	0	0	1	0,35	0	0	0	0	2	4,04	0	0
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ida-Virumaa	3	2,8	2	1,5	4	5,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jõgevamaa	0	0	1	0,3	7	8,2	0	0	0	0	0	0	0	4	2,02	2	1,5	2	0,4	0	0	1	0,65	0
Järvamaa	3	5,7	0	0	0	0	2	0,8	3	2,87	0	0	1	0,6	5	6,53	0	0	0	0	0	0	0	0
Läänemaa	2	2,3	3	2,4	11	5,8	4	3,9	0	0	0	0	0	0	2	1,6	0	0	0	0	0	0	0	0
Lääne-Virumaa	4	1,4	1	1,7	1	1,9	0	0	0	0	1	1,2	1	0,4	0	0	1	4,34	0	0	0	0	0	0
Põlvamaa	1	1,1	1	1,3	1	2,7	5	2,5	2	0,4	0	0	1	2,21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pärnumaa	2	1,6	4	3,5	0	0	3	1,1	2	5,78	4	6,23	3	4,52	7	8,85	2	1,2	0	0	0	0	1	1,05
Raplamaa	4	9,1	15	13	3	1	2	3,3	0	0	6	11,1	0	0	0	0	1	1,02	0	0	0	0	0	0
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tartumaa	15	16,7	13	6,9	3	4,5	6	4,8	4	5,07	1	0,61	1	0,5	2	2,55	0	0	0	0	0	0	0	0
Valgamaa	3	7,3	16	21,7	4	3,7	3	2,7	3	1,86	6	2,72	1	0,28	4	1,8	3	3,77	5	4,61	4	1,62	1	0,14
Viljandimaa	9	5,4	9	13,4	2	3	4	4,3	2	1,08	1	0,5	1	1	1	0,15	1	0,5	0	0	1	0	0	0
Võrumaa	3	1	4	6,3	18	14,1	4	3	6	5,07	5	2,26	2	3,2	3	6,2	1	0,12	2	1,9	2	0,24	0	0
kokku Total	52	56,3	69	72	55	50,6	33	26,4	22	22,13	27	25,94	11	12,71	29	30,05	11	12,45	9	6,91	8	5,9	3	1,84

HALLJÄNES (*Lepus europaeus*)

Halljänes kütmine aastatel 1991 – 2023 ja ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of brown hare hunted (red line) in 1991 – 2023 and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Halljänes arvukuse jätkuvat tõusutrendi väljendavad nii jahimeeste hinnangud kui ka ruutloenduse tulemused.
- Halljänes kütmine oli 2022. aastaga võrreldes neljandiku vähenenud, olles langenud 2015. aasta tasemele.
- Kuna halljänes kütmine on suhteliselt tagasihoidlik ning suuremustegurina populatsiooni seisundi muutustes väheoluline, võib neid küttida varasemaga samal tasemel või ka rohkem.

Halljänese kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.

Hunting bag of brown hare in last ten years.

Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	58	64	67	89	118	79	108	70	70	49	-30,0	-15,5
Hiiumaa	0	12	0	0	0	0	6	0	1	1	0,0	+
Ida-Virumaa	21	63	90	77	96	61	84	52	64	47	-26,6	123,8
Jõgevamaa	35	32	44	62	82	93	117	91	101	89	-11,9	154,3
Järvamaa	15	33	68	73	106	67	85	66	68	44	-35,3	193,3
Läänemaa	43	53	81	85	126	119	61	44	87	59	-32,2	37,2
Lääne-Virumaa	67	84	109	108	157	137	165	119	100	78	-22,0	16,4
Põlvamaa	16	36	63	58	55	38	34	38	36	32	-11,1	100,0
Pärnumaa	91	114	174	185	216	129	127	110	125	113	-9,6	24,2
Raplamaa	24	39	89	65	106	95	100	100	70	55	-21,4	129,2
Saaremaa	25	21	26	39	35	69	69	44	43	29	-32,6	16,0
Tartumaa	33	39	45	50	51	52	63	44	58	20	-65,5	-39,4
Valgamaa	0	27	41	42	29	24	30	10	25	7	-72,0	+
Viljandimaa	48	49	55	71	93	71	76	47	65	40	-38,5	-16,7
Võrumaa	17	24	35	24	25	29	24	17	34	34	0,0	100,0
Kokku Total	493	690	987	1028	1295	1063	1149	852	947	697	-26,4	41,4

Halljänese ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.

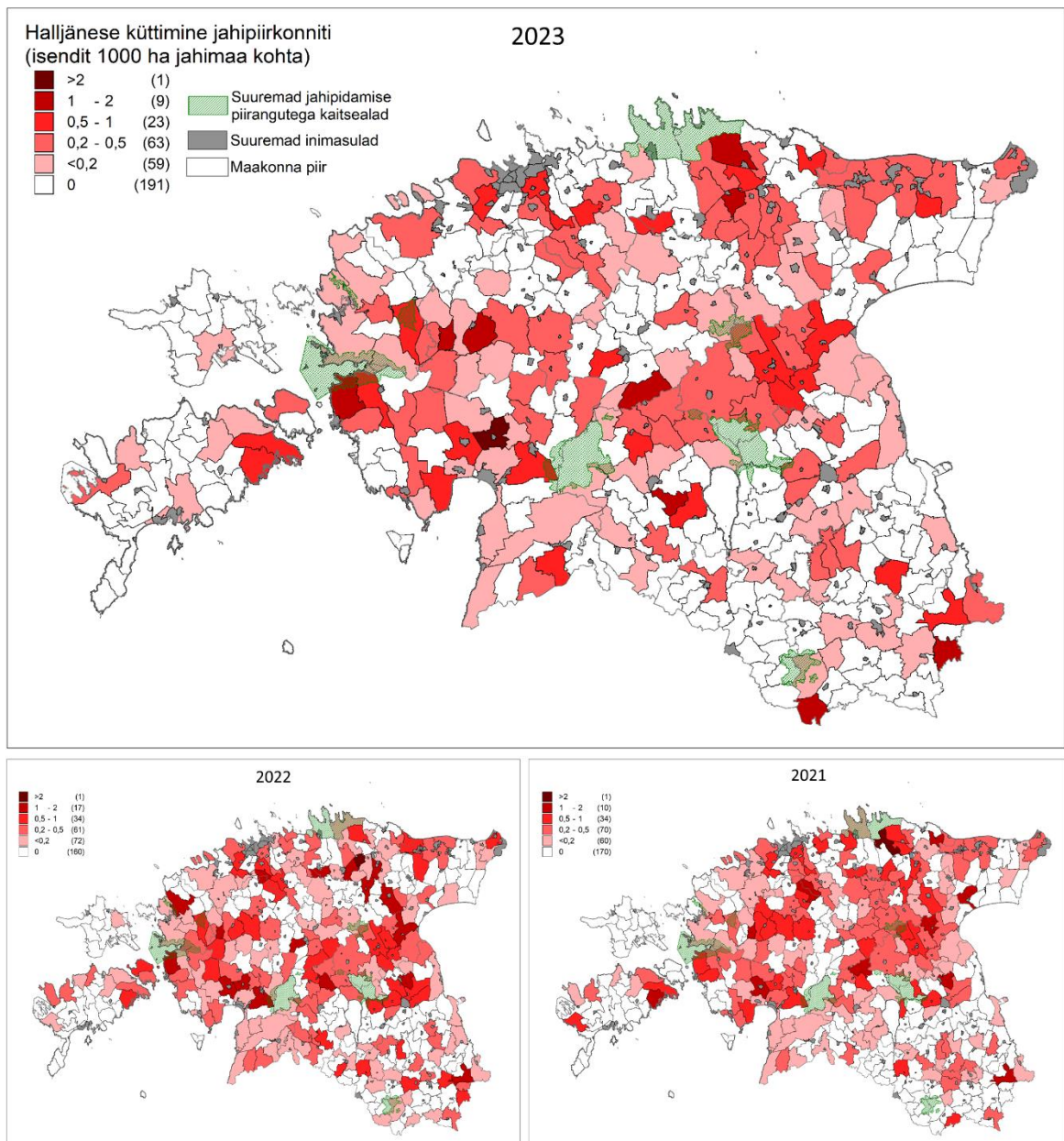
Snow track index of brown hare in 2013-2024.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,27	0,29	0,14	0,31	0,42	0,60	0,46		0,62	0,35	0,61	0,42
Hiiumaa	0,01					0,01	0,00		0,01	0,00	0,00	0,00
Ida-Virumaa	0,09	0,11	0,13	0,13	0,12	0,08	0,08	0,13	0,16	0,18	0,10	0,15
Jõgevamaa	0,41		0,20	0,77		0,72	0,25		0,34	0,49	0,90	0,76
Järvamaa	0,26	0,20	0,34	0,47	0,76	0,52	0,44	0,51	0,27	0,64	0,39	0,33
Läänemaa	0,41			0,45	0,87	0,52	1,55	0,82	0,22	0,80	0,83	
Lääne-Virumaa	0,30	0,12	0,26	0,31	0,99	0,33	0,43		0,41	0,87	1,04	0,64
Põlvamaa	0,41			0,69	0,84	0,48	0,37		0,53	0,47	0,63	0,59
Pärnumaa	0,11			0,25	0,55	0,40	0,51	0,21	0,27	0,27	0,34	
Raplamaa	0,24	0,41		0,49	0,60	0,46	0,39	0,37	0,57	0,48	0,52	
Saaremaa	0,22	0,08			0,32	0,22	0,16		0,42	0,49	0,45	
Tartumaa	0,23		0,28	0,37	0,49	0,32	0,39	0,62	0,69	0,86	0,95	0,92
Valgamaa	0,09			0,29	0,96	0,42	0,10	1,97	0,38	1,01	0,38	1,13
Viljandimaa	0,23			0,44	0,66	0,46	0,54	0,43	0,31	0,38	0,30	0,44
Võrumaa	0,46		0,36	0,82	0,34	0,60	0,65	0,07	1,05	0,95	1,43	2,36
Kokku Total	0,25	0,24	0,22	0,41	0,59	0,45	0,45	0,48	0,45	0,54	0,58	0,69

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang halljänese arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. jahihooajaks.

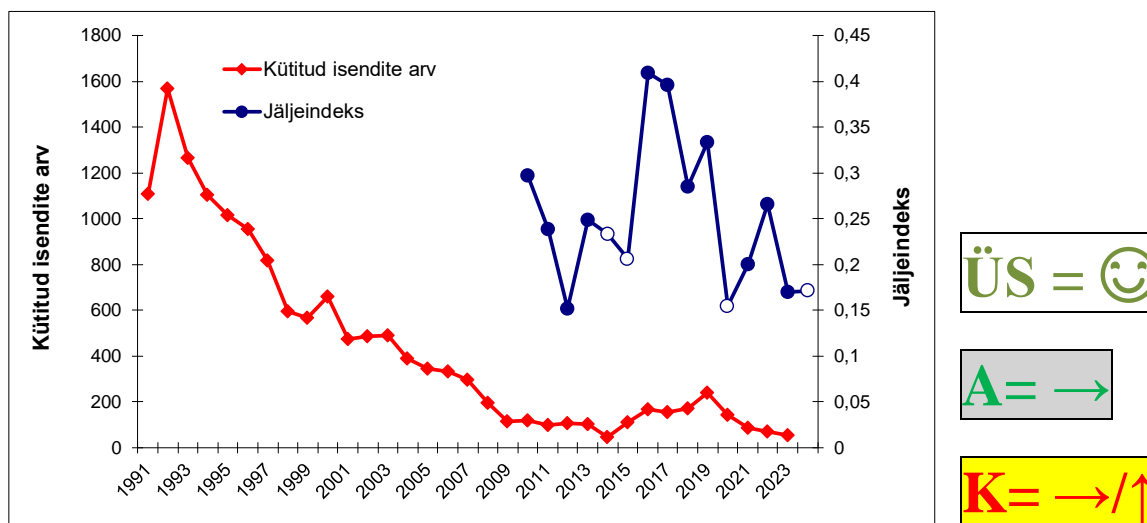
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Hiiumaa	++	+	+	+	+	=	=	=	-	=	→/↑
Ida-Virumaa	+	++	+	+	+	+	+	+	+	=	→/↑
Jõgevamaa	++	++	++	+	+	++	+	+	+	+	→/↑
Järvamaa	++	++	++	+	++	++	+	++	+	+	→/↑
Läänemaa	+	+	+	+	+	=	+	=	+	=	→/↑
Lääne-Virumaa	++	++	++	++	++	++	++	++	+	+	→/↑
Põlvamaa	++	++	++	++	+	++	+	+	++	+	→/↑
Pärnumaa	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	→/↑
Raplamaa	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+	→/↑
Saaremaa	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	→/↑
Tartumaa	+	+	+	+	+	++	+	+	++	+	→/↑
Valgamaa	++	++	+	+	+	++	++	++	+	++	→/↑
Viljandimaa	+	++	+	++	++	++	++	++	++	++	→/↑
Võrumaa	+	++	+	+	+	+	+	+	++	+	→/↑
Total	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑

Halljänese küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of brown hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

VALGEJÄNES (*Lepus timidus*)

Valgejänesse küttimine aastatel 1991 – 2023 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of mountain hare hunted in 1991 – 2023 (red line) and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Valgejänesse arvukus on tõenäoliselt jäänud samaks või pisut langenud, mida väljendavad sarnaselt nii ruutloenduse ja küttimisandmed ning jahimeeste hinnangud.
- Hirvlaste pabulaloenduse käigus saadud jänesse pabulaindeks on möödunud aastast kolmandiku võrra madalam, olles ühtlasi viimase kaheksa aasta madalaim. Siinkohal tuleb mainida, et tulemuse näol on tegemist valge- ja halljänesse pabulahunnikute summaga, sest nende kahe liigi pabulaid loendustel ei eristata. Kuna pabulaloenduse marsruudid paiknevad valdavalt metsaaladel, võib siiski oletada, et enamuses kuuluvad loenduste käigus registreeritud pabulahunnikud valgejäänestele.
- Seoses metskitse arvukuse kahanemisega võib oodata ilvese kiskluse märgatavat suurenemist jänestele, eeskätt valgejäänestele, kes eelistab metsaelupaiku.
- Kuna valgejänesse küttimine on väga tagasihoidlik, viimastel aastatel alla 100 isendi, on see suremustegurina väheoluline, mistõttu võib neid küttida varasemaga samadest põhimõtetest lähtuvalt

Valgejänese küttimine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of mountain hare in last ten years.

Maakond County	Küttimine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	6	6	2	4	4	9	7	2	2	0	-100,0	-100,0
Hiiumaa	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0		
Ida-Virumaa	3	33	58	45	51	70	41	28	20	18	-10,0	500,0
Jõgevamaa	1	11	15	4	15	27	8	13	2	6	200,0	500,0
Järvamaa	4	15	25	10	3	18	4	2	2	2	0,0	-50,0
Läänemaa	1	1	1	3	3	0	2	1	0	0		-
Lääne-Virumaa	10	6	9	25	28	21	31	16	13	9	-30,8	-10,0
Põlvamaa	2	6	3	0	13	7	2	4	0	2	+	0,0
Pärnumaa	9	7	21	18	18	41	18	7	14	7	-50,0	-22,2
Raplamaa	3	7	4	12	8	15	4	1	2	2	0,0	-33,3
Saaremaa	0	1	2	2	3	1	6	4	5	4	-20,0	+
Tartumaa	1	0	2	2	3	1	4	1	0	0		-
Valgamaa	1	11	16	9	6	19	9	3	4	2	-50,0	100,0
Viljandimaa	1	7	7	18	13	10	6	2	5	2	-60,0	100,0
Võrumaa	3	0	2	1	3	0	0	1	2	1	+	-66,7
Kokku Total	45	111	168	155	171	240	142	85	71	55	-22,5	22,2

Valgejänese ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.
Snow track index of mountain hare in 2013-2024.

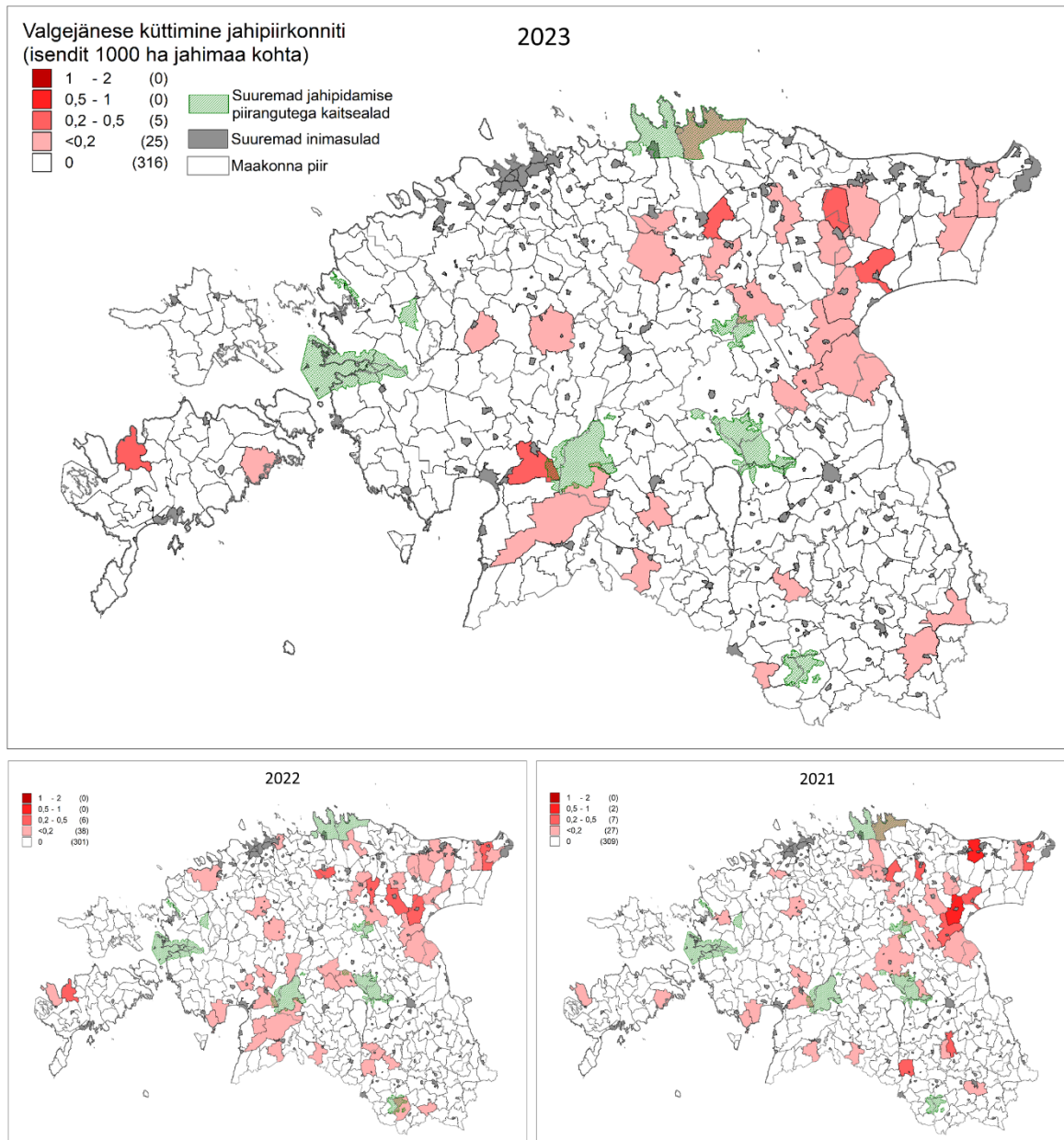
Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,16	0,11	0,07	0,30	0,38	0,10	0,15		0,19	0,14	0,11	0,12
Hiiumaa	0,05					0,02			0,06	0,07	0,02	0,03
Ida-Virumaa	0,64	0,39	0,25	0,61	1,12	1,00	0,80	0,27	0,71	0,61	0,30	0,29
Jõgevamaa	0,24		0,60	0,96		0,46	0,93		0,19	0,44	0,18	0,26
Järvamaa	0,31	0,28	0,08	0,51	0,44	0,42	0,89	0,25	0,29	0,32	0,19	0,86
Läänemaa	0,10			0,08	0,09	0,11	0,02	0,04	0,08	0,29	0,05	
Lääne-Virumaa	0,50	0,30	0,14	0,32	0,33	0,23	0,26		0,22	0,23	0,23	0,19
Põlvamaa	0,11			0,21	0,11	0,24	0,05		0,10	0,14	0,11	0,05
Pärnumaa	0,22			0,39	0,28	0,31	0,28	0,18	0,18	0,28	0,14	
Raplamaa	0,22	0,19		0,23	0,33	0,27	0,42	0,11	0,14	0,24	0,35	
Saaremaa	0,08	0,03			0,03	0,02	0,03		0,03	0,07	0,05	
Tartumaa	0,29		0,06	0,52	0,39	0,18	0,33	0,08	0,15	0,12	0,14	0,04
Valgamaa	0,14			0,64	0,60	0,15	0,16	0,06	0,13	0,56	0,25	0,13
Viljandimaa	0,20			0,37	0,34	0,27	0,11	0,15	0,17	0,17	0,13	0,20
Võrumaa	0,32		0,17	0,42	0,20	0,40	0,26	0,00	0,25	0,28	0,30	0,19
Kokku Total	0,25	0,23	0,21	0,41	0,40	0,29	0,33	0,15	0,20	0,27	0,17	0,17

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang valgejänese arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga. Keskkonnaagentuuri küttimissoovitus 2024. aasta jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	=	-	=	=	=	=	-	-	-	=	→/↑
Hiiumaa	+	+	=	+	=	=	=	=	=	-	→/↑
Ida-Virumaa	+	++	++	++	+	+	=	-	=	=	→/↑
Jõgevamaa	++	++	++	+	+	+	=	=	=	=	→/↑
Järvamaa	+	+	+	+	+	+	=	=	=	=	→/↑
Läänemaa	=	-	=	=	-	-	-	=	=	-	→/↑
Lääne-Virumaa	+	+	+	+	+	=	=	+	+	=	→/↑
Põlvamaa	+	+	+	+	=	+	=	=	=	-	→/↑
Pärnumaa	+	+	+	+	+	=	+	=	+	-	→/↑
Raplamaa	-	+	+	+	=	=	=	-	=	=	→/↑
Saaremaa	=	=	=	-	-	=	=	=	=	+	→/↑
Tartumaa	=	+	=	=	=	=	=	-	=	-	→/↑
Valgamaa	+	++	+	+	+	+	+	=	+	=	→/↑
Viljandimaa	=	+	=	+	+	+	=	=	+	=	→/↑
Võrumaa	=	+	+	+	=	=	=	=	+	=	→/↑
otal	+	+	+	+	+	=	=	=	=	=	→/↑

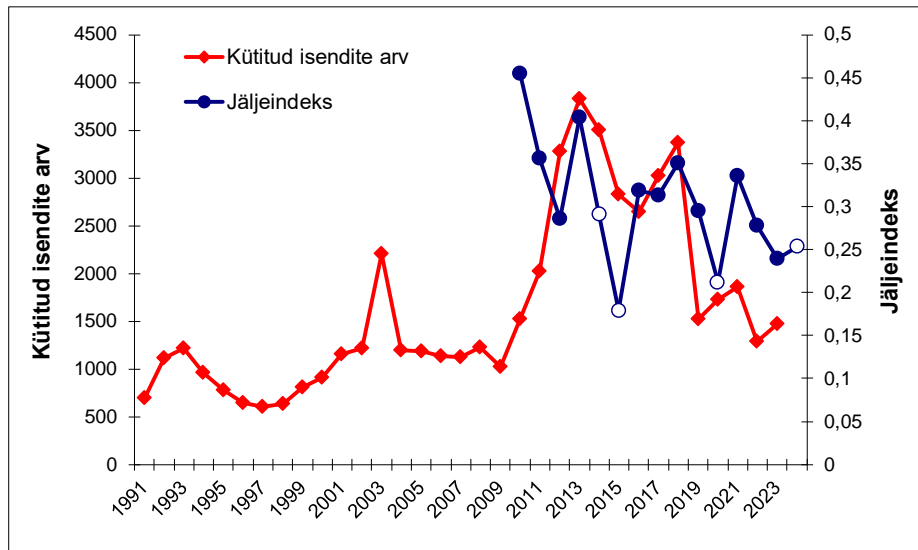
Jäneste suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2015 – 2024 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta.
Results of pellet group counts of hares in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr No of monitoring area	Maakond County	Seireala asupaik Location of monitoring area	Pabulaindeks No of pellet groups per 1 km										Muutus Indeksite vahe (vr 2023) (2024-2023)	
													Change (%)	Difference (2024-2023)
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024		
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	2,11	0,77	2,10	0,80	0,63	0,19	0,32	0,10	0,03	0,27	715,3	0,2
4	Harju	Nõva-Keibu	1,81	0,92	0,73	0,85	1,90	0,81	0,48	0,27	0,07	0,00	-100,0	-0,1
5	Harju	Haiba	0,04	0,00	0,00	0,03	1,59	0,00	0,06	0,20	0,19	0,06	-67,8	-0,1
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,50	0,18	0,17	0,09	0,00	0,06	0,12	0,33	0,11	0,15	32,7	0,0
48	Harju	Keskpolügoon*									1,48	1,04	-30,1	-0,4
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	1,35	0,99	0,35	0,34	0,15	0,89	0,37	1,83	1,76	0,76	-56,9	-1,0
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,56	1,70	0,63	0,18	0,93	0,30	0,47	0,90	0,65	0,18	-71,8	-0,5
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	5,07	1,21	1,26	1,63	1,69	1,49	4,04	1,17	0,33	0,52	59,7	0,2
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	1,30	0,44	0,10	1,30	7,23	4,66	4,09	2,57	1,49	1,10	-26,1	-0,4
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirts	0,26	0,18	0,46	0,41	1,12	0,67	2,15	3,22	1,11	3,82	244,9	2,7
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	2,91	0,41	4,71	0,79	5,74	0,36	0,26	0,43	2,84	0,64	-77,5	-2,2
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	1,23	0,59	1,75	0,92	1,39	0,97	1,29	0,88	1,41	0,55	-60,7	-0,9
49	Ida-Viru	Sirgala*										5,03		
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,17	0,03	0,06	0,00	0,09	0,00	0,00	0,19	0,06	0,17	170,2	0,1
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,24	0,10	0,29	0,03	0,17	0,09	0,25	0,09	0,15	0,00	-100,0	-0,2
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,71	0,24	0,56	0,48	0,41	0,24	0,06	0,97	0,88	1,18	35,1	0,3
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,43	0,00	2,65	0,94	1,51	0,28	0,59	1,12	0,35	0,17	-50,4	-0,2
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	1,14	0,30	5,75	2,10	3,89	1,57	1,63	1,44	4,13	2,84	-31,2	-1,3
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,22	0,80	0,57	1,74	0,18	0,43	0,34	0,57	0,98	0,32	-67,2	-0,7
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,19	0,57	1,00	1,88	0,29	0,47	0,60	0,71	1,02	0,90	-11,9	-0,1
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,30	0,11	0,48	0,35	0,84	1,22	2,46	5,79	1,75	0,63	-63,9	-1,1
26	Pärnu	Õordi	0,23	0,62	0,30	2,48	0,47	2,42	1,19	1,92	0,66	0,75	13,5	0,1
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	1,34	1,31	0,59	2,73	1,06	1,23	2,01	1,25	1,15	0,90	-21,7	-0,2
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	1,43	0,77	1,21	0,83	2,38	0,55	0,39	0,85	0,63	0,55	-13,1	-0,1
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,00	0,06	0,19	0,09	0,15	0,10	0,12	0,76	0,15	0,12	-14,9	-0,0
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	2,26	2,13	1,16	0,90	3,39	0,83	1,18	1,74	1,04	1,06	2,2	0,0
7	Järva	Jämeda-Aegviidu	2,22	1,79	0,49	2,01	0,70	1,07	0,86	2,12	1,32	0,64	-51,3	-0,7
14	Järva	Lööla-Vahastu	1,81	0,48	1,04	0,29	0,96	0,55	1,06	0,34	0,09	0,34	282,5	0,3
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,25	0,75	0,32	0,74	2,37	0,33	0,69	0,96	1,51	0,64	-57,4	-0,9
21	Järva	Kabala-Imavere	0,52	0,49	1,23	0,96	0,94	0,25	0,26	1,17	0,73	0,06	-91,5	-0,7
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,06	0,09	0,14	1,20	1,53	0,54	0,89	0,81	0,90	0,63	-29,9	-0,3
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	1,48	1,24	1,56	0,86	2,30	1,57	1,01	0,88	0,85	0,40	-52,8	-0,5
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,03	0,18	0,15	0,38	0,13	0,54	1,25	0,73	0,26	-65,1	-0,5
29	Tartu	Järvselja	0,15	1,01	1,09	0,13	0,13	0,48	0,96	1,04	0,79	0,16	-79,9	-0,6
33	Tartu	Rannu-Pühaste	1,54	0,92	1,10	0,17	1,98	0,66	1,00	1,34	1,75	0,54	-69,3	-1,2
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	1,09	0,64	0,97	1,16	1,36	1,27	1,75	2,52	3,01	1,20	-60,2	-1,8
38	Põlva	Saatse	0,64	0,29	0,00	0,94	1,04	0,75	0,91	0,25	0,56	0,23	-59,6	-0,3
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,20	0,89	7,72	3,24	2,45	0,07	0,13	0,24	1,25	2,79	124,1	1,5
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,06	0,12	0,19	0,54	0,24	0,13	0,00	0,14	0,61	0,12	-79,9	-0,5
40	Võru	Misso	1,35	0,51	3,95	1,10	1,47	0,81	2,72	2,82	0,33	0,32	-1,5	-0,0
50	Võru	Nursipalu*										0,20		
35	Valga	Valga-Õru	0,34	1,97	0,73	1,83	1,90	1,20	1,22	2,30	3,65	1,13	-69,0	-2,5
39	Valga	Hargla-Karula	1,88	1,02	5,73	3,17	2,83	2,54	1,66	4,37	3,52	2,14	-39,2	-1,4
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,03	0,00	0,00	0,06	+	0,1
42	Hiiu	Leluselja	0,03	0,00	0,03	0,03	0,00	0,06	0,00	0,00	0,03	0,00	-100,0	-0,0
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,28	0,20	0,10	0,00	0,00	0,12	0,12	0,00	0,06	0,03	-42,4	-0,0
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	0,00	0,16	0,09	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,0
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,0
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	0,19	0,13	0,08	0,18	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,0
47	Saare	Laugi		0,06	0,09	0,18	0,14	0,10	0,00	0,03	0,00	0,00		0,0
✓	1-40	Mandri-Eesti	0,98	0,67	1,34	1,01	1,49	0,81	1,00	1,30	1,12	0,73	-34,8	-0,4
	41-43	Hiiumaa	0,10	0,07	0,04	0,01	0,00	0,07	0,05	0,00	0,03	0,03	13,5	0,0
	44-47	Saaremaa	0,06	0,09	0,07	0,10	0,06	0,02	0,00	0,01	0,00	0,00		0,0
		Eesti Seiealade andmed kokku All areas included	0,87	0,58	1,15	0,87	1,29	0,69	0,86	1,10	0,96	0,62	-34,9	-0,3

Valgejänese küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of mountain hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

METSNUGIS (*Martes martes*)

Metsnugise kütmine aastatel 1991 – 2023 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of pine marten hunted in 1991 – 2023 (red line) and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Metsnugise arvukus väljendab 2022. aastaga võrreldes stabiilsust nii ruutloenduse jäljeindeksi, kütitud isendite arvu kui ka jahimeeste hinnangute põhjal.
- 10 aasta lõikes väljendab langustrendi nii ruutloenduse jäljeindeks kui kütitud isendite arv.
- Muutused ei ole siiski ulatuses, mille puhul peaks täiendavaid kaitsemeetmeid rakendada ning jahti võib jätkata eelmiste aastatega samade põhimõtete alusel.

Metsnugise kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of pine marten in last ten years.

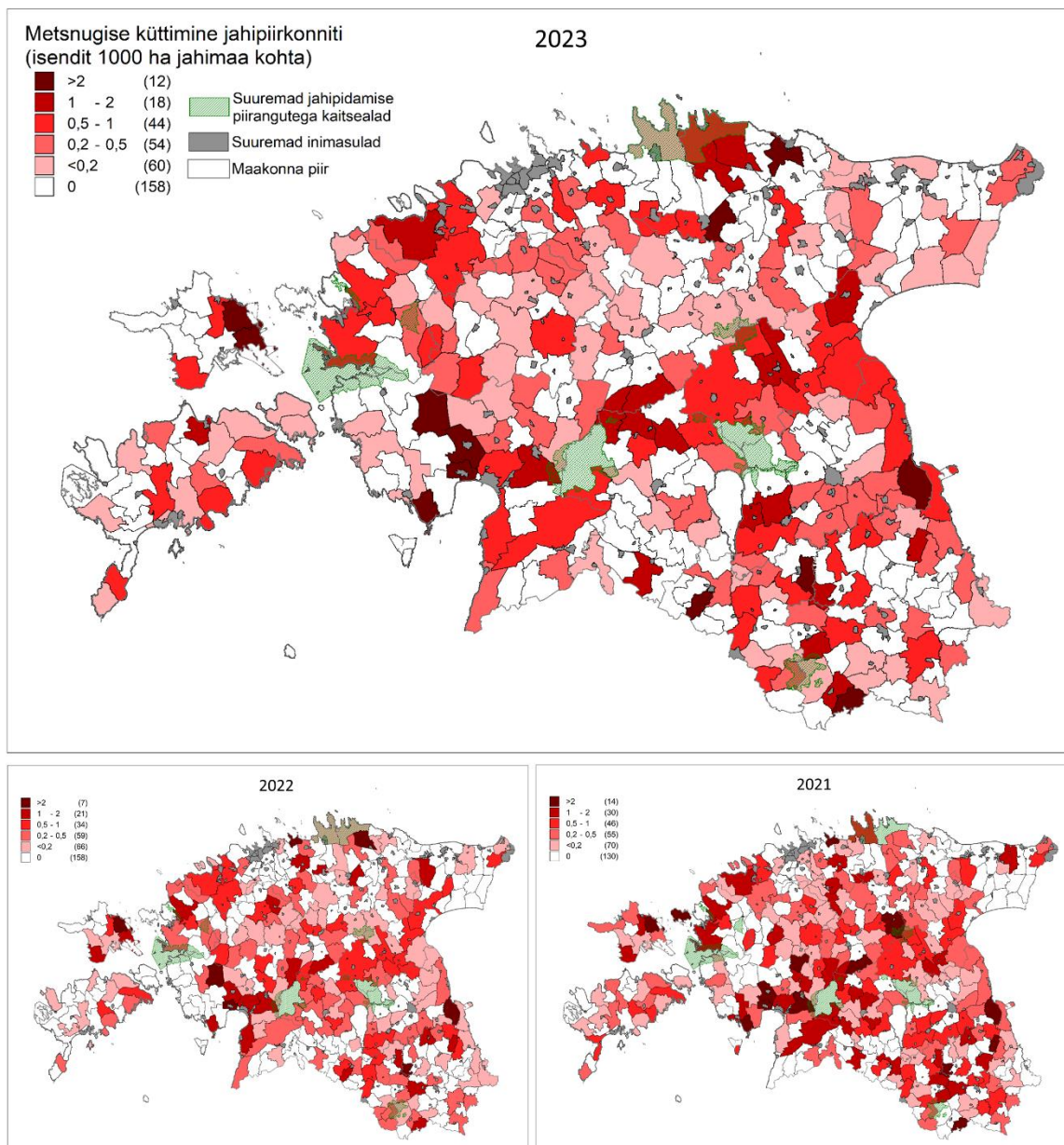
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	180	204	176	219	247	108	146	186	125	112	-10,4	-37,8
Hiiumaa	51	105	104	137	118	89	54	74	60	67	11,7	31,4
Ida-Virumaa	246	148	194	219	136	62	75	71	68	68	0,0	-72,4
Jõgevamaa	257	214	254	196	202	80	157	136	96	150	56,3	-41,6
Järvamaa	234	151	192	199	262	88	92	163	62	52	-16,1	-77,8
Läänemaa	159	183	107	117	217	116	113	144	82	64	-22,0	-59,7
Lääne-Virumaa	273	193	113	151	163	78	52	51	84	120	42,9	-56,0
Põlvamaa	91	115	117	125	114	53	91	88	64	62	-3,1	-31,9
Pärnumaa	751	582	402	504	680	324	383	363	274	288	5,1	-61,7
Raplamaa	149	82	49	81	103	35	53	75	68	64	-5,9	-57,0
Saaremaa	182	161	181	184	238	99	102	61	33	63	90,9	-65,4
Tartumaa	295	200	176	185	250	117	121	121	84	128	52,4	-56,6
Valgamaa	252	202	211	288	215	83	98	90	70	68	-2,9	-73,0
Viljandimaa	236	184	243	233	257	122	122	143	63	85	34,9	-64,0
Võrumaa	146	100	127	186	163	63	68	92	53	80	50,9	-45,2
Kokku Total	3502	2824	2646	3024	3365	1517	1727	1858	1286	1471	14,4	-58,0

Metsnugise ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.
Snow track index of pine marten in 2013-2024.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,39	0,26	0,20	0,26	0,22	0,25	0,19		0,33	0,21	0,28	0,16
Hiiumaa	0,49					0,32			0,29	0,28	0,16	0,36
Ida-Virumaa	0,43	0,15	0,16	0,32	0,27	0,51	0,25	0,23	0,45	0,34	0,19	0,22
Jõgevamaa	0,33		0,25	0,58		0,35	0,21		0,22	0,23	0,18	0,45
Järvamaa	0,39	0,40	0,03	0,43	0,43	0,43	0,49	0,45	0,62	0,47	0,18	0,48
Läänemaa	0,72			0,14	0,38	0,38	0,50	0,23	0,59	0,23	0,37	
Lääne-Virumaa	0,46	0,23	0,15	0,22	0,19	0,17	0,21		0,17	0,15	0,22	0,23
Põlvamaa	0,26			0,33	0,28	0,38	0,18		0,18	0,15	0,14	0,22
Pärnumaa	0,29			0,20	0,31	0,45	0,41	0,12	0,28	0,26	0,31	
Raplamaa	0,37	0,30		0,21	0,16	0,32	0,39	0,11	0,25	0,18	0,25	
Saaremaa	0,44	0,45			0,26	0,46	0,27		0,58	0,41	0,22	
Tartumaa	0,50		0,09	0,37	0,45	0,20	0,31	0,23	0,25	0,47	0,22	0,43
Valgamaa	0,12			0,21	0,11	0,24	0,15	0,16	0,24	0,36	0,28	0,24
Viljandimaa	0,52			0,49	0,57	0,51	0,30	0,22	0,49	0,29	0,38	0,22
Võrumaa	0,40		0,24	0,45	0,19	0,29	0,23	0,01	0,20	0,26	0,17	0,09
Kokku Total	0,40	0,29	0,18	0,32	0,31	0,35	0,29	0,21	0,34	0,28	0,24	0,25

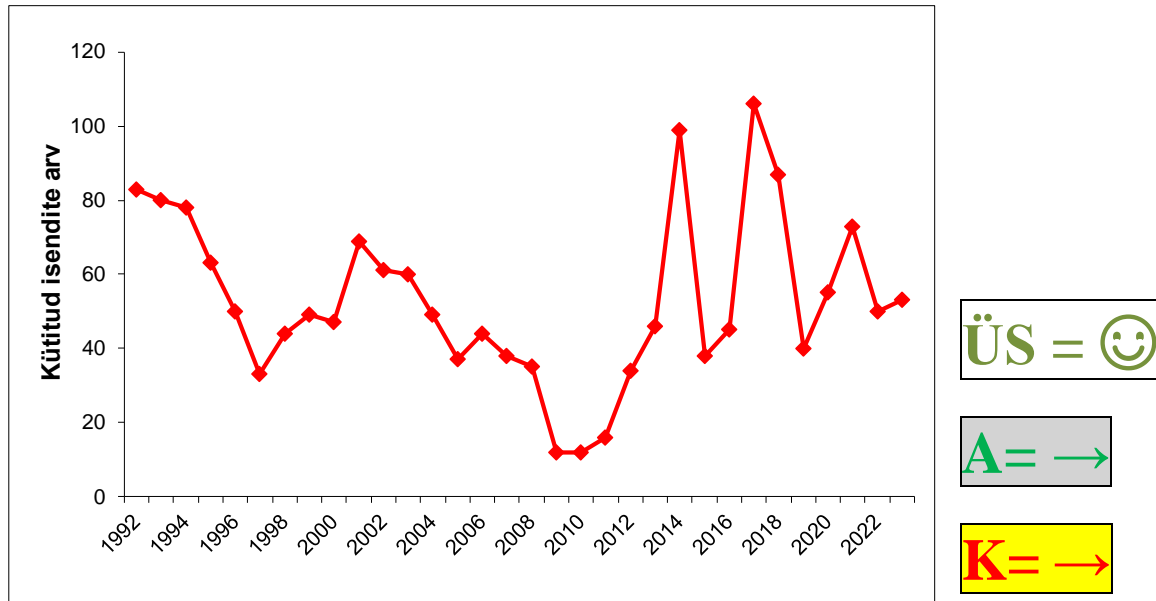
Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang metsnugise arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	=	+	=	=	=	-	=	=	-	=	→
Hiiumaa	--	=	+	+	+	+	+	+	++	=	→
Ida-Virumaa	-	-	-	=	-	-	=	=	=	-	→
Jõgevamaa	-	--	-	-	=	-	-	-	-	-	→
Järvamaa	-	=	-	+	-	-	=	+	=	=	→
Läänemaa	=	++	=	=	+	=	+	+	=	=	→
Lääne-Virumaa	=	=	-	+	+	-	+	=	+	+	→
Põlvamaa	=	=	-	-	-	+	+	+	=	=	→
Pärnumaa	-	-	-	+	=	=	+	=	=	=	→
Raplamaa	+	=	=	=	+	=	=	+	=	-	→
Saaremaa	-	+	=	=	+	-	=	=	+	=	→
Tartumaa	-	-	=	-	=	=	=	+	=	+	→
Valgamaa	-	=	=	=	=	=	=	=	=	-	→
Viljandimaa	+	=	+	=	-	-	=	=	=	=	→
Võrumaa	=	-	=	=	-	-	=	=	-	-	→
Kokku Total	-	=	=	=	=	-	=	=	=	=	→

Metsnugise kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of pine marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

KIVINUGIS (*Martes foina*)

Kivinugise küttimine aastatel 1992 – 2023.

The number of beech marten hunted in 1992 – 2023.

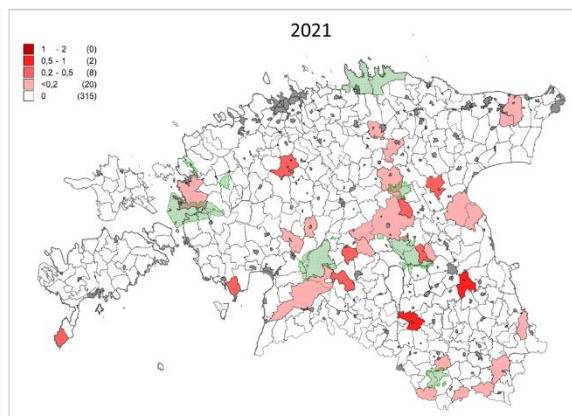
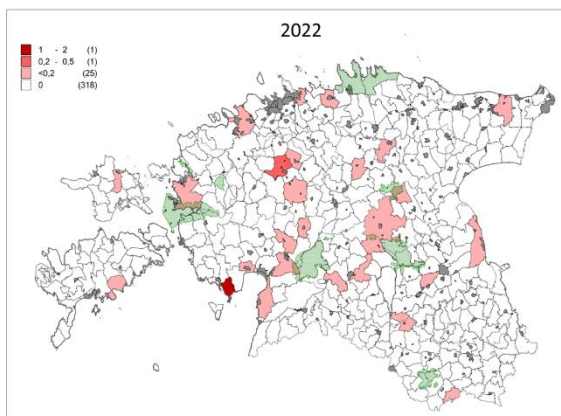
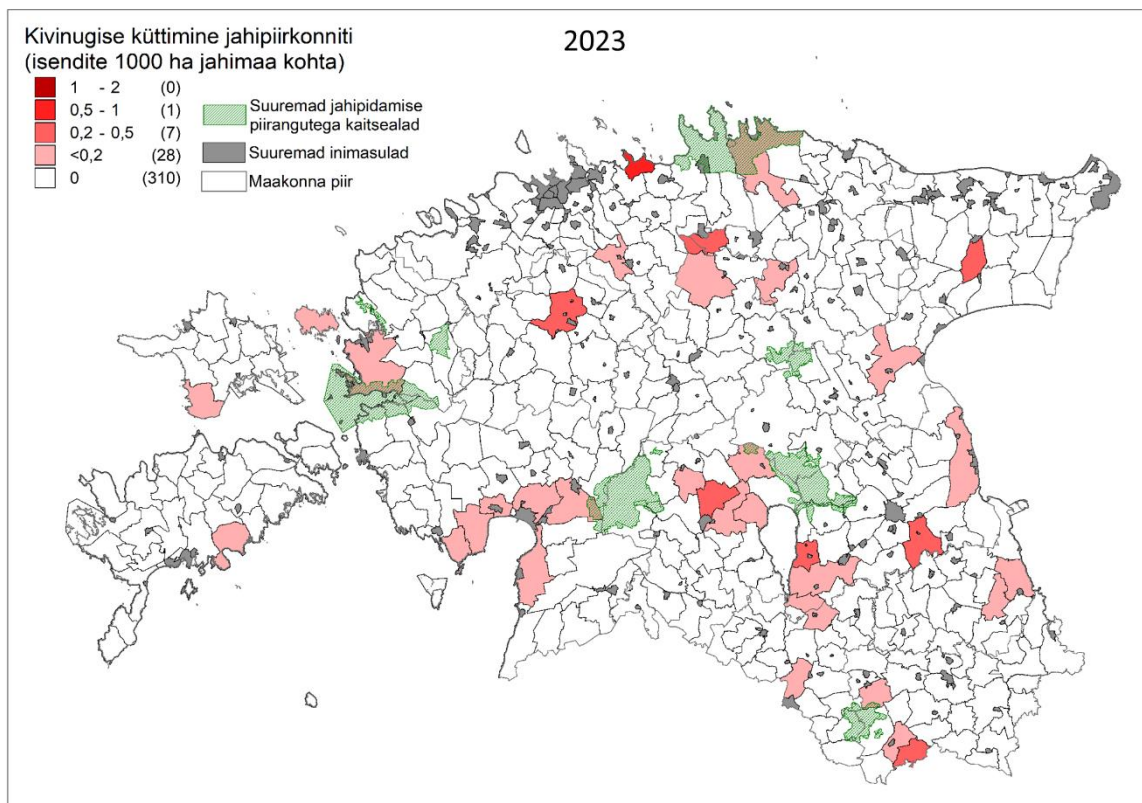
- Kivinugis on madala asustustihedusega levinud üle kogu Eesti.
- Erinevalt metsnugisest eelistab kivinugis antropogeenseid maastikke. Jahipiirkondadest välja jäävatest asulatest püütud probleemsed kivinugised, kes elavad hoonetes, murravad kodulinde, jahindusstatistikas ei kajastu.
- Kivinugise jahti võib jätkata eelmiste aastatega samadel põhimõtetel ja mahus.

Kivinugise kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of beech marten in last ten years.

Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	5	3	1	0	0	4	7	0	3	6	100,0	20,0
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0	+
Ida-Virumaa	6	11	5	0	15	6	3	4	1	2	100,0	-66,7
Jõgevamaa	44	7	0	50	5	1	6	10	4	1	-75,0	-97,7
Järvamaa	0	2	3	6	2	5	8	3	1	4	300,0	+
Läänemaa	0	0	10	4	15	0	0	2	5	3	-40,0	+
Lääne-Virumaa	5	2	2	5	2	3	3	1	1	3	200,0	-40,0
Põlvamaa	1	0	0	0	0	3	2	1	0	2	+	100,0
Pärnumaa	6	3	9	26	9	4	7	13	14	6	-57,1	0,0
Raplamaa	4	1	1	4	5	2	2	5	10	4	-60,0	0,0
Saaremaa	1	2	0	1	0	1	0	2	1	1	0,0	0,0
Tartumaa	2	1	1	0	6	3	4	11	3	7	133,3	250,0
Valgamaa	8	6	6	3	9	2	3	8	2	2	0,0	-75,0
Viljandimaa	8	0	0	2	15	5	5	9	3	7	133,3	-12,5
Võrumaa	9	0	7	5	4	1	5	4	1	4	300,0	-55,6
Kokku Total	99	38	45	106	87	40	55	73	50	53	6,0	-46,5

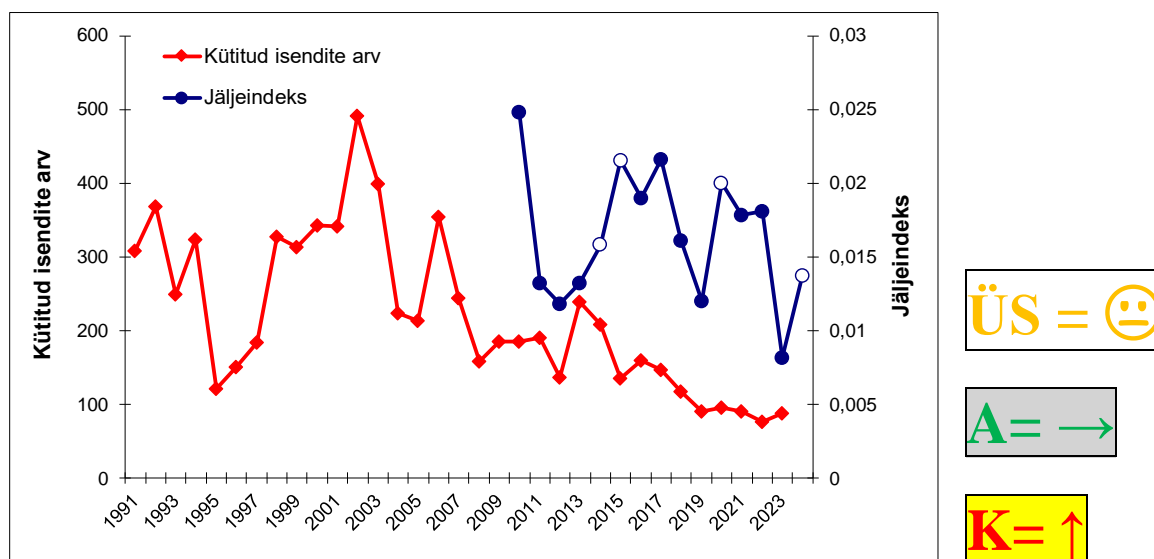
Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang kivinugise arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovituse 2024. jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovituse Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	-	-	=	=	=	=	-	=	-	=	→
Hiiumaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Ida-Virumaa	=	-	-	-	-	-	-	-	-	-	→
Jõgevamaa	-	-	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Järvamaa	-	=	-	-	-	-	-	=	-	=	→
Läänemaa	-	=	=	=	+	=	=	=	=	=	→
Lääne-Virumaa	-	-	-	=	=	-	=	=	=	+	→
Põlvamaa	-	=	=	-	=	-	-	=	=	=	→
Pärnumaa	=	-	-	-	=	=	=	=	=	-	→
Raplamaa	=	=	-	-	-	=	-	=	=	=	→
Saaremaa	=	-	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Tartumaa	-	-	=	-	=	=	=	=	=	=	→
Valgamaa	=	=	=	=	-	-	-	-	-	-	→
Viljandimaa	=	=	=	-	=	-	-	=	=	=	→
Võrumaa	-	-	-	-	-	-	=	-	=	=	→
Kokku Total	-	-	-	-	=	-	=	=	=	=	→

Kivinugise küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of beech marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

MINK (*Neovison vison*)

Mingi küttimine aastatel 1991 – 2023 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of American mink hunted in 1991 – 2023 (red line) and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Mingi arvukuses järske kõikumisi toimunud ei ole, kuid viimase kümne aasta võrdluses paistab silma arvukuse langus eeskätt kütitud isendite arvust lähtuvalt.
- Üheks mingi arvukuse languse põhjuseks võib olla see, et minke ei ole enam meie karusloomafarmides. Varem andsid farmidest põgenenud isendid looduses elavale asurkonnale märkimisväärset tuge.
- Minke kütiti möödunud aastal pisut enam kui 2022. aastal, kuid see kasv toimus ühe maakonna, Põlvamaa, arvelt.
- Kuna mink on meil invasiivne võõrliik, on sõltumata arvukuse muutustest soovitatav neid küttida varasemast intensiivsemalt.

Mingi kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of American mink in last ten years.

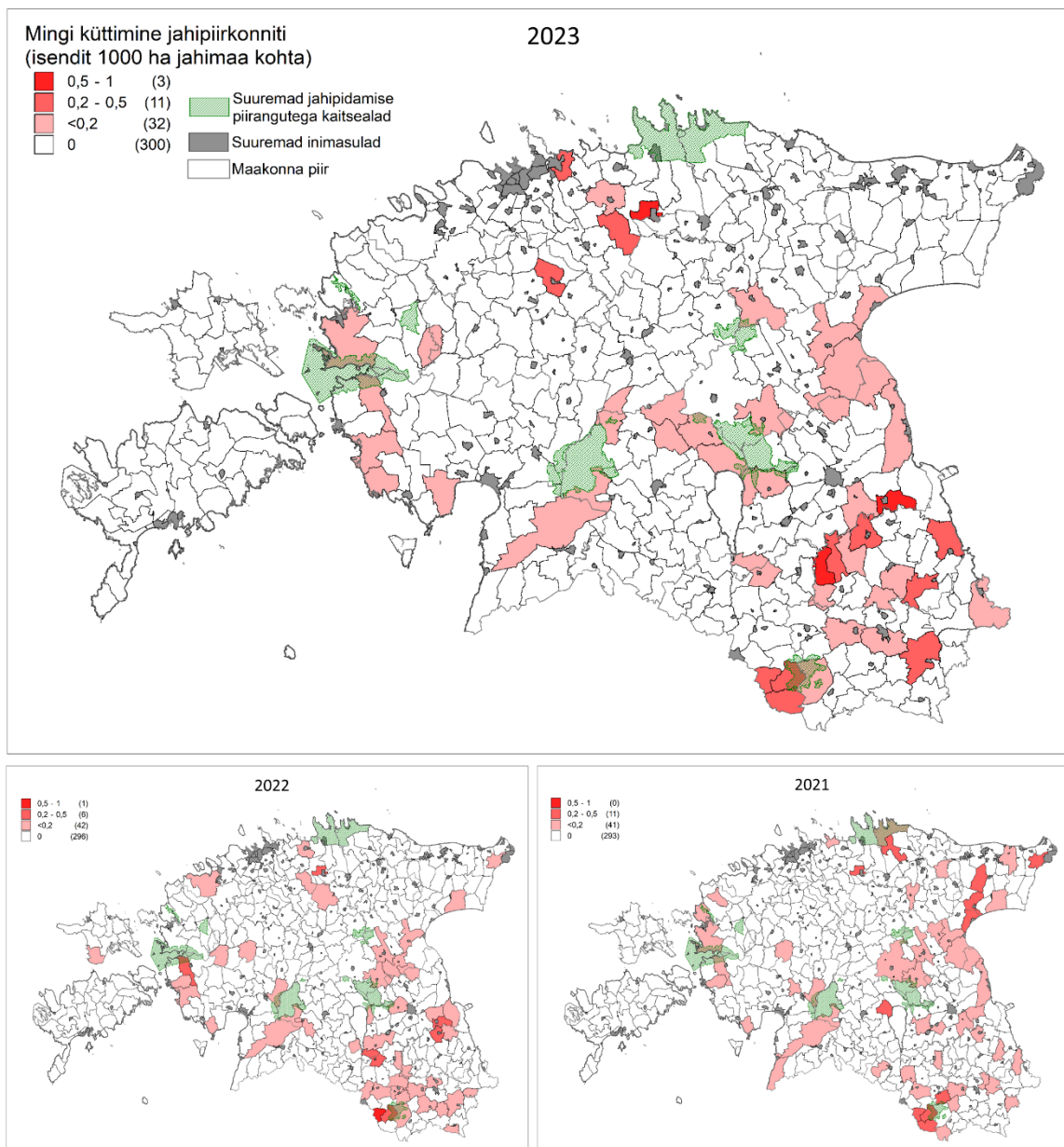
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	14	16	22	7	6	6	14	3	7	10	42,9	-28,6
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ida-Virumaa	15	3	11	5	3	2	6	21	2	2	0,0	-86,7
Jõgevamaa	17	11	10	9	23	14	8	9	8	5	-37,5	-70,6
Järvamaa	8	3	3	2	4	2	0	0	1	0	-100,0	-100,0
Läänemaa	19	9	11	9	5	5	8	9	5	4	-20,0	-78,9
Lääne-Virumaa	13	12	4	3	5	2	0	7	0	1	+	-92,3
Põlvamaa	12	11	6	8	7	5	8	4	4	23	475,0	91,7
Pärnumaa	14	13	14	47	10	11	4	6	5	5	0,0	-64,3
Raplamaa	8	1	2	2	0	5	2	1	2	3	50,0	-62,5
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Tartumaa	34	16	22	9	21	5	7	7	11	11	0,0	-67,6
Valgamaa	20	10	18	25	12	11	27	14	16	9	-43,8	-55,0
Viljandimaa	21	8	9	11	10	10	4	2	2	6	200,0	-71,4
Võrumaa	13	22	28	10	12	13	8	8	13	9	-30,8	-30,8
Kokku Total	208	135	160	147	118	91	96	91	76	88	15,8	-57,7

Mingi ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.
Snow track index of American mink in 2013-2024.

Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,016	0,017	0,025	0,009	0,011	0,009	0,010		0,010	0,005	0,007	0,013
Hiiumaa	0,000					0,000			0,000	0,000	0,000	0,000
Ida-Virumaa	0,006	0,015	0,011	0,019	0,019	0,023	0,005	0,01	0,008	0,005	0,004	0,000
Jõgevamaa	0,000		0,033	0,042		0,021	0,000		0,004	0,073	0,008	0,000
Järvamaa	0,007	0,024	0,000	0,034	0,017	0,012	0,000	0,08	0,049	0,003	0,025	0,000
Läänemaa	0,068			0,041	0,043	0,035	0,058	0,02	0,012	0,017	0,036	
Lääne-Virumaa	0,021	0,000	0,000	0,010	0,014	0,000	0,000		0,005	0,026	0,000	0,000
Põlvamaa	0,008			0,000	0,000	0,011	0,006		0,029	0,003	0,003	0,002
Pärnumaa	0,011			0,029	0,032	0,043	0,046	0,05	0,027	0,018	0,010	
Raplamaa	0,008	0,049		0,004	0,000	0,006	0,009	0,02	0,033	0,019	0,013	
Saaremaa	0,000	0,000			0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	
Tartumaa	0,010		0,058	0,033	0,027	0,029	0,006	0,02	0,020	0,061	0,013	0,039
Valgamaa	0,017			0,000	0,027	0,015	0,000	0,02	0,027	0,024	0,019	0,027
Viljandimaa	0,007			0,028	0,042	0,006	0,011	0,01	0,018	0,005	0,004	0,003
Võrumaa	0,015		0,006	0,024	0,048	0,001	0,007	0,02	0,005	0,014	0,000	0,058
Kokku Total	0,013	0,016	0,022	0,019	0,022	0,016	0,012	0,02	0,018	0,018	0,008	0,014

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang mingi arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

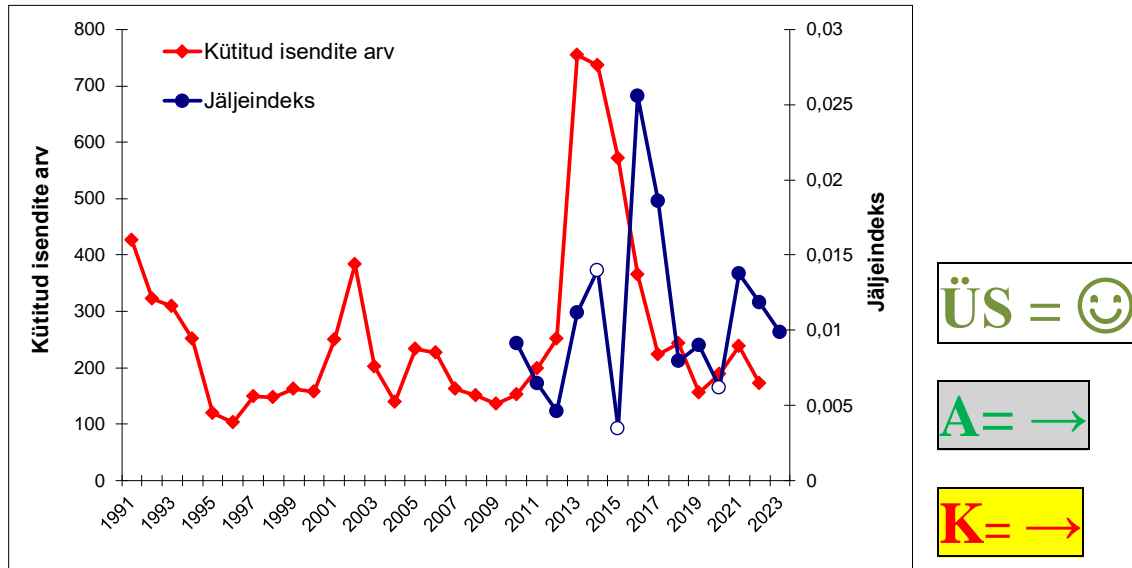
Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	=	=	=	-	=	=	=	=	-	=	↑
Hiiumaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	↑
Ida-Virumaa	=	=	=	=	=	-	-	=	=	=	↑
Jõgevamaa	-	-	=	=	=	=	+	=	=	=	↑
Järvamaa	=	=	=	=	=	=	-	=	=	=	↑
Läänemaa	=	+	=	=	=	=	=	=	=	=	↑
Lääne-Virumaa	-	=	-	=	=	=	=	+	+	=	↑
Põlvamaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	+	↑
Pärnumaa	-	=	=	-	-	=	=	=	=	-	↑
Raplamaa	-	+	=	-	-	=	=	=	=	=	↑
Saaremaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	↑
Tartumaa	-	-	-	-	=	=	=	=	=	+	↑
Valgamaa	-	=	-	-	-	-	=	+	-	-	↑
Viljandimaa	=	-	=	-	-	-	=	-	-	=	↑
Võrumaa	+	=	=	=	+	=	=	=	+	=	↑
Kokku Total	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	↑

Mingi kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of American mink (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

TUHKUR (*Mustela putorius*)

Tuhkru küttimine aastatel 1991 – 2023 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of European polecat hunted in 1991 – 2023 (red line) and winter track index (blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

- Tuhkru arvukuses viimastel aastatel olulisi muutusi ilmselt toimunud ei ole. Kütitud tuhkru arv aga võrreldes 2022. aastaga suurenes. Erinevalt mingist toimus küttimise kasv valdavas osas maakondadest.
- Kuna tuhkru küttimine on tagasihoidlik, võib neid küttida varasemaga samadest põhimõtetest lähtuvalt.
- Mingi püügil kastlõksuga võiks sealt kaaspüügina saadud tuhkru vabastada.

Tuhkru kütmine maakonniti viimasel kümnel jahihooajal.
Hunting bag of polecat in last ten years.

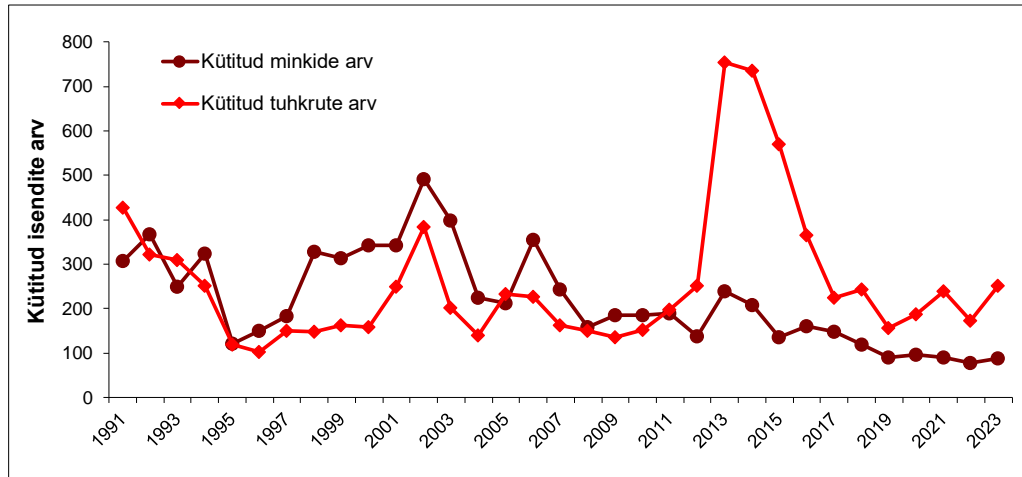
Maakond County	Kütmine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	29	29	24	13	20	8	12	11	8	21	162,5	-27,6
Hiiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ida-Virumaa	55	39	16	8	9	8	19	14	7	14	100,0	-74,5
Jõgevamaa	123	96	49	34	27	23	32	44	48	41	-14,6	-66,7
Järvamaa	38	27	30	10	19	13	10	7	8	11	37,5	-71,1
Läänemaa	27	9	4	1	4	1	3	5	6	8	33,3	-70,4
Lääne-Virumaa	72	43	17	8	12	11	12	9	8	23	187,5	-68,1
Põlvamaa	36	15	22	14	14	4	12	15	17	20	17,6	-44,4
Pärnumaa	78	68	47	25	20	8	9	13	11	21	90,9	-73,1
Raplamaa	33	28	9	8	2	7	3	10	7	8	14,3	-75,8
Saaremaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Tartumaa	60	65	29	15	20	13	18	22	11	13	18,2	-78,3
Valgamaa	59	41	21	22	19	19	22	26	6	13	116,7	-78,0
Viljandimaa	78	83	74	44	55	33	28	36	27	40	48,1	-48,7
Võrumaa	48	28	23	22	22	8	8	27	8	18	125,0	-62,5
Kokku Total	736	571	365	224	243	156	188	239	172	251	45,9	-65,9

Tuhkru ruutloenduse jäljeindeks aastatel 2013-2024.
Snow track index of polecat in 2013-2024.

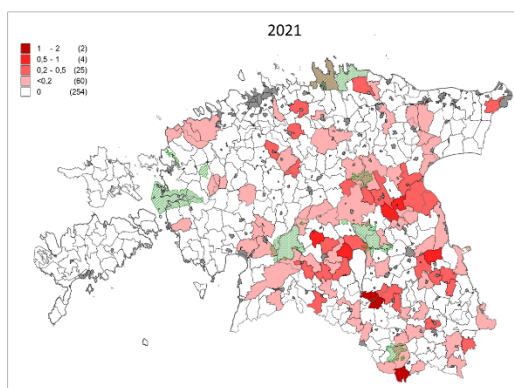
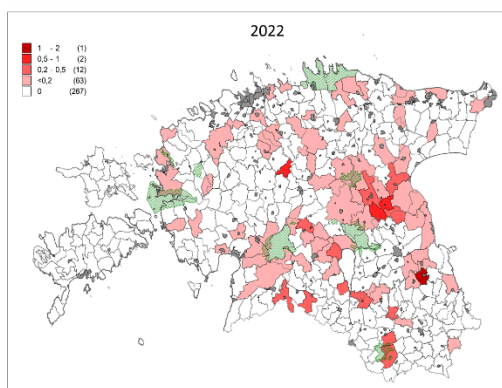
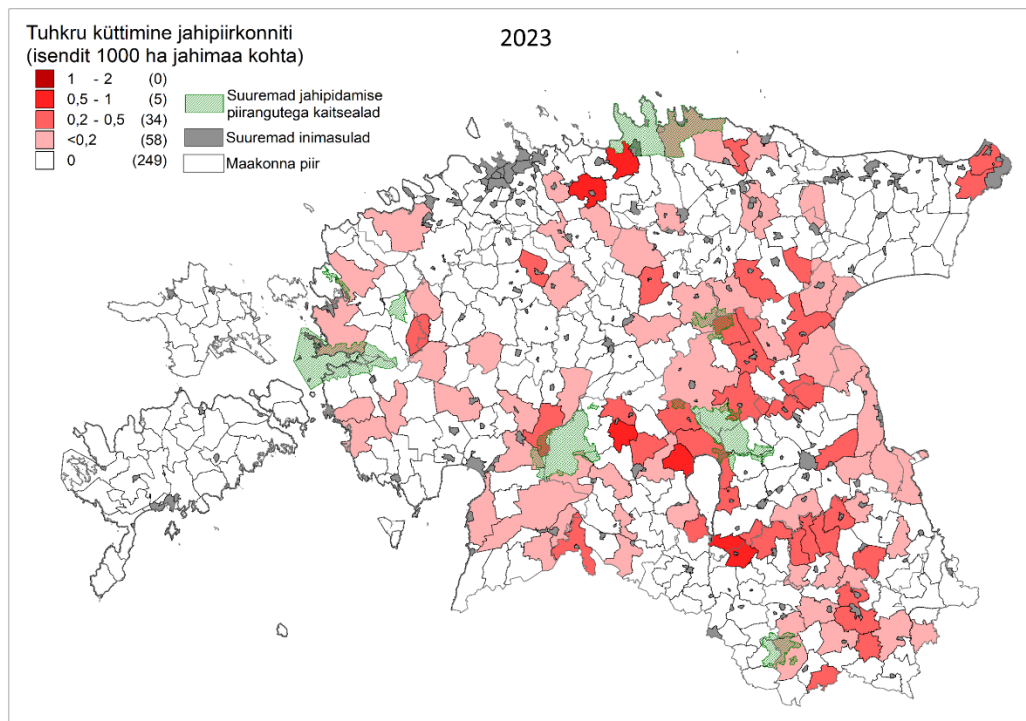
Maakond County	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Harjumaa	0,010	0,010	0,000	0,005	0,007	0,002	0,003		0,000	0,003	0,000	0,005
Hiiumaa	0,000					0,000			0,000	0,000	0,000	0,000
Ida-Virumaa	0,003	0,008	0,008	0,024	0,006	0,018	0,005	0,013	0,011	0,005	0,008	0,003
Jõgevamaa	0,005		0,000	0,031		0,008	0,000		0,014	0,037	0,011	0,005
Järvamaa	0,000	0,021	0,021	0,026	0,017	0,016	0,034	0,000	0,013	0,056	0,023	0,000
Läänemaa	0,077			0,007	0,006	0,004	0,012	0,000	0,000	0,000	0,000	
Lääne-Virumaa	0,000	0,000	0,005	0,006	0,003	0,001	0,008		0,010	0,005	0,011	0,000
Põlvamaa	0,004			0,012	0,033	0,008	0,013		0,008	0,029	0,007	0,023
Pärnumaa	0,008			0,033	0,017	0,010	0,011	0,008	0,006	0,000	0,011	
Raplamaa	0,005	0,006		0,011	0,000	0,004	0,009	0,000	0,004	0,002	0,000	
Saaremaa	0,000	0,000			0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	
Tartumaa	0,010		0,000	0,069	0,035	0,010	0,012	0,011	0,000	0,016	0,028	0,009
Valgamaa	0,017			0,015	0,020	0,032	0,017	0,041	0,048	0,033	0,037	0,023
Viljandimaa	0,003			0,084	0,033	0,009	0,008	0,000	0,051	0,006	0,004	0,026
Võrumaa	0,037		0,000	0,012	0,064	0,000	0,005	0,018	0,047	0,000	0,025	0,008
Kokku Total	0,011	0,014	0,003	0,026	0,019	0,008	0,009	0,006	0,014	0,012	0,010	0,012

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang tuhkru arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri kütmissoovitus 2024. aasta jahihooajaks.
Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2024.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Kütmissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	=	-	+	=	=	-	=	=	=	=	→
Hiiumaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Ida-Virumaa	+	=	-	=	=	=	=	=	=	-	→
Jõgevamaa	+	+	=	-	-	=	=	=	=	=	→
Järvamaa	=	+	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Läänemaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Lääne-Virumaa	+	+	=	=	=	=	=	=	=	+	→
Põlvamaa	=	=	=	-	=	=	=	=	+	+	→
Pärnumaa	=	+	+	=	=	-	=	=	=	=	→
Raplamaa	=	+	=	-	=	=	=	=	=	=	→
Saaremaa	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	→
Tartumaa	-	-	-	-	=	=	=	=	=	=	→
Valgamaa	=	=	=	-	-	-	-	-	=	-	→
Viljandimaa	+	+	=	=	=	=	=	=	+	=	→
Võrumaa	=	=	=	-	-	=	=	=	=	=	→
Kokku Total	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	→

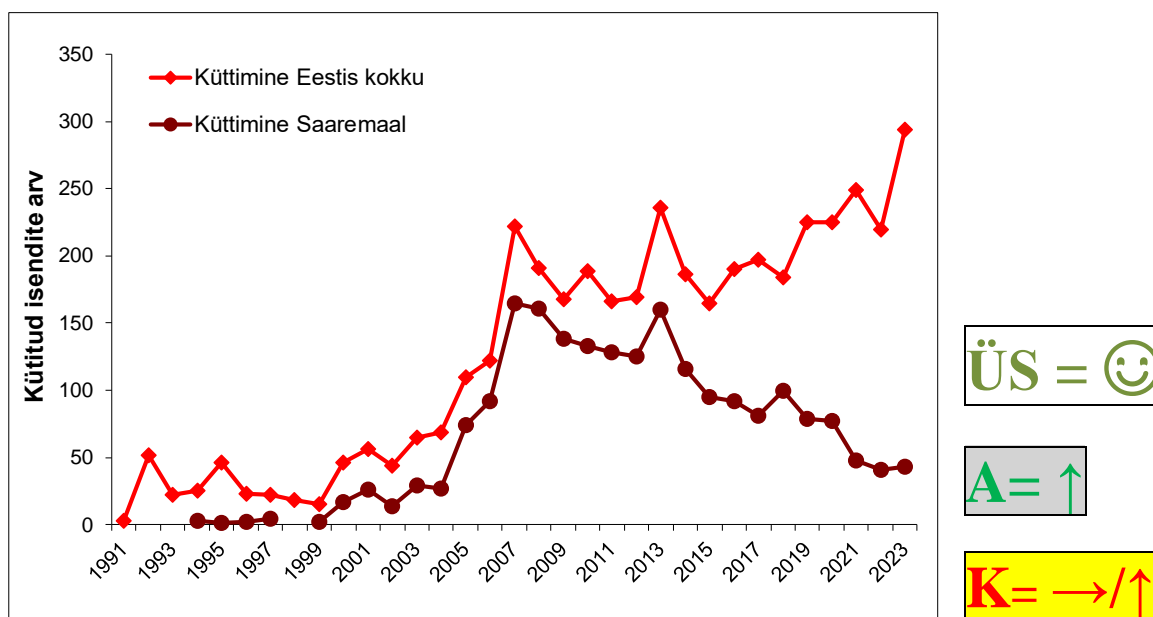

Mingi ja tuhkru küttimine aastatel 1991-2023. *Hunting of European polecat (red) and American mink (brown).*

Tuhkru küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal. *Hunting of European polecat (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.*

MÄGER (*Meles meles*)

Mägra küttimine Eestis (sealhulgas Saaremaal) ja Saaremaal eraldi aastatel 1991 - 2023.

The number of Eurasian badger hunted in Saaremaa (brown line) and in Estonia (total including Saaremaa – red line) in 1991 – 2023.

- Mägra arvukus on läbi kogu viimase aastakümne olnud tõusutrendis. Seda väljendavad hästi nii jahimeeste hinnangud kui ka küttimisandmed.
- Samaaegselt mägra arvukuse ja kütitud isendite arvu kasvuga Mandri-Eestis väljendub Saaremaal küttimisandmetes juba üle kümne aasta pidev langus. Samas Saaremaa jahimeeste hinnangud arvukuse muutustele on viimasel kümnendil valdavalt arvukuse tõusule või selle samal tasemel püsimisele viitavad.
- Mäkra kütitakse väga tagasihoidlikul määral, kuna mäger on jahiulukina väheatraktiivne liik, kelle küttimiseks pole üldjuhul ka mingit muud tõsiselt võetavat põhjust nagu kahjustused, haiguste levitamine jne.
- Mägra asurkonna üldseisundit võib pidada väga heaks.
- Sarnast tagasihoidlikku küttimist võib mägra puhul jätkata ja asurkonna head seisundit ning arvukuse kasvu arvestades võib seda huvi korral ka mõistlikul määral suurendada.
- Kui kuni 2018. aastani kütitati enamuse Eesti mäkradest Saaremaal, siis alates 2019. aastast on Saaremaa osakaal püsivalt vähenenud ja seda nii Mandri-Eesti küttimismahu kasvu kui Saaremaa küttimismahu kahanemise arvelt. Kui kuni 2006. aastani oli mägra jahi alguseks 1. oktoober, siis just Saaremaa mäkrade arvukuse kiire kasvu ja nende nuhtluseks muutumise põhjendusel muudeti tema jahiaeg varasemaks 1. septembrile.

Kuna Saaremaa mägra küttimisstatistikast paistab, et probleemile on leitud alternatiivne lahendus, võiks kaaluda taas mägra küttimise alguse nihutamist 1. oktoobrile, mis oli varemalt määratud eeskätt eetilise kaalutlusest lähtuvalt.

Mägra küttimine maakonniti 2012 – 2023 jahihooaegadel.

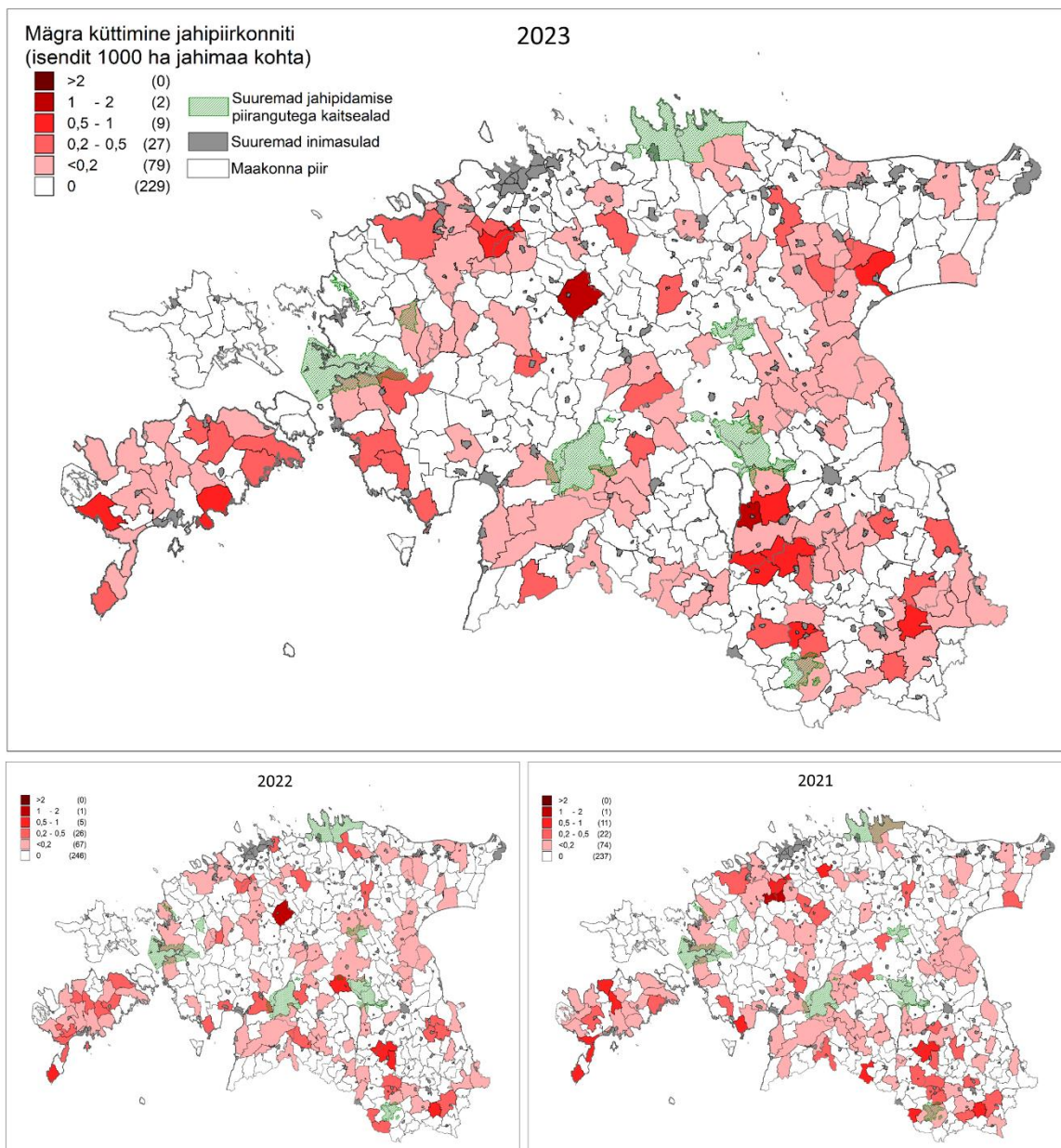
Hunting bag of badger in last ten years.

Maakond County	Küttimine Hunting bag										2023/2022	2023/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	muutus (%) Change in hunting bag	muutus (%) Change in hunting bag
Harjumaa	12	13	21	3	7	9	9	23	12	20	66,7	66,7
Hiumaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ida-Virumaa	1	3	3	6	8	7	5	9	7	19	171,4	1800,0
Jõgevamaa	4	4	12	11	4	7	13	5	7	9	28,6	125,0
Järvamaa	6	3	8	1	2	3	4	4	5	10	100,0	66,7
Läänemaa	0	2	8	5	4	5	16	9	6	11	83,3	+
Lääne-Virumaa	6	4	6	5	5	9	3	5	8	15	87,5	150,0
Põlvamaa	4	6	6	5	8	6	1	6	11	20	81,8	400,0
Pärnumaa	10	8	8	10	14	21	13	23	14	22	57,1	120,0
Raplamaa	5	4	3	8	2	4	9	30	32	43	34,4	760,0
Saaremaa	116	95	92	81	100	79	77	48	41	43	4,9	-62,9
Tartumaa	6	7	3	11	4	3	4	10	8	23	187,5	283,3
Valgamaa	7	7	6	18	5	7	14	30	20	26	30,0	271,4
Viljandimaa	3	3	6	10	7	24	13	19	24	10	-58,3	233,3
Võrumaa	6	6	8	23	14	41	44	28	25	23	-8,0	283,3
Kokku Total	186	165	190	197	184	225	225	249	220	294	33,6	58,1

Jahipiirkonna kasutajate kevadine hinnang mägra arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri küttimissoovitus 2023. aasta jahihooajaks.

Hunters estimated changes in abundance. Estonian EA suggestion for hunting quota in 2023.

Maakond County	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)										Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2024
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Harjumaa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Hiumaa	=	=	=	=	=	=	=	=	+	=	→/↑
Ida-Virumaa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Jõgevamaa	+	+	+	+	=	+	+	+	+	+	→/↑
Järvamaa	+	=	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Läänemaa	=	=	=	=	=	+	=	=	+	+	→/↑
Lääne-Virumaa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	++	→/↑
Põlvamaa	+	++	+	+	++	++	+	+	++	++	→/↑
Pärnumaa	+	+	+	+	+	++	+	+	+	++	→/↑
Raplamaa	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Saaremaa	+	+	+	=	+	=	-	+	+	=	→/↑
Tartumaa	=	+	+	+	+	+	+	+	+	++	→/↑
Valgamaa	+	+	+	+	+	++	+	++	++	++	→/↑
Viljandimaa	+	+	++	+	++	+	+	++	+	++	→/↑
Võrumaa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑
Kokku Total	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	→/↑

Mägra kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of Eurasian badger (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

JAHILINNUD

Birds

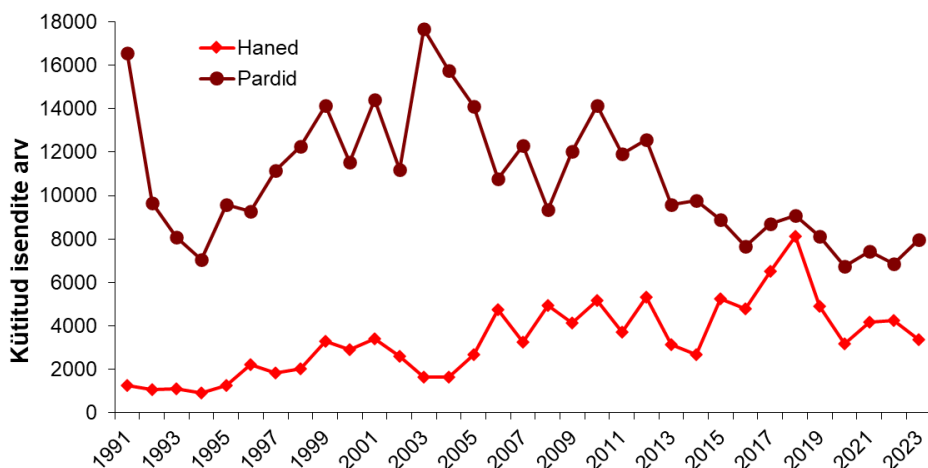
Jahilindude kütmine Eesti erinevates maakondades 2023. a jahihooajal.

Hunting of game birds in different counties in Estonia in 2023.

Liik	Harjumaa	Hiiumaa	Ida-Virumaa	Jõgevamaa	Järvamaa	Läänemaa	Lääne-Virumaa	Põlvamaa	Pärnumaa	Raplamaa	Saaremaa	Tartumaa	Valgamaa	Viljandimaa	Võrumaa	EESTI KOKKU
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	0	0	0	0	2	2	0	0	1	0	0	2	0	0	0	7
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	3	0	0	0	0	3	1	2	4	0	0	0	2	0	0	15
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	14	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	2	0	19
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	0	899	18	0	26	62	3	0	677	0	211	6	0	1	0	1903
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	0	0	0	0	0	8	1	0	2	0	3	0	0	0	0	14
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	49	15	36	48	3	91	27	5	95	13	34	164	25	24	13	642
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	47	0	0	0	0	28	6	0	11	5	29	33	0	9	78	246
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	20	32	54	4	1	21	3	4	51	6	112	24	0	5	7	344
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	2	0	19	0	0	0	5	2	1	0	2	1	0	48	1	81
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Hallrästas (<i>Turdus pilaris</i>)	0	2	11	0	0	0	7	3	0	3	2	22	0	5	0	55
Höbekajakas (<i>Larus argentatus</i>)	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Merikajakas (<i>Larus marinus</i>)	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>)	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Kalakajakas (<i>Larus canus</i>)	0	2	0	0	0	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	0	0	34	0	0	0	0	0	5	0	7	32	6	0	0	84
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	169	105	7	0	0	23	20	25	899	0	167	132	0	2	8	1557
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	14	9	81	16	86	61	235	54	76	11	14	50	2	9	11	729
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	6	3	20	5	42	31	5	23	16	0	0	25	3	38	4	221
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	16	25	64	15	9	49	12	14	44	1	59	11	6	16	14	355
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	131	454	152	0	18	669	362	0	76	17	114	26	1	1	0	2021
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	0	7	0	1	8	1	3	1	22	0	0	0	0	0	0	43
Haned kokku	167	498	317	37	163	811	617	92	234	29	187	112	12	64	29	3369
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	75	292	44	9	0	144	400	6	624	0	109	38	2	1	11	1755
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	34	12	32	0	0	16	14	0	73	3	39	33	0	0	0	256
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	123	212	20	1	0	231	219	18	390	3	219	168	1	2	12	1619
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	307	183	354	72	17	544	130	61	378	32	342	459	42	64	360	3345
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	25	71	9	3	0	38	55	0	100	2	46	57	0	0	3	409
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	11	55	4	0	0	0	0	0	62	0	38	26	0	0	0	196
Luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>)	16	49	35	5	0	34	2	0	83	0	40	19	0	1	0	284
Punapea-vart (<i>Anas ferina</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	0	2	2	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	8
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	5
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	1	16	15	3	0	18	12	3	3	2	3	9	2	0	0	87
Pardid kokku	592	892	517	95	17	1025	832	89	1714	42	836	812	47	68	386	7964

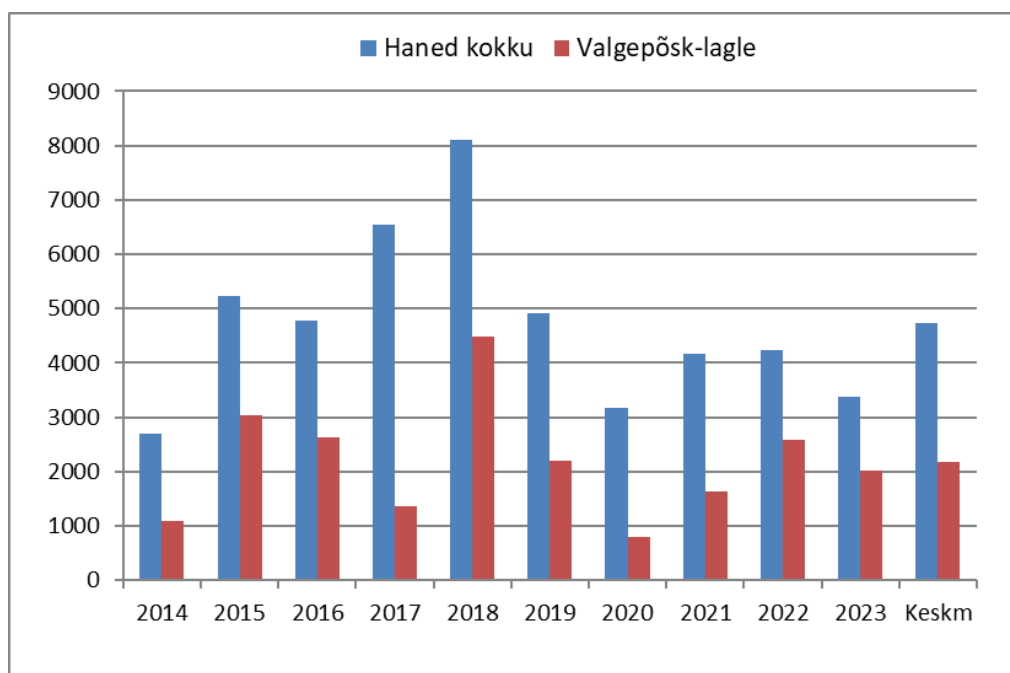
Jahilindude kütmine Eestis aastatel 2004 – 2023.
Hunting of game birds in Estonia during 2004 - 2023.

Linnuliik	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	484	726	1419	1400	1481	1487	1104	760	2360	697	724	1125	1060	2586	1985	1346	1182	1325	670	729
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	90	155	448	453	846	559	288	225	683	171	236	351	415	1525	714	652	634	716	484	221
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	762	837	1529	922	1239	1005	977	705	1162	555	612	712	663	1024	933	677	551	487	475	355
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	292	952	919	462	1324	1085	2778	2005	1112	1710	1092	3039	2622	1355	4474	2194	785	1628	2591	2021
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	2	14	84	15	9	17	23	21	2	7	32	13	12	44	9	39	21	20	20	43
Määramata hani (<i>unspecified geese</i>)	25	4	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HANED KOKKU	1655	2688	4438	3252	4929	4153	5170	3716	5319	3141	2696	5240	4772	6534	8115	4908	3173	4176	4240	3369
<i>Total n of hunted geese</i>																				
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	1726	1466	1027	1078	761	1255	1454	1066	1179	967	902	1308	786	1434	1371	1039	642	745	835	1755
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	341	345	158	164	55	106	161	92	64	75	60	116	163	63	86	172	274	300	199	256
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	2556	2166	2055	3118	1426	2341	3688	2963	2453	1883	2081	1503	1281	1619	1527	1522	1123	1258	1220	1619
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	8964	7931	4813	6204	6024	7125	7492	6577	7515	5614	5738	5242	4668	4605	5237	4688	4131	4253	3646	3345
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	769	754	145	364	494	558	678	490	606	372	427	353	262	390	336	212	134	226	460	409
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	312	311	300	299	151	161	161	198	156	168	132	56	113	146	95	158	116	184	159	196
Luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>)	458	457	100	226	275	288	270	263	382	360	331	220	246	252	233	203	149	322	249	284
Punapea-var (<i>Anas ferina</i>)	34	19	11	6	8	45	41	9	25	1	12	25	18	3	2	7	1	0	2	0
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	7	31	10	43	21	33	25	44	25	11	24	11	53	18	29	15	21	43	13	8
Merivart (<i>Aythya marila</i>)	56	45	0	0																0
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	0	3	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	205	173	3	7	11	70	10	20	15	18	0	2	1	75	0	0	0	0	0	0
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	68	1	2	1	49	3	1	12	6	0	2	0	0	0	0	0	19	10	2	5
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	88	43	91	92	94	54	177	171	139	107	77	67	74	107	180	129	119	80	68	87
Määramata part (<i>unspecified duck</i>)	171	400	399	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PARDID KOKKU	15755	14145	9114	12291	9369	12042	14158	11905	12565	9576	9790	8903	7665	8712	9096	8145	6729	7421	6853	7964
<i>Total n of hunted ducks</i>																				
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	55	170	70	84	57	20	37	63	49	28	43	36	39	36	35	63	30	22	24	7
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	23	111	32	41	46	13	45	6	12	46	40	62	22	45	47	16	9	17	15	15
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	1942	651	642	140	56	127	112	54	14	1	20	18	16	13	36	70	37	20	53	19
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	659	750	291	1192	979	976	1475	990	827	817	1547	1146	1408	1657	2384	3371	710	3158	2764	1903
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	49	29	59	7	31	20	107	12	22	32	17	14	17	31	4	8	10	29	19	14
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	398	374	373	300	317	426	802	824	812	765	683	755	850	824	1037	1057	1074	933	704	642
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	246	543	117	413	336	606	1075	825	625	636	1028	955	946	1028	975	698	860	347	335	246
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	2383	1964	1740	1743	1870	2599	2438	2663	2304	1960	1905	1365	1366	1246	1150	893	847	692	460	344
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	5	8	38	25	28	22	61	53	32	41	225	62	49	27	25	49	22	38	68	81
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	11	22	244	209	175	243	193	398	217	154	251	122	20	36	19	3	4	7	1	1
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	17	73	47	30	84	50	93	76	33	38	20	32	57	60	78	89	97	88	56	84
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	127	101	290	345	407	707	594	498	508	413	392	528	871	778	909	690	700	701	569	1557
Hallrastas (<i>Turdus pilaris</i>)	73	70	51	43	114	91	66	80	137	235	130	160	121	198	174	421	205	143	135	55
Kajakas (<i>Larus sp</i>)	74	162	173	120	233	348	274	295	168	97	204	97	48	55	90	36	31	104	39	24
Hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	45	39	38	25	55	88	76	148	94	73	138	152	6	5	17	5	7	0	0	0

Partide ja hanede küttimine Eestis aastatel 1991 - 2023.
The number of ducks (brown line) and geese (red line) hunted in Estonia in 1991 – 2023.

Möödunud sügisel kütiti hanesid pisut vähem kui aasta varem ning küttimismaht jäi alla ka viimase kümne aasta keskmisele. 2022. aastaga võrreldes kütiti pisut enam vaid rabahane ja kanada laglet. Aastate lõikes väga suured erinevused kütitud hanede hulgas on peaaesjalikult tingitud sügisrände ajal valitsevatest ilmastikuoludest, millest sõltub nende siinviibimise aeg, mis omakorda määrab hanejahihooja tegeliku pikkuse. Seetõttu, isegi kui me väga sooviks sügisest jahti hanede arvukuse ohjamiseks, ei pruugi see meist sõltumatute asjaolude tõttu osadel aastatel üldse võimalik olla.

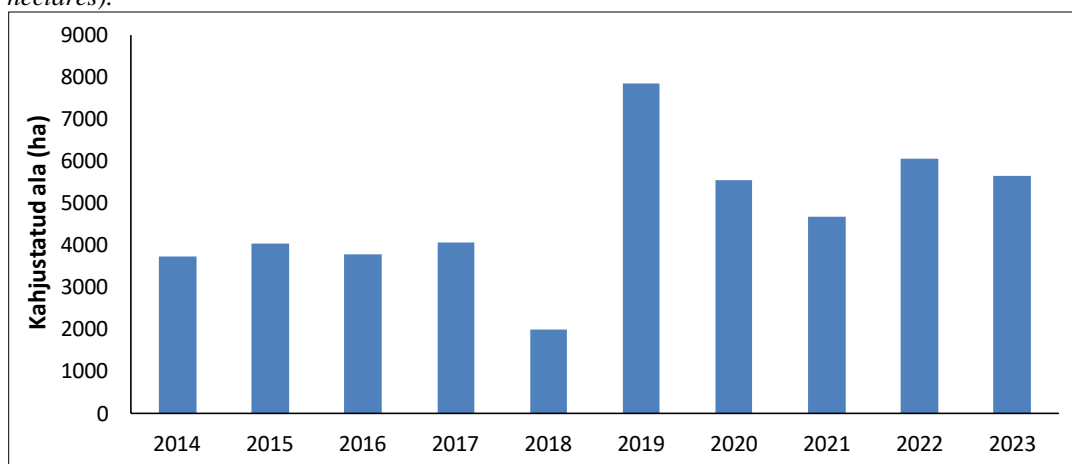

Kütitud valgepõsk-lagled ja haned kokku aastatel 2014-2023 ning perioodi keskmine.
Hunted barnacle goose (red) and geese in total (blue) in 2014-2023.

Viimase 20 aasta trendi vaadates jääb silma hanede kütamise tagasihoidlik kasv ning partide kütamise üsna oluline pidev langus. Ühest küljest väljendab see vastava rühma kui terviku arvukuse trendi, teisest küljest aga ka jahinduse järkjärgulist muutumist vajaduspõhisuse suunas, kus enam pannakse rõhku probleemliikide kütamisele, mis on igati tervitatav suundumus jahinduses.

Registreeritud kevadrändel olevate hanede ja sookurgede kahjustatud põllukultuuride pindala oli viimase viie aasta võrdluses üsna keskpärane, silma torkab selle enam kui neljakordne suurenemine Ida-Virumaal. Aastati on kahjustatud põllukultuuride pindalades erinevused üsna suured, mis sõltuvad lisaks hanede Eestis viibimise ajale kevadel ka põllupidajate motiveeritusest kahjustuste teada anda. Viimase kümne aasta trend väljendab siiski põllukahjustuste selgelt kasvu. Kuna tänavu seoses vastavate vahendite kitsikusega hanekahjusid põllumeestele ei kompenseerita, ei pruugi tänavu tekkinud kahjustuste statistika enam varasemate aastatega võrreldav olla.

Registreeritud rändel olevate hanede ja sookure kahjustatud põllukultuurid hektarites aastatel 2014-2023 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi). *Crop damages made by geese and crane (in hectares).*

Maakond County	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	155	191	138	586	243	503	405	472	645	530
Hiiumaa	146	202	278	365	298	555	511	389	533	386
Ida-Virumaa	675	542	357	135	195	749	504	390	375	1577
Jõgevamaa	279	575	290	330	237	205	102	126	266	139
Järvamaa	41	215	24	121	0	239	36	101	88	45
Läänemaa	570	591	853	708	69	328	680	327	122	207
Lääne-Virumaa	784	572	841	732	389	2291	1585	1442	2070	1208
Põlvamaa	209	209	99	161	48	333	265	267	386	258
Pärnumaa	3	37	97	0	259	898	676	600	643	485
Raplamaa	0	0	62	0	0	240	25	40	0	11
Saaremaa	57	82	15	38	26	200	225	122	244	98
Tartumaa	812	795	717	895	216	892	488	399	587	664
Valgamaa	0	9	8	0	0	78	0	7	8	0
Viljandimaa	6	26	0	0	0	209	31	0	85	33
Võrumaa	4	0	0	0	0	138	30	0	11	7
Kokku Total	3739	4047	3777	4070	1980	7858	5563	4682	6063	5648

Eestist läbirändavatest hanedest on jätkuvalt kõrge ja kasvava arvukusega probleemliigid: suur-laukhani ja valgepõsk-lagle. 15.03 2024 jõustus jahieeskirja muudatus, millega lubatakse pidada jahti suur-laukhanele, kanada laglele ning valgepõsk-laglele 15. märtsist kuni 31. maini Keskkonnaameti loal ja tingimustel põllukahjustuste vältimise eesmärgil. Nii lubatigi Keskkonnaameti käskkirjaga küttida konkreetselt määratletud põllumassiividel rangetel tingimustel viies maakonnas kokku kuni 750 suur-lauk hane, 800 valgepõsk-lagle ja piiramata hulgal kanada laglet. Antud loa alusel lasti siiski vaid 68 suur-laukhane ja 14 valgepõsk-lagle isendit. Kõnealune käskkiri kaevati kohtusse ning esimene kohtuaste tunnistas selle mitteõiguspäraseks. Lõpliku kohtulahendit selles vaidluses veel pole. Oleme seisukohal, et kuigi heidutusjaht ei ole mõeldud arvukuse reguleerimiseks, vaid põllukultuuride kaitsel toetavaks tegevuseks muu heidutuse kõrval, oleks kevadjaht iseenesest sügisjahiga võrreldes märksa efektiivsem meede kõrge arvukusega liikide ohjamiseks.

Jätkuvalt kõrge ja kasvava arvukusega probleemliik on ka kormoran, kellel on kasvav negatiivne mõju meie kalastikule, selle kaudu kalandussektorile ning elustiku mitmekesisusele laiemalt. Sellega seoses koostati ja kinnitati tänavu kevadel kormorani kaitse- ja ohjamise tegevuskava aastateks 2024-2034.

Võrreldes 2022. aastaga kütiti kormorane ligi kolm korda enam, kokku üle 1500 isendi, mis on rohkem kui kunagi varem. Samas, nende siinse asurkonna suurust ja juurdekasvumäära arvestades on see siiski marginaalne hulk mõjutamaks oluliselt nende arvukuse. Tänavu kevadel lubati ka piiratud koguses (kuni 160 isendit) toitumisuuringu eesmärgil nende jahti Pärnu jõel, lisaks jätkus tänavu suuremas ulatuses nende munade õlitamine. Kui kõiki eelpoolmainitud meetmeid oluliselt suurendada, oleks ehk võimalik asurkonna jätkuvat kasvu ja levikuala laienemist ka pidurdada. Lisaks kormorani kasvavale negatiivsele mõjule meie kalastikule on neil tõenäoliselt oluline negatiivne mõju ka teistele rannikulindudele, kes eelistavad sarnaseid elupaiku pesitsemiseks, tõrjudes nad põlistelt pesitsusaladelt välja. Kormorani ohjamine oleks siinkohal ehk päriselt toimiv meede näiteks kahaneva arvukusega kajakate seisundi parandamiseks, kuid selle asemel taotletakse kajakate välja arvamist jahilukite nimekirjast, mis nende liikide seisundi parandamisele mitte mingit mõju ei avalda.

Tänavu märtsis jõustunud jahieeskirja muudatustega vähenes jahilukite nimekiri kuue linnuliigi võrra. Nii ei või eeloleval jahihooajal enam küttida sooparti, rägaparti, tuttvarti, lauku, tikutajat ega laanepüüd. Kahetsusväärset ei järgitud antud liikide eemaldamisel jahilukite nimekirjast huvirühmade kaasamise head tava. Samuti jääb arusaamatuks, kas

antud meede ka kuidagigi nende liikide seisundi paranemisele kaasa aitab, või on paljalt deklaratiivse iseloomuga. Soovitame tulevikus taolisi kiirustades ja läbipaistmatult tehtud otsuseid vältida.

Laanepüü on nüüdseks endine jahilukite hulka kuulunud linnuliik, kes elab meil aastaringselt. Kuna tema elupaik on mets ning tema talveperioodil tekkinud väljaheidet püsivad üldjuhul määratavatena kevadeni, on olnud alates 2015. aastast võimalus koguda hirvlaste pabulaloenduste käigus vastavaid andmeid ka laanepüü kohta. Riikliku keskkonnaseire raames tehakse ka laanepüüle rühmaspetsiifilist (metsakanalised) seiret. Seadmata siinkohal kahtluse alla antud seire metoodika, valimi esinduslikkuse ega tulemused (mis väljendavad arvukuse langust ja mis oli peamiseks põhjenduseks tema välja arvamisel jahilukite hulgast), toome järgneval leheküljel välja laanepüü väljaheidete loenduse tulemused.

Kuigi aastati on pabulaindeksites kõikumised olnud üsna suured, mis peaaegjalikult sõltuvad talvel valitsevast ilmastikust, mis väljaheidete säilimist oluliselt mõjutab, väljendab 10 aasta jooksul pabulaindeks pigem kasvutrendi. Liik on levinud üle kogu Mandri-Eesti, kus vaadeldava perioodil pole olnud ühtegi seireala, kus teda ei esineks. Viimasel kahel aastal on leitud laanepüü väljaheidet 92,5%-l kõigist seirealadest, mis on perioodi kõrgeim vastav näitaja. Lisaks väljaheite hunnikutele märgivad loendajad ka loenduste käigus nähtud isendeid, mis aga allolevas tabelis ei kajastu, vaid vajab eraldi väljavõtteid algtabelitest.

Laanepüü suhteline asustustihedus Mandri-Eesti seirealadel 2015 – 2024 talvedel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – väljaheitehunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

Results of pellet group counts of hazel grouse in monitoring areas situated in Estonian mainland.

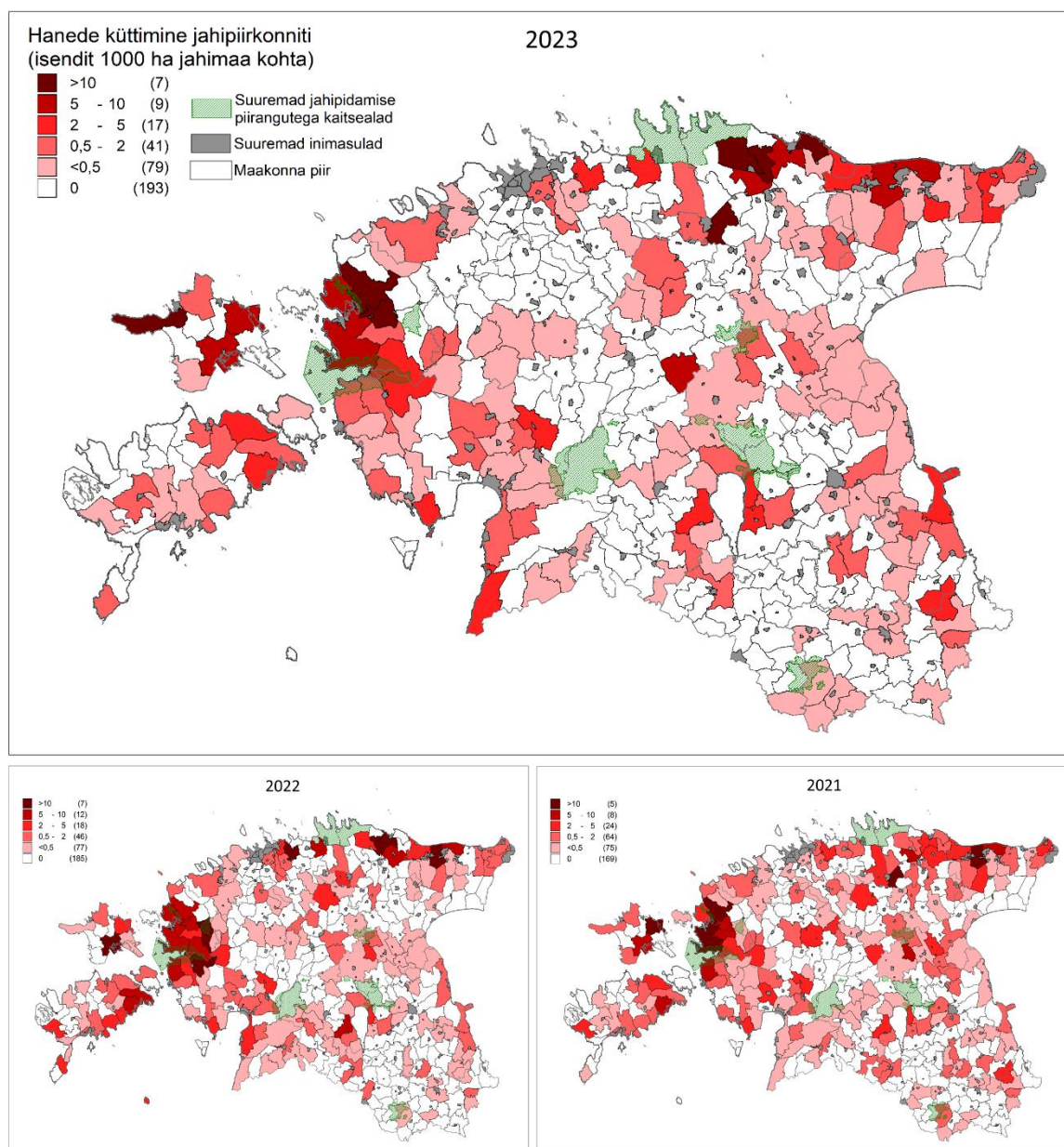
Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>									
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,00	0,00	0,00	0,00	0,43	0,00	0,03	0,13	0,03	0,06
4	Harju	Nõva-Keibu	0,28	0,33	0,00	0,10	0,45	0,10	0,29	0,00	0,03	0,06
5	Harju	Haiba	0,00	0,00	0,00	0,00	0,27	0,00	0,15	0,14	0,06	0,12
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,09	0,15	0,03	0,10	0,00	0,10	0,03	0,00	0,07	0,21
48	Harju	Keskpolügoon*									0,58	0,41
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	0,22	0,09	0,09	0,03	0,09	0,03	0,11	0,21	0,26	0,00
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,19	0,77	0,00	0,03	0,22	0,03	0,22	0,22	0,40	0,13
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	1,34	0,06	0,12	0,44	0,48	0,44	0,84	0,20	0,27	0,23
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,56	0,36	0,00	0,00	0,80	0,00	0,54	0,61	0,54	0,45
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,44	0,43	0,23	0,03	0,52	0,03	0,51	0,80	0,18	1,28
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,19	0,18	0,17	0,07	1,36	0,07	0,12	0,09	1,04	0,90
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,06	0,34	0,22	0,00	0,19	0,00	0,13	0,06	0,16	0,00
49	Ida-Viru	Sirgala*										0,34
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,22	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,17
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,13	0,14	0,09	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,03
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,00	0,03	0,00	0,00	0,15	0,00	0,06	0,12	0,19	0,10
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,00	0,00	0,30	0,09	0,41	0,09	0,00	0,06	0,06	0,12
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,13	0,00	0,09	0,10	0,89	0,10	0,46	0,08	0,33	0,53
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,22	0,25	0,06	0,06	0,03	0,06	0,03	0,04	0,21	0,15
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,03	0,13	0,06	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,09	0,12
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,03	0,11	0,00	0,03	0,27	0,03	0,06	0,12	0,00	0,12
26	Pärnu	Öördi	0,06	0,19	0,00	0,23	0,00	0,23	0,12	0,24	0,03	0,14
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,38	0,38	0,06	0,07	0,03	0,07	0,09	0,06	0,16	0,07
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	0,34	0,17	0,00	0,07	0,16	0,07	0,00	0,15	0,16	0,19
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,00	0,13	0,07	0,10	0,00	0,10	0,09	0,10	0,00	0,09
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	0,50	0,55	0,00	0,06	0,30	0,06	0,12	0,06	0,09	0,12
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,22	0,18	0,20	0,47	0,17	0,47	0,36	0,61	0,82	0,00
14	Järva	Lõõla-Vahastu	0,34	0,52	0,20	0,00	0,39	0,00	0,16	0,06	0,18	0,25
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,13	0,46	0,06	0,03	0,26	0,03	0,39	0,08	0,30	0,10
21	Järva	Kabala-Imavere	0,00	0,06	0,19	0,13	0,52	0,13	0,03	0,00	0,54	0,06
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,03	0,00	0,00	0,04	0,37	0,04	0,13	0,06	0,19	0,23
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	0,56	0,83	0,49	0,00	0,50	0,00	0,38	0,03	0,62	0,31
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,06	0,06	0,00	0,86	0,00	0,41	0,46	0,22	0,13
29	Tartu	Järvelja	0,00	0,19	0,00	0,04	0,10	0,04	0,49	0,21	0,06	0,16
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,06	0,12	0,00	0,13	0,27	0,13	0,31	0,20	0,12	0,21
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	0,06	0,00	0,00	0,14	0,09	0,14	0,57	0,12	0,10	0,39
38	Põlva	Saatse	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,06	0,03	0,09	0,19
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,00	0,00	0,09	0,11	0,11	0,11	0,28	0,00	0,77	0,64
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,03	0,03
40	Võru	Misso	0,06	0,17	0,03	0,06	0,21	0,06	0,12	0,24	0,24	0,09
50	Võru	Nursipalu*										0,09
35	Valga	Valga-Õru	0,00	0,39	0,09	0,03	0,03	0,03	0,08	0,32	0,66	0,65
39	Valga	Hargla-Karula	0,00	0,21	0,16	0,00	0,03	0,00	0,06	0,57	0,49	0,31
Mandri-Eesti seirealade andmed kokku <i>All areas included</i>			0,17	0,20	0,08	0,07	0,28	0,07	0,20	0,16	0,25	0,23
Laanepüü väljaheidetega alade %			67,5	77,5	60	67,5	85	67,5	87,5	82,5	92,5	92,5
* Seirealade 48; 49; 50 ei ole arvestatud												

Siinkohal soovitame:

- looduskaitseliste tegevuste edasisel planeerimisel võtta suund elurikkuse kui terviku kaitsele, austades kõiki looduslikke liike ja nende osa ökosüsteemis võrdväärselt sõltumata nende süstemaatilise kuuluvusest. Võrdse kohtlemise põhimõtet peaks järgima ka erinevate probleemi liikide puhul, kes maamajandusele oma elutegevusega kahju tekitavad;
- teadvustada, et mõned linnuliigid on praegu probleemi liigid ning neid tuleks käsitleda teistest selle süstemaatilise rühma esindajatest erinevalt, nagu seda tehakse näiteks imetajate puhul. Vajalik on märksa suurem paindlikkus, sõltuvalt olukorra muutustest, nende kaitse- ja ohjamise tegevuste korraldamisel. Siiani oleme näinud peaaesjalikult nende ohjamise võimaluste täiendavat piiramist, olgugi et olukord nõuaks hoopis vastupidist tegevust;
- mitte seada uusi ajalisi ega ruumilisi piiranguid hanede küttimisele jahihooajal, mis vähendaksid võimalusi selle suureneva arvukusega probleemrühma arvukuse kasvu kiiruse ohjeldamiseks. Põhjendatud uute linnujahi piirangute sätestamisel kaitsealadel eristada jahilukitest haned ja lagled rühmana, kellele on jaht erandina lubatud;
- kui üks huvigrupp soovib mõnd jahilukite nimekirjas olevat linnuliiki sealt eemaldada või vastavaid regulatsioone karmistada ning selleks puudub huvirühmade vahel üksmeel, peaks tehtama põhjalik analüüs hindamaks jahi mõju olulisust asurkonna seisundile ja planeeritava meetme efektiivsust;
- valgepõsk-lagle arvukuse kasvu efektiivsemaks ohjeldamiseks tõlgendada kahjustuskohana geograafiliselt laiemat piirkonda, kui vaid konkreetne põld. Teisisõnu, lubada jahihooajal valgepõsk-laglet küttida kõikjal üle Eesti, kus kaitse-eeskirjad seda ei keela;
- jätta võimalus põllumeestel põllukultuuride kaitseks jätkata kevadist hanede heidutusjahti rangelt kontrollitud alustel, võttes kasutusele meetmed minimeerimaks väike-laukhane ja taiga-rabahane laskmise riski;
- kaaluda võimalust pikendada kormorani jahiaega väljaspool pesitsusperioodi;
- jahimeestel intensiivistada probleemi liikide – suur-laukhane, valgepõsk-lagle ja kormorani küttimist jahihooajal, aidates sellega kaasa nende arvukuse kasvu kiiruse

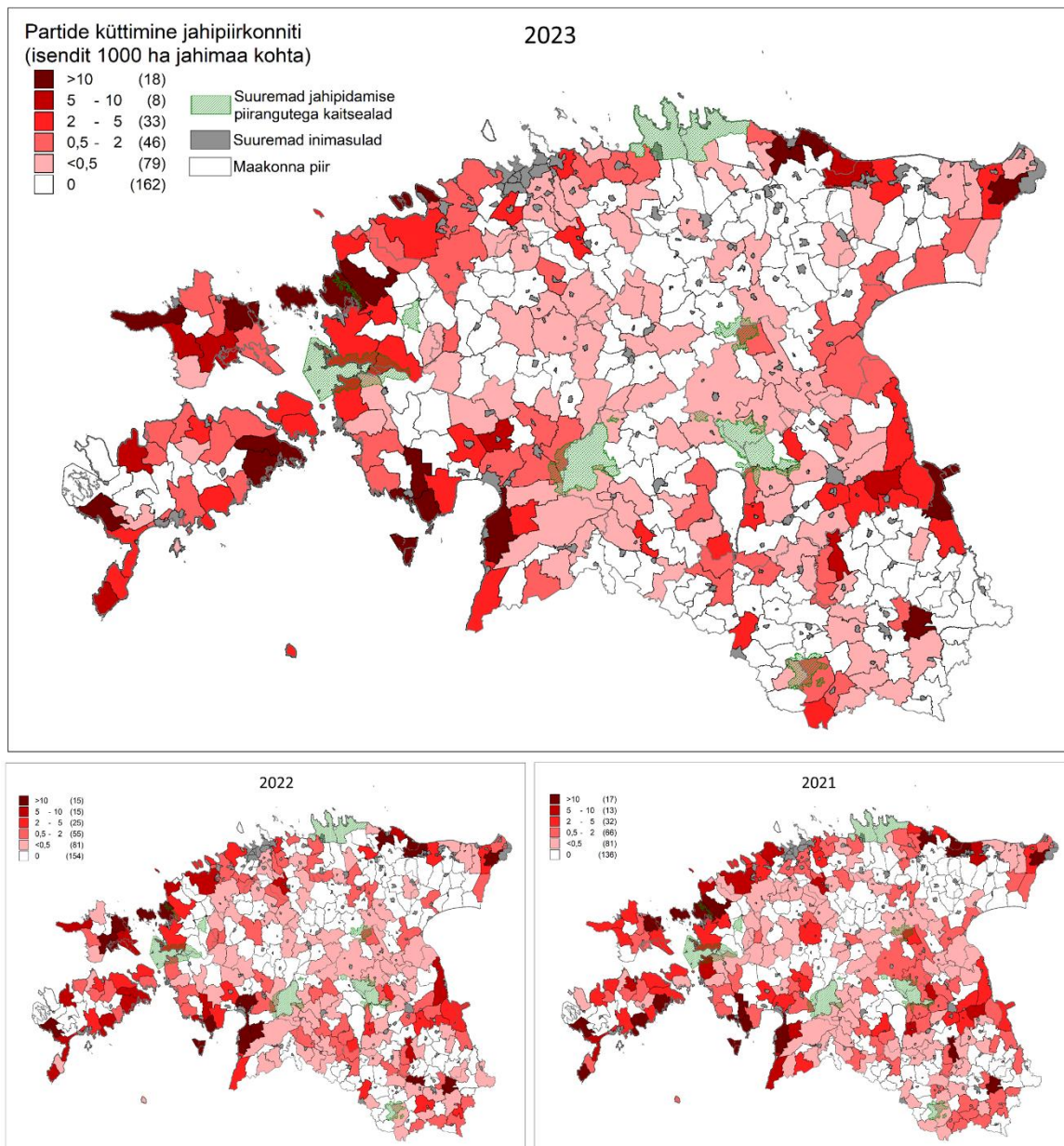
pidurdamisele ja selle kaudu nende tekitatud kahju vähendamisele ning haiguste, eelkõige linnugripi, leviku tõkestamisele;

- teiste jahilindude puhul võib jätkata nende küttemist eelnevate aastatega samas ulatuses ja mahus.

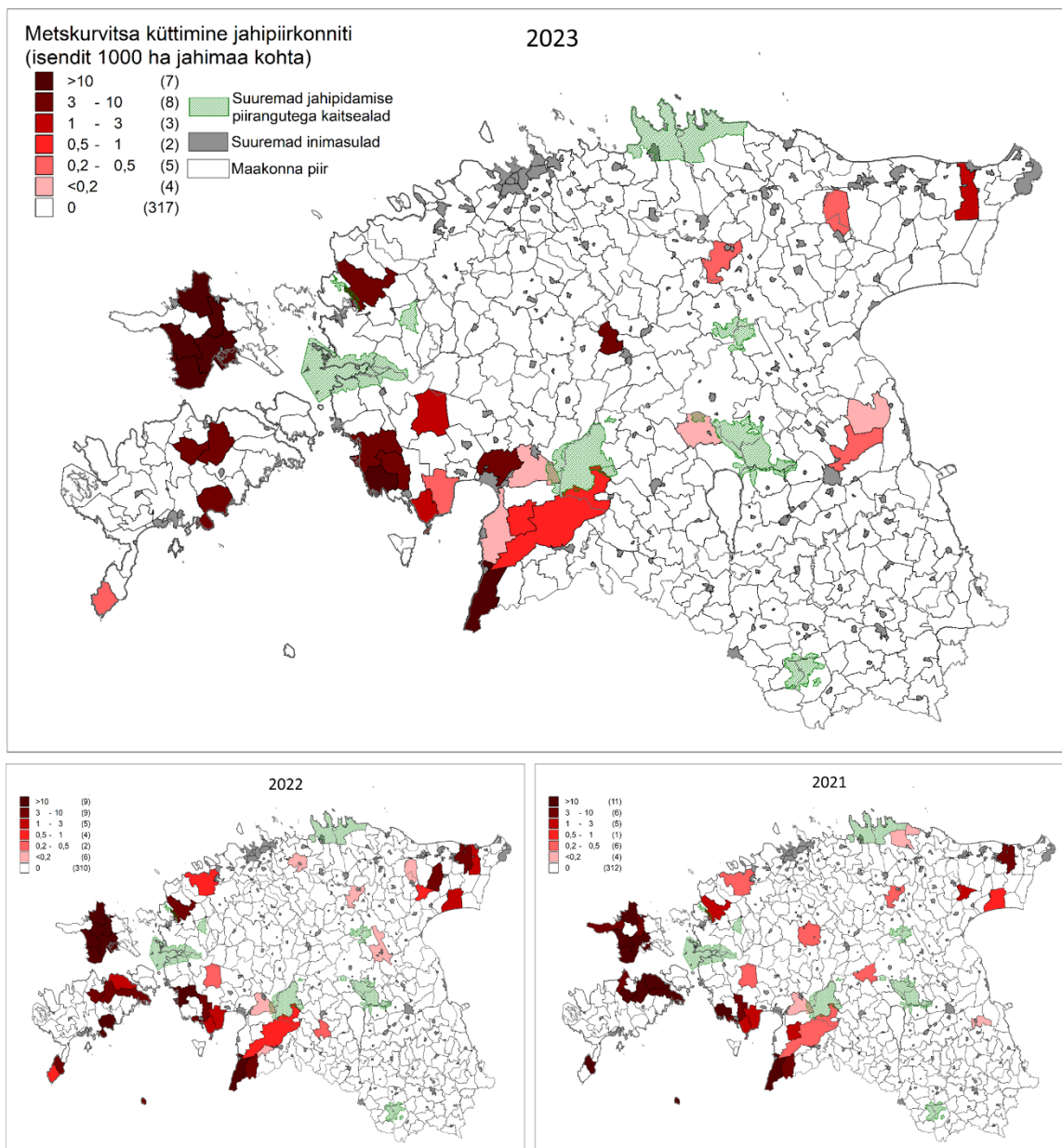

Hanede kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of geese (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

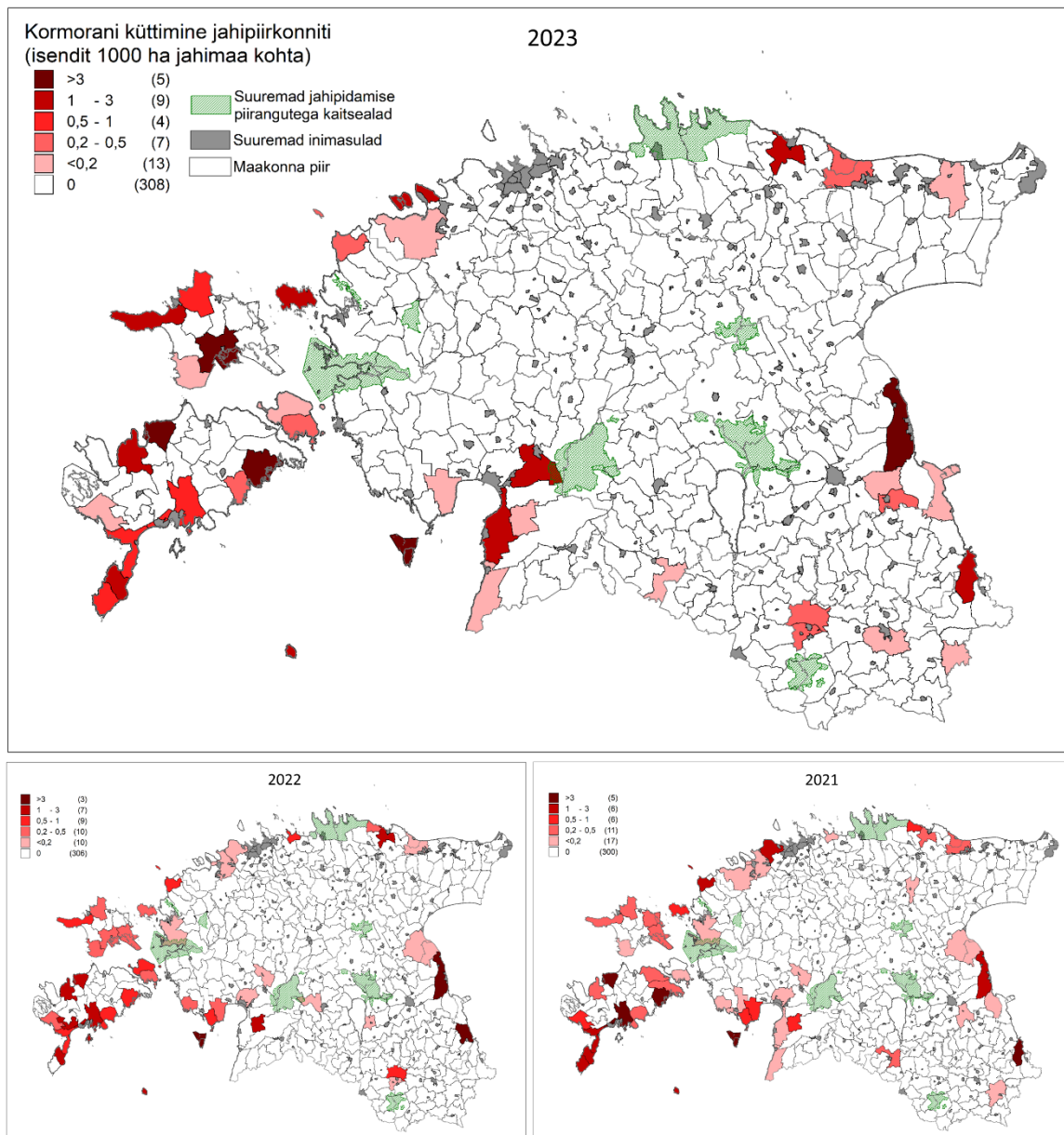

Partide kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of ducks (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

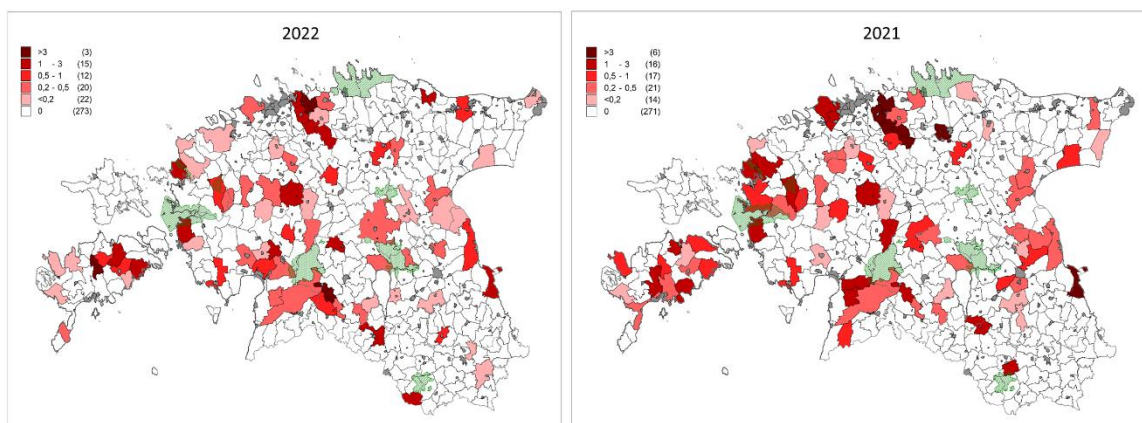
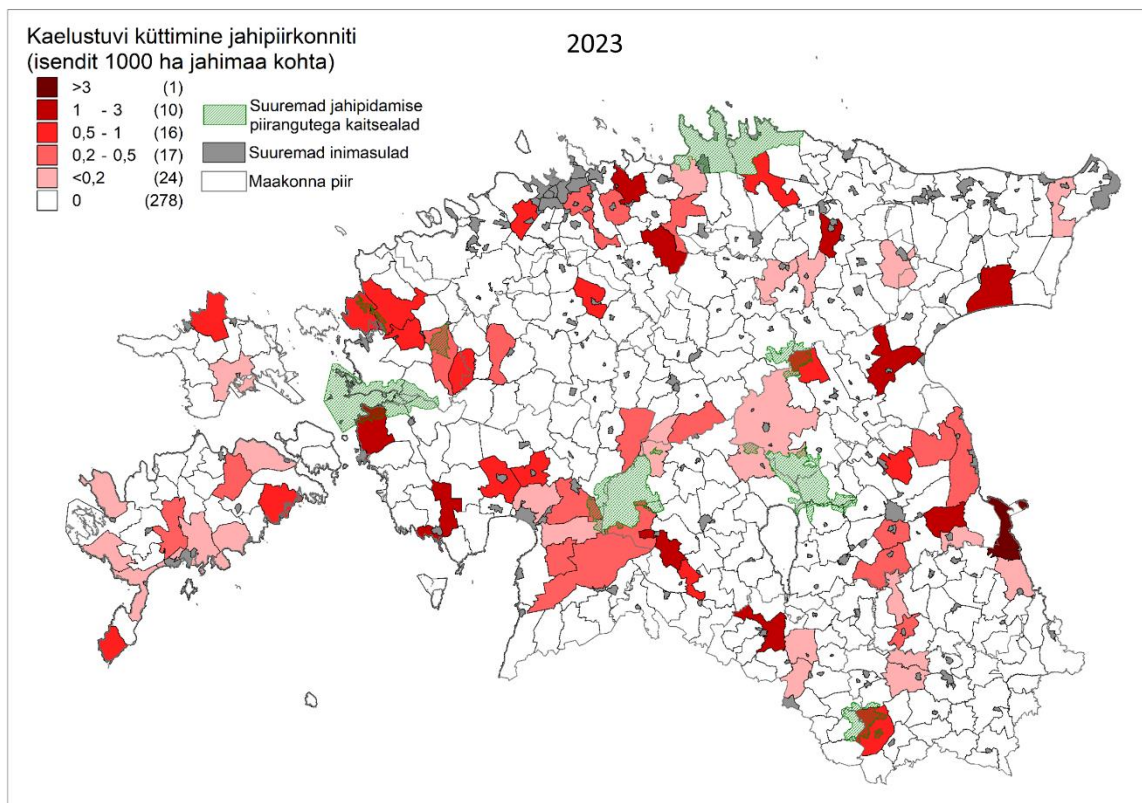

Metskurvitsate kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of Eurasian woodcock (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

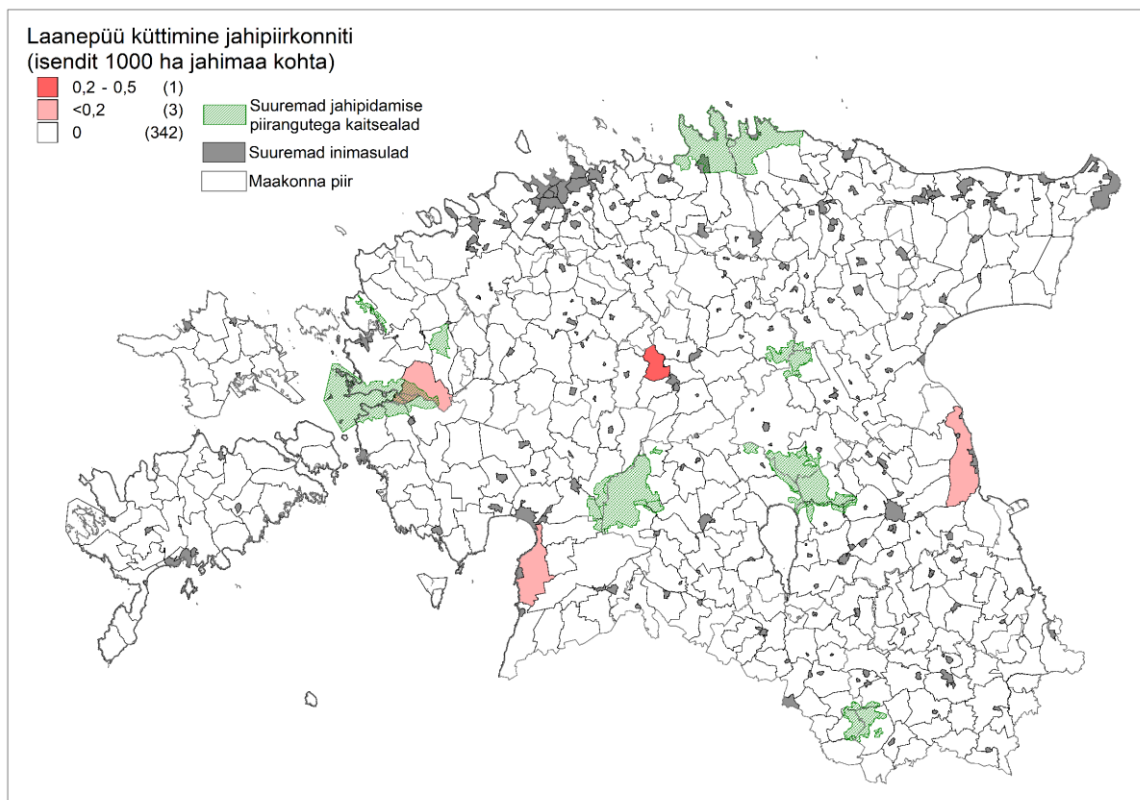

Kormorani küttimine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.
Hunting of cormorant (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

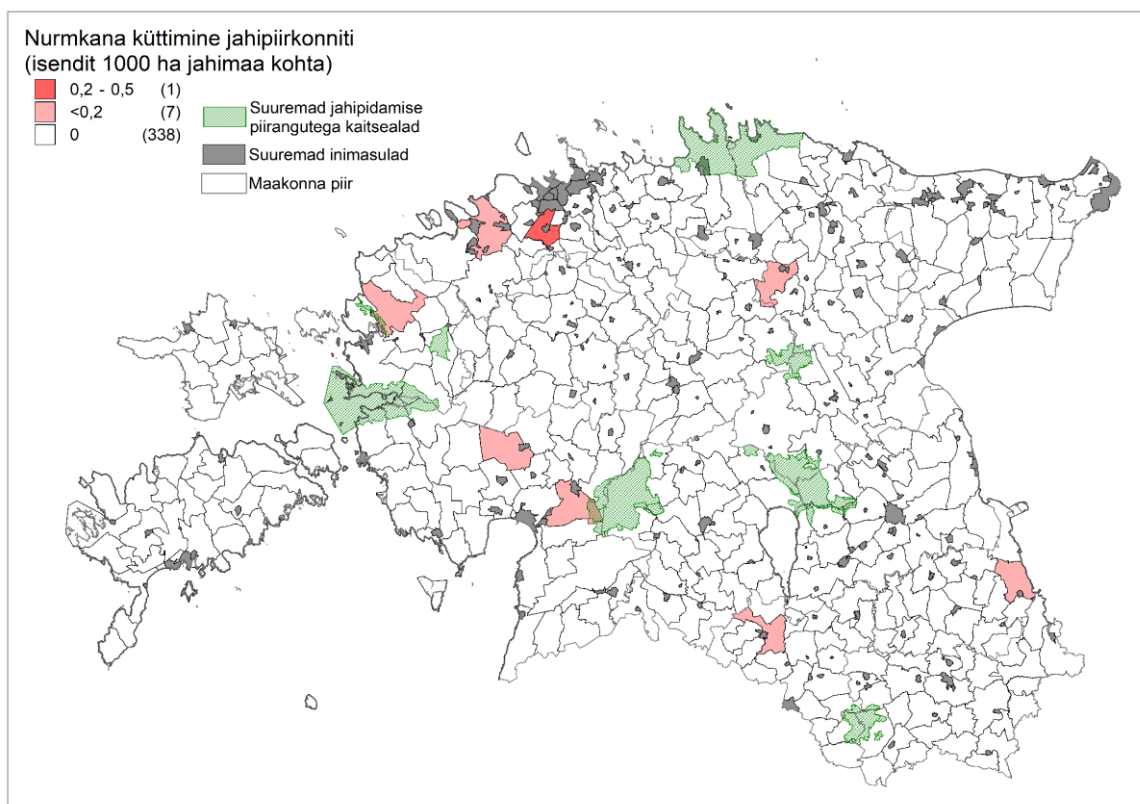
Kaelustuvi kütmine jahipiirkonniti 2023. ja kahel eelneval jahihooajal.

Hunting of common wood pigeon (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023 and in previous hunting seasons.

Laanepüü küttimine jahipiirkonniti 2023. jahihooajal.

Hunting of hazel grouse (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023.

Nurmkana küttimine jahipiirkonniti 2023. jahihooajal.

Hunting of grey partridge (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2023.

KOKKUVÕTE

Põdra arvukus on võrreldes eelmise aastaga veidi langenud ning vähenenud on ka põtrade tekitatud metsakahjustused. Asurkonna üldsuurus jäi 2023/2024 talve lõpus 10 000 – 11 000 isendi vahemikku. Asurkonna sooline struktuur on püsinud stabiilne, kuid asurkonna juurdekasvu iseloomustav vasikate osakaal oli 2023. aasta sügiseks headele põdralehmade viljakusnäitajatele vaatamata viimase 20 aasta madalaim. See osutab suurenenud kisklussurvele, mille tõttu vasikate suvine suremus on märgatavalt tõusnud. Piirkondlikud erinevused põdra asustustiheduses on kohati väga suured ja endiselt leidub väga kõrge asustustihedusega piirkondi, kus küttimissurvet võiks võrreldes eelneva hooajaga suurendada, kui ka väga madala asustustihedusega piirkondi, kus tuleks küttimismahte oluliselt vähendada. Põdra üldarvukuse hoidmiseks ligilähedaselt sarnasel tasemel võiks eelseisval jahihooajal kütida Eestis kokku 3580 - 3980 põtra.

Punahirve üldarvukuses viimase aasta jooksul suuri muutusi toimunud ei ole ning sarnaselt põdraga jäi hirveasurkonna üldsuurus 2023/2024. talve lõpus vahemikku 10 000 – 11 000 isendit. Kõrge hirve asustustihedusega Saare- ja Hiiumaal on hirve arvukus intensiivse kütimisega veidi langenud, kuid Mandri-Eestis on see koos hirvede poolt püsivalt asutatud alade laienemisega aga jätkanud kasvu. Saare ja Hiiu maakonnas on soovitatav 2024. aasta jahihooajal hoida küttimismahte vähemalt 2023. aasta jahihooajaga ligilähedaselt samal tasemel ning Saaremaal võimalusel küttimismahtu ka oluliselt suurendada. Mandril püsiva hirveasustusega piirkondades tuleks hirve asustustiheduse tõusu ja sellega kaasnevate põllukahjustuste olulise suurenemise vältimiseks küttimismahte võrreldes eelmise aastaga suurendada.

Metssea arvukus ulatus 2023/2024 jahihooaja lõpus ~17 000 isendi tasemele. Võrreldes eelneva aastaga on metssea arvukus Kagu-Eestis, sigade Aafrika katku (SAK) levikust mõjutatud jahipiirkondades, ja Hiiumaal langenud, kuid Mandri-Eestis laiemalt on arvukus veidi suurenenud. Saaremaal püsis metssea arvukus eelneva aastaga võrreldes sarnasel kõrgel tasemel. 2024. aastal on SAK viirust leitud Võru ja Põlva maakonnas kütitud või surnuna leitud metssigadel ning viirus levib jätkuvalt laiemalt ka Lätis. Seetõttu oht uute taudikollete tekkimiseks on suur ning koos metssea asustustiheduse kasvuga suureneb risk haiguse laialdasemaks levikuks. Arvukuse langetamiseks tasemele 3 isendit 1000 ha kohta soovitame käesoleval jahihooajal Mandri-Eestis kütida kokku kütida ~11 500 metssiga. Väga kõrge metssea asustustihedusega Saare- ja Hiiumaal tuleks küttimissurvet hoida

vähemalt eelmise aasta tasemel ning arvukuse langetamiseks seda võimalusel ka suurendada.

Metskitse arvukus on Mandri-Eestis viimase aastaga oluliselt langenud ning praeguste prognooside kohaselt jätkub arvukuse langus ka 2024. ja 2025. aastal. Kuigi arvukuse ja asurkonna struktuuri põhjal võiks asurkonna seisundit hinnata jätkuvalt heaks, siis asurkonna praegust aastast juurdekasvu ületava kisklussurve (ilvese ja hundi) tõttu võib metskitse asurkonna seisundile riigi mandriosas anda hinnangu – halvenev. Käesoleval jahihooajal soovitame Mandri-Eestis metskitsede küttimisest üldjuhul loobuda ning erandina metskitse küttida vaid kahjude ohjamiseks värskete ja ulatuslike metsa- ja liikluskahjudega seotud piirkondades ning konfliktsetes kohtades tiheasustusalade vahetus läheduses, kus suurkiskjate mõju puudub või on väga tagasihoidlik. Saare ja Hiiu maakonnas, kus kiskjate mõju on väiksem ja olulisi muutuseid arvukuse toimunud ei ole, võib metskitse küttimist jätkata eelnevate aastatega võrreldes sarnases mahus ja põhimõtetel.

Pruunkaru viimase aasta andmed viitavad arvukuse stabiliseerumisele. Suvist üldarvukust võib hinnata jätkuvalt vahemikus 900-950 olevaks. Karude poolt mesindusele tekitatud kahjud olid 2023. aastal eelneva aasta tasemel, kasvas oli aga lõhutud silorullide hulk. Eeloleval hooajal soovitame küttida kokku maksimaalselt 94-102 karu. Küttimine peab toimuma eeskätt kahjustuste ennetamise eesmärgil ning esmajärjekorras tuleb küttida korduvalt kahjustusi tekitavad ja ebatavaliselt julge käitumisega isendid (nuhtluisendid).

Hundi arvukus oli 2023. aastal eelkõige tagasihoidlikule küttimissurvele eelnenud hooajal taas kasvanud, olles tõusnud 2022. aastaga võrreldes veelgi kõrgemale suurkiskjate tegevuskavas kokku lepitud maksimummäärast. Hundi kutsikatega karju oli 2023. aasta sügisel 39 ja üldarvukus vahemikus 350-400 isendit. Hundi tekitatud kahjustuste hulk samuti suurenes olulisel määral võrreldes eelneva aastaga. Kuna ka 2023. aastal oli hundi küttimissurve suhteliselt tagasihoidlik, võib tänavu prognoosida suure tõenäosusega arvukuse jäämist taas kõrgemale soovitusel ning selle alla viimiseks tuleb küttimismahtu võrreldes eelmise aastaga suurendada.

Ilvesearukond on pesakondade arvul põhineva seire järgi juba kolmandat aastat jõuliselt kosunud, ruutloenduse järgi algas asurkonna taastumine juba mõned aastad varem. Kui 2022. aastal saavutas ilvese arvukus taseme, mille juures me saime tema looduskaitselist seisundit pärast kümne aastast vahet taas soodsaks hinnata, siis 2023. aastal kasvas arvukus tasemeni, kus võiks küttimist taas alustada. Erinevaid poegade emailveseid eristati 2023.

aasta vaatlustes kokku 102. Sarnaselt hundile esitatakse tänavu ka ilvese kohta detailne kütmissoovitus käesoleva aruande lisana eeloleval sügisel.

Hallhülgeasurkonna üldine seisund Eestis ja Läänemeres on hea, 2023. aasta kevadel loendati karvavahetusel olevaid hülgeid kokku 6324, mida oli järjekordselt rohkem kui varem.

Šaakali arvukus väljendab 2022. aastaga võrreldes kerget kasvu ja seda eeskätt levikuala laienemisel tekkinud uute pesakondade arvelt, samas kui tuumikalal väljendub küttemise tulemusel arvukuse langus.

Kopra arvukus on viimased neli aastat olnud langustrendis ning mõne aasta taguse ajaga võrreldes on oluliselt langenud ka nende kütmine. Rebase arvukus on Mandri-Eestis on mõnevõrra langenud, saartel aga on arvukus kasvanud. Arvukus on juba pikemat aega tõusutrendis olnud mägral ja halljänesel. Valgejänese, metsnugise, tuhkru, kährikkoera ja mingi arvukuses märkimisväärseid muutuseid märgata ei ole. Jahimeestel soovitame enamuse imetajatest väikeulukite küttemist jätkata eelmise aastaga samade põhimõtete järgi, invasiivseid võõrliike minki ja kährikkoera soovitame kütida rohkem. Kuigi kopra küttemist võib üldjuhul jätkata eelmiste aastatega samade põhimõtete järgi, siis neis piirkondades/kolooniates, kus tema olemasolu inimtegevust oluliselt ei sega, soovitame kopraid mitte kütida.

Jahilindudest soovitame jätkuvalt kõrge arvukusega probleemliikidest hanede, valgepõsklagle ja kormorani küttemist suurendada ning nende küttemisvõimalusi avardada.

Tänavu märtsis jõustunud jahieeskirja muudatustega arvati jahilukite seast välja soopart, rägapart, tuttvart, lauk, tikutaja ja laanepüü. Seega neid liike käesolevast jahihooajast enam kütida ei tohi.

Enamuse väikeuluki liikide, sealhulgas lindude, kütmine on võrreldes nende asurkondade suurusega väga tagasihoidlik ning kütmine marginaalse mõjuga. Selliste liikide puhul peegeldab aastane küttemistulemus pigem jahimeeste huvi neid liike kütida ja küttemistulemuse seos liigi arvukuses toimuvaga sisuliselt puudub.

Kõiki suurulukeid peaks kütima sellises soolis-vanuselises vahekorras, mis säilitaks asurkonna struktuuri võimalikult lähedasena looduslikule. Dominantseid loomi tuleks hoida kõikide suurulukiliikide puhul ning mitte neid eelistatuna kütida.